

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ 2014 – 2020

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2023

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

CCI	2014CY16M1OP001
ΤΙΤΛΟΣ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
Έκδοση	11.1
Πρώτο Έτος	2014
Τελευταίο Έτος	2020
Επιδείξιμο από	01/01/2014
Επιδείξιμο έως	31/12/2023
Αριθμός Αποφάσης ΕΥΡ. Επιτροπής	C(2023)8025
Ημερομηνία Αποφάσης ΕΥΡ. Επιτροπής	21/11/2023
Αριθμός Αποφάσης Τροποποίησης ΚΜ	9
Ημερομηνία Τροποποιητικής Αποφάσης ΚΜ	25/09/2023
Ημερομηνία θέσης σε ισχύ της τροποποιητικής απόφασης του ΚΜ	01/01/2014
Περιφέρειες NUTS που καλύπτονται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	ΚΥΠΡΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΤΜΗΜΑ 1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ, ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ	9
1.1. Στρατηγική για τη συμβολή του επιχειρησιακού προγράμματος στη στρατηγική της Ένωσης για την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και την επίτευξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής	9
1.2. Αιτιολόγηση της χρηματοδότησης.....	31
ΤΜΗΜΑ 2 ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	38
2.A.1 Άξονας Προτεραιότητας 1: Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας.....	38
2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 1α.....	39
2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	39
2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας.....	40
2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 1β.....	44
2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	44
2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας.....	45
2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 3α.....	50
2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	50
2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας.....	53
2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 4β.....	56
2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	56
2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας.....	57
2.A.8 Πλαίσιο επιδόσεων	60
2.A.9 Κατηγορίες παρέμβασης.....	60
2.A.10 Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής.....	62
2.A.1 Άξονας Προτεραιότητας 2: Προώθηση της Χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών.....	63
2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 2β.....	63
2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	63
2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας.....	64
2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 2γ.....	66
2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	66

2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας.....	67
2.A.8	Πλαίσιο επιδόσεων	69
2.A.9	Κατηγορίες παρέμβασης.....	70
2.A.10	Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής	71
2.A.1	Αξονας Προτεραιότητας 3Α: Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος.....	72
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 5α.....</i>	<i>73</i>
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	73
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας	74
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 6γ.....</i>	<i>76</i>
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	76
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας.....	77
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 6δ.....</i>	<i>79</i>
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	79
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας	80
2.A.8	Πλαίσιο επιδόσεων	83
2.A.9	Κατηγορίες παρέμβασης.....	83
2.A.10	Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής	83
2.A.1	Αξονας Προτεραιότητας 4Α: Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων.....	86
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 6ι.....</i>	<i>86</i>
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	86
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας.....	88
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 6ii.....</i>	<i>91</i>
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	91
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας.....	92
2.A.8	Πλαίσιο επιδόσεων	95
2.A.9	Κατηγορίες παρέμβασης.....	95
2.A.10	Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής	96
2.A.1	Αξονας Προτεραιότητας 5: Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα	97
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 4iii .....</i>	<i>97</i>
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	97
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας	99
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 4ν.....</i>	<i>102</i>

2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	102
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας	103
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 7i</i>	105
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	105
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας	106
2.A.8	Πλαίσιο επιδόσεων	108
2.A.9	Κατηγορίες παρέμβασης.....	109
2.A.10	Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής.....	110
2.A.1	Άξονας Προτεραιότητας 6: Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.....	111
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 3a</i>	112
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	112
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας...	113
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 4ε</i>	115
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	115
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας...	116
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 6γ</i>	119
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	119
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας...	120
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 6ε</i>	122
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	122
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας...	123
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 9β</i>	125
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	125
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας...	126
2.A.8	Πλαίσιο επιδόσεων	128
2.A.9	Κατηγορίες παρέμβασης.....	129
2.A.10	Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής.....	130
2.A.1	Άξονας Προτεραιότητας 8: Στήριξη των Επιχειρήσεων μέσω του ΕΤΠΑ REACT-EU	131
2.A.4	<i>Επενδυτική Προτεραιότητα 13i</i>	131
2.A.5	Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα	131
2.A.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας...	131
2.A.8	Πλαίσιο επιδόσεων	134

2.A.9	Κατηγορίες παρέμβασης.....	134
2.A.10	Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής.....	135
2.B.1	Άξονας Προτεραιότητας 7Α – Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής ΕΤΠΑ.....	136
2.B.4	Ειδικοί στόχοι και αναμενόμενα αποτελέσματα.....	136
2.B.5	Δείκτες αποτελεσμάτων.....	137
2.B.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους.....	137
2.B.7	Κατηγορίες παρέμβασης.....	139
2.B.1	Άξονας Προτεραιότητας 7Β - Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής Ταμείου Συνοχής.....	140
2.B.4	Ειδικοί στόχοι και αναμενόμενα αποτελέσματα.....	140
2.B.5	Δείκτες αποτελεσμάτων.....	141
2.B.6	Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους.....	141
2.B.7	Κατηγορίες παρέμβασης.....	143
ΤΜΗΜΑ 3 ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ.....		145
3.1	Χρηματοδοτικό κονδύλιο από κάθε ταμείο και ποσά για αποθεματικό επίδοσης.....	145
ΤΜΗΜΑ 4 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΔΑΦΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....		149
4.1	Τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων.....	149
4.2	Ολοκληρωμένες δράσεις για βιώσιμη αστική ανάπτυξη.....	150
4.3	Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση (ΟΕΕ).....	150
ΤΜΗΜΑ 5 ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΤΗ ΦΤΩΧΕΙΑ Η ΟΜΑΔΕΣ-ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΥ ΚΙΝΔΥΝΕΥΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ.....		152
5.1	Γεωγραφικές περιοχές που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ομάδες-στόχοι που κινδυνεύουν περισσότερο από διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό.....	152
5.2	Η στρατηγική για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ομάδων-στόχων που κινδυνεύουν περισσότερο από διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό, και, κατά περίπτωση, η συμβολή στην ολοκληρωμένη προσέγγιση που ορίζεται στο σύμφωνο εταιρικής σχέσης.....	153
ΤΜΗΜΑ 6 ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΣΟΒΑΡΑ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΗ ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ		153
ΤΜΗΜΑ 7 Αρχές και φορείς που είναι αρμόδιοι για τη διαχείριση, τον έλεγχο και το δημοσιονομικό έλεγχο και το ρόλο των εταίρων.....		154
7.1	Αρμόδιες αρχές και φορείς.....	154
7.2	Συμμετοχή εταίρων.....	154
ΤΜΗΜΑ 8 ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΤΑΜΕΙΑ, ΤΟ ΕΓΤΑΑ, ΤΟ ΕΤΘΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΝΩΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΤΕΠ.....		158
ΤΜΗΜΑ 9 ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΟΡΟΙ.....		162
9.1	Εκ των προτέρων όροι.....	162

9.2	Περιγραφή των δράσεων για την εκπλήρωση των εκ των προτέρων όρων, αρμόδιοι φορείς και χρονοδιάγραμμα	163
ΤΜΗΜΑ 10 ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΦΟΡΤΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ		164
ΤΜΗΜΑ 11 ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΑΡΧΕΣ		166
11.1	Βιώσιμη ανάπτυξη	166
11.2	Ισότητα ευκαιριών και κατάργηση των διακρίσεων	167
11.3	Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών	168
ΤΜΗΜΑ 12 ΧΩΡΙΣΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....		169
12.1	Μεγάλα έργα που θα υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού.....	169
12.2	Πλαίσιο επιδόσεων του επιχειρησιακού προγράμματος (συνοπτικός πίνακας)	170
12.3	Εταίροι που συμμετέχουν στην προετοιμασία του Προγράμματος	172

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αξιοποίηση των πόρων που θα διατεθούν στην Κύπρο από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) για την περίοδο 2014-2020, ύψους περίπου €960εκ., σε τρέχουσες τιμές, γίνεται στη βάση πολυετών στρατηγικών Προγραμματικών Εγγράφων, που καταρτίζονται από το κάθε Κράτος-Μέλος της ΕΕ και υποβάλλονται για έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα Έγγραφα αυτά είναι η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) καταρτίστηκε σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 14 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και αποτελεί το στρατηγικό έγγραφο προγραμματισμού, στο οποίο αναλύονται οι γενικοί στόχοι, η στρατηγική και οι προτεραιότητες στις οποίες θα επικεντρωθεί η αξιοποίηση των πόρων, που θα παραχωρηθούν στην Κύπρο από τα ΕΔΕΤ την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Η ΣΕΣ έχει εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 20 Ιουνίου 2014.

Το παρόν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» αποτελεί ένα πολυετές αναπτυξιακό πρόγραμμα στο οποίο αναλύεται η αναπτυξιακή στρατηγική της Κύπρου, μέσω της οποίας θα αξιοποιηθούν οι πόροι του *Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης* (ΕΤΠΑ) και του *Ταμείου Συνοχής* στο πλαίσιο του στόχου «Επένδυση στην Ανάπτυξη και την Απασχόληση» κατά την περίοδο 2014-2020.

Η διάρθρωση του Επιχειρησιακού Προγράμματος βασίζεται στις πρόνοιες του Άρθρου 27 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, καθώς και του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 288/2014 και περιλαμβάνει τα ακόλουθα Τμήματα:

Στο **Τμήμα 1** παρουσιάζεται η στρατηγική με βάση την οποία το Πρόγραμμα θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Στο **Τμήμα 2** αναλύονται οι Άξονες Προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό ορίζονται οι Ειδικόι Στόχοι ανά Επενδυτική Προτεραιότητα, τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων, καθώς και ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων που πρόκειται να υλοποιηθούν. Γίνεται επίσης στοχοθέτηση με σχετικούς δείκτες αποτελέσματος και δείκτες εκροών και τίθεται πλαίσιο επιδόσεων ανά Άξονα.

Στο **Τμήμα 3** παρουσιάζεται το σχέδιο χρηματοδότησης του Προγράμματος με σχετικούς χρηματοδοτικούς πίνακες.

Στο **Τμήμα 4** γίνεται αναφορά στην Ολοκληρωμένη Προσέγγιση για την Εδαφική Ανάπτυξη.

Το **Τμήμα 5** αφορά σε ειδικές ανάγκες γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από την φτώχεια ή σε ομάδες στόχων που αντιμετωπίζουν διακρίσεις και κοινωνικό αποκλεισμό.

Το **Τμήμα 6** αφορά σε ειδικές ανάγκες γεωγραφικών περιοχών με σοβαρά φυσικά και δημογραφικά μειονεκτήματα.

Στο **Τμήμα 7** παρουσιάζονται οι αρχές και οι φορείς που είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση και τον έλεγχο των Προγραμμάτων, καθώς και ο ρόλος που διαδραματίζουν οι εταίροι στο Πρόγραμμα.

Στο **Τμήμα 8** εξετάζεται ο συντονισμός και η συμπληρωματικότητα τόσο μεταξύ των Ταμείων όσο και με άλλα εθνικά ή ευρωπαϊκά προγράμματα και χρηματοδοτικά μέσα.

Στο **Τμήμα 9** εξετάζεται η εκπλήρωση των εκ των προτέρων όρων που εφαρμόζονται για το Πρόγραμμα.

Στο **Τμήμα 10** παρουσιάζονται τα μέτρα που θα αναληφθούν με στόχο τη μείωση του διοικητικού φόρτου για τους Δικαιούχους.

Στο **Τμήμα 11** εξετάζεται η τήρηση των οριζόντιων αρχών για τη βιώσιμη ανάπτυξη, την ισότητα των ευκαιριών και τη μη διάκριση, καθώς και για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Στο **Τμήμα 12** παρουσιάζονται χωριστά στοιχεία που αφορούν κυρίως το πλαίσιο επιδόσεων του Προγράμματος, καθώς και τους εταίρους που συμμετέχουν σε αυτό.

ΤΜΗΜΑ 1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ, ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

1.1. Στρατηγική για τη συμβολή του επιχειρησιακού προγράμματος στη στρατηγική της Ένωσης για την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και την επίτευξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής

1.1.1 Περιγραφή της στρατηγικής του προγράμματος για να συμβάλει στη στρατηγική της Ένωσης για την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και την επίτευξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής

Αναπτυξιακές ανάγκες και προκλήσεις

Η οικονομία της Κύπρου υπήρξε ιδιαίτερα ευάλωτη στη μεταβολή του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος, όπως αυτή εκφράστηκε με την πρόσφατη οικονομική κρίση, αφού λόγω του μικρού της μεγέθους και του ανοικτού χαρακτήρα της επηρεάστηκε ιδιαίτερα έντονα στα βασικά μακροοικονομικά της μεγέθη. Μετά από μία μακρά περίοδο απρόσκοπτης οικονομικής ανάπτυξης, ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε -2,4% το 2012 (CYSTAT).

Η επιδείνωση των δημοσιονομικών συνθηκών, η αδυναμία εξασφάλισης χρηματοδότησης από τις διεθνείς αγορές, και η ανάγκη ανακεφαλαιοποίησης των πιστωτικών ιδρυμάτων, οδήγησαν την Κυπριακή Δημοκρατία στην υποβολή αίτησης για παροχή στήριξης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο τον Ιούνιο του 2012 και τον Απρίλιο του 2013 υπογράφηκε σχετικό *Μνημόνιο Συναντίληψης* για παροχή οικονομικής βοήθειας προς την Κύπρο.

Το 2013 η οικονομική κατάσταση της χώρας επιδεινώθηκε, αντικατοπτρίζοντας τις αρνητικές επιπτώσεις των αποφάσεων του Eurogroup του Μαρτίου 2013, για εξυγίανση του τραπεζικού τομέα και κούρεμα των ανασφάλιστων καταθέσεων στα δύο μεγάλα τραπεζικά ιδρύματα, που οδήγησαν ουσιαστικά στην κατάρρευση του νευραλγικού χρηματοπιστωτικού τομέα. Η συρρίκνωση του τραπεζικού τομέα, η διαμόρφωση αρνητικού κλίματος εμπιστοσύνης προς την κυπριακή οικονομία και το τραπεζικό της σύστημα, η επιβολή περιορισμών στη διακίνηση κεφαλαίων και η εφαρμογή μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης, οδήγησαν σε περαιτέρω μείωση της οικονομικής δραστηριότητας κατά 5,4% το 2013 (CYSTAT).

Οι επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου σημείωσαν σημαντική πτώση κατά 21,6% το 2013 (18,3% το 2012, CYSTAT). Η δημόσια κατανάλωση μειώθηκε κατά 5% το 2013, έναντι 3,8% το 2012, ενώ η ιδιωτική κατανάλωση σημείωσε μείωση 5,7% σε συνέχεια της μείωσης κατά 2% το 2012, λόγω περιορισμού του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών μετά και τα περιοριστικά δημοσιονομικά μέτρα που εφαρμόστηκαν. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών μειώθηκαν κατά 4,2% το 2013 (έναντι 2,5% το 2012), ενώ οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών κατέγραψαν μείωση της τάξης του 14,1% (5,4% το 2012).

Η εμφάνιση της οικονομικής κρίσης επιδρά καταλυτικά στη διάρθρωση της οικονομίας, αφού πλήττει κυρίως τους τομείς και κλάδους οικονομικής δραστηριότητας οι οποίοι διαδραμάτισαν ηγετικό ρόλο στους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης που παρουσίαζε η Κυπριακή οικονομία μέχρι το 2008.

Η αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος επέφερε αρνητικές επιπτώσεις στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ο οποίος το 2013 σημείωσε μείωση 8,6% σε σχέση με οριακή αύξηση 0,9% το 2012 (CYSTAT). Ιδιαίτερα έντονες είναι οι επιπτώσεις σε έναν από τους ισχυρότερους κλάδους του δευτερογενή τομέα, αυτόν των κατασκευών, ο οποίος το 2013 συρρικνώθηκε κατά 30,7% επιπλέον της μείωσης κατά 19,8% το 2012. Σημαντική συρρίκνωση εμφανίζουν οι κλάδοι της μεταποίησης (μείωση του ΑΕΠ του τομέα κατά 8,9% το 2013 και 7,4% το 2012), του χονδρικού και λιανικού εμπορίου (-6,2% το 2013 και -4,4% το 2012), της παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος (-7,8% το 2013 έναντι -3,6% το 2012) και των επαγγελματικών-επιστημονικών υπηρεσιών (-4,6% το 2013 έναντι αύξησης κατά 3,9% το 2012).

Η συνεχιζόμενη ύφεση της οικονομικής δραστηριότητας αντικατοπτρίζεται στην αγορά εργασίας, αφού το ποσοστό ανεργίας συνεχίζει να αυξάνεται και διαμορφώνεται σε πρωτοφανή για τη χώρα επίπεδα.

Το τελευταίο έτος πριν την εμφάνιση της κρίσης το ποσοστό ανεργίας κυμάνθηκε στο 3,7% (2008), ενώ για το 2013 ανήλθε στο 15,9% έναντι 11,9% το 2012 (Eurostat), με ιδιαίτερα σημαντική αύξηση στην ανεργία των νέων.

Αρνητικές εξελίξεις καταγράφονται στο δημοσιονομικό ισοζύγιο της χώρας (-6,4% του ΑΕΠ το 2012 έναντι 0,9% το 2008, Υπουργείο Οικονομικών). Το δημοσιονομικό έλλειμμα μειώθηκε στο 5,4% του ΑΕΠ το 2013 αντικατοπτρίζοντας τα σημαντικά μέτρα εξυγίανσης που έχουν αναληφθεί.

Τα ψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα και η αύξηση του κόστους δανεισμού για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών της Κύπρου συνέβαλαν στη διεύρυνση του δημόσιου χρέους. Συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής της κυβέρνησης στην ανακεφαλαιοποίηση της Λαϊκής Τράπεζας Κύπρου, το δημόσιο χρέος διαμορφώθηκε το 2013 στο 111,5 % του ΑΕΠ από 86,6% του ΑΕΠ το 2012 και αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω τα επόμενα χρόνια, λόγω της αύξησης του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης, της ανακεφαλαιοποίησης χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ιδίως συνεταιριστικών, και της εκτιμώμενης περαιτέρω συρρίκνωσης του ΑΕΠ.

Η επιδείνωση των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών και των συνθηκών της αγοράς εργασίας είναι αποτέλεσμα της κλιμάκωσης του κύκλου της οικονομικής κρίσης και των επιπτώσεών της, οι οποίες συνεχίζονται και κατά την περίοδο 2014-15.

Κατά την προγραμματική περίοδο 2007-13, διατέθηκε μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων ένα σημαντικό ύψος χρηματοδοτικών πόρων για την Κύπρο, στο πλαίσιο μιας στρατηγικής που αποσκοπούσε στην επίτευξη βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης με παράλληλη ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, υιοθετώντας ως στρατηγικό στόχο την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης με την ΕΕ μέσω υψηλών ρυθμών βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Η εφαρμογή των διαρθρωτικών παρεμβάσεων παρήγαγε θετικά αποτελέσματα σε βασικούς κοινωνικοοικονομικούς τομείς και οδήγησε στη συναγωγή σημαντικών συμπερασμάτων για την εφαρμογή των παρεμβάσεων κατά τη νέα περίοδο. Όμως, η εμφάνιση της οικονομικής κρίσης τείνει να λειτουργεί ανασταλτικά στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων αυτών, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις επιφέρει την επιδείνωση χαρακτηριστικών της χώρας, ακόμα και σε τομείς στους οποίους αυτή διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Η Προγραμματική Περίοδος 2014-20 παρέχει στη χώρα τη δυνατότητα αξιοποίησης των οικονομικών πόρων που έχουν κατανεμηθεί σε αυτή, στο πλαίσιο μιας νέας στρατηγικής, που θα ενσωματώνει τις στρατηγικές επιλογές της ΕΕ για την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και την επίτευξη κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, ενώ παράλληλα θα αποσκοπεί στη βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Η αξιοποίηση των πόρων που διατίθενται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής εντάσσεται στη Στρατηγική της ΣΕΣ 2014-20 και προγραμματίζεται στη βάση της αξιοποίησης των βασικών αναπτυξιακών αναγκών και προκλήσεων που αντιμετωπίζει η χώρα στους τομείς επιλεξιμότητας των Ταμείων, με βάση τις πρόνοιες των σχετικών Κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο της στρατηγικής του Εθνικού Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος (ΕΜΠ) της χώρας.

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ανταγωνιστικότητα της Οικονομίας

Τα αποτελέσματα της κρίσης, σε συνδυασμό με τα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας, οδηγούν διαχρονικά στη μείωση της ανταγωνιστικότητας, όπως αντανακλάται στην έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ για το 2014-15 (Global Competitiveness Report). Η Κύπρος κατατάσσεται στην 58^η θέση ανάμεσα σε 148 χώρες, διατηρώντας την ίδια θέση με τα δύο προηγούμενα έτη, έναντι της 47^{ης} θέσης ανάμεσα σε 142 χώρες το 2012 και 34^{ης} θέσης ανάμεσα σε 133 χώρες το 2010. Κατά το 2014, 21 χώρες της ΕΕ κατατάσσονται σε υψηλότερη θέση από την Κύπρο.

Η επαναφορά της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση για την αναπτυξιακή πορεία της χώρας, αποτελεί δε μία από τις Ειδικές Συστάσεις του Συμβουλίου για την Κύπρο στα πλαίσια της αξιολόγησης του Εθνικού Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος (ΕΜΠ) για το 2012.

Επιπλέον, αποτελεί επιτακτική ανάγκη στο πλαίσιο αντιμετώπισης των συνεπειών της κρίσης και προϋποθέτει την εξειδίκευση μιας **επικεντρωμένης στρατηγικής**, η οποία θα καλύπτει τους τομείς που προσδιορίζουν το επίπεδο ανταγωνιστικότητας, όπως είναι οι ΜΜΕ και γενικότερα το παραγωγικό περιβάλλον, η ανάπτυξη της Έρευνας και της Καινοτομίας (Ε&Κ) και η σύνδεσή της με τις ανάγκες της οικονομίας, και θα ενισχύεται από πολιτικές που θα εφαρμοσθούν για την άρση της γεωγραφικής απομόνωσης της χώρας σε σχέση με το οικονομικό κέντρο της ΕΕ, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και την προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, τη διάχυση της χρήσης ΤΠΕ στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα της οικονομίας, και την υιοθέτηση πολιτικών στους τομείς της διαχείρισης των πόρων. **Η στρατηγική για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας αξιοποιεί τις προκλήσεις που παρουσιάζονται σε κάθε έναν από τους τομείς αυτούς.**

Η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy) καταδεικνύει τους τομείς και κλάδους της οικονομίας που παρουσιάζουν σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα: Τουρισμός, Ενέργεια, Γεωργία-Τρόφιμα, Δομημένο Περιβάλλον-Κατασκευές, Μεταφορές-Ναυτιλία, Υγεία, Περιβάλλον, ΤΠΕ. Οι περιοχές εστίασης σε κάθε έναν από τους κλάδους αυτούς καταγράφονται αναλυτικά στο μέρος 2.Α.6.1 της επενδυτικής προτεραιότητας 1α.

Η S3Cy εξειδικεύεται περαιτέρω σε συγκεκριμένους τομείς και σχέδια παρεμβάσεις, όπως περιγράφεται αναλυτικά στην περίληψη που επισυνάπτεται στο ΕΠ και αποτελεί εργαλείο πολιτικής για την επικέντρωση των παρεμβάσεων σε τομείς και κλάδους προτεραιότητας, ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή συνεισφορά των ΕΔΕΤ 2014-20 στον στόχο της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας.

Η αειφόρος ανάπτυξη αποτελεί κεντρική παράμετρο του προγραμματισμού, αφού η προώθησή της συμβάλλει άμεσα στην ορθολογική αξιοποίηση των πόρων και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η γαλάζια οικονομία συνιστά μία ακόμη πρόκληση, αφού παρέχει δυνατότητες ανάπτυξης σε μία σειρά τομέων, λόγω της γεωγραφικής θέσης της χώρας, στο πλαίσιο της σύνδεσης της Αδριατικής με το Ιόνιο Πέλαγος και την Ανατολική Μεσόγειο. Η υιοθέτηση των αναγκαίων λειτουργικών μεταρρυθμίσεων στο δημόσιο τομέα είναι αναγκαία, ώστε να ενισχυθεί η διοικητική του ικανότητα και να υποστηριχθούν οι δραστηριότητες πολιτών και επιχειρήσεων, συμβάλλοντας στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και Παραγωγικό Περιβάλλον

Οι ΜΜΕ αποτελούν τον κορμό της οικονομίας και τη βασική πηγή θέσεων εργασίας και προστιθέμενης αξίας, αντιπροσωπεύοντας το 99,9% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων στην Κύπρο (CYSTAT, Μητρώο Επιχειρήσεων, 2012). Η πλειοψηφία τους (96%), εμπίπτει στην κατηγορία των «Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων» (MicroEnterprises) με λιγότερους από 10 απασχολούμενους.

Το μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς αποτελεί το σημαντικότερο εμπόδιο για την ενίσχυση του ανταγωνιστικού επιπέδου των επιχειρήσεων, ενώ οι εξαγωγικές επιδόσεις των Κυπριακών επιχειρήσεων παραμένουν αδύναμες. Το συνολικό ύψος των εξαγωγών προϊόντων που παράγονται στην Κύπρο ήταν €710εκ. το 2013, από τα οποία 60,2% αποτελούν προϊόντα μεταποίησης, 17,3% βιομηχανικά προϊόντα αγροτικής προέλευσης και 16,6% γεωργικά προϊόντα. Περισσότερο από το ήμισυ των Κυπριακών εξαγωγών απορροφάται από χώρες – μέλη της ΕΕ (CYSTAT).

Οι ανάγκες στήριξης των ΜΜΕ καθίστανται επιτακτικές λόγω των αποτελεσμάτων που επιφέρει η οικονομική κρίση. Κατά την περίοδο 2008-13 αυξήθηκε ο αριθμός περιπτώσεων χρεοκοπίας και πτώχευσης, ενώ ο αριθμός νέων επιχειρήσεων που καταχωρήθηκαν στα μητρώα μειώθηκε. Το 2012, 5.941 επιχειρήσεις κατέθεσαν αίτημα διαγραφής τους, ενώ ο αριθμός αυτός αυξήθηκε το 2013 σε 10.508 (Υπ. Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού). Η πλειοψηφία των υπόλοιπων ΜΜΕ αντιμετωπίζει προβλήματα επιβίωσης, λόγω της μείωσης της εγχώριας ζήτησης, του υψηλού κόστους παραγωγής, της έλλειψης ρευστότητας και των περιορισμένων κεφαλαίων κίνησης. Ιδιαίτερα έντονες είναι οι επιπτώσεις στον τομέα των κατασκευών, ο οποίος αντιπροσώπευε το 11% της συνολικής προστιθέμενης αξίας στη χώρα το 2005, το 10,4% το 2009 ενώ το 2012 συρρικνώνεται σε μόλις 6,2%, δημιουργώντας αλυσιδωτές επιδράσεις στο σύνολο της οικονομίας και αρνητικές προοπτικές εξέλιξης στον ιδιαίτερα σημαντικό για την οικονομία κλάδο της Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας (11,2% της συνολικής προστιθέμενης αξίας το 2012, CYSTAT, Εθνικοί Λογαριασμοί).

Κύρια ανάγκη που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ είναι η αντιμετώπιση της αδυναμίας πρόσβασής τους στη χρηματοδότηση. Η αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα και η συνεπακόλουθη συρρίκνωσή

του είχε άμεση επίδραση στο δανεισμό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, τα οποία έθεσαν πιο αυστηρούς όρους χρηματοδότησης ως προς το κόστος δανεισμού και το ποσοστό απαίτησης εγγύησης. Τον Ιούλιο του 2013 το μέσο κόστος δανεισμού για τις εταιρείες στην Κύπρο ήταν 6,48%, (3,2% υψηλότερο του μέσου ΕΕ), ενώ η πτώση στις τιμές αγοράς των ακινήτων κατέστησε ακόμη πιο δύσκολη τη δυνατότητα των ΜΜΕ να εξασφαλίσουν δάνεια. Σύμφωνα με έρευνα αγοράς που διεξήγαγε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, οι δραστηριότητες δανεισμού εμφανίζονται μειωμένες κατά €4,3δισ το πρώτο εξάμηνο του 2013.

Το μικρό τους μέγεθος, ο προσανατολισμός τους σε δραστηριότητες χαμηλής προστιθέμενης αξίας και η μικρή εμπλοκή τους σε δραστηριότητες Ε&Κ, επιβάλλουν την ανάγκη υποστήριξης των ΜΜΕ, ώστε να δημιουργηθούν σταθερές και βιώσιμες δομές συνεργασίας μεταξύ του ιδιωτικού τομέα και πανεπιστημίων/ερευνητικών ιδρυμάτων, με στόχο τη μεγαλύτερη εμπλοκή των επιχειρήσεων σε έρευνα, τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους σε καινοτομίες και κατά συνέπεια στη βελτίωση της προστιθέμενης αξίας από τον παραγωγικό τομέα της οικονομίας. Μέχρι σήμερα καταγράφεται ένα καταρχήν ενδιαφέρον από τον ιδιωτικό τομέα για τη δημιουργία συστάδων επιχειρήσεων (clusters) σε τομείς όπως η ενεργειακή αποδοτικότητα σε αστικές περιοχές (smart cities), οι ΤΠΕ, η κοινωνική οικονομία, ο αγροτουρισμός και η επεξεργασία ξύλου.

Το χαμηλό επίπεδο επιχειρηματικότητας που εμφανίζουν ορισμένες ομάδες του πληθυσμού πρέπει να αντιμετωπισθεί, με στόχο την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την άμβλυνση των συνεπειών της κρίσης για τις ομάδες αυτές. Είναι ενδεικτικό ότι, αν και το γυναικείο ανθρώπινο δυναμικό της Κύπρου κατατάσσεται στην 3^η θέση μεταξύ των χωρών της ΕΕ27 ως προς το μορφωτικό επίπεδο, με βάση το ποσοστό των γυναικών – αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (European Institute for Gender Equality, 2012), μόλις το 1,4% των γυναικών αναλαμβάνει επιχειρηματικές δραστηριότητες (οι γυναίκες επιχειρηματίες αποτελούν το 16,4% του συνόλου των επιχειρηματιών της χώρας (CYSTAT, 2013)).

Παρά το γεγονός ότι η οικονομική κρίση περιορίζει τις δυνατότητες των ΜΜΕ για βελτίωση της ανταγωνιστικότητά τους, η χώρα παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα σε μία σειρά τομέων, που συνιστούν βασικές προκλήσεις της Προγραμματικής Περιόδου 2014-20.

Ο **τουρισμός**, παραμένει ένας από τους σημαντικότερους κλάδους της κυπριακής οικονομίας. Ο συνολικός αριθμός επισκεπτών της χώρας παρουσίασε μικρή αύξηση το 2012 σε 2,5εκ έναντι 2,4εκ. το 2011 και 2,2εκ. το 2010 (CYSTAT). Αύξηση παρατηρείται και στα έσοδα από τον τουρισμό κατά την ίδια περίοδο, αν και υπολείπονται των επιπέδων εσόδων της προηγούμενης δεκαετίας. Ως αποτέλεσμα, η συνεισφορά του τομέα των ξενοδοχείων και εστιατορίων αυξήθηκε σε 7,3% της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (ΑΠΑ) της οικονομίας κατά το 2012, σε συνδυασμό και με τη μείωση άλλων κλάδων, μετά από μία μακρά περίοδο αυξομειούμενης συμμετοχής του κλάδου στο ΑΕΠ της χώρας.

Ο τουρισμός αποτελεί κεντρική πρόκληση, αφού η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας, όπως οι καλές κλιματολογικές συνθήκες σε όλη σχεδόν τη διάρκεια του χρόνου, η υψηλή ποιότητα του νερού για κολύμβηση, και οι σύγχρονες και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες που προσφέρονται μπορούν να οδηγήσουν στην περαιτέρω ανάπτυξή του και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, αξιοποιώντας παράλληλα τις προοπτικές που παρουσιάζει η χώρα στον τομέα της γαλάζιας ανάπτυξης. Η Κύπρος διαθέτει 56 παραλίες χαρακτηρισμένες με γαλάζια σημαία (Blue Flag, 2014). Με βάση τον έλεγχο ποιότητας σε 112 περιοχές της χώρας προέκυψε ότι το 100% των δειγμάτων θαλάσσιων υδάτων πληρούν όχι μόνο τις ελάχιστες απαιτήσεις, αλλά και στο αυστηρότερο επίπεδο της «εξαιρετικής ποιότητας», ποσοστό που κατατάσσει την Κύπρο στην πρώτη θέση στην Ευρώπη.

Ταυτόχρονα όμως, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν αδυναμίες, όπως τα προβλήματα προσβασιμότητας, λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της χώρας, της εποχικότητας, του μονοδιάστατου τουριστικού προϊόντος και της γήρανσης της ξενοδοχειακής υποδομής. Κυρίαρχη ανάγκη αποτελεί η αντιμετώπιση του προβλήματος της εποχικότητας, που συνεπάγεται την ενίσχυση, εμπλουτισμό και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, μέσω της δημιουργίας και παροχής εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Το μερίδιο των αφίξεων περιηγητών κατά τη χειμερινή περίοδο (Ιανουάριος – Μάρτιος, Νοέμβριος – Δεκέμβριος) έχει συρρικνωθεί από το ιστορικό ψηλό του 19% των συνολικών αφίξεων του 2000 σε 13% το 2013. Σε απόλυτους αριθμούς, η συρρίκνωση είναι ακόμα εντονότερη αφού τα μερίδια αυτά αντιστοιχούν σε περίπου 514 χιλιάδες αφίξεις το 2000 και μόλις 314 χιλιάδες αφίξεις το 2013. Η

βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος αποτελεί υποχρέωση της Κύπρου στο πλαίσιο του Μνημονίου Συναντίληψης.

Ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού υλοποιεί μία ολοκληρωμένη Στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη του τουριστικού τομέα της χώρας, η οποία έχει αναθεωρηθεί βάσει του Μνημονίου Συναντίληψης και αποσκοπεί στην ανάπτυξη του τουρισμού και τη βελτίωση των χαρακτηριστικών του τομέα (ΚΟΤ, Επικαιροποιημένη Στρατηγική 2011-15). Επιμέρους διαστάσεις της Στρατηγικής αυτής θα ενισχυθούν μέσω των ΕΔΕΤ 2014-20, στη βάση της επιλεξιμότητας των Ταμείων και της διαθεσιμότητας των αναγκαίων πόρων. Παράλληλα, η στήριξη δράσεων προς όφελος της γαλάζιας ανάπτυξης θα επιδιωχθεί κυρίως μέσω του ΕΤΘΑ, με προώθηση δράσεων για τον αλιευτικό τουρισμό, τη δημιουργία τεχνητών υφάλων, την αναθεώρηση της στρατηγικής για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Περιοχών και την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, περιλαμβανομένων των θαλάσσιων ειδών και οικοτόπων, οι οποίες συνάδουν με την Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική (MSFD).

Ο **πολιτισμός**, σύγχρονος και αρχαιολογικός, παρουσιάζει δυνατότητες ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων αλλά και συνεργειών με τον τομέα του τουρισμού, κυρίως μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών για την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων της χώρας.

Αν και η **μεταποίηση** συνεχίζει να παρουσιάζει φθίνουσα πορεία και να περιορίζεται στο 5,9% του ΑΕΠ το 2012, επιμέρους κλάδοι της παρουσιάζουν δυναμική και δυνατότητα επέκτασης. Ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής παρουσιάζει μείωση σε 83,3 το 2012 (έτος βάσης 2010=100) και 72,9 το 2013 (CYSTAT). Η βιομηχανία τροφίμων αποτελεί τον ισχυρότερο κλάδο της μεταποίησης, (39,2% της ΑΠΑ το 2012), ενώ αντιπροσωπεύει και σημαντικό τμήμα των εξαγωγών της χώρας. Παρά την υστέρηση που παρουσιάζει σε όρους παραγωγικότητας σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και την περιορισμένη δυνατότητα υιοθέτησης καινοτομιών, λόγω του μικρού μεγέθους των επιχειρήσεων, είναι αναγκαία η στήριξη του κλάδου, σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ στον πρωτογενή τομέα και στην πρώτη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων.

Σημαντικές είναι και οι δυνατότητες ανάπτυξης ορισμένων κλάδων **παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών**, οι οποίοι αξιοποιούν το υψηλό μορφωτικό επίπεδο του εργατικού δυναμικού και λειτουργούν υποστηρικτικά προς την προσέλκυση νέων επιχειρήσεων, είτε συμπληρωματικά προς ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις σε κλάδους προτεραιότητας, όπως ο τουρισμός, αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής θέσης και του φυσικού-θαλάσσιου περιβάλλοντος της χώρας.

Κατά την **Προγραμματική Περίοδο 2007-2013** εφαρμόστηκαν οριζόντιες παρεμβάσεις ενίσχυσης των ΜΜΕ χωρίς ιδιαίτερη στόχευση, οι οποίες είτε επιδίωκαν την ενίσχυση συγκεκριμένων τομέων της οικονομίας (μεταποίηση, τουρισμός), είτε εστίαζαν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων του πληθυσμού (γυναίκες, νέοι), με θετικές επιπτώσεις στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων και θέσεων πλήρους απασχόλησης. Αν και οι προγραμματικοί στόχοι που τέθηκαν ως προς τις παραμέτρους αυτές παρουσιάζουν ικανοποιητική εξέλιξη, δεν υπήρξε το επιθυμητό αποτέλεσμα ως προς τη διαρθρωτική αναδιάταξη της οικονομίας, ανάγκη η οποία αναδείχθηκε κυρίως κατά την τελευταία διετία, λόγω των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης, που επηρέασαν, μεταξύ άλλων, και την ομαλή υλοποίησή των πιο πάνω παρεμβάσεων. Η εφαρμογή εργαλείων χρηματοοικονομικής τεχνικής στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας JEREMIE, παρά τα όποια προβλήματα προέκυψαν στην υλοποίησή τους λόγω του ασταθούς περιβάλλοντος στον τραπεζικό τομέα της χώρας, ήταν σχετικά αποτελεσματική αντιμετωπίζοντας σε ένα βαθμό τις δυσκολίες πρόσβασης των επιχειρήσεων σε χρηματοδοτικά κεφάλαια.

Έρευνα και Καινοτομία (Ε&Κ)

Στον τομέα της έρευνας η Κύπρος έχει επιδείξει σημαντική πρόοδο τα τελευταία χρόνια, κυρίως μέσα από την ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας και δαπάνης από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, ενώ υστέρηση παρουσιάζεται όσον αφορά στην ιδιωτική συμμετοχή στο σύνολο της δαπάνης για έρευνα. Το ΕΜΠ για τη Στρατηγική Ευρώπη 2020 θέτει ως στόχο την αύξηση της συμμετοχής των δαπανών για Έρευνα και Ανάπτυξη στο 0,5% του ΑΕΠ μέχρι το 2020. Αν και ο στόχος αυτός είχε επιτευχθεί ήδη από το 2010, η επιδείνωση των οικονομικών μεγεθών της χώρας συνέβαλε στην μείωση του ποσοστού σε 0,47% το 2012 (CYSTAT, Ε&Α). Η επίτευξη του στόχου προϋποθέτει τη σταθεροποίηση της

κυπριακής οικονομίας και την επιστροφή της σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την εφαρμογή της S3Cy.

Το κράτος παραμένει η βασική πηγή χρηματοδότησης της έρευνας, αφού το 39,9% του συνόλου των δραστηριοτήτων ETA το 2012 (CYSTAT, E&A) χρηματοδοτήθηκε από πόρους του κρατικού προϋπολογισμού, ενώ παρατηρείται σταθεροποίηση του ποσοστού χρηματοδότησης από τον προϋπολογισμό των δημοσίων πανεπιστημίων (26,5%). Τα ποσοστά αυτά καταδεικνύουν ότι το 66,4% των ερευνητικών δαπανών προέρχονται από τον δημόσιο τομέα, το υψηλότερο μεταξύ των ΕΕ27 και υπερδιπλάσιο του κοινοτικού μέσου όρου (ΕΕ27=33,4% , Eurostat).

Μικρή αύξηση παρουσίασαν το 2012 οι ερευνητικές δαπάνες από φορείς της ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (4,6%), ενώ το ποσό που προήλθε από τον τομέα των επιχειρήσεων σταθεροποιήθηκε περί το 11% (έναντι 54,8% των ΕΕ27, Eurostat). Το 17,5% της χρηματοδότησης της ETA προέρχεται από το εξωτερικό, ιδιαίτερα από το 7^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο της ΕΕ για Ε&ΤΑ 2007-2013 (CYSTAT, E&A).

Το ερευνητικό δυναμικό στην Κύπρο το 2012 μειώθηκε σε 1.241 άτομα (CYSTAT, E&A) που αντιστοιχεί στο 0,29% του συνολικού εργατικού δυναμικού (έναντι 0,30% το 2011) και παραμένει σε χαμηλότερα επίπεδα από το μέσο όρο της ΕΕ (1,1%). Οι υφιστάμενες ερευνητικές υποδομές της χώρας αφορούν στους τομείς της ενέργειας (με επικέντρωση στην ηλιακή), των τροφίμων και καλλιέργειών, της γενετικής, της βιολογίας, των ΤΠΕ, της αρχαιολογίας κ.α., ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η χαρτογράφηση των υφιστάμενων υποδομών στα πλαίσια ετοιμασίας οδικού χάρτη για επενδύσεις σε υποδομές, ο οποίος θα βασιστεί και στα αποτελέσματα της S3Cy.

Βασική πρόκληση αποτελεί η αντιμετώπιση της ιδιαίτερα περιορισμένης συμμετοχής των επιχειρήσεων σε δραστηριότητες Ε&Κ, αποτέλεσμα σε μεγάλο βαθμό του μικρού τους μεγέθους και της αδυναμίας πρόσβασής τους σε χρηματοδότηση. Η γεφύρωση του χάσματος μεταξύ της ακαδημαϊκής γνώσης και των αναγκών της παραγωγικής δραστηριότητας αποτελεί βασική ανάγκη του συστήματος ΕΤΑΚ της χώρας, όπως άλλωστε επισημαίνεται και στις Συστάσεις του Συμβουλίου.

Παράλληλα, είναι αναγκαίο να ενισχυθεί ο δυναμισμός που παρουσιάζεται τα τελευταία χρόνια στον τομέα της καινοτομίας, όπου διαπιστώνεται σημαντική πρόοδος. Με βάση τη μελέτη Innovation Union Scoreboard, η Κύπρος από Συγκλίνουσα χώρα το 2007 αναβαθμίστηκε σε Innovation Follower Country το 2009, κατηγορία στην οποία βρίσκεται μέχρι σήμερα. Το ποσοστό των επιχειρήσεων που καινοτομούν παρουσιάζεται αντίστοιχο του μεγέθους της επιχείρησης, αφού το 2010 (CYSTAT, Καινοτομία) αυτό ανερχόταν στο 43% για μικρές επιχειρήσεις (10-49 εργαζόμενοι), 56% για μεσαίες επιχειρήσεις (50-249 εργαζόμενοι) και 84% για μεγάλες επιχειρήσεις (άνω των 250 εργαζομένων). Η ενίσχυση της τάσης αυτής αποτελεί πρόκληση, αφού η διάχυση των καινοτομιών στην πραγματική οικονομία αποτελεί προϋπόθεση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Πρόσθετα, για αποφυγή των καθυστερήσεων και προβλημάτων που παρουσιάστηκαν στην υλοποίηση των παρεμβάσεων την Προγραμματική Περίοδο 2007-13, έχουν ληφθεί αποφάσεις από τους αρμόδιους φορείς σε συνεργασία με την Εθνική Αρχή Προγραμματισμού, όπως για παράδειγμα η απλοποίηση των διαδικασιών ελέγχου και η χρήση απλοποιημένων μεθόδων υπολογισμού κόστους.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Παρά το γεγονός ότι η Κύπρος σημείωσε τα τελευταία χρόνια πρόοδο στον τομέα των ΤΠΕ, συνεχίζει να κατατάσσεται χαμηλά μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ σε μία σειρά παραμέτρους. Στο επίπεδο των υποδομών (Digital Agenda Scoreboard, 2014) αν και η Κύπρος το 2013 καλύπτει ευρύτερα το 100% των νοικοκυριών με δίκτυα standard ταχυτήτων (ΕΕ28=97%) και το 77% με δίκτυα υψηλών ταχυτήτων (ΕΕ28=62%), υστερεί όσον αφορά τις ευρύτερες συνδέσεις υψηλών ταχυτήτων >30 Mbps (1,5% των σταθερών συνδέσεων στο διαδίκτυο, έναντι 27% της ΕΕ28), καθώς και τις συνδέσεις υπερυψηλών ταχυτήτων >100Mbps (0,1% έναντι 5,9% στην ΕΕ27).

Οι τεχνολογίες VDSL που χρησιμοποιούν οι πάροχοι ηλεκτρονικών επικοινωνιών στα υφιστάμενα δίκτυα χαλκού έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν ταχύτητες τουλάχιστο 30 Mbps με ποσοστό κάλυψης που αυξάνεται συνεχώς και αναμένεται μέχρι το 2017 να καλύψει σχεδόν όλη τη χώρα, εκπληρώνοντας τον στόχο του ΕΜΠ. Παράλληλα, υπάρχει καλωδιακό δίκτυο με τεχνολογία DOCSIS 3.0 το οποίο προσφέρει ταχύτητες μέχρι 100Mbps με κάλυψη στο 48% των νοικοκυριών, ενώ

αναμένεται επίσης να λειτουργήσουν κινητά δίκτυα 4^{ης} γενιάς (μέχρι 30Mbps) μέσα στο 2014, χωρίς όμως να καλύψουν όλη την επικράτεια της χώρας.

Χαμηλό παραμένει το ποσοστό του πληθυσμού που χρησιμοποιεί το διαδίκτυο, αφού παρά τη σημαντική μείωση του ποσοστού του πληθυσμού στην Κύπρο που δεν έχει χρησιμοποιήσει το Διαδίκτυο κατά την τελευταία πενταετία, αυτό παραμένει στο 32% (EE28=21%). Βασικός παράγοντας μη χρησιμοποίησης του Διαδικτύου, σύμφωνα με το Digital Agenda Scoreboard, είναι η «έλλειψη ικανοτήτων» ως προς τη χρήση του.

Στον τομέα της ψηφιακής επιχειρηματικότητας, καταγράφεται υστέρηση στο ποσοστό αγορών που πραγματοποιούνται μέσω διαδικτύου (25% στην Κύπρο, EE27=47%) και στο ποσοστό των ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται μέσω Ηλεκτρονικού Εμπορίου (7,3% στην Κύπρο, EE28=14%). Η χρήση ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της χώρας αφορά κυρίως τις εσωτερικές τους διαδικασίες (55% των ΜΜΕ της Κύπρου, EE27=43%).

Όπως εντοπίζεται και στο ΕΜΠ 2014, υστέρηση καταγράφεται στην προσφορά και στη ζήτηση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, όπως διαφαίνεται από τα χαμηλά ποσοστά των βασικών κυβερνητικών υπηρεσιών που είναι διαθέσιμες πλήρως ηλεκτρονικά προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, καθώς και από τα χαμηλά ποσοστά του πληθυσμού που συναλλάσσονται ηλεκτρονικά με το δημόσιο τομέα. Το 30% του πληθυσμού της χώρας και το 85% των επιχειρήσεων κάνει χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (41% και 85% για την EE28).

Η ανάπτυξη νέων υπηρεσιών μηχανογράφησης του δημόσιου τομέα αποτελεί άμεση ανάγκη προκειμένου να εκσυγχρονισθεί και να αυξηθεί η αποδοτικότητα του. Η προώθηση των ΤΠΕ στο δημόσιο τομέα συνδέεται άμεσα με τις τρέχουσες μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση και τη λειτουργική αναδιοργάνωση των υπηρεσιών της.

Κατά την **Προγραμματική Περίοδο 2007-13** υλοποιήθηκε μικρός αριθμός έργων ΤΠΕ που συνέβαλαν στην αύξηση του αριθμού των προσφερόμενων ηλεκτρονικά υπηρεσιών στους πολίτες και στην κάλυψη μέρους της απόκλισης της χώρας από την EE27. Για την αντιμετώπιση των αναγκών της χώρας στον τομέα των ΤΠΕ έχει συνταχθεί η Ψηφιακή Στρατηγική της Κύπρου, η οποία εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο το 2012 και βασίζεται στο «Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη», το οποίο αποτελεί μία από τις επτά εμβληματικές προτεραιότητες της Στρατηγικής Ευρώπη 2020.

Το όραμα της εθνικής στρατηγικής είναι όπως οι ΤΠΕ υποστηρίζουν την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και τη συμμετοχή των πολιτών στο κοινωνικό, πολιτισμικό και πολιτικό γίγνεσθαι. Σε αυτό το πλαίσιο έχουν ήδη ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη σειρά πρωτοβουλιών, όπως είναι η ανάπτυξη της Ασφαλούς Κυβερνητικής Πύλης, η Κεντρική Κυβερνητική Βάση Δεδομένων, το σύστημα online ηλεκτρονικής αρχειοθέτησης του Δημοσίου, η δημιουργία ενιαίου μηχανογραφικού κέντρου για όλα τα τμήματα του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα για το Τμ. Πολεοδομίας, παρεμβάσεις στους τομείς e-health και e-identity και η δημιουργία θεσμικού πλαισίου για την ηλεκτρονική υπογραφή (Cyprus National Reform Programme 2014). Σημειώνεται επίσης ότι το σύστημα e-procurement εφαρμόζεται επιτυχώς σε ολόκληρη τη δημόσια υπηρεσία από το 2009 και είναι πλήρως συμβατό με τις ευρωπαϊκές οδηγίες. Το Γενικό Λογιστήριο είναι σε συνεννόηση με τον προμηθευτή του συστήματος για να προχωρήσουν σε όλες οι αναγκαίες τροποποιήσεις, ώστε αυτό να είναι συμβατό με τις αναθεωρημένες Οδηγίες, εφόσον και όταν αυτές τεθούν σε ισχύ. Επαρκή κεφάλαια έχουν συμπεριληφθεί στον κρατικό προϋπολογισμό του 2015 για το σκοπό αυτό.

ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΑΕΡΙΩΝ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Εκπομπές Αερίων του Θερμοκηπίου (GHG)

Κατά την περίοδο 1990-2005 η Κύπρος κατέγραψε αύξηση των εκπομπών GHG κατά 65% και κατατάσσεται μεταξύ των 10 χωρών με τις μεγαλύτερες ποσότητες εκπομπών ανά κάτοικο (το 2011 ήταν 10.9 tCO₂ ε./κάτοικο, EE27= 9 t CO₂ ε./κάτοικο), ως αποτέλεσμα της ταχείας ανάπτυξης της οικονομίας, αν και η χώρα συνεισφέρει μόλις το 0,2% στις εκπομπές GHG της ΕΕ και των ατμοσφαιρικών ρύπων, όπως είναι τα αιωρούμενα σωματίδια, το διοξείδιο του θείου και το διοξείδιο του αζώτου.

Σύμφωνα με την ετήσια καταγραφή εκπομπών GHG του 2013, η συνεισφορά των τομέων στο σύνολο των εκπομπών (εκτός των τομέων του συστήματος εμπορίας) για το έτος 2011 είναι περίπου 49% οι μεταφορές, 16% η γεωργία, 13% τα απόβλητα, 14% ο οικιακός και τριτογενής τομέας, 5% η βιομηχανία εκτός εμπορίας και 3% η χρήση φθοριούχων αερίων (HFCs και PFCs).

Η μείωση των εκπομπών GHG αποτελεί βασική ανάγκη για τη χώρα, στο πλαίσιο και της τήρησης των διεθνών υποχρεώσεων που έχει αναλάβει, και θα εξυπηρετηθεί από παρεμβάσεις στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών, καθώς και μέσω μέτρων πρόληψης και προσαρμογής στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η μείωση αυτή προϋποθέτει τη συνδρομή του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΘΑ για την κάλυψη των αντίστοιχων αναγκών στους τομείς που εμπίπτουν στα πεδία επιλεξιμότητάς τους, με βάση τη στρατηγική που έχει επιλεγεί από την ΣΕΣ της Κύπρου για την προγραμματική περίοδο 2014-20.

Στο πλαίσιο του ΕΜΠ 2014 για την Ευρώπη 2020 τίθεται ο στόχος της μείωσης των εκπομπών GHG που δεν υπάγονται στο σύστημα εμπορίας το 2020 κατά 5% σε σχέση με το 2005. Με βάση τα πιο πρόσφατα στοιχεία (2012), σημειώθηκε αύξηση των εκπομπών κατά 1,5% σε σχέση με το 2005 και αυτό παρά τη σοβαρή οικονομική κρίση.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις που έχει υποβάλλει η Κύπρος στην DG CLIMA το 2013, ο στόχος του 5% θα επιτευχθεί, υπό την προϋπόθεση της συνέχισης των υφιστάμενων πολιτικών και μέτρων και της επίτευξης των στόχων για την αύξηση του ποσοστού των ΑΠΕ στη συνολική κατανάλωση και για την εξοικονόμηση ενέργειας. Σύμφωνα με αυτές τις προβλέψεις, οι εκπομπές του τριτογενή-οικιακού, αγροτικού τομέα και αποβλήτων αναμένεται να μειωθούν κατά 12%, 25% και 32% αντίστοιχα, ενώ οι εκπομπές από τις οδικές μεταφορές θα μειωθούν κατά 17%.

Ενέργεια - Ενεργειακή Απόδοση - Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Κυρίαρχη ανάγκη του ενεργειακού τομέα της χώρας αποτελεί η μείωση της εξάρτησής του από την εισαγωγή πετρελαιοειδών, δεδομένου ότι το 2012 αυτά συνεισέφεραν κατά 95,2% στην πρωτογενή κατανάλωση και 72,8% στην τελική κατανάλωση ενέργειας, με αποτέλεσμα τη μεγάλη επιβάρυνση των εκπομπών GHG.

Η χώρα διαθέτει σημαντικό πλεονέκτημα στην ανάπτυξη ΑΠΕ, ιδιαίτερα της ηλιακής ενέργειας, τομέας στον οποίο τα τελευταία έτη καταβάλλονται ιδιαίτερες προσπάθειες, παράλληλα με τη λήψη μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης. Στο πλαίσιο του ΕΜΠ για την Ευρώπη 2020 έχει τεθεί ως στόχος η αύξηση της συνεισφοράς των ΑΠΕ στην τελική ακαθάριστη συνεισφορά ενέργειας στο 13% μέχρι το 2020 (βάση της Οδηγίας 2009/28/ΕΚ), γεγονός που επιβάλλει την περαιτέρω επέκταση της διείσδυσης των ΑΠΕ, κυρίως με την υλοποίηση έργων από εθνικούς πόρους και μέσω Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων (π.χ. NER 300), και σε μικρότερο βαθμό μέσω του ΕΠ. Το 2012 το ποσοστό συνεισφοράς των ΑΠΕ στην τελική ακαθάριστη κατανάλωση ενέργειας ανήλθε στο 7,7% (ΕΜΠ, 2014), έναντι του στόχου 4,92% που είχε τεθεί από το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις ΑΠΕ, ενώ το 2013 εκτιμάται σε 9% (έναντι του στόχου 5,93% για το 2013-14).

Η Εθνική Ενεργειακή Στρατηγική της Κύπρου προβλέπει κινητοποίηση επενδύσεων για ενεργειακή αναβάθμιση του υφιστάμενου εθνικού κτιριακού αποθέματος, η οποία αποτελεί μέρος του 3^{ου} Εθνικού Σχεδίου Δράσης Ενεργειακής Απόδοσης που υποβλήθηκε στην Επιτροπή τον Απρίλιο 2014. Σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης, οι κατοικίες ευθύνονται για το 19% της τελικής κατανάλωσης ενέργειας, ενώ 13% οφείλεται στο εμπόριο, τα ξενοδοχεία και τις υπηρεσίες. Η Κύπρος διαθέτει ένα ιδιαίτερα ενεργοβόρο κτιριακό απόθεμα, αφού η εφαρμογή υποχρεωτικών νομοθετικών μέτρων σε νέα κτίρια και μεγάλα κτίρια που υφίστανται μεγάλης κλίμακας ανακαίνιση έγινε μόλις το 2007. Συνολικά, το 91% των κατοικιών όταν ανεγέρθηκαν δεν είχαν την υποχρέωση για την εφαρμογή θερμομόνωσης ή οποιονδήποτε άλλων μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας. Για το 2012 η μέση ετήσια κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας για όλες τις κατοικίες που χρησιμοποιούνται ήταν 4.555 kWh, ενώ η μέση κατανάλωση πετρελαίου θέρμανσης ήταν 951 λίτρα. Το κυριότερο ενεργειακό προϊόν που χρησιμοποιεί ο τομέας των κατοικιών είναι ο ηλεκτρισμός δικτύου (περίπου 50% της κατανάλωσης τελικής ενέργειας), ακολουθούμενος από το πετρέλαιο θέρμανσης και το υγραέριο. Καταγράφεται επίσης η μεγάλη διείσδυση της ηλιακής ενέργειας που υπερβαίνει το 16%, ενώ αντίθετα άλλες ΑΠΕ, όπως φωτοβολταϊκά, γεωθερμικές αντλίες θερμότητας και βιομάζα έχουν μικρή συνεισφορά της τάξης του 2%.

Για τα κτίρια που δεν χρησιμοποιούνται ως κατοικίες, όπως είναι τα γραφεία, οι χώροι λιανικής πώλησης, οι χώροι εστίασης, τα ξενοδοχεία και νοσοκομεία, αν και δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία, τόσο η ηλικία των κτιρίων αυτών όσο και το γεγονός ότι κατά την περίοδο κατασκευής τους δεν υπήρχαν σχετικές πρόνοιες εξοικονόμησης ενέργειας, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ενεργειακή τους κατανάλωση κινείται σε αντίστοιχα υψηλά επίπεδα.

Τα κτίρια αυτά χρησιμοποιούν κυρίως ηλεκτρισμό δικτύου (67% της συνολικής τελικής κατανάλωσης ενέργειας), ενώ η χρήση ΑΠΕ είναι πιο περιορισμένη σε σχέση με τις κατοικίες, με την ηλιακή να έχει τη μεγαλύτερη διείσδυση (4%). Οι κεντρικές κυβερνητικές αρχές στεγάζονται σε 1.066 κτίρια και κτιριακές μονάδες, εκ των οποίων μόνο οι 572 είναι ιδιόκτητες. Τα κτίρια αυτά έχουν χαμηλή ενεργειακή απόδοση, καθώς από τα Πιστοποιητικά Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ) που έχουν εκδοθεί δείχνουν κτίρια με κατηγορία Γ έως Η, να χρησιμοποιούν κατά κανόνα εξ' ολοκλήρου ηλεκτρισμό για ικανοποίηση των ενεργειακών αναγκών τους, με μέση κατανάλωση 130 kWh/m² το χρόνο. Έχει καταρτιστεί και δημοσιοποιηθεί από την Υπηρεσία Ενέργειας κατάλογος 151 κτιρίων με εμβαδόν >500 τ.μ, από τα οποία μόνο 5 έχουν ενεργειακή κατηγορία Β ή Α στο ΠΕΑ. Συνεπώς, τα πλείστα από αυτά δε συμμορφώνονται με τις ελάχιστες εθνικές απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης, δημιουργώντας ανάγκες για ανακαίνιση πέραν των 120.000 τ.μ. δημόσιων κτιρίων κατά την περίοδο 2014-20.

Με βάση την Οδηγία 2012/27/ΕΕ για την Ενεργειακή Απόδοση, η Κύπρος υποχρεούται να λάβει μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας στα Δημόσια Κτίρια, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η ενεργειακή αναβάθμιση του 3% του εμβαδού των ψυχόμενων και θερμαινόμενων δημοσίων κτιρίων που ανήκουν στην κεντρική διοίκηση για την περίοδο 2014-20, στόχος που αναμένεται να επιτευχθεί. Έχει ήδη συσταθεί αρμόδια τεχνοκρατική ομάδα και έχει καταρτίσει κατάλογο των ιδιόκτητων δημόσιων κτιρίων με βάση τις ενεργειακές καταναλώσεις των κτιρίων, δίνοντας προτεραιότητα σε κτίρια με χαμηλή ενεργειακή απόδοση.

Επιπλέον, η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου ανέλαβε να εγκαταστήσει πιλοτικά σε νοικοκυριά 3.000 έξυπνους μετρητές, βάσει σχετικής οικονομικής μελέτης. Επίσης, στα πλαίσια των ενεργειακών αναβαθμίσεων που θα γίνουν στα δημόσια κτίρια την περίοδο 2014-20, προγραμματίζεται η εγκατάσταση έξυπνων μετρητών.

Το 2012 επιτεύχθηκε πραγματική εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας κατά 12,3%, ενώ ο εθνικός στόχος που έχει τεθεί στο ΕΜΠ είναι 14,3% μέχρι το 2020. Πέραν των μέτρων εξοικονόμησης που λήφθηκαν, η μείωση της δραστηριότητας σε επιμέρους τομείς της οικονομίας εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, είχε σημαντική επίδραση στη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης. Η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας της χώρας αντικατοπτρίζεται και στη πτωτική τάση που παρουσιάζει ο δείκτης ενεργειακής έντασης (πρωτογενής κατανάλωση ενέργειας ως προς το ΑΕΠ), που μειώθηκε στο 166,9 το 2012 από 173,6 το 2011 και 176,9 το 2010 (Υπηρεσία Ενέργειας). Οι παρεμβάσεις που θα προωθηθούν την περίοδο 2014-20 θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων για εξοικονόμηση ενέργειας καθώς και στην υλοποίηση των προνοιών των Οδηγιών 2012/27/ΕΕ και 2010/31/ΕΚ.

Κατά την **Προγραμματική Περίοδο 2007-13** υλοποιήθηκε μικρός αριθμός έργων στον τομέα της ενέργειας που αφορούσαν στην εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε δημόσια κτίρια (στρατόπεδα, σχολεία), αυξάνοντας τη δυναμικότητα παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ και συμβάλλοντας στην αύξηση της συνεισφοράς τους στη συνολική κατανάλωση ενέργειας. Οι παρεμβάσεις αυτές παρουσίασαν μεγάλη ζήτηση και ταχείς ρυθμούς υλοποίησης, αποτελώντας τη βάση για την υλοποίηση αντίστοιχου χαρακτήρα παρεμβάσεων κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-20.

Η εισαγωγή φυσικού αερίου στο ενεργειακό μίγμα της χώρας θα συμβάλει στην εξοικονόμηση ενέργειας και μείωση των εκπομπών GHG και των ατμοσφαιρικών ρύπων και στη απεξάρτηση της οικονομίας από μία ενεργειακή πηγή. Σημαντική εξέλιξη αποτελεί ο εντοπισμός υδρογονανθράκων στην ΑΟΖ της Κύπρου το 2011, η οποία διανοίγει νέους ορίζοντες για την κυπριακή οικονομία, αφού με ορθολογικές αποφάσεις και επενδύσεις η Κύπρος θα μπορούσε μέσο-μακροπρόθεσμα να καταστεί ενεργειακό κέντρο της ΕΕ, και παράλληλα δημιουργεί ανάγκες, όσον αφορά την προετοιμασία της χώρας για αξιοποίηση του ενεργειακού της πλούτου (έργα υποδομής, μελέτες). Τα αναγκαία έργα υποδομής για την εισαγωγή του φυσικού αερίου στο ενεργειακό μείγμα της χώρας δεν προβλέπεται να συγχρηματοδοτηθούν από τα ΕΔΕΤ, λόγω του υψηλού τους κόστους.

Κλιματική Αλλαγή

Στα πλαίσια του προγράμματος CYPADAPT–LIFE10 ENV/CY/723 «Ανάπτυξη της Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή στις Επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής στην Κύπρο», έχουν επισημανθεί οι τρέχουσες και μελλοντικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε διάφορους τομείς της οικονομίας, έχουν επιλεγεί αυτές που αξιολογήθηκαν ως καίριας προτεραιότητας για την ανάληψη δράσης προσαρμογής και έχουν επισημανθεί οι αναγκαίες μελέτες και συστήματα παρακολούθησης, ώστε να αξιολογηθεί με ακρίβεια η δυνατότητα προσαρμογής κάθε τομέα.

Οι κλιματικές μεταβλητές στην Κύπρο εστιάζονται κυρίως στην άνοδο της μέσης ετήσιας θερμοκρασίας και τη μείωση της μέσης ετήσιας βροχόπτωσης με αποτέλεσμα να προκαλείται διαχρονικό πρόβλημα λειψυδρίας και ξηρασίας. Πρόσθετες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι οι δασικές πυρκαγιές, η εγκατάλειψη γεωργικής γης, οι χαμηλές αποδόσεις των καλλιεργειών, η διάβρωση, η ερημοποίηση, η απώλεια βιοποικιλότητας και το χαμηλό επίπεδο άνθρακα στο έδαφος. Ο νησιωτικός χαρακτήρας της Κύπρου και η τοποθεσία της στην ευαίσθητη λεκάνη της Μεσογείου την καθιστούν ακόμη πιο ευάλωτη στις μελλοντικές δυσμενείς συνέπειες της κλιματικής αλλαγής.

Κατά την **Προγραμματική Περίοδο 2007-13** η κλιματική αλλαγή δεν αντιμετωπίστηκε ως οριζόντια παράμετρος του προγραμματισμού. Στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, αξιοποιώντας την κανονιστική πρόνοια για καθορισμό της κλιματικής αλλαγής ως εγκάρσιο στόχο του Προγράμματος, όλες οι προτεραιότητες θα λαμβάνουν υπόψη τους αυτήν την παράμετρο, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό. Η προσαρμογή της χώρας στην κλιματική αλλαγή, η αντιμετώπιση των κινδύνων που αυτή συνεπάγεται και των γενικότερων συνεπειών της, δημιουργεί ανάγκες συνδυασμένων παρεμβάσεων από τα ΕΔΕΤ, αφού σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής παρατηρούνται διαχρονικά στο φυσικό περιβάλλον, με οριζόντιες και διατομεακές επιδράσεις σε βασικούς τομείς της οικονομίας, όπως είναι η υγεία, η γεωργία και η κτηνοτροφία, οι υδάτινοι πόροι, ο τουρισμός, τα δάση, οι ακτές, η χερσαία και θαλάσσια βιοποικιλότητα, τα οικοσυστήματα κ.ά. Η αντιμετώπιση της λειψυδρίας και ξηρασίας θα προωθηθεί κυρίως μέσω του ΕΓΤΑΑ, καθώς από δράσεις που θα τύχουν χρηματοδότησης από το Ταμείο Εσόδων Δημοπράτησης Αερίων του Θερμοκηπίου, ενώ συμβολή θα έχει και το ΤΣ μέσω κάποιων δράσεων στον τομέα των υδάτων. Μέσω του ΤΣ θα προωθηθούν επίσης δράσεις προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή για τις ακτές, τη βιοποικιλότητα και τη δημόσια υγεία.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ

Διαχείριση Αποβλήτων

Η διαχείριση των αποβλήτων αποτελεί άμεση αναγκαιότητα, με σκοπό την αποτελεσματική αντιμετώπιση των σχετικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων και τη διασφάλιση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας. Παρόλο που γενικά εφαρμόζεται στην Κύπρο το περιεχόμενο της πολιτικής της ΕΕ, ο τομέας δεν χαρακτηρίζεται από ολοκληρωμένη και συγκροτημένη αντιμετώπιση, με αρνητικά αποτελέσματα τόσο στη προστασία του περιβάλλοντος όσο και στην ορθολογική διαχείριση των πόρων, αφού μόνο το 20% των δημοτικών αποβλήτων προωθείται για ανακύκλωση ενώ το υπόλοιπο διατίθεται για ταφή.

Η παραγωγή αποβλήτων παρουσίασε ανοδική πορεία την τελευταία 15ετία και ειδικότερα στα δημοτικά απόβλητα (580.000 τόνοι το 2011). Αντίστοιχη αυξητική τάση παρουσίαζε και η κατά κεφαλή παραγωγή δημοτικών αποβλήτων μέχρι και το 2009 όπου έφθασε τα 730kg/κάτοικο, ποσό πολύ μεγαλύτερο του μέσου όρου των ΕΕ-27. Παρόλο που τα τρία τελευταία έτη (2010-12) και ενώ ο πληθυσμός συνεχίζει ανοδική πορεία, η κατά κεφαλή παραγωγή παρουσίασε σημαντική πτώση (663kg/κάτοικο το 2012) η Κύπρος συνεχίζει να βρίσκεται στις χώρες της ΕΕ με το μεγαλύτερο ποσό.

Η κοινή πρακτική διαχείρισης των δημοτικών αποβλήτων ήταν για πολλά χρόνια η απευθείας ταφή τους σε χωματερές (ΧΑΔΑ) στις περιοχές παραγωγής τους. Το 2010 οι ΧΑΔΑ ανέρχονταν σε 115, ενώ το ποσοστό ανακύκλωσης ήταν σχεδόν ασήμαντο. Ωστόσο την τελευταία δεκαετία και μέχρι σήμερα, η Κύπρος παρουσιάζει βελτίωση στον τρόπο διαχείρισης των αποβλήτων τόσο σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος όσο και σε ανάκτηση υλικών αφού (α) κατασκευάστηκαν με κρατικά και ευρωπαϊκά κονδύλια και λειτουργούν ένας ΧΥΤΑ για τις ανάγκες όλης της επαρχίας Πάφου (13% του συνόλου ενταφιάζεται σε χώρο υγειονομικής ταφής που συνάδει με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 1999/31/ΕΚ) και

μια μονάδα διαχείρισης σύμμεικτου οικιακού αποβλήτου (ΟΕΔΑ) για τις επαρχίες Λάρνακας και Αμμοχώστου (20% του συνόλου τυγχάνει μηχανικής διαλογής για ανάκτηση του ανακυκλώσιμου υλικού και το υπόλοιπο χρησιμοποιείται ως υλικό επικάλυψης σε παρακείμενο ΧΥΤΥ), (γ) έχει δημιουργηθεί με ιδιωτική πρωτοβουλία μια σημαντική υποδομή επεξεργασίας/ανακύκλωσης αποβλήτων (χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, κομποστοποίησης πράσινων, αναερόβιοι για οργανικά απόβλητα κλπ) που μπορεί να επεξεργαστεί πέραν του 50% των δημοτικών αποβλήτων νοούμενου ότι αυτά συλλέγονται χωριστά ενώ παράλληλα (δ) εφαρμόζεται σύστημα χωριστής συλλογής, είτε από πόρτα σε πόρτα είτε με νησίδες, κυρίως για τα απόβλητα συσκευασίας, στο 75% του πληθυσμού της χώρας. Η ανακύκλωση των δημοτικών αποβλήτων στα χαρτί, πλαστικό, μέταλλο και γυαλί από νοικοκυριά και άλλης προέλευσης στο βαθμό που τα απόβλητα αυτά είναι παρόμοια με τα απόβλητα των νοικοκυριών ανέρχεται για το 2012 στο 26%. Αντίστοιχα, οι στόχοι ανακύκλωσης (50% για το 2005 και 55% για το 2012) της Οδηγίας 94/12/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απόβλητα συσκευασιών έχουν επιτευχθεί.

Παράλληλα, συντρέχουν (α) η αποκατάσταση με συγχρηματοδότηση από την περίοδο 2007-13, για 53 από τους 113 ΧΑΔΑ οι οποίοι βρίσκονται στις επαρχίες Λάρνακας, Αμμοχώστου και Πάφου, (β) η κατασκευή του δικτύου 36 πράσινων σημείων όπου για την επαρχία Πάφου έχει σχεδόν ολοκληρωθεί και για τις υπόλοιπες επαρχίες βρίσκεται σε εξέλιξη, (γ) η κατασκευή της ΟΕΔΑ Λεμεσού συμπεριλαμβανομένου ενός ΧΥΤΥ (δυναμικότητα επεξεργασίας 140.000 τόνων σύμμεικτου οικιακού αποβλήτου δηλαδή περίπου του 24% του συνόλου με βάση τις ποσότητες του 2012) το οποίο βρίσκεται στη φάση κατακύρωσης των προσφορών και κατατάσσεται για συγχρηματοδότηση στην περίοδο 2007-13.

Παρόλα αυτά, ανάγκες για επιπλέον δράσεις προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι παρουσιάζονται όσον αφορά (α) την Οδηγία 1999/31/ΕΚ σε ότι αφορά (i) κλείσιμο των χώρων ταφής που δεν συνάδουν με τις απαιτήσεις της Οδηγίας – προς τούτο υπάρχει και σχετική καταδικαστική απόφαση του ευρωπαϊκού δικαστηρίου – (οι 113 χωματερές έχουν σταματήσει επίσημα τη λειτουργία τους, ωστόσο παραμένουν σε λειτουργία ακόμη μία στη Λευκωσία και μία στη Λεμεσό) και (ii) την εκτροπή βιοαποικοδομήσιμων (ΒΑ) από την ταφή (324.000 τόνοι ΒΑ ενταφιάστηκαν το 2010 έναντι των 204.000, 297.000 τόνοι ΒΑ έχουν ενταφιαστεί το 2011 και αντίστοιχες ποσότητες αναμένεται ότι έχουν ενταφιαστεί και το 2013 όπου ο στόχος είναι 136.000 ενώ ο στόχος για το 2016 είναι 95.000 τόνοι ΒΑ), (β) την Οδηγία 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα σε ότι αφορά (i) καθιέρωση μέτρων χωριστής συλλογής τουλάχιστον στα ρεύματα χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί, (ii) ενθάρρυνση χωριστής συλλογής οργανικών αποβλήτων (biowaste) και (iii) επίτευξη 50% ανακύκλωσης στα νοικοκυριά μέχρι το 2020.

Προς επίτευξη των πιο πάνω και για εφαρμογή των πολιτικών της ΕΕ για το περιβάλλον και τη διαχείριση των πόρων, η Κύπρος έχει ετοιμάσει αναθεωρημένο Στρατηγικό Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων και Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων, δίνοντας έμφαση στην πρόληψη, μείωση δημιουργίας, χωριστή συλλογή και ανακύκλωση αποβλήτων, με την εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης. Σύμφωνα με το Σχέδιο προωθείται, ανάμεσα σε άλλα, το κλείσιμο των 2 ΧΑΔΑ σε Λευκωσία και Λεμεσό και η αποκατάσταση όλων των ΧΑΔΑ σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που συμφωνήθηκε με την Επιτροπή, η κατασκευή ΟΕΔΑ στη Λεμεσό συμπεριλαμβανομένου και ενός ΧΥΤΥ (η υλοποίηση άρχισε την περίοδο 2007-13), η δημιουργία ή/και επέκταση υφιστάμενου δικτύου πράσινων σημείων και η δημιουργία ενός ΧΥΤΑ για τις ανάγκες της επαρχίας Λευκωσίας.

Υδατα

Στον τομέα των υγρών αποβλήτων, προτεραιότητα αποτελεί η πλήρης εφαρμογή της Οδηγίας για την επεξεργασία των Αστικών Λυμάτων 91/271/ΕΟΚ. Η υλοποίηση αποχετευτικών συστημάτων για τη διαχείριση αστικών λυμάτων, συμβάλλει στην αντιμετώπιση αποχετευτικών προβλημάτων που παρουσιάζονται εξαιτίας υπερχειλίσεων απορροφητικών λάκκων, από τους οποίους προκαλείται ρύπανση και μόλυνση του υπεδάφους και των υπογείων υδάτων, λόγω διήθησης των λυμάτων στο υπέδαφος. Σύμφωνα με την Οδηγία αυτή και το Πρόγραμμα Μέτρων της Οδηγίας Πλαίσιο περί Υδάτων 2000/60/ΕΚ, η Κύπρος θα πρέπει να εγκαταστήσει αποχετευτικά δίκτυα και σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων που θα καλύπτουν 57 συγκεκριμένες κοινότητες. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2011, η Κύπρος είχε καλύψει το 73% του ισοδύναμου πληθυσμού της υποχρέωσής της, το οποίο αφορούσε 13 κοινότητες.

Παράλληλα, προτεραιότητα αποτελεί η εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο περί Υδάτων (2000/60/EK) και συγκεκριμένα η υλοποίηση του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού και του Προγράμματος Μέτρων που έχουν καταρτιστεί σύμφωνα με την Οδηγία. Σύμφωνα με το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου, το 50% περίπου των υδάτινων σωμάτων είναι σε καλή κατάσταση. Τα υπόγεια σώματα είναι στο μεγαλύτερο ποσοστό τους σε κακή ποσοτική κατάσταση, λόγω της εντατικής εκμετάλλευσής τους, ενώ το σύνολο των παράκτιων υδάτινων σωμάτων βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Τα κύρια ζητήματα διαχείρισης των υδάτων σχετίζονται με τη λειψυδρία και τη ξηρασία, την υπεράντληση των υπόγειων υδροφορέων και άλλα.

Η διαχρονική έλλειψη ύδατος παραμένει βασικό χαρακτηριστικό της Κύπρου, έχοντας αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη, το περιβάλλον, τη γεωργία και τη δημόσια υγεία, ενώ η κατάσταση επιδεινώθηκε τις τελευταίες δεκαετίες ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής. Ως εκ τούτου, αποτελεί ανάγκη η εξεύρεση και υιοθέτηση μέτρων για υδατική ασφάλεια και ορθολογιστική χρήση των υδάτινων πόρων. Λόγω των προβλημάτων λειψυδρίας και ξηρασίας στην Κύπρο, έχει καταρτιστεί και σχετικό Σχέδιο Διαχείρισης Ξηρασίας.

Φύση – Βιοποικιλότητα

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 και προκειμένου να εφαρμοστούν οι Οδηγίες για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) και τα Πτηνά (2009/147/ΕΚ), η Κύπρος προχώρησε στην ένταξη περιοχών στο Δίκτυο, όπου και έχει γίνει χαρακτηρισμός 40 Τόπων Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) και 30 Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ). Οι περιοχές αυτές περιλαμβάνουν τους ορεινούς όγκους του νησιού, τις πεδιάδες, τα υδάτινα συστήματα και τα παράλια. Το 18,68% του εθνικού εδάφους καλύπτεται από δάση, 3,63% από πυκνές θαμνώδεις εκτάσεις και 9,48% με θάμνους.

Οι οικοτόποι και τα είδη που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα Ι και ΙΙ της Οδηγίας για τους Οικοτόπους, καθώς και στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας για τα Πτηνά έχουν ήδη εντοπισθεί και οι περιοχές στις οποίες απαντούν έχουν χαρακτηριστεί και ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000. Στην Κύπρο έχουν καταγραφεί 42 τύποι οικοτόπων, περιλαμβανομένων και 10 οικοτόπων προτεραιότητας του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, εκ των οποίων οι 5 αποτελούν προσθήκη της Κύπρου στο Παράρτημα. Στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας των Οικοτόπων, έχουν περιληφθεί 18 είδη χλωρίδας, τα θηλαστικά *Ovis orientalis ophion* και *Rousettus aegyptiacus* και τα ερπετά *Natrix natrix cypriaca*, *Coluber cypriensis* και *Chelonia mydas*. Η Κύπρος έχει προσθέσει στον κατάλογο του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας για τα πτηνά, τα ενδημικά είδη *Oenanthe cypriaca* και *Sylvia melanothorax*, ενώ τα σημαντικά Μεταναστευτικά Πουλιά που υπάρχουν στην Κύπρο, για τα οποία έχουν οριστεί ΖΕΠ, είναι τα *Merops apiaster*, *Falco vespertinus*, *Plegadis falcinellus* και Λευκοτσικνιάδες (βλ. 2.Α.4.2.6.1). Οι περιοχές του δικτύου εκτείνονται σε όλο το νησί και περιλαμβάνουν δασικά, γεωργικά, ποτάμια, υγροτοπικά, παράκτια και θαλάσσια οικοσυστήματα. Ενδεικτικούς τύπους οικοτόπων προτεραιότητας στις περιοχές του Δικτύου αποτελούν τα μεσογειακά εποχιακά τέλματα, Δενδροειδή *Matorrals* με *Zyziphus*, Ψευδοστέπα με αγροστώση και μονοετή φυτά από *Thero-Brachypodietea*, δασώδεις φυτοκοινωνίες με *Juniperus foetidissima* κτλ. Είδη προτεραιότητας στις περιοχές περιλαμβάνουν τις θαλάσσιες χελώνες, είδη ορχιδέων, το νερόφιδο και το κυπριακό φίδι.

Η συνολική έκταση των χερσαίων περιοχών του Δικτύου Natura 2000 στην Κύπρο είναι 162.937 εκτάρια και των θαλάσσιων 20.933 εκτάρια. Έχουν εκπονηθεί διαχειριστικά σχέδια για όλες τις περιοχές του Δικτύου, εκτός από τις θαλάσσιες περιοχές και τις Αλυκές Λάρνακας, με το σχέδιο της περιοχής «Χερσόνησος Ακάμα» να βρίσκεται στα τελευταία στάδια ολοκλήρωσής του. Δράσεις σχετικά με τις θαλάσσιες NATURA, την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, περιλαμβανομένων των θαλάσσιων ειδών και οικοτόπων, θα προωθηθούν μέσω του ΕΤΘΑ.

Οι κύριες πιέσεις και κίνδυνοι που αντιμετωπίζει η βιοποικιλότητα του νησιού περιλαμβάνουν τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες, την αστικοποίηση, αναψυχή και τουριστικές δραστηριότητες, την αλλαγή χρήσης γης και το σφράγισμα εδάφους, υπεράντληση φυσικών πόρων, λατομικές και μεταλλευτικές δραστηριότητες, διάσπαρτη ανάπτυξη (μικρής και μεγάλης κλίμακας) και συνοδευόμενες υποδομές (οδικό δίκτυο και ηλεκτρικά καλώδια/πάσσαλοι), κατακερματισμό και απώλεια ενδιατημάτων, γεωργία/δασοκομία/κυνήγι (σε μικρή κλίμακα), υπερβόσκηση, ξένα

χωροκατακτητικά είδη, ρύπανση/απόβλητα και άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες και η κλιματική αλλαγή καθώς και βιοτικοί και αβιοτικοί παράγοντες.

Το 2012 εκπονήθηκε το Πλαίσιο Δράσης Προτεραιοτήτων (του Δικτύου για την περίοδο 2014-20, στο οποίο έχουν ιεραρχηθεί οι ανάγκες προστασίας και διατήρησης των περιοχών του, σύμφωνα με τα αντικείμενα προστασίας τους (τύποι οικοτόπων και είδη και τα ενδιαίτητά τους), που περιλαμβάνει μέτρα και δράσεις για τη διατήρηση και βελτίωση των οικοσυστημάτων, μέσω της εφαρμογής των Σχεδίων Διαχείρισης/Δράσης της κάθε περιοχής.

Φυσική και Πολιτιστική Κληρονομιά

Η ανάδειξη και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, στις πόλεις και την ύπαιθρο και στις αστικές περιοχές, συμβάλλει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση μεταξύ φύσης και ανθρώπου και αντιμετωπίζει τις αυξανόμενες απειλές σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία της φύσης που έχει προκαλέσει ο γοργός ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης και λειτουργεί συμπληρωματικά προς την κατεύθυνση της σύζευξης φύσης, πολιτισμού και τουρισμού.

Η Κύπρος δέχεται κάθε χρόνο σημαντικό αριθμό επισκεπτών σε Αρχαιολογικούς Χώρους, Μνημεία και Μουσεία, οι οποίοι το 2013 ανήλθαν σε 1.035.000. Στη χώρα υπάρχουν Μνημεία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς (κατάλογος UNESCO) στην Πάφο, στο όρος Τρόδος και στην περιοχή της Χοιροκοιτίας.

Η περιοχή της Πάφου, πρώτη ιστορικά που εγγράφηκε στον κατάλογο της UNESCO το 1980, περιλαμβάνει τη σημερινή Κάτω Πάφο (αρχαία Νέα Πάφος) και την Κοινότητα των Κουκλιών (αρχαία Παλαίπαφος). Με βάση τα στοιχεία του Τμήματος Αρχαιοτήτων για το 2013, τα συνολικά έσοδα από τις επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους που εντάσσονται στον κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO ανήλθαν σε περίπου €811.000, εκ των οποίων περίπου €780.000 προέρχονται από τους αρχαιολογικούς χώρους της Πάφου. Ο αριθμός επισκεπτών αυτών των χώρων ανήλθε σε 298.000, εκ των οποίων οι 259.360 επισκέφτηκαν τους αρχαιολογικούς χώρους της Πάφου.

Η προστασία και ανάδειξη των περιοχών αυτών αποτελεί προτεραιότητα, στο πλαίσιο και της επιλογής της Πάφου ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2017.

Επιπλέον, οι Βυζαντινές και Μεταβυζαντινές εκκλησίες της οροσειράς του Τρόδους και ο νεολιθικός οικισμός της Χοιροκοιτίας, αποτελούν σημαντικούς πολιτιστικούς πόρους, η προστασία και ανάδειξη των οποίων μπορεί να συμβάλλει στην διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της Κύπρου και στη συμπληρωματική ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και συνεργειών με τον τουριστικό τομέα. Τα μνημεία της χώρας που εντάσσονται στην UNESCO δέχτηκαν το 2013 περίπου 300.000 επισκέπτες και τα έσοδα από την επίσκεψη των χώρων αυτών υπερέβησαν τις €815.000, περισσότερο από το 85% των οποίων αφορούν τους αρχαιολογικούς χώρους της Πάφου.

Κατά την **Προγραμματική Περίοδο 2007-13** υλοποιήθηκε μικρός αριθμός παρεμβάσεων στον τομέα του πολιτισμού και συγκεκριμένα στα πλαίσια του ειδικού στόχου για ανάδειξη πολιτιστικών πόρων και δημιουργία πολιτιστικών και κοινωνικών υποδομών, κυρίως μέσα από τη λειτουργία πολιτιστικών/πολυλειτουργικών κέντρων στην ύπαιθρο, χωρίς ωστόσο οι δράσεις αυτές να συνδέονται, είτε με τις ευρύτερες πολιτικές στον αγροτικό χώρο, είτε με μία ολοκληρωμένη προσέγγιση στον τομέα του πολιτισμού, κάτι που θα ληφθεί υπόψη για την υλοποίηση παρόμοιων δράσεων την περίοδο 2014-20.

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Σημαντική ανάγκη αποτελεί η αντιμετώπιση της υστέρησης που παρουσιάζει η Κύπρος στον τομέα των δημοσίων συγκοινωνιών με αποτέλεσμα την υπέρμετρη χρήση του ιδιωτικού οχήματος και τις συνεπαγόμενες αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Το 2011 σε κάθε 1.000 κατοίκους της χώρας αντιστοιχούν 579 αυτοκίνητα (Eurostat), η δεύτερη μεγαλύτερη αναλογία μεταξύ των ΕΕ27, ενώ παραμένει η ανάγκη βελτίωσης της οδικής ασφάλειας. Ο αριθμός των θανάτων σε τροχαία ατυχήματα είναι ψηλότερος του ευρωπαϊκού μέσου όρου (103 ανά εκατομμύριο κατοίκων ΕΕ27 = 78, Eurostat).

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η συνεισφορά του τομέα των μεταφορών στις εκπομπές GHG, λειτουργώντας ανασταλτικά προς την επίτευξη των στόχων που έχει θέσει η χώρα. Η διαχείριση της κυκλοφοριακής συμφόρησης στα αστικά κέντρα και η προώθηση της ανάπτυξης βιώσιμων μεταφορών με μειωμένες εκπομπές GHG ή/και με χρήση εναλλακτικών καυσίμων αποτελεί βασική ανάγκη, παράλληλα με την αντιμετώπιση των ελλείψεων στις υποστηρικτικές υποδομές για τις δημόσιες συγκοινωνίες.

Ο νησιωτικός χαρακτήρας της Κύπρου και η απόσταση της από το οικονομικό κέντρο της ΕΕ και τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών, συνεπάγονται προβλήματα προσβασιμότητας, που περιορίζουν την ανταγωνιστικότητά της, αφού επιβαρύνουν το μεταφορικό κόστος για τη διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών.

Οι εμπορικές συναλλαγές της χώρας διεξάγονται μέσω των λιμανιών της. Το 2012 τα μικτής χρήσης λιμάνια Λεμεσού και Λάρνακας, εξυπηρέτησαν 3.691 πλοία καθαρής χωρητικότητας 18.746.806 κόρων, 4.075.859 εκ. τόνους φορτίου και 249.783 επιβάτες. Το μεγαλύτερο μέρος των οποίων από το λιμάνι Λεμεσού. Η περαιτέρω αναβάθμιση του λιμένα Λεμεσού αποτελεί βασική ανάγκη για την εξυπηρέτηση του αυξανόμενου εμπορικού φορτίου και του αριθμού των διακινούμενων επιβατών. Με βάση πρόσφατα στοιχεία της Αρχής Λιμένων Κύπρου, ο αριθμός των πλοίων που διακινήθηκαν το πρώτο εξάμηνο του 2013 ανήλθε σε 1.952 (1.814 την αντίστοιχη περίοδο του 2012) και ο αριθμός των επιβατών που διακινήθηκαν με όλους τους τύπους πλοίων στο Λιμάνι, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2013 ανήλθε σε 135.284 (116.676 ο2012). Επιπλέον, είναι αναγκαία η προώθηση επενδύσεων για τη βελτίωση της προσπελασιμότητας του λιμένα της Λεμεσού και την ταχύτερη σύνδεσή του με το κεντρικό οδικό Διευρωπαϊκό δίκτυο, ώστε να αξιοποιηθεί πλήρως η βελτίωση της δυναμικότητας του λιμανιού που θα προκύψει μέσω της υλοποίησης των σχετικών παρεμβάσεων.

Κατά την **Προγραμματική Περίοδο 2007-13** υλοποιήθηκαν παρεμβάσεις που συνέβαλαν στη βελτίωση της προσπελασιμότητας της χώρας, μέσω της επέκτασης ή αναβάθμισης των Διευρωπαϊκών Δικτύων, και αντιμετώπισαν σε ένα βαθμό προβλήματα κυκλοφοριακής συμφόρησης που παρατηρούνταν ιδιαίτερα στο εθνικό δίκτυο και τις περιφερειακές περιοχές. Οι παρεμβάσεις συνέβαλαν επίσης στη βελτίωση της δυναμικότητας του λιμένα Λεμεσού. Ορισμένα προβλήματα που παρατηρήθηκαν όσον αφορά τον προγραμματισμό ενός μικρού αριθμού έργων του τομέα των μεταφορών, οδηγούν στην ανάγκη καλύτερου σχεδιασμού αντίστοιχων παρεμβάσεων κατά τη νέα προγραμματική περίοδο.

ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Οι κυπριακές πόλεις και κυρίως οι ιστορικοί πυρήνες των αστικών κέντρων παρουσιάζουν σημάδια υποβάθμισης, τα οποία αντικατοπτρίζονται σε μία σειρά οικονομικών, κοινωνικών και τεχνικών παραμέτρων.

Μετά από Έρευνα Πεδίου που διενεργήθηκε από τις Τοπικές Αρχές των κύριων αστικών συγκροτημάτων, προκύπτει ότι σε κάποιες περιοχές το ποσοστό του πληθυσμού που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας ανέρχεται έως και 24%, ενώ το κατά κεφαλή εισόδημα μειώνεται σε €14,041, πολύ χαμηλότερο του εθνικού μέσου όρου (€20,377). Η ανεργία σε τομείς της οικονομίας (π.χ. εμπόριο) κινείται στο 21-39% με εμφανείς περιοχές εγκατάλειψης επιχειρήσεων, κυρίως στην πρωτεύουσα. Το ποσοστό μη αξιοποίησης των εμπορικών ζωνών ανέρχεται σε 18%, λόγω της διακοπής οικονομικών δραστηριοτήτων, πέραν της εγκατάλειψης υφιστάμενων καταστημάτων. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού υποαπασχολείται (περίπου 9%), ενώ ποσοστό περί το 19% των νέων (συμπεριλαμβανομένων αποφοίτων σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) παραμένουν άνεργοι για μακρά χρονικά διαστήματα. Το 21% των ανέργων παραμένουν χωρίς απασχόληση για διάστημα 24-47 μήνες, με ακόμα πιο παρατεταμένες περιόδους στους τομείς των κατασκευών και των καταλυμάτων (όπου παρατηρείται διακοπή της επιχειρηματικής δραστηριότητας μέχρι και 50%).

Χώροι αναψυχής, έχουν παύσει να λειτουργούν, με ποσοστά που προσεγγίζουν το 27% σε κάποια αστικά κέντρα. Μεγάλος αριθμός υποβαθμισμένων κατοικιών κατοικείται από ηλικιωμένους χαμηλών εισοδημάτων, το ποσοστό των μη συντηρημένων οικοδομών προσεγγίζει σε συγκεκριμένους θύλακες το 58%, ενώ επιπρόσθετα 10% κρίνονται στατικά επικίνδυνες και 5% χρήζουν κατεδάφισης.

Το οικολογικό αποτύπωμα των σύγχρονων πόλεων είναι εξασθενημένο λόγω και της απουσίας βιώσιμων συστημάτων μεταφορών. Η απουσία ποδηλατοδρόμων καθιστά δυνατή τη χρήση του ποδηλάτου ως μέσου μετακίνησης για ποσοστό του πληθυσμού που δεν ξεπερνά το 5%. Η απουσία συστήματος μεταφορών προκαλεί περαιτέρω επίπτωση στην εκπομπή ατμοσφαιρικών ρύπων, αυξάνει την ηχορύπανση, την κατανάλωση ενέργειας και το κόστος μεταφοράς ανθρώπων και εμπορευμάτων και περιορίζει την πρόσβαση και διακίνηση ΑΜΕΑ, σε συνδυασμό με την απουσία ελεγχόμενων διαβάσεων, άνετων πεζοδρόμων, ηχητικών διαβάσεων για τυφλούς. Το ποσοστό πεζοδρόμησης κυμαίνεται στο 10% σε σχέση με το συνολικό μήκος των οδών, ενώ το μήκος ποδηλατοδρόμων στο 5% περίπου. Υπάρχει σχεδόν καθολική απουσία πρόνοιας για θερμική άνεση (μέσω σκίασης από δέντρα ή κατασκευές), κάτι που καθιστά την επίσκεψη στα αστικά κέντρα κατά τις ώρες της μέρας, τους θερινούς μήνες, ιδιαίτερα επίπονη. Σ' αυτό προστίθεται και η ανεπάρκεια σε αστικό εξοπλισμό καθώς και σε ορισμένα σημεία η πολύ κακή κατάσταση του οδοστρώματος και τμήματος των πεζοδρομίων.

Κατά την **προγραμματική περίοδο 2007-13** υλοποιήθηκε σημαντικός αριθμός παρεμβάσεων στις πόλεις της Κύπρου, αρκετές εκ των οποίων είχαν αποτέλεσμα ως προς την αναζωογόνηση κάποιων περιοχών των αστικών κέντρων. Όμως, οι πλείστες αφορούσαν κυρίως σε πολεοδομικές παρεμβάσεις και δεν είχαν ολοκληρωμένο χαρακτήρα αντιμετώπισης του συνόλου των οικονομικών, κοινωνικών και τεχνικών προβλημάτων στις περιοχές παρέμβασης, τα οποία επιδεινώθηκαν λόγω της οικονομικής κρίσης. Άμεση ανάγκη αποτελεί η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των λειτουργικών και κοινωνικών προβλημάτων στις πόλεις, ώστε να δημιουργηθούν συνθήκες βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, αντιμετωπίζοντας τις ανάγκες δημιουργίας νέων επιχειρήσεων και απασχόλησης, αναστροφής της συνεχιζόμενης επιβάρυνσης από τις μεταφορικές ροές και προστασίας και ανάδειξης του αστικού περιβάλλοντος και των πολιτιστικών υποδομών, ώστε να συγκρατηθεί ο πληθυσμός, να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των κατοίκων και να ενισχυθεί παράλληλα η επισκεψιμότητά τους, στο πλαίσιο της προτεραιότητας που αποδίδεται στον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της χώρας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

Από την ανάλυση της αναπτυξιακής κατάστασης της Κύπρου και των αναγκών ανά τομέα προκύπτουν συμπεράσματα, τα οποία αποτελούν σημείο εκκίνησης για τον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων και την εστίαση στους τομείς που παρατηρούνται οι σημαντικότερες αποκλίσεις της χώρας σε σχέση με τους εθνικούς στόχους του ΕΜΠ, καθώς και στους τομείς όπου παρουσιάζονται οι κυριότερες προοπτικές ανάπτυξης, λαμβανομένων υπόψη και των προκλήσεων που προκύπτουν από την οικονομική κρίση. Η ανάδειξη των αναγκών και των προκλήσεων της νέας περιόδου αναδεικνύει **δύο βασικές διαστάσεις** οι οποίες αλληλεπιδρούν για τη διαμόρφωση του πλαισίου για την αξιοποίηση των ΕΔΕΤ:

- Η πρώτη αφορά στις **διαρθρωτικές αδυναμίες της Κυπριακής οικονομίας**, η βελτίωση των οποίων επιδιώχθηκε και κατά την περίοδο 2007-13, με στόχους τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης της χώρας και την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και της κοινωνικής συνοχής, ώστε να περιοριστεί η απόκλιση της χώρας από την ΕΕ27 σε όσους τομείς διαπιστώθηκε τέτοια απόκλιση, υιοθετώντας και τις σχετικές συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ.
- Η δεύτερη αφορά **στην εμφάνιση της οικονομικής κρίσης και των επιπτώσεών της**, η οποία επιβαρύνει το δημοσιονομικό περιβάλλον της χώρας, επιβραδύνει την οικονομική δραστηριότητα, υπονομεύει την ανταγωνιστικότητά της, δημιουργεί νέες ή επιδεινώνει υφιστάμενες διαρθρωτικές αδυναμίες της Κυπριακής οικονομίας, δημιουργεί ιδιαίτερη αύξηση της ανεργίας και απειλεί να υπονομεύσει ακόμα και εκείνους τους τομείς στους οποίους η Κύπρος είτε υπερείχε σε σχέση με τα άλλα κράτη-μέλη είτε σημείωσε σημαντική πρόοδο κατά τα τελευταία χρόνια. Άμεσα συνδεδεμένη με τη δεύτερη διάσταση είναι η υλοποίηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από το Μνημόνιο.

Η **αντιμετώπιση της μειωμένης ανταγωνιστικότητας της οικονομίας αποτελεί κεντρική επιδίωξη**, η οποία προϋποθέτει την επέκτασή της σε κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας και τη βελτίωση της παραγωγικότητας των υφιστάμενων επιχειρήσεων, μέσω μείωσης του κόστους παραγωγής και βελτίωσης της εξωστρέφειάς τους. Το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, το ψηλό κόστος παραγωγής, η

απουσία επιχειρήσεων σε οικονομικούς κλάδους έντασης γνώσης, η απώλεια της ανταγωνιστικότητας του τουρισμού λόγω του μονοδιάστατου χαρακτήρα του τουριστικού προϊόντος και η περιορισμένη δυνατότητα ανάπτυξης και χρήσης καινοτομιών αποτελούν κρίσιμα προβλήματα, τα οποία θα αντιμετωπισθούν με την παροχή στοχευόμενων ενισχύσεων προς τις ΜΜΕ, τη διασύνδεση του εγχώριου συστήματος ΕΤΑΚ με την εγχώρια παραγωγή, την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις και τη μείωση του αντίκτυπου της οικονομίας στο περιβάλλον.

Η στήριξη των ΜΜΕ πρέπει να είναι ολοκληρωμένη και στοχευμένη σε τομείς με προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, με βάση και την S3Cy, και να οδηγεί στον εκσυγχρονισμό τους, στην προσέλκυση νέων επιχειρήσεων και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Οι αντίστοιχες παρεμβάσεις της περιόδου 2007-13 κατέδειξαν την ανάγκη στοχευμένης στήριξης αλλά και τις δυνατότητες δημιουργίας απασχόλησης. Έμφαση θα δοθεί στην ενίσχυση των τομέων που αναδείχθηκαν από την S3Cy, η οποία θα αποτελέσει τη βάση για τη διαμόρφωση της Αναπτυξιακής Στρατηγικής που απαιτείται να σχεδιαστεί βάσει του Μνημονίου Συναντίληψης, και ιδιαίτερα του τουριστικού κλάδου, με στόχο την διαφοροποίηση-εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος, ώστε να συμβάλει στην προσπάθεια επέκτασης της τουριστικής περιόδου της χώρας και στην αύξηση του τουριστικού εισοδήματος, βάσει της αναθεωρημένης Στρατηγικής για τον τομέα.

Σε συνθήκες αδυναμίας πρόσβασης των επιχειρήσεων σε τραπεζικό δανεισμό, η διευκόλυνση της πρόσβασής τους σε επενδυτικά κεφάλαια, με τη χρήση σύγχρονων εργαλείων χρηματοοικονομικής τεχνικής, αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Η παραγωγική αναδιάρθρωση της οικονομίας απαιτεί την αλλαγή προσανατολισμού του συστήματος ΕΤΑΚ της χώρας προς την κατεύθυνση της σύνδεσής του με την πραγματική οικονομία, με γνώμονα την S3Cy, ενώ είναι αναγκαία και η επέκταση της χρήσης των ΤΠΕ στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, για τον εκσυγχρονισμό των δομών τους και τη βελτίωση της εξυπηρέτησης των πολιτών και των επιχειρήσεων.

Η αντιμετώπιση των προβλημάτων προσβασιμότητας της χώρας, τα οποία αποτελούν μία από τις αιτίες της περιορισμένης ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της, αλλά και η αξιοποίηση της γεωγραφικής της θέσης στους θαλάσσιους διαδρόμους της Μεσογείου, σηματοδοτούν την ανάγκη ολοκλήρωσης των ΔΕΔ-Μ, για βελτίωση της σύνδεσής της με την υπόλοιπη Ευρώπη και την ευρύτερη περιοχή της, μέσω της αναβάθμισης του Λιμένα της Λεμεσού.

Οι προκλήσεις που δημιουργεί η ραγδαία αύξηση της ανεργίας απαιτούν ανάληψη συνδυασμένων πρωτοβουλιών, που περιλαμβάνουν ένα πλέγμα βραχυπρόθεσμων δράσεων ανακουφιστικού χαρακτήρα, αλλά και τη διαμόρφωση βιώσιμων συνθηκών ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού. Σχετικές πολιτικές προωθούνται μέσω του ΕΚΤ, αποβλέποντας στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, στην τόνωση της επιχειρηματικότητας ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού και στη δημιουργία ενός πλέγματος προστασίας για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες στα αστικά κέντρα της χώρας.

Η διασφάλιση συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης, η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, σε συνθήκες περιορισμένων δημόσιων δαπανών και ανελαστικών χρονικών περιθωρίων για την εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο, συνθέτουν τις κυριότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος στον τομέα του περιβάλλοντος. Οι πιεστικότερες ανάγκες παρουσιάζονται στη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, τομέας στον οποίο η χώρα συνεχίζει να παρουσιάζει υστέρηση σε σχέση με το Κοινοτικό κεκτημένο.

Παράλληλα, η αξιοποίηση των ισχυρών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η χώρα στη δυνατότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, κυρίως την ηλιακή, θα συμβάλει στην επίτευξη των σχετικών στόχων της Κύπρου στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η προώθηση μέτρων στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης και της αύξησης της εξοικονόμησης ενέργειας, σε συνδυασμό με την υιοθέτηση μέτρων για τη μείωση των εκπομπών GHG από τον τομέα των μεταφορών και την ενίσχυση της αστικής κινητικότητας, θα έχουν επίσης σημαντική συμβολή στην επίτευξη των στόχων του ΕΜΠ της Κύπρου και παράλληλα στις πολιτικές που θα εφαρμοστούν για τη βιώσιμη ανάπτυξη των αστικών κέντρων της χώρας.

Η προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας της χώρας μέσω των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000, αποτελεί πρόκληση που συνδέεται άμεσα με την ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης. Σημαντικοί φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι, τόσο στις πόλεις όσο και στην ύπαιθρο, θα πρέπει να τύχουν προστασίας

και διατήρησης, ενώ αποτελούν στοιχείο που πρέπει να αξιοποιηθεί, σε συνδυασμό με τους στόχους της αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος.

Οριζόντια προϋπόθεση για την αξιοποίηση των προκλήσεων της προγραμματικής περιόδου 2014-20 αποτελεί η **αντιμετώπιση των αναγκών εκσυγχρονισμού και βελτίωσης της οργάνωσης του δημόσιου τομέα** της οικονομίας. Παράλληλα, η υιοθέτηση ευρύτατων θεσμικών και οργανωτικών μεταρρυθμίσεων, που αφορούν σημαντικούς τομείς πολιτικών, όπως η αγορά εργασίας, η υγεία και η εκπαίδευση, υπό το πρίσμα των προτεραιοτήτων που θέτουν οι ανάγκες της αγοράς εργασίας, η πρόνοια και η διοικητική οργάνωση του κράτους, αποτελεί σημαντική συνιστώσα της αναπτυξιακής πολιτικής.

Η αναπτυξιακή στρατηγική του Επιχειρησιακού Προγράμματος, παράλληλα με τις δράσεις που αναλαμβάνονται από εθνικές πολιτικές, αποδίδει έμφαση στην εφαρμογή εμπροσθοβαρών μέτρων, που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης. Προτεραιότητα αποδίδεται σε παρεμβάσεις που μπορούν να συμβάλουν στην ανάκαμψη της οικονομίας και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, κυρίως μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ. Σε αυτή την κατεύθυνση, δίδεται προτεραιότητα στην υλοποίηση Σχεδίων Χορηγιών προς τις ΜΜΕ, για ενθάρρυνση καινοτόμων δραστηριοτήτων και ευρύτερη υποστήριξη της καινοτομίας στον παραγωγικό τομέα, για εφαρμογή μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας με στόχο τη μείωση των λειτουργικών τους εξόδων, και για τον εκσυγχρονισμό τους μέσω τεχνολογικής ή/και άλλης αναβάθμισης. Πρόσθετα, δίδεται έμφαση σε δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, ιδιαίτερα σε εύαλωτες ομάδες του πληθυσμού, καθώς και ενίσχυσης του τομέα του τουρισμού, ο οποίος παραμένει υψηλή προτεραιότητα για την Κυπριακή οικονομία, μέσω της εξειδίκευσης σχεδίων χορηγιών για αναβάθμιση των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος.

1.1.1bis Περιγραφή του αναμενόμενου αντίκτυπου του επιχειρησιακού προγράμματος στην ενίσχυση της αποκατάστασης της κρίσης στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19 και των κοινωνικών συνεπειών της και προετοιμασία μιας πράσινης, ψηφιακής και ανθεκτικής ανάκαμψης της οικονομίας.

Η οικονομία της Κύπρου, ως μια μικρή και ανοικτή οικονομία η οποία είναι προσανατολισμένη κυρίως στις υπηρεσίες, είναι ιδιαίτερα εύαλπη στις μεταβολές του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος. Η κυπριακή οικονομία επηρεάστηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό από την προ δεκαετίας παγκόσμια οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία είχε αρνητικές επιπτώσεις στους πλείστους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Η οικονομική κατάσταση της χώρας επιδεινώθηκε σοβαρά μετά από τις αποφάσεις του Eurogroup το Μάρτιο του 2013 για εξυγίανση του τραπεζικού τομέα και το πρωτοφανές κούρεμα των ανασφάλιστων καταθέσεων.

Παρόλο ότι την περίοδο 2015-2019 η οικονομική κατάσταση βελτιώθηκε σημαντικά και η χώρα παρουσίασε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης του 4,5% κατά μέσο όρο, που ήταν από τους υψηλότερους στην ΕΕ-27, η νέα παγκόσμια οικονομική κρίση που προέκυψε λόγω της πανδημίας COVID-19 επανέφερε τη χώρα σε ύφεση, επηρεάζοντας όλους τους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας και ιδιαίτερα τον τομέα του τουρισμού, ο οποίος αποτελεί βαρόμετρο στην οικονομία της χώρας.

Συγκεκριμένα, το έτος 2020 το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 5,1%, το δημοσιονομικό έλλειμμα ανήλθε στο 5,8% του ΑΕΠ σε σχέση με δημοσιονομικό πλεόνασμα 1,5% το 2019, το δημόσιο χρέος ανήλθε στο 118,2% του ΑΕΠ σε σχέση με 94% το 2019, ο εναρμονισμένος ρυθμός πληθωρισμού μειώθηκε κατά 1,1% σε σχέση με αύξηση 0,5% το 2019 και η ανεργία αυξήθηκε στο 7,6% σε σχέση με 7,1% το 2019.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις Ιουνίου 2021 του Υπουργείου Οικονομικών εκτιμάται ότι από το 2021 και έπειτα η οικονομία θα ανακάμψει και θα καταγράψει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης του 3,6% και 3,8% για τα έτη 2021 και 2022 αντίστοιχα, το δημοσιονομικό έλλειμμα θα μειωθεί στο 4,7% του ΑΕΠ το 2021 και στο 0,9% το 2022, το δημόσιο χρέος θα μειωθεί στο 111,9% το 2021 και στο 103,9% το 2022, ενώ και η ανεργία θα μειωθεί στο 7,2% το 2021 και στο 6,7% το 2022. Ωστόσο, υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα στις εν λόγω προβλέψεις, λόγω της συνεχιζόμενης έξαρσης της πανδημίας σε παγκόσμιο επίπεδο, η οποία έχει μεγάλη επίπτωση στον τουριστικό τομέα της Κύπρου.

Προκειμένου να αναχαιτίσει την εξάπλωση του COVID-19 και να προστατέψει τους πολίτες της χώρας, η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας έθεσε αυστηρά περιοριστικά μέτρα κατά τα έτη 2020 και 2021, όπως αναστολή λειτουργίας επιχειρήσεων, περιορισμός στις μετακινήσεις πολιτών, περιορισμός στις αερομεταφορές κ.λπ., ενώ παράλληλα εφάρμοσε «Πρόγραμμα Στήριξης» της κυπριακής οικονομίας, για αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της πανδημίας καθώς και για ανάκαμψη της οικονομίας. Κύριος στόχος των μέτρων είναι να απορροφήσουν σημαντικό μέρος του αρνητικού αντίκτυπου της πανδημίας στην κυπριακή οικονομία, να εξασφαλιστεί η απαραίτητη ρευστότητα ώστε να διατηρηθούν εν ζωή οι επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούν τον παραγωγικό ιστό της οικονομίας, και να περιοριστεί στον ελάχιστο δυνατό βαθμό η απώλεια θέσεων απασχόλησης.

Μέρος των διαφόρων δράσεων που αναλήφθηκαν από την κυβέρνηση στο πλαίσιο του «Προγράμματος Στήριξης» προωθούνται για συγχρηματοδότηση από τα Ταμεία Πολιτικής Συνοχής της Ε.Ε. 2014-2020 μέσω του παρόντος Επιχειρησιακού Προγράμματος. Αρχικά, το 2020 η Κύπρος προώθησε για συγχρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ δράσεις στον τομέα της δημόσιας υγείας, αξιοποιώντας τις δυνατότητες έκτακτης ευελιξίας που προέκυψαν από τις πρωτοβουλίες της Ε.Ε. Coronavirus Response Investment Initiative (CRII 2020/460) και Coronavirus Response Investment Initiative Plus (CRII+ 2020/558).

Ακολούθως, τα έτη 2021 και 2022 η Κύπρος θα αξιοποιήσει τα πρόσθετα κονδύλια που τις κατανεμήθηκαν από το εργαλείο REACT-EU, λαμβάνοντας υπόψη τον σχετικό Κανονισμό (ΕΕ) 2020/2221 για το REACT-EU που εξέδωσε η Ε.Ε., σκοπός του οποίου είναι η παροχή βοήθειας για τη στήριξη της αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, λόγω της πανδημίας COVID-19 και για την προετοιμασία μιας πράσινης, ψηφιακής και ανθεκτικής ανάκαμψης της οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται κυρίως η στήριξη των επιχειρήσεων, ώστε αφενός να επιβιώσουν και να ανταπεξέλθουν στις αρνητικές οικονομικές συνέπειες που επέφερε η πανδημία COVID-19 και αφετέρου να ανακάμψουν και να γίνουν πιο ανταγωνιστικές. Επίσης, θα προωθηθούν δράσεις που συμβάλουν στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην Κύπρο, με έμφαση στις επιπτώσεις που σχετίζονται με τον τομέα του τουρισμού.

1.1.2 Αιτιολόγηση της επιλογής των θεματικών στόχων και των αντίστοιχων επενδυτικών προτεραιοτήτων λαμβάνοντας υπόψη το σύμφωνο εταιρικής σχέσης, με βάση τον εντοπισμό των περιφερειακών και, όπου ενδείκνυται, εθνικών αναγκών, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που προσδιορίζονται στις σχετικές, ειδικές ανά χώρα, συστάσεις που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 121 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ και τις σχετικές συστάσεις του Συμβουλίου που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 148 παράγραφος 4 της ΣΛΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη την εκ των προτέρων αξιολόγηση.

Πίνακας 1: Αιτιολόγηση της επιλογής των θεματικών στόχων και των επενδυτικών προτεραιοτήτων

Επιλεγμένος θεματικός στόχος	Επιλεγμένη επενδυτική προτεραιότητα	Αιτιολόγηση της επιλογής
ΘΣ 1 «Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας»	1α	Ενίσχυση του ποσοστού ερευνητικών δαπανών στο 0,50% του ΑΕΠ, βάσει στόχου ΕΜΠ (0,47% το 2012). Ενίσχυση δυνατοτήτων έρευνας και καινοτομίας, μέσω ενίσχυσης των υποδομών έρευνας και καινοτομίας στους τομείς εξειδίκευσης της S3Cy. Ανάγκη αύξησης του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού.
	1β	Κάλυψη των αναγκών σύνδεσης της έρευνας με τις ανάγκες της πραγματικής οικονομίας, μέσω της συνεργασίας των επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς, σύμφωνα με τα συμπεράσματα της S3Cy, λαμβανομένων υπόψη και των Συστάσεων του Συμβουλίου, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών επιχειρήσεων. Ανάγκη δημιουργίας υποστηρικτικών μηχανισμών και μέσων για την ενίσχυση της καινοτομίας στις ΜΜΕ.
ΘΣ 2 «Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών	2β	Ανάγκη αύξησης της χρήσης ΤΠΕ στις εσωτερικές διαδικασίες των ΜΜΕ, ειδικότερα των πολύ μικρών επιχειρήσεων. Αύξηση δραστηριοτήτων ηλεκτρονικού εμπορίου από τις Κυπριακές επιχειρήσεις. Ανάγκη υποστήριξης της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ μέσω βελτίωσης της χρήσης ΤΠΕ.
	2γ	Κάλυψη της υστέρησης όσον αφορά την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών από τη δημόσια διοίκηση και αύξηση της χρήσης τους από τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Ανάγκη προώθησης των ΤΠΕ στο δημόσιο τομέα με βάση τις τρέχουσες μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δημόσιας διοίκησης και σχετικές πρόνοιες του Μνημονίου Συναντίληψης (όπως για παράδειγμα στον τομέα της υγείας).

		<i>Υποστήριξη του εκσυγχρονισμού των εσωτερικών διαδικασιών της δημόσιας διοίκησης μέσω της χρήσης ΤΠΕ.</i>
ΘΣ 3 «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων»	3α	<i>Αντιμετώπιση της συρρίκνωσης του παραγωγικού ιστού της χώρας.</i> <i>Συμβολή στην αναδιάρθρωση του παραγωγικού προτύπου και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας γενικότερα, βάσει των σχετικών Συστάσεων του Συμβουλίου, για τη λήψη μέτρων προς διαφοροποίηση της διάρθρωσης της οικονομίας, σε συνδυασμό με μέτρα για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της, λαμβάνοντας υπόψη και τη S3Cy.</i> <i>Διαφοροποίηση και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας ειδικότερα του τομέα του τουρισμού, βάσει των σχετικών δεσμεύσεων της χώρας έναντι του Μνημονίου και στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για τον Τουρισμό.</i> <i>Βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε κεφάλαια.</i> <i>Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ευαίσθητων ομάδων του πληθυσμού, βάσει και της σύστασης του Συμβουλίου για την προώθηση της νεανικής επιχειρηματικότητας.</i> <i>Προώθηση και ενίσχυση της συνεργασίας των ΜΜΕ.</i> <i>Δημιουργία και διατήρηση θέσεων απασχόλησης.</i>
ΘΣ 4 «Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς»	4β	<i>Ανάγκη μείωσης της τελικής κατανάλωσης ενέργειας από τις ΜΜΕ, στο πλαίσιο του 3^{ου} Εθνικού Σχεδίου Δράσης Ενεργειακής Απόδοσης.</i> <i>Συμβολή στην συγκράτηση του ενεργειακού κόστους της χώρας λόγω της εξάρτησης της από τις εισαγωγές πετρελαιοειδών.</i> <i>Συμβολή στην επίτευξη των στόχων του ΕΜΠ ως προς:</i> <i>• Την εξοικονόμηση ενέργειας στην πρωτογενή κατανάλωση και στην τελική χρήση (14,3% μέχρι το 2020).</i> <i>• Αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας (13% μέχρι το 2020).</i> <i>• Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (5% για τους τομείς εκτός του συστήματος εμπορίας μέχρι το 2020).</i> <i>Συμβολή στη συγκράτηση του λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεων (μέσω μείωσης του ενεργειακού τους κόστους) και κατ' επέκταση στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους.</i> <i>Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης σε ειδικευμένα επαγγέλματα.</i>

	4ε	Βελτίωση των υποδομών και συνθηκών μετακίνησης στις αστικές περιοχές και συμβολή στην αντιμετώπιση των φαινομένων έντονης κυκλοφοριακής συμφόρησης στα αστικά κέντρα, στα πλαίσια της ευρύτερης πολιτικής για τη βιώσιμη αστική κινητικότητα. Ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας με στόχους τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, τη βελτίωση της επισκεψιμότητας των αστικών περιοχών και τη μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τον τομέα των μεταφορών.
	4iii	Αντιμετώπιση της υψηλής κατανάλωσης ενέργειας από κατοικίες και Δημόσια Κτίρια, λόγω της παλαιότητας των κατασκευών και της έλλειψης σχετικού θεσμικού πλαισίου κατά την περίοδο ανέγερσής τους. Συμβολή στην συγκράτηση του ενεργειακού κόστους της χώρας λόγω της υπερεξάρτησης της στις εισαγωγές πετρελαιοειδών και συμβολή στην επίτευξη των στόχων του ΕΜΠ ιδιαίτερα ως προς: • Την εξοικονόμηση ενέργειας στην πρωτογενή κατανάλωση και στην τελική χρήση (14,3% μέχρι το 2020). • Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (5% για τους τομείς εκτός του συστήματος εμπορίας μέχρι το 2020). Κάλυψη των υποχρεώσεων της χώρας στο πλαίσιο της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ, για την ενεργειακή απόδοση κτιρίων. Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης σε ειδικευμένα επαγγέλματα.
	4ν	Ανάγκη αντιμετώπισης της υστέρησης των δημοσίων συγκοινωνιών και της υπέρμετρης χρήσης του ιδιωτικού αυτοκινήτου με αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και την κυκλοφοριακή συμφόρηση. Ανάγκη υιοθέτησης παρεμβάσεων που θα συμβάλλουν στη βελτίωση της κινητικότητας σε αστικές περιοχές, στο πλαίσιο των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας που εκπονούνται.
ΘΣ 5 «Πρώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων»	5α	Ανάγκη αντιμετώπισης φαινομένων διάβρωσης των ακτών. Ανάγκη αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε τομείς όπως οι υδάτινοι πόροι, τα δάση, η βιοποικιλότητα και η δημόσια υγεία. Ανάγκη δημιουργίας και εφαρμογής μηχανισμών παρακολούθησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

ΘΣ 6 «Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων»	6γ	Ανάγκη αναβάθμισης πολιτιστικών πόρων της χώρας με στόχο τη βελτίωση της επισκεψιμότητάς τους. Οικονομική αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της σύζευξης τουρισμού – πολιτισμού και της διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος.
	6δ	Εφαρμογή μέτρων ολοκληρωμένης διαχείρισης βιοποικιλότητας περιοχών NATURA 2000 με στόχους: • τη βελτίωση της βιοποικιλότητας των συστημάτων. • την αποκατάσταση των οικοτόπων και ενδιαιτημάτων. • τη βελτίωση της προσπελασιμότητας και επισκεψιμότητάς τους.
	6ε	Αναγκαιότητα αναζωογόνησης δομημένου περιβάλλοντος, ιδιαίτερα σε υποβαθμισμένες περιοχές των πόλεων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και της επισκεψιμότητας των περιοχών. Εκσυγχρονισμός αστικού εξοπλισμού και υποδομών στο πλαίσιο της εφαρμογής Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.
	6i	Κάλυψη αποκλίσεων από το Κοινοτικό Κεκτημένο, με βάση την Εθνική Στρατηγική της χώρας ως προς: • Τη μείωση των βιοαποικοδομήσιμων υλικών που διατίθενται σε χώρους υγειονομικής ταφής (κατά μέγιστο στο 35% του βάρους, Οδηγία 1999/31/ΕΚ). • Την αύξηση του ποσοστού ανακυκλώσιμων υλικών στο 50% (Οδηγία 2008/98/ΕΚ). • Την αποκατάσταση όλων των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων.
	6ii	Κάλυψη αποκλίσεων από το Κοινοτικό Κεκτημένο, με βάση την Εθνική Στρατηγική της χώρας ως προς την κάλυψη των οικισμών με ισοδύναμο πληθυσμό άνω των 2.000 κατοίκων με αποχετευτικά δίκτυα και σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων (Οδηγία 91/271/ΕΕ). Αξιοποίηση δυνατοτήτων χρήσης ανακυκλωμένου νερού για την αντιμετώπιση της σπανιότητας του πόρου λόγω λειψυδρίας.
ΘΣ 7 «Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων»	7 (i)	Ανάγκη αντιμετώπισης των προβλημάτων προσβασιμότητας της χώρας που αποτελούν μία από τις αιτίες για την περιορισμένη ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, επιβαρύνοντας το μεταφορικό κόστος για τη διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών. Ανάγκη βελτίωσης της δυναμικότητας διακίνησης εμπορευμάτων και επιβατών από τους λιμένες της

		χώρας, σύνδεσή τους με το Διευρωπαϊκό Δίκτυο Οδικών Μεταφορών της χώρας.
ΘΣ 9 «Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας»	9β	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές και βελτίωση της πρόσβασης του πληθυσμού σε βελτιωμένες κοινωνικές υπηρεσίες στο πλαίσιο Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης. Ανάγκη αντιμετώπισης κοινωνικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στις αστικές περιοχές της χώρας.
ΘΣ 13 «Στήριξη της αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, λόγω της πανδημίας της COVID-19 και προετοιμασία μιας πράσινης, ψηφιακής και ανθεκτικής ανάκαμψης της οικονομίας»	13i	Αξιοποίηση των πόρων που κατανεμήθηκαν στην Κύπρο από το εργαλείο REACT-EU, για αντιμετώπιση και αποκατάσταση των συνεπειών της κρίσης που προκάλεσε η πανδημία COVID-19, καθώς και για την προετοιμασία μιας πράσινης, ψηφιακής και ανθεκτικής ανάκαμψης της κυπριακής οικονομίας, στο πλαίσιο του Εθνικού Προγράμματος Στήριξης.

1.2. Αιτιολόγηση της χρηματοδότησης

Η συνολική Κοινοτική Συνδρομή η οποία κατανέμεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) ανέρχεται σε €626.070.756, τα οποία προέρχονται κατά €299.898.560 από το ΕΤΠΑ, €67.316.004 από το ΕΤΠΑ REACT-EU και €258.856.192 από το Ταμείο Συνοχής.

Η κατανομή της Κοινοτικής Συνδρομής ανά Θεματικό Στόχο αντανακλά την επικέντρωση της στρατηγικής του ΕΠ στην αντιμετώπιση του προβλήματος της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΣΕΣ για την αναδιάρθρωση της οικονομίας και την αντιμετώπιση των έντονων επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης, όπως αυτές εκφράζονται σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Στους θεματικούς στόχους 1, 2 και 3, που σχετίζονται άμεσα με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, κατανέμονται €192.500.000, δηλ. το 30,7% του συνόλου της Κοινοτικής Συνδρομής του ΕΠ. Ειδικότερα:

- Στο ΘΣ1 «Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας» κατανέμεται το 36,5% των συνολικών πόρων του ΕΤΠΑ (€109.500.000)
- Στο ΘΣ2 «Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών» κατανέμεται το 11,2% των πόρων του ΕΤΠΑ (€33.500.000)
- Στο ΘΣ3 «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων» κατανέμεται το 16,5% των πόρων του ΕΤΠΑ (€49.500.000).

Με βάση τις κατανομές αυτές και αν ληφθεί υπόψη ότι στο ΘΣ 4 «Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς» κατανέμεται το 8,2% των πόρων του ΕΤΠΑ (€24.598.500), διαπιστώνεται ότι οι τέσσερις προηγούμενοι ΘΣ συγκεντρώνουν το 72,4% των πόρων του ΕΤΠΑ, υπερκαλύπτοντας τις απαιτήσεις του Καν. 1301/2013, Αρθ.4, σημείο 1, σχετικά με τη θεματική συγκέντρωση 50% των πόρων του ΕΤΠΑ.

Επιπλέον, δεδομένου ότι στο ΘΣ 4 κατανέμονται από το ΕΤΠΑ και το ΤΣ συνολικοί πόροι ύψους €128.096.067, οι οποίοι αντιστοιχούν στο 42,7% της συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής ΕΤΠΑ στο Πρόγραμμα, διαπιστώνεται ότι εκπληρώνεται η απαίτηση του ίδιου Κανονισμού, σχετικά με την θεματική συγκέντρωση 15% των πόρων στον ΘΣ, δυνάμει του σημείου 3 του Αρθ.4. Συνολικά, ο ΘΣ 4 συγκεντρώνει τη δεύτερη μεγαλύτερη χρηματοδοτική βαρύτητα του ΕΠ (20,5%) με σκοπό τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και την εξοικονόμηση ενέργειας τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό

τομέα (ΜΜΕ, νοικοκυριά, δημόσια κτίρια), καθώς και την κάλυψη των αναγκών αστικής κινητικότητας.

Ο ΘΣ 6 «Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων» είναι ο στόχος ο οποίος συγκεντρώνει τη μεγαλύτερη χρηματοδοτική βαρύτητα στους συνολικούς πόρους του ΕΠ (25,9%), αφού σε αυτόν κατανέμεται το 16,1% των πόρων του ΕΤΠΑ (€48.151.500) και το 44,0% των πόρων του ΤΣ (€113.827.323). Η υψηλή αυτή ένταση της χρηματοδότησης, ιδιαίτερα από το ΤΣ, καθίσταται αναγκαία προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι πιεστικές ανάγκες της χώρας για τη συμμόρφωση με τις διεθνείς της υποχρεώσεις, ιδίως στους τομείς διαχείρισης των στερεών και υγρών αποβλήτων, όπου διαπιστώνεται και η σημαντικότερη υστέρηση.

Στο ΘΣ 7 «Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων» κατανέμεται το 10% των πόρων του ΤΣ (€26.000.000), για επέκταση της δυναμικότητας των λιμένων της χώρας (Λιμένας Λεμεσού) και την ολοκλήρωση των συνδέσεων των λιμένων με το Διερωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών της χώρας.

Στο ΘΣ 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας» κατανέμονται από το ΕΤΠΑ €15.000.000 (2,4% των πόρων του ΕΠ), για τη χρηματοδότηση δράσεων σε αστικές περιοχές με στόχο τη βελτίωση της πρόσβασης των πολιτών σε βασικές υπηρεσίες, οι οποίες θα προωθηθούν στο πλαίσιο ολοκληρωμένων στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, επιδιώκοντας την αντιμετώπιση σημαντικών κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων της κρίσης στις περιοχές αυτές.

Στο ΘΣ 5 «Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων» κατανέμονται από το ΕΤΠΑ €13.299.542, που αντιστοιχούν στο 2,1% της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής του ΕΠ.

Τέλος, στο ΘΣ 13 κατανέμονται €67.316.004, που αφορούν πρόσθετους πόρους που έλαβε η Κύπρος από το REACT-EU για τα έτη 2021 και 2022, τα οποία θα αξιοποιηθούν για την αποκατάσταση των συνεπειών της κρίσης από την πανδημία COVID-19 και για την προετοιμασία μιας πράσινης, ψηφιακής και ανθεκτικής ανάκαμψης της κυπριακής οικονομίας.

Για την κάλυψη των αναγκών Τεχνικής Βοήθειας διατίθενται το 2,1% των πόρων του ΕΤΠΑ και το 6,0% των πόρων του Ταμείου Συνοχής. Μέσω της Τεχνικής Βοήθειας του Ταμείου Συνοχής θα καλυφθούν και ανάγκες Τεχνικής Βοήθειας τόσο του ΕΤΠΑ όσο και του ΕΚΤ.

Με βάση τα συμπεράσματα της εκ των προτέρων αξιολόγησης του ΕΠ, η υπέρβαση των ελάχιστων ορίων του κανονιστικού πλαισίου, όσον αφορά στην κατανομή των πόρων στους τέσσερις πρώτους ΘΣ, βρίσκεται σε συνάφεια με το μεγάλο εύρος των αναγκών οι οποίες θα αντιμετωπισθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος αναφορικά προς τη στήριξη του παραγωγικού τομέα της οικονομίας για την αντιμετώπιση των παραμέτρων που επιδρούν στη μειωμένη ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Η κατανομή των πόρων εκτιμάται ως ικανή προκειμένου να οδηγήσει στην επίτευξη των αποτελεσμάτων που περιγράφονται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.

Ικανοποιητική, επίσης, εκτιμάται η κατανομή πόρων στους ΘΣ που έχουν άμεση ή έμμεση επίπτωση στην προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης – διαχείρισης κινδύνων, Πέραν των πόρων που αντιστοιχούν στο ΘΣ 5, σημαντικές παρεμβάσεις που βρίσκονται σε συνάφεια με τους στόχους της στρατηγικής για την κλιματική αλλαγή θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο των ΘΣ 4 και 7. Εκτιμάται ότι στο σύνολο του Επιχειρησιακού Προγράμματος, συνολικοί πόροι ύψους €115,20 εκ. (18,40% της Κοινοτικής Συνδρομής) βρίσκονται σε συνάφεια με την πολιτική για την κλιματική αλλαγή, συμβάλλοντας στους αντίστοιχους εθνικούς στόχους της χώρας στον τομέα αυτό αλλά και στη φιλοδοξία, σε επίπεδο ΕΕ, να αφιερωθεί ένα σημαντικό ελάχιστο ποσοστό του συνόλου των πόρων που διατίθενται στα ΚΜ από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία στους στόχους για την κλιματική αλλαγή.

Πίνακας 2: Επισκόπηση της επενδυτικής στρατηγικής για το επιχειρησιακό πρόγραμμα

Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο (ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής)	Στήριξη της Ένωσης (σε ευρώ)	Ποσοστό της συνολικής στήριξης της Ένωσης για το επιχειρησιακό πρόγραμμα	Θεματικός στόχος	Επενδυτικές προτεραιότητες	Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα	Κοινοί και ειδικοί για το πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων για τους οποίους έχει τεθεί στόχος
ΑΠ1	ΕΤΠΑ	157.848.500	25,21%	1	1α - Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της παραγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος	1α.1 Αύξηση της ερευνητικής δυναμικότητας της χώρας	1α.1 Ερευνητικό δυναμικό της Κύπρου
					1β - Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής	1β.1 Αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων σε δραστηριότητες Έρευνας και Καινοτομίας	1β.1 Επιχειρήσεις που καινοτομούν
						1β.2 Αντιμετώπιση της εξάπλωσης της νόσου COVID 19	1β.2 Δημόσιες δαπάνες στον τομέα της υγείας για αντιμετώπιση της νόσου COVID-19
				3	3α - Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων	3α.1 Ενίσχυση της δυναμικής ανάπτυξης των ΜΜΕ σε εθνικό και διεθνές επίπεδο στους τομείς της μεταποίησης και των επαγγελματικών υπηρεσιών	3α.1 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στους τομείς της μεταποίησης και των επαγγελματικών υπηρεσιών
						3α.2 Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος	3.α.2 Κατά κεφαλή δαπάνη των περιγητών στην Κύπρο

Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο (ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής)	Στήριξη της Ένωσης (σε ευρώ)	Ποσοστό της συνολικής στήριξης της Ένωσης για το επιχειρησιακό πρόγραμμα	Θεματικός στόχος	Επενδυτικές προτεραιότητες	Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα	Κοινοί και ειδικοί για το πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων για τους οποίους έχει τεθεί στόχος
						3α.3 Προώθηση της δημιουργίας και ανάπτυξης νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας από ειδικές ομάδες πληθυσμού	3α.3 Νέες επιχειρήσεις που ιδρύονται
				4	4β - Προώθηση της Ενεργειακής Απόδοσης και της Χρήσης ΑΠΕ από Επιχειρήσεις	4β.1 Αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας από Επιχειρήσεις	4β.1 Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας στον τομέα των επιχειρήσεων (τομέας υπηρεσιών και βιομηχανιών- εκτός ETS)
ΑΠ2	ΕΤΠΑ	33.500.000	5,35%	2	2β - Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και του ηλεκτρονικού εμπορίου και ενίσχυση της ζήτησης για ΤΠΕ	2β.1 Προώθηση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας	2β.1 Ποσοστό ΜΜΕ που πραγματοποιούν πωλήσεις διαδικτυακά
					2γ - Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία	2γ.1 Αξιοποίηση των ΤΠΕ για βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών	2.γ.1 Ποσοστό πληθυσμού που κάνει χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης
ΑΠ3Α	ΕΤΠΑ	25.799.542	2,76%	5	5α - Προώθηση επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των οικοσυστημικών προσεγγίσεων	5α.1 Αντιμετώπιση των επιπτώσεων που συνεπάγεται η κλιματική αλλαγή με προτεραιότητα στη διάβρωση των ακτών	5α.1 Ακτογραμμή της χώρας που προστατεύεται έναντι κινδύνων από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής
				6	6γ - Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	6γ.1 Βελτίωση της ελκυστικότητας περιοχών φυσικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος	6γ.1 Έσοδα από επισκέψεις σε μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς που εμπίπτουν στον κατάλογο της UNESCO
					6δ - Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους καθώς και της προαγωγής των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μεταξύ άλλων και μέσω του δικτύου NATURA 2000 και των πράσινων υποδομών	6δ.1 Βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και οικοτόπων στις περιοχές NATURA 2000	6δ.1 Ποσοστό των περιοχών NATURA 2000 με ολοκληρωμένο πλαίσιο προστασίας σε ισχύ

Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο (ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής)	Στήριξη της Ένωσης (σε ευρώ)	Ποσοστό της συνολικής στήριξης της Ένωσης για το επιχειρησιακό πρόγραμμα	Θεματικός στόχος	Επενδυτικές προτεραιότητες	Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα	Κοινοί και ειδικοί για το πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων για τους οποίους έχει τεθεί στόχος
ΑΠ4Α	Ταμείο Συνοχής	113.827.323	18,18%	6	6i - Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών, που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις	6i.1 Κάλυψη των απαιτήσεων της Οδηγίας 1999/31/ΕΚ αναφορικά με την εκτροπή από την ταφή βιοαποικοδομήσιμων υλικών	6i.1 Ποσότητα βιοαποικοδομήσιμων υλικών που διατίθενται σε χώρους υγειονομικής ταφής
						6i.2 Αύξηση του ποσοστού ανακύκλωσης και πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων	6i.2 Ποσοστό υλικών (χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί, οργανικό) προς ανακύκλωση
					6ii - Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις	6ii.1 Βελτίωση της επεξεργασίας αστικών λυμάτων στο πλαίσιο συμμόρφωσης με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ	6ii.1 Κάλυψη των οικισμών με πληθυσμό ισοδύναμο ή άνω των 2000 κατοίκων με την εγκατάσταση αποχετευτικών δικτύων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων
						6ii.2 Ενίσχυση υδατικού ισοζυγίου μέσω της αξιοποίησης μη συμβατικών πηγών νερού	6ii.2 Ποσότητα ανακυκλωμένου νερού που εντάσσεται στο υδατικό ισοζύγιο
ΑΠ5	Ταμείο Συνοχής	129.497.567	20,68%	4	4iii - Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων και του τομέα της στέγασης	4iii1 Αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια κτίρια	4iii1 Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας στο δημόσιο τομέα
						4iii2 Αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες	4iii2 Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας στον οικιακό τομέα
					4v - προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αιφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων	4v.1 Βελτίωση της κινητικότητας κυρίως στην αστική περιοχή Λευκωσίας	4v.1 Ποσοστό διακινήσεων με δημόσιες μεταφορές

Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο (ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής)	Στήριξη της Ένωσης (σε ευρώ)	Ποσοστό της συνολικής στήριξης της Ένωσης για το επιχειρησιακό πρόγραμμα	Θεματικός στόχος	Επενδυτικές προτεραιότητες	Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα	Κοινοί και ειδικοί για το πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων για τους οποίους έχει τεθεί στόχος
				7	7i - Στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών, επενδύοντας στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)	7i.1 Αύξηση της δυναμικότητας διακίνησης εμπορευμάτων από και προς τον λιμένα της Λεμεσού	7i.1 Διακίνηση εμπορευμάτων από τον λιμένα της Λεμεσού
ΑΠ6	ΕΤΠΑ	76.401.500	13,56%	3	3α - Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων	3α.1 Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στις αστικές περιοχές παρέμβασης	3α.4 Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις αστικές περιοχές
				4	4ε - προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων	4ε.1 Βελτίωση της μετακίνησης στις αστικές περιοχές	4ε.1 Χρήση ιδιωτικών οχημάτων στις αστικές περιοχές
				6	6γ - Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	6γ.1 Βελτίωση της ελκυστικότητας αστικών περιοχών πολιτιστικού ενδιαφέροντος	6γ.3 Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία σε αστικές περιοχές
					6ε - Ανάλυση δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνηση και απολύμανση των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου	6ε.1 Αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών	6ε.2 Έκταση αστικών περιοχών που αναβαθμίζεται
				9	9β - Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και οποιονδήποτε διακρίσεων μέσω της παροχής στήριξης για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση κοινοτήτων εντός αστικών περιοχών	9β.1 Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές	9β.2 Δυνατότητα εξυπηρέτησης των κοινωνικών υποδομών στις αστικές περιοχές

Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο (ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής)	Στήριξη της Ένωσης (σε ευρώ)	Ποσοστό της συνολικής στήριξης της Ένωσης για το επιχειρησιακό πρόγραμμα	Θεματικός στόχος	Επενδυτικές προτεραιότητες	Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα	Κοινοί και ειδικοί για το πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων για τους οποίους έχει τεθεί στόχος
ΑΠ8	ΕΤΠΑ	67.316.004	10,75%	13	13i - Στήριξη της αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, λόγω της πανδημίας της COVID-19 και προετοιμασία μιας πράσινης, ψηφιακής και ανθεκτικής ανάκαμψης της οικονομίας	13i.1 «Ενίσχυση των επιχειρήσεων για ανάκαμψη από την κρίση που προκάλεσε η πανδημία COVID-19	13i.1 Δημόσιες δαπάνες στον τομέα της υγείας για αντιμετώπιση της νόσου COVID-19
ΑΠ7Α	ΕΤΠΑ	6.349.018	1,01%	Δ.Ε.	Δ.Ε.	7Α.1 Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των φορέων και των υποστηρικτικών δομών που εμπλέκονται στη διαχείριση, καθώς και υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού του συνόλου των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ	7Α.1 Ποσοστό πληροφόρησης σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης από τα ΕΠ που παρέχεται ηλεκτρονικά 7Α.2 Ποσοστό προσωπικού εμπλεκόμενου στη διαχείριση των ΕΠ που έχει εκπαιδευτεί στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας
ΑΠ7Β	Ταμείο Συνοχής	15.531.302	2,48%	Δ.Ε.	Δ.Ε.	7Β.1 Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των φορέων και των υποστηρικτικών δομών που εμπλέκονται στη διαχείριση, καθώς και υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού του συνόλου των παρεμβάσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος καθώς και του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή»	7Β.1 Ποσοστό πληροφόρησης σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης από τα ΕΠ που παρέχεται ηλεκτρονικά 7Β.2 Ποσοστό προσωπικού εμπλεκόμενου στη διαχείριση των ΕΠ που έχει εκπαιδευτεί στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας

ΤΜΗΜΑ 2 ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

2.Α. Περιγραφή των αξόνων προτεραιότητας, εκτός της τεχνικής βοήθειας

2.Α.1 Άξονας Προτεραιότητας 1: Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας

Άξονας Προτεραιότητας	1
Τίτλος Άξονα Προτεραιότητας	Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας

2.Α.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία

Κεντρικός στόχος του Άξονα είναι η Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, μέσα από μία σειρά παρεμβάσεων, που θα στοχεύουν στην αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η χώρα σε ορισμένους τομείς και στην αντιμετώπιση των επιμέρους παραγόντων που διαμορφώνουν τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα. Οι παρεμβάσεις του Άξονα αναμένεται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης, τόσο στο επίπεδο των παραγωγικών μονάδων, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο με τη δημιουργία και διατήρηση θέσεων απασχόλησης.

Σημαντική συμβολή στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης αναμένεται να διαδραματίσουν η προώθηση της εισαγωγής καινοτομιών στις επιχειρήσεις, μέσω της εμπλοκής τους σε δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας και της ανάπτυξης της μεταξύ τους συνεργασίας και της συνεργασίας τους με ακαδημαϊκούς/ερευνητικούς φορείς, καθώς και η τεχνολογική αναβάθμιση των επιχειρηματικών μονάδων. Προς την ίδια κατεύθυνση θα συμβάλει και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων του πληθυσμού και η διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε κεφάλαια, ώστε να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα ρευστότητας που προκύπτουν τόσο από το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων όσο και από την τρέχουσα οικονομική κρίση.

Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στην αναβάθμιση και εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της χώρας (συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των τουριστικών υπηρεσιών), όπου εντοπίζονται και οι μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης, αλλά και σημαντικά και πολλαπλασιαστικά οφέλη για το σύνολο της κυπριακής οικονομίας, λαμβανομένου υπόψη του οριζόντιου και εγκάρσιου χαρακτήρα του τομέα, με επιρροή από και προς τις διάφορες αναπτυξιακές πολιτικές και παρεμβάσεις. Η στόχευση για ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων δεν περιορίζεται μόνο στον τομέα του τουρισμού και των συναφή προς αυτόν υπηρεσιών, αλλά επιδιώκεται γενικότερα σε όλους τους τομείς της οικονομίας, όπως περιβάλλον, πολιτιστικά, ενέργεια, μεταφορές, αγροδιατροφικά προϊόντα, ΤΠΕ, μεταποίηση, εμπόριο.

Επίσης, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ αναμένεται να συμβάλουν και οι παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισής τους, μέσα από τη μείωση του ενεργειακού τους κόστους και κατ' επέκταση των λειτουργικών τους εξόδων, που θα τους επιτρέψει να προσφέρουν τα προϊόντα και υπηρεσίες τους σε πιο χαμηλές και, κατ' επέκταση, πιο ανταγωνιστικές τιμές.

Κατά συνέπεια, η αντιμετώπιση των πολλαπλών και πολυσύνθετων περιοριστικών παραγόντων, που οδηγούν στη συγκράτηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της χώρας, απαιτεί μία συνεκτική και ολοκληρωμένη προσέγγιση με ανάληψη πρωτοβουλιών στους επιμέρους τομείς. Η ολοκληρωμένη αυτή αντιμετώπιση προϋποθέτει το συνδυασμό Επενδυτικών Προτεραιοτήτων από περισσότερους από ένα Θεματικούς Στόχους (ΘΣ1, ΘΣ3 και ΘΣ4) κάτω από τον ίδιο Άξονα Προτεραιότητας, ώστε η συμπληρωματική τους δράση να διασφαλίζει την επίτευξη των στόχων του Άξονα. Παράλληλα, εξυπηρετείται με τον τρόπο αυτό η επιδίωξη της ΕΕ, για στρατηγική και θεματική επικέντρωση των πόρων, με στόχο την αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους, ενώ διευκολύνεται παράλληλα και η διαχείριση των πόρων του ΕΤΠΑ.

2.A.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	Επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 1α

Επενδυτική Προτεραιότητας	1α
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος

2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	1α.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Αύξηση της ερευνητικής δυναμικότητας της χώρας

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Μέσω των παρεμβάσεων που εντάσσονται στον Ειδικό Στόχο, επιδιώκεται η επιλεκτική ανάπτυξη νέων υποδομών, οι οποίες θα προκύψουν από το εθνικό πολυετές σχέδιο για την κατάρτιση προϋπολογισμού και την ιεράρχηση προτεραιοτήτων για επενδύσεις σε ερευνητικές υποδομές. Το σχέδιο αυτό, το οποίο αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2015, θα λάβει υπόψη τα αποτελέσματα της εργασίας καταγραφής όλων των υφιστάμενων υποδομών που υπάρχουν (mapping), και θα βασιστεί στα αποτελέσματα της S3Cy. Οι τομείς προτεραιότητας που ανέδειξε η S3Cy περιγράφεται αναλυτικά στο μέρος 2.A.6.1 πιο κάτω.

Ο καθορισμός των πιο πάνω τομέων έγινε σε συνεργασία και με την ενεργό εμπλοκή όλων των εμπλεκόμενων φορέων, περιλαμβανομένου του επιχειρηματικού κόσμου. Πρόσθετα, συστάθηκε Επιτροπή Διακυβέρνησης της S3Cy, στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι του τετραπλού έλικα (ακαδημαϊκά ιδρύματα, επιχειρηματική κοινότητα, δημόσια διοίκηση, κοινωνία των πολιτών), η οποία αποτελεί το τελικό φόρουμ λήψης αποφάσεων και διαμόρφωσης κοινά αποδεκτού πλαισίου στρατηγικής και οράματος. Τόσο οι τομεακές προτεραιότητες και οι περιοχές εστίασης όσο και η υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης της S3Cy θα παρακολουθούνται και θα αξιολογούνται στα πλαίσια του Μηχανισμού Παρακολούθησης της S3Cy, ο οποίος θα αναφέρεται σε Επιτροπή Παρακολούθησης, η οποία θα απαρτίζεται και αυτή από εκπροσώπους του τετραπλού έλικα.

Επισημαίνεται ότι στα πλαίσια κατάρτισης του σχεδίου για επενδύσεις σε ερευνητικές υποδομές θα λαμβάνονται υπόψη οι ευρωπαϊκές προτεραιότητες, περιλαμβανομένων αυτών του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Φόρουμ για Ερευνητικές Υποδομές (ESFRI). Τα κυπριακά ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα συμμετέχουν σε πέντε προγράμματα του υφιστάμενου οδικού χάρτη του ESFRI, και συγκεκριμένα στο “KM3NeT”, στο “EU SOLARIS”, στο “PRACE”, στο “European Social Survey” και στο “DARIAH”.

Πέραν της ενίσχυσης των ερευνητικών υποδομών, επιδιώκεται η αύξηση του ερευνητικού ανθρώπινου δυναμικού της χώρας μέσα από την ένταξη νέων ερευνητών στο σύστημα ETAK, για την εκπόνηση ερευνητικών έργων υψηλού επιπέδου. Τα έργα αυτά δύναται να λάβουν χώρα είτε σε ερευνητικούς οργανισμούς είτε σε επιχειρήσεις, παρέχοντας τη δυνατότητα στους φορείς αυτούς να βελτιώσουν τις ικανότητές τους και να αναπτύξουν νησίδες αριστείας, οι οποίες μπορούν να δημιουργήσουν μεσοπρόθεσμα ευκαιρίες διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων τους.

Παράλληλα, επιδιώκεται η αποτροπή του φαινομένου της διαρροής ερευνητών (brain drain) στο εξωτερικό, καθώς και η δημιουργία κρίσιμης μάζας ερευνητών στους τομείς που διαφαίνεται να έχει η Κύπρος συγκριτικό πλεονέκτημα βάσει της S3Cy. Πρόσθετα, εκτιμάται ότι οι προγραμματιζόμενες

δράσεις θα προσφέρουν ευκαιρίες απασχόλησης σε άνεργους επιστήμονες, συμβάλλοντας στο ευρύτερο πρόβλημα ανεργίας που αντιμετωπίζει η χώρα.

Επιπλέον, επιδιώκεται η ανάπτυξη υποδομών καινοτομίας που θα στηρίζουν τις επιχειρήσεις στον σχεδιασμό και στην ανάπτυξη νέων προϊόντων/υπηρεσιών, καθώς και στην εμπορευματοποίηση της επιχειρηματικής καινοτομίας γενικότερα.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 1α.1: Αύξηση της ερευνητικής δυναμικότητας της χώρας

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
1α.1	Ερευνητικό δυναμικό της Κύπρου	Ισοδύναμο Πλήρους Απασχόλησης	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	1.241	2012	1.300	Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου	Ετήσια

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 1α: Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Οι δράσεις στα πλαίσια αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας θα υλοποιηθούν σύμφωνα με τις πρόνοιες της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy), η οποία ανέδειξε ως κυρίαρχους τομείς προτεραιότητας την ενέργεια και τον τουρισμό, ενώ ως δευτερεύοντες τους τομείς της γεωργίας-τρόφιμα, δομημένο περιβάλλον-κατασκευές, μεταφορές-ναυτιλία και υγεία. Επιπλέον, έχουν προσδιοριστεί ως σημαντικοί τομείς οριζόντιου χαρακτήρα το περιβάλλον και οι ΤΠΕ. Οι ενδεικτικές περιοχές εστίασης στους τομείς αυτούς είναι:

- **Ενέργεια:** Ανάπτυξη Νέων ή Βελτιστοποιημένων Τεχνολογιών για ΑΠΕ (ηλιακή ενέργεια και τεχνολογίες για ηλιακά φωτοβολταϊκά, τεχνολογίες ηλιακής θέρμανσης και ψύξης, αιολική ενέργεια), Καινοτόμες εφαρμογές ΑΠΕ (τεχνολογίες ηλιοθερμίας, ηλιακά φωτοβολταϊκά), Αξιοποίηση Υδρογονανθράκων (αποθήκευση και χρήση φυσικού αερίου), Βέλτιστη Χρήση - Εξοικονόμηση Ενέργειας (ανάπτυξη καινοτόμων και οικονομικά αποδοτικών τεχνολογιών, συστήματα ΤΠΕ για παρακολούθηση, δίκτυα μεταφοράς και διανομής ενέργειας).
- **Τουρισμός:** Αειφόρος Τουριστική Ανάπτυξη (κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική διάσταση του τουρισμού, εκτίμηση και παρακολούθηση φέρουσας ικανότητας), Προώθηση Ειδικών Μορφών Τουρισμού (π.χ. θεματικό τουριστικό προϊόν, θαλάσσιος και παράκτιος τουρισμός κ.α.), Άμβλυνση Εποχικότητας, Ψηφιακή Εποχή και Καινοτομία στον Τουρισμό (βελτιστοποίηση τουριστικής εμπειρίας, κοινωνικά δίκτυα), Οργάνωση, Διαχείριση, Προώθηση του Τουριστικού Προϊόντος (δορυφορικοί πίνακες τουρισμού, οργάνωση συστήματος διαχείρισης και προώθησης τουριστικού προϊόντος).
- **Γεωργία-Τρόφιμα:** Ανταγωνιστικότητα Γεωργικής και Κτηνοτροφικής Παραγωγής (αξιοποίηση ΤΠΕ, βιοτεχνολογιών και ρομποτικής, προώθηση προϊόντων ονομασίας προέλευσης), Ποιότητα και Ασφάλεια Τροφίμων (παρακολούθηση και αντιμετώπιση κινδύνων διατροφικής αλυσίδας), Βέλτιστες πρακτικές διαχείρισης και σίτισης ζώων, Επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής στις Αγρο-κλιματικές Ζώνες της Κύπρου (παρακολούθηση επιπτώσεων και ανάλυση κινδύνων), Περιβαλλοντική και Κοινωνική Διάσταση (αποτελεσματική αξιοποίηση βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων, βέλτιστη αξιοποίηση υδάτινων πόρων, χρήση ΑΠΕ).

- Δομημένο Περιβάλλον-Κατασκευές: Αειφόρος Αστική Ανάπτυξη (αστικά δίκτυα, υποδομές και συνδεσιμότητα), Σύγχρονος Σχεδιασμός Κατασκευών και Υποδομών (κτίρια με υψηλή ενεργειακή απόδοση, κτιριακή πολιτιστική κληρονομιά, αναβάθμιση κτιριακού αποθέματος), Αξιοποίηση Αειφόρων Κατασκευαστικών Μεθόδων (χρήση δομικών υλικών με υψηλή προστιθέμενη αξία, μείωση της κατανάλωσης πόρων και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, επαναχρησιμοποίηση διαθέσιμων πόρων), Οικοδομικά Υλικά (ανάπτυξη καινοτόμων και ευφών οικοδομικών υλικών, αξιοποίηση τοπικών πρώτων υλών).
- Μεταφορές-Ναυτιλία: Σύγχρονες Δημόσιες Μεταφορές (ανάπτυξη συστήματος αστικών συγκοινωνιών και σύγχρονων δημόσιων μεταφορών), Θαλάσσιες Μεταφορές/Ναυτιλία (διαχείριση, προγραμματισμός και ανάπτυξη λιμένων, θαλάσσιος και παράκτιος τουρισμός), Αειφόρος Ανάπτυξη Μεταφορών (συστήματα ευφών μεταφορών, ανάπτυξη ασφαλών μεταφορών).
- Υγεία: Ηλεκτρονική Υγεία (ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα υγείας, ποιότητα και ασφάλεια, ψηφιακή χαρτογράφηση υγείας), Κλινική και Γενετική Διερεύνηση και Αντιμετώπιση Ασθενειών (παρακολούθηση-διαχείριση-φροντίδα, διάγνωση-πρόληψη-παράγοντες κινδύνου, μοριακή και ιατρική γενετική, προαγωγή δημόσιας υγείας και ποιότητας ζωής), Ανάπτυξη Ασφαλών και Αποτελεσματικών Φαρμάκων, Ιατρικός Τουρισμός.
- Περιβάλλον: Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή - Πρόληψη και Διαχείριση Κινδύνων, Ορθολογική Διαχείριση Υδάτινων Πόρων, Προστασία Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Έλεγχος και Προστασία από τη Ρύπανση, Οικο-Καινοτομία, Διατήρηση και Διαχείριση Φυσικών Πόρων – Οικοσυστήματα, Οριζόντιες Εφαρμογές).
- ΤΠΕ: Τεχνολογίες Πληροφορίας (λογισμικό, υλικό), Τεχνολογίες Επικοινωνιών (δίκτυα, ασύρματες και δορυφορικές επικοινωνίες, μέσα μετάδοσης υψηλών ταχυτήτων), Οριζόντιες Εφαρμογές ΤΠΕ (ηλεκτρονικός τουρισμός και πολιτισμός, ψηφιακή παιδεία, ηλεκτρονική υγεία και ποιότητα ζωής, προαγωγή οικολογικών τεχνολογιών, ψηφιακή διακυβέρνηση, εργασία και επιχειρηματικότητα).

Ως ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων αναφέρονται:

- Η δημιουργία ερευνητικών μονάδων, που θα μπορούν να υλοποιήσουν έρευνα υψηλού επιπέδου αιχμής στους τομείς προτεραιότητας που προέκυψαν από την S3Cy (περιγράφονται στο μέρος 2.Α.1.4 πιο πάνω), οι οποίες αναμένεται να συμβάλουν ουσιαστικά στην αναβάθμιση του επιπέδου έρευνας, στην ανάπτυξη νέων ιδεών για καινοτόμες λύσεις και προϊόντα και κατ' επέκταση στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιλεγμένων τομέων προτεραιότητας.
- Υλοποίηση ερευνητικών έργων από νέους ερευνητές, με σκοπό την ένταξη νέων επιστημόνων μεταδιδακτορικού επιπέδου στο σύστημα ΕΤΑΚ της Κύπρου, για την εκπόνηση υψηλού επιπέδου ερευνητικών έργων, τα οποία θα υλοποιούνται είτε σε ακαδημαϊκό/ερευνητικό ίδρυμα είτε σε επιχειρήσεις.
- Δράσεις συμπληρωματικότητας/συνέργειας με το πρόγραμμα της ΕΕ «Ορίζοντας 2020», σύμφωνα με τον «Οδηγό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για Συνέργειες μεταξύ των ΕΔΕΤ, του Ορίζοντα 2020 και άλλων προγραμμάτων της Ε.Ε. για έρευνα και καινοτομία». Περισσότερες πληροφορίες αναφέρονται στο Τμήμα 8 του παρόντος Επιχειρησιακού Προγράμματος.
- Ενίσχυση νέων ή/και υφιστάμενων υποδομών καινοτομίας, με σκοπό την παροχή υπηρεσιών καινοτομίας υψηλής προστιθέμενης αξίας προς τις επιχειρήσεις της Κύπρου, ώστε να ενισχυθεί η ικανότητα τόσο των επιχειρήσεων να αναπτύσσουν καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες όσο και των νέων ερευνητών να δραστηριοποιούνται στην επιχειρηματική καινοτομία σε περιβάλλον των επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυναμικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Ερευνητικοί Οργανισμοί της χώρας.
- Επιστημονικοί Φορείς.
- Επιχειρήσεις / σύνδεσμοι επιχειρήσεων που ιδρύουν νέα Ερευνητικά Κέντρα στους τομείς προτεραιότητας της S3Cy.

2.A.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 1α: Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (E&K) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελούμενων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξης τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της βιώσιμης ανάπτυξης, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις ΤΠΕ. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/EK και 2004/17/EK, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της η ΕΕ.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Ως ειδικές κατηγορίες κριτηρίων, στα πλαίσια αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας, καταγράφονται ενδεικτικά οι ακόλουθες:

- Όλες οι δράσεις που θα τύχουν χρηματοδότησης θα πρέπει να είναι σε πλήρη συμμόρφωση με το Σχέδιο Δράσης για την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy).
- Τα κριτήρια επιλογής των έργων/σχεδίων θα περιλαμβάνουν την επικέντρωση στους τομείς και κλάδους προτεραιότητας που αναδείχθηκαν από την S3Cy.
- Σε περίπτωση που η ενίσχυση από τα Ταμεία χορηγείται σε μια μεγάλη επιχείρηση, η διαχειριστική αρχή θα διαβεβαιώνει ότι η χρηματοδοτική συνεισφορά των Ταμείων δεν οδηγεί σε σημαντική απώλεια θέσεων εργασίας σε υφιστάμενες τοποθεσίες εντός της Ένωσης.
- Η χρηματοδότηση θα αφορά μόνο έργα/σχέδια με καθαρή διενέργεια δραστηριοτήτων ETAK ή/και χρηματοδότηση των αρχικών σταδίων μιας επένδυσης όπως πιλοτικές γραμμές, πρώιμη επικύρωση τελικού προϊόντος κτλ. Επιπλέον αναφέρεται ότι η χρηματοδότηση δεν δύναται να υποστηρίξει έργα μαζικής παραγωγής στη βάση αγοράς υφιστάμενων τεχνολογιών.

- Θέματα συνεργασίας μεταξύ ομάδων γεωργών/παραγωγών και ακαδημαϊκών/ερευνητικών ιδρυμάτων για διεξαγωγή δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας σε θέματα γεωργίας θα τύχουν χρηματοδότησης από το ΕΓΤΑΑ, ενώ οι δράσεις συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και ακαδημαϊκών/ερευνητικών ιδρυμάτων για όλους τους υπόλοιπους τομείς θα χρηματοδοτηθούν μέσω του ΕΤΠΑ.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 1α: Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 1α: Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση Μεγάλων Έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 1α: Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της Ε&Κ και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
CO24	Αριθμός νέων ερευνητών σε φορείς που λαμβάνουν ενίσχυση	Ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	600	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	Ετήσια
1α1.1	Αριθμός υποδομών που ενισχύονται	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	14	ΙΠΕ, ΥΕΕΒΤ	Διετής

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 1β

Επενδυτική Προτεραιότητα	1β
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοσης των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής.

2.A.5 Ειδικό Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	1β.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων σε δραστηριότητες Έρευνας και Καινοτομίας

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Χαρακτηριστικό του ερευνητικού συστήματος της χώρας παραμένει η ιδιαίτερα περιορισμένη συμμετοχή και επένδυση των ιδιωτικών επιχειρήσεων σε δραστηριότητες Ε&Κ, αποτέλεσμα σε μεγάλο βαθμό του μικρού τους μεγέθους, της ανυπαρξίας μεγάλων βιομηχανιών βαριάς βιομηχανίας στην Κύπρο και της αδυναμίας πρόσβασής τους σε χρηματοδότηση. Τα Κυπριακά Πανεπιστήμια παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυναμική σε διάφορους τομείς και πεδία, περιλαμβανομένων και των πλείστων τομέων που ανέδειξε η S3Cy, και έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν τις επιχειρήσεις τόσο σε θέματα υποδομών όσο και προσωπικού.

Οι παρεμβάσεις που θα προωθηθούν μέσα από αυτόν τον Ειδικό Στόχο, στα πλαίσια υλοποίησης της S3Cy, στοχεύουν στην ενίσχυση των επιχειρηματικών επενδύσεων σε δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας και τη δημιουργία συνδέσμων και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών κέντρων και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων. Βασική επιδίωξη αποτελεί η αξιοποίηση και εκμετάλλευση των ερευνητικών αποτελεσμάτων από τις επιχειρήσεις με σκοπό την προώθηση καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά, κάτι που θα βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά τους και της οικονομίας ευρύτερα. Πρόσθετα, θα προωθηθούν και συμπληρωματικές δράσεις μέσω του Άξονα Προτεραιότητας 4 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή 2014-20» (ΕΚΤ), όπως η απασχόληση φοιτητών σε επιχειρήσεις, με σκοπό την αξιοποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων τους προς όφελος των επιχειρήσεων, περιλαμβανομένης και της εισαγωγής καινοτόμων προσεγγίσεων, καθώς και για την προσαρμογή των φοιτητών στο εργασιακό περιβάλλον. Θα εξεταστεί επίσης και το ενδεχόμενο αξιοποίησης του προγράμματος ERASMUS+, και ειδικά της προώθησης δράσεων κινητικότητας για εκπαίδευση και κατάρτιση στο εξωτερικό, ως συμπληρωματικές προς τις προαναφερθείσες δράσεις του ΕΚΤ. Μέσω του ειδικού στόχου επιδιώκεται επίσης η ενθάρρυνση όσο το δυνατόν περισσότερων επιχειρήσεων να καινοτομήσουν, περιλαμβανομένης της προώθησης και ανάπτυξης νέων προϊόντων ή/και υπηρεσιών, την εφαρμογή καινοτόμων διαδικασιών και την αξιοποίηση της εφαρμοσμένης έρευνας, της πειραματικής ανάπτυξης και της καινοτομίας προς όφελος της κοινωνίας και της οικονομίας, να ανταποκρίνεται δηλαδή στις ανάγκες της αγοράς. Μέσα από τις παρεμβάσεις αυτές επιδιώκεται η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, με άμεσο αντίκτυπο στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας. Οι παρεμβάσεις αυτές αναμένεται να συμβάλουν και στην επίτευξη του εθνικού στόχου του 0,5% των ερευνητικών δαπανών ως ποσοστό του ΑΕΠ μέχρι το 2020.

Επιπλέον, επιδιώκεται η ενίσχυση του πλαισίου, των μηχανισμών και των δομών λειτουργίας του συστήματος Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (‘ΕΤΑΚ’) κατά τρόπο που να διευκολύνει και ενδυναμώνει την αποτελεσματικότερη ανάπτυξη και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας από τις επιχειρήσεις, για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων/υπηρεσιών. Στα πλαίσια αυτά θα δοθεί έμφαση στην ενδυνάμωση των μηχανισμών μεταφοράς τεχνολογίας.

Λόγω του μεγάλου προϋπολογισμού που απαιτείται για την υλοποίηση των δράσεων στις επενδυτικές προτεραιότητες 1α και 1β, ο οποίος είναι αδύνατο να χρηματοδοτηθεί εξ’ ολοκλήρου από το ΕΤΠΑ, σημαντικό μέρος των δράσεων της 1β θα χρηματοδοτηθεί από εθνικούς πόρους.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 1β.1: Αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων σε δραστηριότητες Έρευνας και Καινοτομίας

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
1β.1	Επιχειρήσεις που καινοτομούν	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	42,1	2012	55	Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου	Διατής

Ειδικός Στόχος	1β.2
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Αντιμετώπιση της εξάπλωσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Η πανδημία του κορωνοϊού προκάλεσε ισχυρό σοκ σε παγκόσμιο επίπεδο με πρωτόγνωρες προκλήσεις για τα συστήματα υγείας και τα νοσηλευτήρια.

Οι παρεμβάσεις που θα προωθηθούν μέσα από αυτόν τον Ειδικό Στόχο, στοχεύουν στην ενίσχυση και προστασία του γενικού συστήματος υγείας και των νοσηλευτηρίων, ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν επαρκώς στην αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19 και στην αναχαίτιση της εξάπλωσής της. Παράλληλα, επιδιώκεται η ενίσχυση της πρόληψης και της ανίχνευσης του ιού και η αποτροπή της εξάπλωσης του και κατ’ επέκταση η προστασία της δημόσιας υγείας.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 1β.2: Αντιμετώπιση της εξάπλωσης της νόσου COVID 19

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
1β.2	Δημόσιες δαπάνες στον τομέα της υγείας για αντιμετώπιση της νόσου COVID-19	Ευρώ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	0	2019	55.000.000	Υπουργείο Υγείας, ΟΚΥΠΥ	Ετήσια

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου

ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 1β: Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής.

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Οι δράσεις στα πλαίσια αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας θα υλοποιηθούν σύμφωνα με τις πρόνοιες της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Πέραν των τομεακών προτεραιοτήτων που περιγράφονται στο μέρος 2.Α.1.4 πιο πάνω, η S3Cy ανέδειξε και άλλες οριζόντιες ανάγκες και προοπτικές, όπως είναι η ενίσχυση του πλαισίου, των μηχανισμών και των δομών λειτουργίας του συστήματος Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΤΑΚ), κατά τρόπο που να διευκολύνει και ενδυναμώνει την αποτελεσματικότερη ανάπτυξη, αξιοποίηση και προβολή των αποτελεσμάτων του Συστήματος. Με σκοπό την αντιμετώπιση της αδυναμίας του συστήματος διακυβέρνησης, το Υπουργικό Συμβούλιο διόρισε Εθνική Επιτροπή Έρευνας, Καινοτομίας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΕΕΚΤΑ). Οι εισηγήσεις της ομάδας εμπειρογνομόνων θα συμβάλουν σημαντικά στην προσπάθεια αναβάθμισης του υφιστάμενου συστήματος διακυβέρνησης τόσο σε πολιτικό όσο και σε τεχνοκρατικό επίπεδο, αφού περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την αναθεώρηση των θεσμών και της στελέχωσης τόσο του Εθνικού Συμβουλίου όσο και του Επιστημονικού Συμβουλίου Ε&Κ, έτσι ώστε να καταστούν πιο ευέλικτα και πιο αποτελεσματικά.

Επίσης, οι προτεινόμενες δράσεις που θα προωθηθούν κάτω από αυτήν την επενδυτική προτεραιότητα στοχεύουν, μεταξύ άλλων, στην ενίσχυση της συμμετοχής και των επενδύσεων των επιχειρήσεων σε δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας με σκοπό την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους, στη δικτύωση και συνεργασία τους με φορείς του εξωτερικού, στην ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων, υπηρεσιών ή διαδικασιών και στη διασφάλιση της δημιουργίας διαχρονικών συνεργασιών μεταξύ των επιχειρήσεων και των ακαδημαϊκών/ερευνητικών ιδρυμάτων. Ως ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων αναφέρονται:

- Η ενίσχυση των ΜΜΕ, περιλαμβανομένων και νέων επιχειρήσεων, για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, είτε μεμονωμένα είτε σε συνεργασία με ερευνητικό οργανισμό ή με άλλες ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας. Ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων θα λάβει υπόψη τις εμπειρίες και τα αποτελέσματα αντίστοιχων παρεμβάσεων, που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013.
- Η υλοποίηση ολοκληρωμένων έργων συνεργασίας διατομεακού και διεπιστημονικού χαρακτήρα από σύνθετες κοινοπραξίες στους τομείς προτεραιότητας που προκύπτουν από την S3Cy, με σκοπό την προώθηση ολιστικών και ολοκληρωμένων λύσεων που θα ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα των επιμέρους κλάδων του κάθε τομέα προτεραιότητας.
- Δράσεις δημιουργίας ερευνητικής και καινοτομικής κουλτούρας τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στην ευρύτερη κοινωνία. Στα πλαίσια αυτά, μελετάται το ενδεχόμενο δημιουργίας οικίων καινοτομίας, με σκοπό την ανάπτυξη των ικανοτήτων καινοτομίας και επιχειρηματικότητας των νέων.
- Δράσεις ενίσχυσης για δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και για πιστοποιήσεις προϊόντων.
- Δράσεις ενθάρρυνσης της συνεργασίας επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς και προώθησης της εμπορικής αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων, περιλαμβανομένων και δράσεων ενίσχυσης των μηχανισμών μεταφοράς τεχνολογίας.

- Δράσεις για εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου με νέες σύγχρονες διατάξεις και για αναβάθμιση των μηχανισμών υποστήριξης του συστήματος ΕΤΑΚ. Σημαντική συμβολή στο σχεδιασμό των παρεμβάσεων θα έχουν οι εισηγήσεις της ΕΕΕΚΤΑ.
- Ενίσχυση των νοσοκομείων και άλλων νοσηλευτηρίων με τον κατάλληλο εξοπλισμό και ανθρώπινο δυναμικό, ώστε να μπορούν να προσφέρουν τις κατάλληλες ιατρικές υπηρεσίες περίθαλψης για αντιμετώπιση της νόσου COVID-19 και άλλων παρόμοιων κρίσεων στον τομέα της υγείας.
- Εφαρμογή μέτρων πρόληψης για την εξάπλωση της νόσου COVID-19.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- ΜΜΕ της χώρας.
- Το σύνολο του εργατικού δυναμικού, μέσω της δημιουργίας βιώσιμων θέσεων απασχόλησης.
- Οι ερευνητικοί φορείς.
- Υπηρεσίες/Τμήματα του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 1β: Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής.

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελομένων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξης τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που

συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις ΤΠΕ. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της ΕΕ.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Ως ειδικές κατηγορίες κριτηρίων, στα πλαίσια αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας, καταγράφονται ενδεικτικά οι ακόλουθες:

- Όλες οι δράσεις που θα τύχουν χρηματοδότησης θα πρέπει να είναι σε πλήρη συμμόρφωση με το Σχέδιο Δράσης για την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy).
- Τα κριτήρια επιλογής των έργων/σχεδίων θα περιλαμβάνουν την επικέντρωση στους τομείς και κλάδους προτεραιότητας που αναδείχθηκαν από την (S3Cy).
- Σε περίπτωση που η ενίσχυση από τα Ταμεία χορηγείται σε μια μεγάλη επιχείρηση, η διαχειριστική αρχή θα διαβεβαιώνει ότι η χρηματοδοτική συνεισφορά των Ταμείων δεν οδηγεί σε σημαντική απώλεια θέσεων εργασίας σε υφιστάμενες τοποθεσίες εντός της Ένωσης.
- Η χρηματοδότηση θα αφορά μόνο έργα/σχέδια με καθαρή διενέργεια δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ ή/ και χρηματοδότηση των αρχικών σταδίων μιας επένδυσης όπως πιλοτικές γραμμές, πρώιμη επικύρωση τελικού προϊόντος κτλ. Επιπλέον αναφέρεται ότι η χρηματοδότηση δεν δύναται να υποστηρίξει έργα μαζικής παραγωγής στη βάση αγοράς υφιστάμενων τεχνολογιών.

2.A.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 1β: Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής.

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.A.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 1β: Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής.

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση Μεγάλων Έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 1β: Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	300	ΥΕΕΒΤ, Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	Ετήσια
CO02	Αριθμός Επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	300	ΥΕΕΒΤ, Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	Ετήσια
CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	120	ΥΕΕΒΤ, Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	Ετήσια
CO27	Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή της έρευνας και ανάπτυξης	Ευρώ	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	11.000.000	ΥΕΕΒΤ, Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	Ετήσια
CO28	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται για να εισαγάγουν προϊόντα νέα στην αγορά	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	90	ΥΕΕΒΤ	Ετήσια
CV6	Εξοπλισμός ατομικής προστασίας (περιλαμβάνονται μάσκες μίας χρήσης, προστατευτικά ματιών, ολόσωμες φόρμες κ.λπ.)	Αριθμός τεμαχίων	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	2.800.000	Υπουργείο Υγείας, ΟΚΥΠΥ	Ετήσια
CV10	Ενίσχυση της ικανότητας ελέγχων για διάγνωση και δοκιμή COVID-19 (περιλαμβανομένης της δοκιμής αντισωμάτων)	Πιθανός αριθμός δοκιμών	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	180.000	Υπουργείο Υγείας, ΟΚΥΠΥ	Ετήσια
CV60	Αξία όλων των δαπανών εμβολιασμού (προμήθεια, διανομή, εκπαίδευση και διοίκηση) (συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που σχετίζονται με εμβόλια, μεταφορά, αποθήκευση/ψυγεία, κέντρα/σκηνές, ιατρικό υλικό, εκπαίδευση και δαπάνες προσωπικού, διάθεση	Ευρώ	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	6.300.000	Υπουργείο Υγείας	Ετήσια

	απορριμμάτων, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση) (Συνολικά κόστη)						
CV3	Αξία των φαρμάκων που αγοράστηκαν σε σχέση με τις δοκιμές και θεραπεία του COVID-19 (Συνολικό δημόσιο κόστος) (Συμπεριλαμβανομένου του κόστους kit δοκιμών, αντικών και άλλων αναλώσιμων)	Ευρώ	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	7.600.000	Υπουργείο Υγείας	Ετήσια

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 3α

Επενδυτική Προτεραιότητας	3α
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων

2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	3α.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Ενίσχυση της δυναμικής ανάπτυξης των ΜΜΕ σε εθνικό και διεθνές επίπεδο στους τομείς της μεταποίησης και των επαγγελματικών υπηρεσιών

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Οι ΜΜΕ της χώρας έχουν υποστεί στη πλειοψηφία τους σοβαρό πλήγμα από την οικονομική κρίση, με τα στοιχεία να δείχνουν ανησυχητική αύξηση των περιπτώσεων χρεοκοπίας και μείωση του ρυθμού δημιουργίας νέων επιχειρήσεων. Παράλληλα οι περισσότερες ΜΜΕ αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα επιβίωσης, ως αποτέλεσμα της συρρίκνωσης της εγχώριας ζήτησης, του υψηλού κόστους παραγωγής, της έλλειψης ρευστότητας και του μειωμένου κεφαλαίου κίνησης.

Μέσω του ειδικού στόχου θα προωθηθούν παρεμβάσεις οι οποίες αποσκοπούν στη δυναμική ανάπτυξη των ΜΜΕ, μέσω της ενίσχυσης της συνεργασίας τους με τη δημιουργία συστάδων επιχειρήσεων καθώς και μέσω του εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης τόσο υφιστάμενων όσο και νέων επιχειρηματικών μονάδων σε τομείς της μεταποίησης και των επαγγελματικών υπηρεσιών. Απώτερος στόχος είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών ΜΜΕ, στο πλαίσιο της στρατηγικής επιλογής της ΣΕΣ για μεταστροφή του συνολικού αναπτυξιακού προτύπου της Κυπριακής Οικονομίας

Οι παρεμβάσεις που θα ενισχυθούν στοχεύουν στη δημιουργία νέων βιώσιμων επιχειρήσεων, ιδιαίτερα σε κλάδους προτεραιότητας οι οποίοι αναδεικνύονται μέσα από τη S3Cy και σε τομείς επαγγελματικών υπηρεσιών που λειτουργούν υποστηρικτικά προς τους κλάδους αυτούς, στην αύξηση της παραγωγικότητάς τους, στον εκσυγχρονισμό και την τεχνολογική κυρίως αναβάθμιση υφιστάμενων επιχειρήσεων μέσω της ολοκληρωμένης υποστήριξης της λειτουργίας τους, στη βελτίωση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρουν, στην ενίσχυση της εξωστρέφειας τους και στη δημιουργία νέων ή/και τη διατήρηση υφιστάμενων θέσεων απασχόλησης.

Πρόσθετα, επιδιώκεται η αντιμετώπιση ορισμένων διαρθρωτικών αδυναμιών των ΜΜΕ της χώρας, οι οποίες προκύπτουν κυρίως από το μικρό μέγεθος τόσο των ιδίων των επιχειρήσεων όσο και της αγοράς στην οποία απευθύνονται και επιβαρύνονται ακόμη περισσότερο από την περιορισμένη συνεργασία των επιχειρήσεων, είτε μεταξύ τους είτε με ερευνητικούς φορείς της χώρας.

Οι παρεμβάσεις που θα προωθηθούν στο πλαίσιο του παρόντος ειδικού στόχου προς όφελος των ΜΜΕ αναμένεται να υλοποιηθούν σε συνέργεια με σχετικές δράσεις του ειδικού στόχου 1.β.1 που στοχεύουν στην ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ επιχειρηματικής, ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας.

Ειδικός Στόχος	3α.2
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Η αναζωογόνηση του τουριστικού τομέα, η αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του αναδεικνύεται στο Μνημόνιο Συναντίληψης ως απαραίτητη ανάγκη για ανάκαμψη της οικονομίας, δεδομένου ότι ο τουρισμός αφορά σε ένα από τους μεγαλύτερους, πιο προσοδοφόρους και με προοπτικές ανάπτυξης τομείς της χώρας με οριζόντιες, πολύπλευρες και σημαντικές επιπτώσεις σε πολλούς άλλους τομείς της κυπριακής οικονομίας. Για το σκοπό αυτό και στα πλαίσια του Μνημονίου έχει ετοιμαστεί σχετική μελέτη για τη βελτίωση του επιχειρηματικού μοντέλου του κυπριακού τουριστικού τομέα. Βάσει των ευρημάτων της μελέτης έχει επικαιροποιηθεί η Εθνική Στρατηγική Τουρισμού και ετοιμάστηκαν σχέδια δράσης η υλοποίηση των οποίων θα επιδιωχθεί, μεταξύ άλλων, μέσω της αξιοποίησης των πόρων των Ταμείων. Οι ενέργειες αυτές έγιναν με έμφαση στη Μνημονιακή κατεύθυνση για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα.

Μέσω του παρόντος ειδικού στόχου επιδιώκεται η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του ξενοδοχειακού και παρεμφερούς τουριστικού προϊόντος της χώρας, με την παροχή ενισχύσεων που στόχο έχουν να αμβλύνουν τους περιορισμούς της τουριστικής ανάπτυξης, όπως είναι η εποχικότητα της τουριστικής κίνησης και το μονοδιάστατο τουριστικό προϊόν, μεταξύ άλλων, μέσω της περαιτέρω αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας.

Με την επικεντρωμένη στήριξη υφιστάμενων τουριστικών μονάδων για την αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών τους προς τους τουρίστες, την εξυπηρέτηση των διαφοροποιημένων εποχιακών αναγκών και ιδιαιτεροτήτων του χειμερινού τουρίστα (winter sun), τη στήριξη επενδύσεων για τη δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών οι οποίες αφορούν σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως είναι ο συνεδριακός και ο αθλητικός καθώς και τη στήριξη για εκσυγχρονισμό και εμπλουτισμό υπηρεσιών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην κατεύθυνση ειδικών ενδιαφερόντων, επιδιώκεται η βελτίωση της ποιότητας και σύνθεσης του τουριστικού προϊόντος, η επέκταση του σε νέες αγορές, η στήριξη παρεμφερών προς τον τουρισμό κλάδων της οικονομίας και η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου για την χώρα. Σημαντική διάσταση της στήριξης των Ταμείων στον τομέα του τουρισμού, αποτελεί και η περαιτέρω ενίσχυση της προβολής και προώθησης του τουριστικού πακέτου της Κύπρου, στα πλαίσια της ευρύτερης Στρατηγικής Τουρισμού της χώρας η οποία, με την στήριξη εθνικών κυρίως κονδυλίων, επιδιώκει τη βελτίωση και καθιέρωση της διεθνούς εικόνας της Κύπρου ως τουριστικού προορισμού (tourism branding).

Πρόσθετα, θα επιδιωχθεί η συνέχιση της στήριξης από το ΕΤΠΑ δράσεων που αφορούν στην περαιτέρω ανάπτυξη και στοχευμένη ενίσχυση των ΜΜΕ στον τομέα του τουρισμού της υπαίθρου, σε συνέχεια της επιτυχημένης εφαρμογής αντίστοιχων σχεδίων χορηγιών κατά τις δύο προηγούμενες προγραμματικές περιόδους 2004-2006 και 2007-2013. Η εν λόγω στήριξη θα είναι σε συμπληρωματικότητα με την αντίστοιχη στήριξη από το ΕΓΤΑΑ, η οποία προγραμματίζεται για την περίοδο 2014-2020, στα πλαίσια της τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (CLLD).

Ειδικός Στόχος	3α.3
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Προώθηση της δημιουργίας και ανάπτυξης νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας από ειδικές ομάδες πληθυσμού

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Για αναστροφή του αρνητικού οικονομικού κλίματος και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, πέραν των προσπαθειών για αναδιάρθρωση και ενίσχυση της παραγωγικής βάσης, σημαντική είναι και η ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στη χώρα. Βασικά κενά, που επιδιώκεται να αντιμετωπισθούν με τη χρήση των Ταμείων, εντοπίζονται στην άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας από ειδικές και ενδεχομένως πιο ευάλωτες σε συνθήκες κρίσης ομάδες πληθυσμού, καθώς και στην πρόσβαση υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων σε χρηματοδοτικά κεφάλαια. Οι παρεμβάσεις λαμβάνουν υπόψη την καταγραφή των αναγκών σε εργατικό δυναμικό και τις εκτιμήσεις αναγκών σε συγκεκριμένες ειδικότητες, όπως αυτές καταγράφονται από εθνικούς φορείς (ΑΝΑΔ, ΚΕΠΑ), και υλοποιούνται σε συνέργεια με τις δράσεις απασχόλησης που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ.

Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού

Η εμφάνιση της οικονομικής κρίσης φαίνεται να πλήττει ιδιαίτερα ορισμένες ομάδες του πληθυσμού, κυρίως τους νέους (ιδιαίτερα αυξημένα ποσοστά ανεργίας), αλλά και τις γυναίκες, οι οποίες εμφανίζουν ποσοστά ανεργίας υψηλότερα των ανδρών. Παράλληλα, ιδιαίτερα χαμηλή είναι και η ροπή των γυναικών για ανάληψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, παρά το υψηλό μορφωτικό επίπεδο του γυναικείου πληθυσμού της χώρας.

Συνεπώς, οι παρεμβάσεις που θα προωθηθούν επιδιώκουν την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των πιο πάνω κατηγοριών ή/και άλλων διακριτών ομάδων που πιθανόν να αναδειχθούν ως ιδιαίτερα ευάλωτες από την εξέλιξη της υφιστάμενης πορείας της οικονομίας. Οι παρεμβάσεις αυτές συνδέονται με την προσπάθεια ενσωμάτωσης της έννοιας της επιχειρηματικότητας στις βαθμίδες της εκπαίδευσης, η οποία προωθείται ήδη από το Υπουργείο Παιδείας, με το οποίο συνεργάζεται ο φορέας υλοποίησης των παρεμβάσεων αυτών. Επίσης, μέρος των παρεμβάσεων ενίσχυσης της νεανικής επιχειρηματικότητας περιλαμβάνεται στο Σχέδιο Υλοποίησης της «Σύστασης Εγγύηση για τη Νεολαία» (περίπου 20 επιχειρηματικά σχέδια θα υλοποιηθούν από νέους μέχρι 25 ετών ύψους €900.000 περίπου).

Αποτελέσματα των παρεμβάσεων αυτών εκτιμάται ότι θα είναι η δημιουργία νέων επιχειρήσεων και κατ' επέκταση η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 3α.1: Ενίσχυση της δυναμικής ανάπτυξης των ΜΜΕ σε εθνικό και διεθνές επίπεδο στους τομείς της μεταποίησης και των επαγγελματικών υπηρεσιών

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος Βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
3α.1	Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στους τομείς της μεταποίησης και των επαγγελματικών υπηρεσιών	Ευρώ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	2.020.500.000	2013	2.410.000.000	Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Εθνικοί Λογαριασμοί	Ετήσια

Ειδικός Στόχος 3α.2: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του κυπριακού τουριστικού προϊόντος

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
3.α.2	Κατά κεφαλή δαπάνη των περιηγητών στην Κύπρο	Ευρώ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	866	2013	1.000	ΚΟΤ, ΟΠΣ	Ετήσια

Ειδικός Στόχος 3α.3: Προώθηση της δημιουργίας και ανάπτυξης νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας από ειδικές ομάδες πληθυσμού

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
3α.3	Νέες επιχειρήσεις που ιδρύονται	Πλήθος	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	3.020	2013	25.000	Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ΥΕΕΒΤ	Ετήσια

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 3α: Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων.

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας θα υποστηριχθούν δράσεις για εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση υφιστάμενων αλλά και νέων επιχειρηματικών μονάδων, εμπλουτισμό και αναβάθμιση των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, με ιδιαίτερη έμφαση στο τομέα του τουρισμού, ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, καθώς και ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των ΜΜΕ. Οι εν λόγω δράσεις εμπίπτουν στις ακόλουθες ενδεικτικές κατηγορίες:

- Σχέδια χορηγιών για την ολοκληρωμένη στήριξη και εκσυγχρονισμό της λειτουργίας υφιστάμενων επιχειρήσεων και την ίδρυση νέων π.χ. τεχνολογική αναβάθμιση της παραγωγικής διαδικασίας, ή/και παραγωγή νέων προϊόντων, ή/και βελτίωση της ποιότητας υφιστάμενων προϊόντων, ή/και μείωση του κόστους παραγωγής, ή/και ενίσχυση της διανομής, εκσυγχρονισμό των διοικητικών λειτουργιών, ή/και ενέργειες για τη βελτίωση της εξωστρέφειας, κατά προτεραιότητα στους κλάδους που υποστηρίζουν την παραγωγική αλυσίδα της οικονομίας με βάση την S3Cy και σε συμπληρωματικούς κλάδους επαγγελματικών υπηρεσιών.
- Σχέδια χορηγιών για την αναβάθμιση, τον εκσυγχρονισμό και τον εμπλουτισμό του προσφερόμενου προϊόντος και των υπηρεσιών υφιστάμενων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού, ή τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών μονάδων και δραστηριοτήτων για την παροχή εναλλακτικών τουριστικών υπηρεσιών (π.χ. συνεδριακός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός κλπ).
- Δράσεις και μέτρα προώθησης, προβολής και εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος (περιλαμβανομένων δράσεων branding).
- Δράσεις για ανάπτυξη / ενίσχυση του Αγροτουρισμού και του τουρισμού της υπαίθρου.
- Σχέδια χορηγιών για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων από ειδικές ομάδες του πληθυσμού οι οποίες πλήττονται ιδιαίτερα από την κρίση, με προτεραιότητα στις γυναίκες και τους νέους. Έμφαση θα δίδεται στην αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, στη χρήση καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών και γενικά στην προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Για μεγαλύτερο αντίκτυπο και αποτέλεσμα των πιο πάνω δράσεων, απαιτείται η αξιοποίηση των δράσεων που θα προωθηθούν μέσω του ΕΚΤ, για εκπαίδευση και κατάρτιση του εργατικού δυναμικού ως προς την απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων (eskills), συμβάλλοντας στη μείωση του χάσματος που υπάρχει μεταξύ ζήτησης και προσφοράς εργασίας και στην κάλυψη των αναγκών που έχει η αγορά σε αυτές τις συγκεκριμένες δεξιότητες.

Σε ό,τι αφορά τη χωρική διάσταση της πολιτικής ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του τομέα του τουρισμού, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι δράσεις που προγραμματίζονται αναμένεται ότι θα έχουν πιο άμεσο θετικό αντίκτυπο σε συγκεκριμένες διακριτές περιοχές με έντονη τουριστική δραστηριότητα, όπως τουριστικά θέρετρα και περιβάλλοντες περιοχές, στις οποίες εμφανίζονται εντονότερες οι επιδράσεις της εποχικότητας.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- ΜΜΕ της χώρας, υφιστάμενες ή νέες κατά περίπτωση, περιλαμβανομένων και φυσικών προσώπων που επιθυμούν να ασκήσουν επιχειρηματική δραστηριότητα, στους επιλέξιμους τομείς οικονομικής δραστηριότητας και κλάδους προτεραιότητας που θα καθορίζονται αναλόγως της παρέμβασης.
- Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (π.χ. Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού).

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 3α: Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων.

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελούμενων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξής τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της ΕΕ.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Ως ειδικές κατηγορίες κριτηρίων, στα πλαίσια του Άξονα, καταγράφονται ενδεικτικά οι ακόλουθες:

- Η στόχευση των προτεινόμενων παρεμβάσεων σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας, οι οποίοι συμβάλλουν περισσότερο στον στόχο της αναδιάρθρωσης και ενίσχυσης της

ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, θα αποτελεί πρόσθετο κριτήριο επιλογής των έργων για τις προτεραιότητες του Άξονα, όπου εφαρμόζεται.

- Αναφορικά με δράσεις που θα συμβάλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας το ΕΤΠΑ θα καλύψει όλες τις ΜΜΕ επιχειρήσεις, εκτός από αυτές που δραστηριοποιούνται σε προϊόντα που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες δύναται να χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ.
- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 3α.1, θα λαμβάνεται υπόψη στην αξιολόγηση των προτάσεων η συμβατότητα των παρεμβάσεων με τη στρατηγική, τους στόχους και τους τομείς προτεραιότητας της S3Cy, καθώς και τους συμπληρωματικούς προς αυτούς κλάδους των επαγγελματικών υπηρεσιών. Προτεραιότητα θα δοθεί σε προτάσεις που στοχεύουν στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεών τους και στην αποδοτικότερη χρήση των πόρων τους, στον εκσυγχρονισμό και την τεχνολογική κυρίως αναβάθμισή τους, στη βελτίωση της προστιθέμενης αξίας των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, στην ενίσχυση της εξωστρέφειας τους, στη διενέργεια ή αύξηση των εξαγωγών τους, και στη δημιουργία νέων ή/και στη διατήρηση των υφιστάμενων θέσεων απασχόλησής τους.
- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 3α.2, θα λαμβάνεται υπόψη στην αξιολόγηση των προτάσεων η συμβολή στην τήρηση των Μνημονιακών δεσμεύσεων της χώρας για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος και επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.

Σε ότι αφορά την περαιτέρω ανάπτυξη του αγροτουρισμού, η συμπληρωματικότητα της δράσης των Ταμείων θα διασφαλισθεί τόσο μέσα από τη γεωγραφική κάλυψη όσο και από την στόχευση των επί μέρους σχεδίων. Το ΕΤΠΑ θα επικεντρωθεί στην ανάδειξη του περιβάλλοντος και του πολιτισμού, μέσω της αξιοποίησης παραδοσιακών οικοδομών, όπως αυτές καθορίζονται από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Το ΕΓΤΑΑ θα επικεντρωθεί κυρίως στην ανάπτυξη εμπλουτιστικών δραστηριοτήτων για ενίσχυση και περαιτέρω αξιοποίηση υφιστάμενων αγροτουριστικών στοιχείων, σε περιορισμένο αριθμό κοινοτήτων με μειωμένο και γηρασμένο πληθυσμό αλλά με προοπτικές ανάπτυξης μέσα από την αποτελεσματική αξιοποίηση των φυσικών, πολιτισμικών και παραδοσιακών τοπικών πόρων.

Σε περίπτωση που η ενίσχυση από τα Ταμεία χορηγείται σε μια μεγάλη επιχείρηση, η διαχειριστική αρχή θα διαβεβαιώνει ότι η χρηματοδοτική συνεισφορά των Ταμείων δεν οδηγεί σε σημαντική απώλεια θέσεων εργασίας σε υφιστάμενες τοποθεσίες εντός της Ένωσης.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 3α: Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων.

Η Εκ των Προτέρων Αξιολόγηση για τη χρήση Χρηματοδοτικών Εργαλείων, η οποία ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2017, κατέδειξε την ύπαρξη χρηματοδοτικού κενού στον τομέα των ΜΜΕ. Ως αποτέλεσμα, γίνεται πρόνοια για χρήση χρηματοδοτικών μέσων στο πλαίσιο της παρούσας επενδυτικής προτεραιότητας. Ωστόσο, δεν κατέστη δυνατή η υλοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου και η παροχή των προϊόντων του στους τελικούς αποδέκτες.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 3α: Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων.

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η ένταξη Μεγάλων Έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 3α: Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων.

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	700	ΥΕΕΒΤ, ΚΟΤ, ΟΠΣ	Ετήσια
CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	700	ΥΕΕΒΤ, ΚΟΤ, ΟΠΣ	Ετήσια
CO06	Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη επιχειρήσεων (επιχορηγήσεις)	Ευρώ	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	33.000.000	ΥΕΕΒΤ, ΟΠΣ	Ετήσια
CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που ενισχύονται	Ισοδύναμα πλήρους χρόνου	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	2.300	ΥΕΕΒΤ, ΟΠΣ, Έρευνες Πεδίου	Ετήσια

2.Α.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 4β

Επενδυτική Προτεραιότητας	4β
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Επενδυτική προτεραιότητα 4β: Προαγωγή της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ΑΠΕ στις επιχειρήσεις

2.Α.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	4β.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας από Επιχειρήσεις

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Τα ψηλά λειτουργικά κόστη των επιχειρήσεων συμβάλλουν αρνητικά στην ανταγωνιστικότητά τους. Σημαντικό μέρος του λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεων αφορά στο ενεργειακό κόστος, αντικατοπτρίζοντας τις αδυναμίες που αντιμετωπίζει η χώρα στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης και εξοικονόμησης και της εξάρτησής της στις εισαγωγές πετρελαίου. Στο πλαίσιο των παρεμβάσεων της νέας προγραμματικής περιόδου, που προσανατολίζονται στην προώθηση της ενεργειακής απόδοσης μέσω της εφαρμογής παρεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης του υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος της χώρας, θα χρηματοδοτηθεί και η εφαρμογή μέτρων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε επιχειρήσεις, καθώς και σε παρεμβάσεις χρήσης ΑΠΕ από αυτές.

Οι παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης επιχειρήσεων του δευτερογενή όσο και του τριτογενή τομέα θα συμβάλλουν στη μείωση του ενεργειακού κόστους των επιχειρήσεων και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους, συμβάλλοντας στους ευρύτερους στόχους της στρατηγικής για την υποστήριξη επιλεγμένων τομέων στην προσπάθεια ανάκαμψης της ανταγωνιστικότητας της χώρας.

Οι παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης επιχειρήσεων δεν θα καλύψουν δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο σύστημα εμπορίας εκπομπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι παρεμβάσεις που θα προωθηθούν στο πλαίσιο της συγκεκριμένης επενδυτικής προτεραιότητας θα συμβάλουν και στην αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας στην πρωτογενή κατανάλωση, συμβάλλοντας έτσι και στον αντίστοιχο ποσοτικό στόχο που έχει θέσει η χώρα στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα. Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι η εξοικονόμηση ενέργειας κατά την τελική χρήση από την υλοποίηση ενεργειακών αναβαθμίσεων στον τομέα των επιχειρήσεων αναμένεται να είναι της τάξης των 61 ktoe μέχρι το 2023.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 4β.1: Αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας από Επιχειρήσεις

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
4β.1	Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας στον τομέα των επιχειρήσεων (τομέας υπηρεσιών και βιομηχανιών- εκτός ETS)	toe (tones of oil equivalent)	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	4.338	2013	61.000	Υπηρεσία Ενέργειας (YEEBT)	Διατής

2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.A.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 4β: Προαγωγή της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ΑΠΕ στις επιχειρήσεις

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Για την ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης και αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας από Επιχειρήσεις θα δύναται να χρηματοδοτηθούν διάφορες δράσεις όπως, ενδεικτικά, οι ακόλουθες:

- Διενέργεια ενεργειακών ελέγχων σε ΜΜΕ και υλοποίηση επενδύσεων εξοικονόμησης ενέργειας που προτείνονται από τις εκθέσεις ενεργειακών ελέγχων και εισαγωγή σύγχρονων συστημάτων μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας.
- Δράσεις για την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων (π.χ. θερμομόνωση κελύφους, εγκατάσταση συστημάτων εξοικονόμησης ηλεκτρικής ενέργειας κ.α.) των επιχειρήσεων του δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Ως εμπροσθοβαρής δράση για αναθέρμανση της οικονομίας, σημειώνεται ότι κατά τα δύο πρώτα χρόνια θα διατεθούν πόροι στα πλαίσια Σχεδίου Χορηγιών ύψους περίπου 30-35% του σχετικού διαθέσιμου προϋπολογισμού. Ακολούθως, και λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα σχετικής μελέτης για αξιοποίηση χρηματοοικονομικών εργαλείων, θα εξεταστεί το ενδεχόμενο χρήσης χρηματοδοτικών εργαλείων αποκλειστικά ή σε συνδυασμό τους με παροχή χορηγιών.
- Επενδύσεις για τη χρήση ΑΠΕ, με προτεραιότητα στην ηλιακή ενέργεια.
- Επενδύσεις στην αποθήκευση ενέργειας, στην συμπαραγωγή ηλεκτρισμού/θερμότητας/ψύξης και στην έξυπνη διαχείριση της ενέργειας, αξιοποιώντας τις δυνατότητες που προσφέρουν οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

- Επενδύσεις σε συστήματα βιομάζας, νοουμένου ότι ο εξοπλισμός θα συμμορφώνεται με τις ελάχιστες απαιτήσεις για εκπομπές ρύπων προς την ατμόσφαιρα, και θα λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα μείωσης εκπομπών, ιδιαίτερα αιωρούμενων σωματιδίων, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.
- Επενδύσεις σε συστήματα διαχείρισης ενέργειας ή σε συστήματα ανάκτησης ενέργειας.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Επιχειρήσεις που προβαίνουν σε ενεργειακή αναβάθμιση ή/και εισαγωγή και χρήση ΑΠΕ.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 4β: Προαγωγή της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ΑΠΕ στις επιχειρήσεις

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελούμενων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξής τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της ΕΕ.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας 4β θα λαμβάνεται υπόψη η συμβολή των πράξεων στην επίτευξη των στόχων του ΕΜΠ για την εξοικονόμηση ενέργειας και της χρήσης ΑΠΕ.

Σε περίπτωση που η ενίσχυση από τα Ταμεία χορηγείται σε μια μεγάλη επιχείρηση, η διαχειριστική αρχή θα διαβεβαιώνει ότι η χρηματοδοτική συνεισφορά των Ταμείων δεν οδηγεί σε σημαντική απώλεια θέσεων εργασίας σε υφιστάμενες τοποθεσίες εντός της Ένωσης.

Για την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ΑΠΕ σε ΜΜΕ, το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτήσει επενδύσεις σε ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας με εξαίρεση το γεωργικό τομέα τον οποίο θα καλύψει το ΕΓΤΑΑ. Οι παρεμβάσεις

ενεργειακής αναβάθμισης επιχειρήσεων δεν θα καλύψουν δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ.

Οι επενδύσεις που θα χρηματοδοτηθούν θα πρέπει να περιλαμβάνονται στα μέτρα που θα λάβει η Κυπριακή Δημοκρατία για επίτευξη των Εθνικών της Στόχων για το 2020 για την Εξοικονόμηση Ενέργειας και τις ΑΠΕ, όπως αυτοί αναφέρονται στο 3^ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ενεργειακή απόδοση και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις ΑΠΕ.

Οι αιτητές θα έχουν τη δυνατότητα να επιχορηγηθούν για δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας και ενεργειακής αναβάθμισης αποκλειστικά για τα κτίρια των επιχειρήσεών τους. Αυτό αποκλείει τη χρηματοδότηση βιομηχανικών διεργασιών στις επιχειρήσεις αυτές.

Οι στόχοι ενεργειακής αναβάθμισης θα πρέπει να υπερβαίνουν τις ελάχιστες εθνικές απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης για μεγάλης κλίμακας ανακαίνιση κτιρίων, οι οποίες υπολογίστηκαν βάσει του άρθρου 5 της Οδηγίας 2010/31/ΕΕ και του Κανονισμού (ΕΕ) 244/2012. Επιπλέον, θα παραχωρηθούν πρόσθετα κίνητρα για επενδύσεις μετατροπής των κτιρίων σε κτίρια σχεδόν μηδενικής ενεργειακής κατανάλωσης.

Για έλεγχο των επιδόσεων απαιτείται η έκδοση Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης πριν και μετά την επένδυση. Η ετοιμασία/έκδοση των Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης θα γίνεται από ειδικευμένους εμπειρογνώμονες, οι οποίοι θα υποδείξουν τα ενδεδειγμένα μέτρα/επενδύσεις για επίτευξη βέλτιστων επιπέδων ενεργειακής απόδοσης.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 4β: Προαγωγή της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ΑΠΕ στις επιχειρήσεις

Η Εκ των Προτέρων Αξιολόγηση για τη χρήση Χρηματοδοτικών Εργαλείων, η οποία ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2017, κατέδειξε την ύπαρξη χρηματοδοτικού κενού στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας τόσο από πλευράς ιδιωτικού τομέα (κυρίως ΜΜΕ αλλά και νοικοκυριών), όσο και από πλευράς δημόσιου τομέα (ιδιαίτερα όσον αφορά τον τομέα του δημόσιου φωτισμού). Ως αποτέλεσμα, γίνεται πρόνοια για χρήση χρηματοδοτικών μέσων στο πλαίσιο της παρούσας επενδυτικής προτεραιότητας. Ωστόσο, δεν κατέστη δυνατή η υλοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου και η παροχή των προϊόντων του στους τελικούς αποδέκτες.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 4β: Προαγωγή της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ΑΠΕ στις επιχειρήσεις

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η ένταξη Μεγάλων Έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 4β: Προαγωγή της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ΑΠΕ στις επιχειρήσεις

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	100	Υπηρεσία Ενέργειας, ΟΠΣ	Ετήσια

CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	100	Υπηρεσία Ενέργειας, ΟΠΣ	Ετήσια
CO34	Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου	Τόνοι ισοδύναμου CO2	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	5.000	Υπηρεσία Ενέργειας	Διετής

2.A.8 Πλαίσιο επιδόσεων

Πίνακας 6: Πλαίσιο επιδόσεων του άξονα προτεραιότητας

Άξονας Προτεραιότητας			1 Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας						
Τύπος δείκτη (κύριο στάδιο υλοποίησης, οικονομικός δείκτης, δείκτης εκροών ή, κατά περίπτωση, δείκτης αποτελεσμάτων)	Κωδικός	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης, κατά περίπτωση	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Ορόσημο για το 2018	Τελικός στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Επεξήγηση της σημασίας του δείκτη, κατά περίπτωση
Εκροών	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	200	700	ΥΕΕΒΤ, ΚΟΤ, ΟΠΣ	
Εκροών	CO27	Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή της έρευνας και ανάπτυξης	Ευρώ	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	5.500.000	11.000.000	ΥΕΕΒΤ, Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	
Χρηματοοικονομικός	ΧΔ1	Πιστοποιημένη ΔΔ στο σύνολο του Άξονα Προτεραιότητας	Ευρώ	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	58.500.000	185.704.118	ΟΠΣ	

2.A.9 Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακες 7-11: Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης		
Άξονας Προτεραιότητας	1 Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας	
Ταμείο	ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	
Κωδικός		Ποσό (σε ευρώ)
001. Γενική παραγωγική επένδυση στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)		41.500.000
053. Υποδομές στον τομέα της υγείας		26.000.000

056. Επένδυση σε υποδομές, ικανότητες και εξοπλισμό σε ΜΜΕ που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας	15.000.000
058. Υποδομή Έρευνας και Καινοτομίας (δημόσιες)	37.000.000
060. Δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας σε δημόσια ερευνητικά κέντρα και κέντρα ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσης	18.500.000
062. Μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία πανεπιστημίων - επιχειρήσεων κατ' εξοχή προς όφελος ΜΜΕ	11.500.000
064. Διεργασίες έρευνας και καινοτομίας σε ΜΜΕ (συμπεριλαμβανομένων συστημάτων κουπονιών, διεργασιών, σχεδιασμού, υπηρεσιών και κοινωνικής καινοτομίας)	1.500.000
068. Ενεργειακή απόδοση και έργα επίδειξης στις ΜΜΕ και υποστηρικτικά μέτρα	6.848.500

Πίνακας 8: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης

Αξονας Προτεραιότητας	1 Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
01. Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση	157.848.500

Πίνακας 9: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής

Αξονας Προτεραιότητας	1 Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	157.848.500

Πίνακας 10: Διάσταση 4 – Μηχανισμοί υλοποίησης εδαφικής διάστασης

Αξονας Προτεραιότητας	1 Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	157.848.500

2.A.10 Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής

Άξονας Προτεραιότητας	1 Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας

Η χρήση τεχνικής βοήθειας έχει ως στόχο την υποβοήθηση τόσο της επιτάχυνσης της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος όσο και της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των κοινοτικών και εθνικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, η τεχνική βοήθεια επικεντρώνεται στην ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των Αρμόδιων Αρχών για θέματα Διαχείρισης και Ελέγχου (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου και Ενδιάμεσοι Φορείς), καθώς και στην υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού του συνόλου των παρεμβάσεων του Προγράμματος.

Οι ενέργειες τεχνικής βοήθειας αφορούν κυρίως τη διαχείριση (συμπεριλαμβανομένων και των ενεργειών για το σχεδιασμό και την προετοιμασία της υλοποίησης του Προγράμματος, καθώς και των ενεργειών για την επιλογή των έργων), την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη δημοσιότητα, την εφαρμογή και τον έλεγχο του Προγράμματος και των έργων που εντάσσονται σε αυτά. Περισσότερες πληροφορίες αναφέρονται στον Άξονα Προτεραιότητας 7Α.

2.A.1 Άξονας Προτεραιότητας 2: Προώθηση της Χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών

Άξονας Προτεραιότητας	2
Τίτλος Άξονα Προτεραιότητας	Προώθηση της Χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών

2.A.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία

2.A.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	Επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 2β

Επενδυτική Προτεραιότητας	2β
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και του ηλεκτρονικού εμπορίου και ενίσχυση της ζήτησης για ΤΠΕ

2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	2β.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Προώθηση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Παρά το γεγονός ότι ο βαθμός χρήσης των ΤΠΕ από τις Κυπριακές ΜΜΕ είναι ικανοποιητικός όσον αφορά τις εσωτερικές τους διαδικασίες υπάρχουν εντούτοις, σημαντικά περιθώρια αύξησης, κυρίως στις πολύ μικρές επιχειρήσεις (που δεν αποτελούν μέρος των στατιστικών δεικτών). Παράλληλα, το ηλεκτρονικό εμπόριο εξακολουθεί να είναι σε χαμηλά επίπεδα στην Κύπρο.

Μέσω του ειδικού στόχου επιδιώκεται η αύξηση του αριθμού των ΜΜΕ της χώρας οι οποίες χρησιμοποιούν ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία, συμπεριλαμβανομένου του τομέα του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Η διεύρυνση της χρήσης των ΤΠΕ στη λειτουργία των επιχειρήσεων θα συμβάλει επιπρόσθετα στην βελτίωση της χρήσης Κυβερνητικών Υπηρεσιών από τις επιχειρήσεις, σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στον τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, όπου σήμερα διαπιστώνεται επίσης μικρή απόκλιση μεταξύ των ΜΜΕ της χώρας και της ΕΕ27.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 2β.1: Προώθηση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
2β.1	Ποσοστό ΜΜΕ που πραγματοποιούν πωλήσεις διαδικτυακά	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	7,3	2013	11,0	Digital Agenda Scoreboard	Διετής

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 2β: Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και του ηλεκτρονικού εμπορίου και ενίσχυση της ζήτησης για ΤΠΕ

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων οι οποίες θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας αποτελούν:

- Σχέδιο Κινήτρων για τη χρήση εφαρμογών λογισμικού σε υπολογιστικό σύννεφο από ΜΜΕ με στόχο την τόνωση της ζήτησης καινοτόμων υπηρεσιών και ειδικά των εφαρμογών υπολογιστικού σύννεφου από ΜΜΕ. Το συγκεκριμένο Σχέδιο έχει ως στόχο την ανάπτυξη εφαρμογών υπολογιστικού σύννεφου από κυπριακές επιχειρήσεις πληροφορικής για τη διεθνή αγορά, οι οποίες χρησιμοποιούν την εσωτερική αγορά σαν δοκιμαστικό πεδίο.
- Σχέδιο Κινήτρων για την προώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου στην Κύπρο με σκοπό την ανάπτυξη, υποστήριξη και ενθάρρυνση ΜΜΕ να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες και ευκαιρίες που προσφέρει το διαδίκτυο και οι νέες τεχνολογίες στην κοινωνία της πληροφορίας για επέκταση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων με έμφαση στην εκπαίδευση και εξοικείωση του προσωπικού και την παροχή της απαραίτητης υποδομής.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυννητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- ΜΜΕ της χώρας.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 2β: Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και του ηλεκτρονικού εμπορίου και ενίσχυση της ζήτησης για ΤΠΕ

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελομένων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξής τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της η ΕΕ.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Πρόσθετα, οι προτεινόμενες πράξεις θα πρέπει να συμβάλλουν στους στόχους της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής της Κύπρου.

Αναφορικά με δράσεις που θα συμβάλουν στην αξιοποίηση των ΤΠΕ προς στην ανάπτυξη της ψηφιακής επιχειρηματικότητας, περιλαμβανομένου και του η-εμπορίου από επιχειρήσεις, το ΕΤΠΑ θα καλύψει όλες τις ΜΜΕ εκτός από αυτές που δραστηριοποιούνται σε προϊόντα που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες δύναται να χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 2β: Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και του ηλεκτρονικού εμπορίου και ενίσχυση της ζήτησης για ΤΠΕ

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 2β: Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και του ηλεκτρονικού εμπορίου και ενίσχυση της ζήτησης για ΤΠΕ

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση μεγάλων έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 2β: Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και του ηλεκτρονικού εμπορίου και ενίσχυση της ζήτησης για ΤΠΕ

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
CO01	Αριθμός Επιχειρήσεων που ενισχύονται	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	330	ΥΕΕΒΤ, ΟΠΣ	Ετήσια
CO02	Αριθμός Επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	330	ΥΕΕΒΤ, ΟΠΣ	Ετήσια

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 2γ

Επενδυτική Προτεραιότητας	2γ
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία

2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	2γ.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Αξιοποίηση των ΤΠΕ για βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Μέσω των παρεμβάσεων του ειδικού στόχου επιδιώκεται η αύξηση του αριθμού και της ποιότητας των υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα (συμπεριλαμβανομένων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης), που παρέχονται ηλεκτρονικά προς τις επιχειρήσεις και τους πολίτες, τομέας στον οποίο η χώρα παρουσιάζει υστέρηση, παρά την πρόοδο που καταγράφεται κατά τα τελευταία έτη.

Οι παρεμβάσεις στο πλαίσιο του ειδικού στόχου θα συμβάλουν επίσης στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και των εσωτερικών διαδικασιών της μέσω της χρήσης των ΤΠΕ, καθώς και στην ανάπτυξη της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών σε τομείς όπως η υγεία και η παιδεία, περιλαμβανομένων αυτών για τις οποίες η χώρα έχει αναλάβει υποχρεώσεις στο πλαίσιο του Μνημονίου Συναντίληψης.

Πρόσθετα, οι παρεμβάσεις που θα προωθηθούν στο πλαίσιο του ειδικού στόχου θα συμβάλουν στην ενίσχυση της ασφάλειας των συναλλαγών και την αύξηση της εμπιστοσύνης των πολιτών/επιχειρήσεων προς τις η-υπηρεσίες που παρέχουν οι δημόσιοι φορείς, στη μείωση των διοικητικών βαρών που αντιμετωπίζουν οι πολίτες και οι επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια των συναλλαγών τους με τη δημόσια διοίκηση και στην αύξηση της διαφάνειας. Οι υπηρεσίες αυτές έχουν επίσης ως στόχο την εξασφάλιση καλύτερου βιοτικού επιπέδου για τους πολίτες και την καλύτερη εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων, αφού θα παρέχουν το μέγιστο δυνατό επίπεδο ηλεκτρονικής ολοκλήρωσης, θα είναι προσβάσιμες και διαθέσιμες 24 ώρες την ημέρα, 7 ημέρες την εβδομάδα, μειώνοντας/εξαλείφοντας έτσι την ανάγκη για παρουσία των πολιτών και των αντιπροσώπων των επιχειρήσεων αυτοπροσώπως στις Δημόσιες Αρχές.

Στα πλαίσια αυτά επιδιώκεται, ανάμεσα σε άλλα, η δημιουργία πλήρως ψηφιακών νοσηλευτηρίων, η ηλεκτρονική διαχείριση δικαστικών υποθέσεων και δυνατότητα πρόσβασης σε σχετική πληροφόρηση μέσω διαδικτύου από το κοινό (πολίτες και επαγγελματίες), η ηλεκτρονική διεκπεραίωση διαδικασιών Πολεοδομίας και Οίκησης, η διασφάλιση της εγκυρότητας των πράξεων στον ψηφιακό χώρο μέσω ηλεκτρονικών υπογραφών και η περαιτέρω αυτοματοποίηση της επικοινωνίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Κυβερνητικών Οργανισμών.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 2γ.1: Αξιοποίηση των ΤΠΕ για βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή Στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
2.γ.1	Ποσοστό πληθυσμού που κάνει χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	30	2013	40	Digital Agenda Scoreboard	Διετής

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 2γ: Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας θα ενισχυθούν οι ακόλουθες κατηγορίες δράσεων:

- Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων και εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης από δημόσιους φορείς που θα προσφέρουν ηλεκτρονικές υπηρεσίες προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, οι οποίες θα χαρακτηρίζονται από ευελιξία, προσβασιμότητα, πληρότητα, ευκολία και ασφάλεια. Οι δράσεις που θα αναπτυχθούν αναμένεται να ενισχύσουν κυρίως τους τομείς της Δικαιοσύνης, της Υγείας και της Πολεοδομίας.
- Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων και εφαρμογών για τον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα, την προώθηση της σύνδεσης μεταξύ των Κυβερνητικών υπηρεσιών, καθώς και της σύνδεσης με αντίστοιχα συστήματα στο εξωτερικό.
- Δράσεις για την ανάπτυξη ΤΠΕ στον τομέα της υγείας. Οι δράσεις αυτές αφορούν τη μηχανογράφηση των δημόσιων νοσοκομείων και κέντρων υγείας με την επέκταση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Υγείας, καθώς και τη δημιουργία κέντρου δεδομένων και την ψηφιοποίηση του φακέλου του ασθενή. Επιπλέον, περιλαμβάνει την ανάπτυξη Συστήματος Πληροφορικής για την εισαγωγή και υποστήριξη του ΓΕΣΥ. Οι δράσεις αυτές συνάδουν με το Μνημόνιο Συναντίληψης της Κύπρου στα πλαίσια της αναδιάρθρωσης του τομέα της υγείας.
- Δράσεις για την ανάπτυξη ΤΠΕ στον τομέα της παιδείας, π.χ. δημιουργία Συστήματος Υπηρεσιών Υποστήριξης, με σκοπό την παροχή προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς, σχετικούς φορείς) βελτιωμένων ποιοτικά υπηρεσιών όσον αφορά τη διεκπεραίωση των διοικητικών καθηκόντων τους ή/και την επίσπευση των διαδικασιών και του χρόνου ανταπόκρισης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού σε οποιαδήποτε αιτήματα.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυναμικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Δημόσιες Υπηρεσίες και Οργανισμοί της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 2γ: Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελούμενων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξης τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της η ΕΕ.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Ως ειδικές κατηγορίες κριτηρίων, στα πλαίσια του Άξονα, καταγράφονται ενδεικτικά οι ακόλουθες:

- Η συνάφεια των προτεινόμενων πράξεων και η συμβολή τους στους στόχους της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής της Κύπρου 2012-2020. Προτεραιότητα θα δοθεί στις δράσεις που έχουν συμπεριληφθεί στο Σχέδιο Δράσης 2015-2017 της ψηφιακής στρατηγικής.
- Η προσφορά δημοσίων υπηρεσιών ηλεκτρονικά προς τους πολίτες και επιχειρήσεις.
- Η συμβολή των προτεινόμενων πράξεων στη μεταρρύθμιση και εκσυγχρονισμό της δημόσιας υπηρεσίας.
- Προτεραιότητα θα δοθεί σε πράξεις που αποτελούν μνημονιακή υποχρέωση.

Πρόσθετα, σημειώνεται ότι οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που θα αναπτυχθούν, θα είναι με βάση το Εθνικό Πλαίσιο Διαλειτουργικότητας για την η-διακυβέρνηση, το οποίο έχει ως βάση το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Διαλειτουργικότητας (EIF). Οι προτεινόμενες λύσεις ΤΠΕ θα σχεδιαστούν έχοντας ως βάση διεθνή αναγνωρισμένα πρότυπα με σκοπό να καταστεί εφικτή η διαλειτουργικότητα τους και κατ' επέκταση να διευκολυνθεί η επαναχρησιμοποίηση, η κοινοχρησία και η επεκτασιμότητα τους σε περιβάλλοντα που ξεφεύγουν από τα όρια της χώρας.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 2γ: Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 2γ: Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση Μεγάλων Έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 2γ: Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
2γ.1	Δημόσιοι Φορείς/Υπηρεσίες που ενισχύονται για την ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	5	Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής, ΟΠΣ	Ετήσια

2.Α.8 Πλαίσιο επιδόσεων

Πίνακας 6: Πλαίσιο επιδόσεων του άξονα προτεραιότητας

Άξονας Προτεραιότητας			2 Προώθηση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών						
Τύπος δείκτη (κύριο στάδιο υλοποίησης, οικονομικός δείκτης, δείκτης εκροών ή, κατά περίπτωση, δείκτης αποτελεσμάτων)	Κωδικός	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης, κατά περίπτωση	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Ορόσημο για το 2018	Τελικός στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Επεξήγηση της σημασίας του δείκτη, κατά περίπτωση
Εκροών	2γ.1	Δημόσιοι Φορείς/Υπηρεσίες που ενισχύονται για την ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	2	5	Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής, ΟΠΣ	
Χρηματοοικονομικός	ΧΔ2	Πιστοποιημένη ΔΔ στο σύνολο του Άξονα Προτεραιότητας	Ευρώ	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	14.000.000	39.411.765	ΟΠΣ	

2.A.9 Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακες 7-11: Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης		
Αξονας Προτεραιότητας	2 Προώθηση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών	
Ταμείο	ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	
Κωδικός		Ποσό (σε ευρώ)
078. Υπηρεσίες και Εφαρμογές Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών προμηθειών, μέτρων ΤΠΕ για τη στήριξη της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης, την κυβερνοασφάλεια, μέτρων για την αξιοπιστία και το ιδιωτικό απόρρητο, την ηλεκτρονική δικαιοσύνη και ηλεκτρονική δημοκρατία)		14.700.000
080. Υπηρεσίες και εφαρμογές ηλεκτρονικής ένταξης, ηλεκτρονικής προσβασιμότητας, ηλεκτρονικής μάθησης και ηλεκτρονικής εκπαίδευσης, ψηφιακός γραμματισμός		3.000.000
081. Λύσεις ΤΠΕ για το θέμα της υγιούς και ενεργού γήρανσης και υπηρεσίες και εφαρμογές ηλεκτρονικής υγείας (συμπεριλαμβάνεται η ηλεκτρονική περίθαλψη και η υποβοηθούμενη από το περιβάλλον αυτόνομη διαβίωση).		12.000.000
082. Υπηρεσίες και εφαρμογές ΤΠΕ για ΜΜΕ (συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εμπορίου, της ηλεκτρονικής επιχειρηματικότητας και διεργασιών δικτύωσης επιχειρήσεων), ζωντανά εργαστήρια, επιχειρηματίες στο διαδίκτυο και υπό σύσταση ΤΠΕ επιχειρήσεις)		3.800.000

Πίνακας 8: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης	
Αξονας Προτεραιότητας	2 Προώθηση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
01. Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση	33.500.000

Πίνακας 9: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής	
Αξονας Προτεραιότητας	2 Προώθηση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	33.500.000

Πίνακας 10: Διάσταση 4 – Μηχανισμοί υλοποίησης εδαφικής διάστασης	
Άξονας Προτεραιότητας	2 Προώθηση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	33.500.000

2.Α.10 Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής

Άξονας Προτεραιότητας	2 Προώθηση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών

Η χρήση τεχνικής βοήθειας έχει ως στόχο την υποβοήθηση τόσο της επιτάχυνσης της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος όσο και της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των κοινοτικών και εθνικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, η τεχνική βοήθεια επικεντρώνεται στην ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των Αρμόδιων Αρχών για θέματα Διαχείρισης και Ελέγχου (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου και Ενδιάμεσοι Φορείς), καθώς και στην υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού του συνόλου των παρεμβάσεων του Προγράμματος.

Οι ενέργειες τεχνικής βοήθειας αφορούν κυρίως τη διαχείριση (συμπεριλαμβανομένων και των ενεργειών για το σχεδιασμό και την προετοιμασία της υλοποίησης του Προγράμματος, καθώς και των ενεργειών για την επιλογή των έργων), την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη δημοσιότητα, την εφαρμογή και τον έλεγχο του Προγράμματος και των έργων που εντάσσονται σε αυτά. Περισσότερες πληροφορίες αναφέρονται στον Άξονα Προτεραιότητας 7Α.

2.A.1 Άξονας Προτεραιότητας 3Α: Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος

Άξονας Προτεραιότητας	3Α
Τίτλος Άξονα Προτεραιότητας	Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος

2.A.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία

Ο Άξονας Προτεραιότητας 3Α στοχεύει στη διατήρηση και την αξιοποίηση του περιβάλλοντος ως βασικού κοινωνικού και πλουτοπαραγωγικού αγαθού, δημιουργώντας συνθήκες αειφόρου ανάπτυξης της οικονομίας, καθώς και υψηλής ποιότητας συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων της χώρας.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής της Κύπρου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, ο Άξονας 3Α επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες δράσεις περιορισμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη διάβρωση των ακτών και βελτίωσης της δυνατότητας παρακολούθησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και της διαχείρισης των κινδύνων.

Παράλληλα, μέσω των παρεμβάσεων του Άξονα 3Α αντιμετωπίζονται οι ανάγκες της χώρας όσον αφορά στη διατήρηση, προστασία, αξιοποίηση και προβολή των φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Οι παρεμβάσεις αυτές αναμένεται να έχουν θετικές επιπτώσεις στην οικονομία της χώρας, συνεισφέροντας στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, στην τοπική ανάπτυξη και στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

Επίσης, ο Άξονας 3Α συμβάλει στην αντιμετώπιση των αναγκών διατήρησης και βελτίωσης της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων και της κατάστασης των τοπίων της χώρας, μέσω παρεμβάσεων για την ολοκληρωμένη διαχείριση και προστασία των χερσαίων περιοχών NATURA.

Οι παρεμβάσεις του Άξονα 3Α, σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις που συγχρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής στον Άξονα 4Α, συμβάλλουν στην ολοκλήρωση της στρατηγικής της τρίτης χρηματοδοτικής προτεραιότητας της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και την αποδοτική χρήση των πόρων.

Περαιτέρω, οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του Άξονα, λειτουργούν συμπληρωματικά προς τις παρεμβάσεις που εντάσσονται σε άλλους Άξονες Προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος, και ιδιαίτερα προς τις παρεμβάσεις στον τομέα της προώθησης των καθαρών μεταφορών (Άξονας 5), καθώς και με τις παρεμβάσεις που θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ στα πλαίσια των αντίστοιχων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, συμβάλλοντας από κοινού στους στόχους που έχει θέσει η χώρα για την κλιματική αλλαγή.

2.A.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο Ανεπτυγμένη Περιφέρεια
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	Επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 5α

Επενδυτική Προτεραιότητας	5α
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Προώθηση επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των οικοσυστημικών προσεγγίσεων

2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	5α.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Αντιμετώπιση των επιπτώσεων που συνεπάγεται η κλιματική αλλαγή με προτεραιότητα στη διάβρωση των ακτών

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Στο πλαίσιο του θεματικού στόχου θα εφαρμοστούν μέτρα που θα προταθούν από την Εθνική Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, καθώς και η ανάπτυξη συστημάτων πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή και τα ακραία καιρικά φαινόμενα. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην προστασία των παράκτιων ζωνών, με επικέντρωση στην αντιμετώπιση του φαινομένου της διάβρωσης των ακτών, σύμφωνα με τις παράκτιες περιοχές που έχουν επιλεγεί ως περιοχές προτεραιότητας, βάσει των Γενικών Σχεδίων Προστασίας και Βελτίωσης της Παράκτιας Ζώνης της Κύπρου.

Πέραν της διάβρωσης, επιδιώκεται η αντιμετώπιση και άλλων συναφών με τις παράκτιες ζώνες επιπτώσεων, όπως είναι η διείσδυση των θαλάσσιων υδάτων στη στεριά λόγω αύξησης στη στάθμη της θάλασσας, η οποία επηρεάζει αρνητικά τους υδροφορείς, τις καλλιέργειες και την παράκτια βιοποικιλότητα.

Επίσης, μέσω των παρεμβάσεων που προγραμματίζονται στοχεύεται η έγκαιρη πρόγνωση κινδύνων που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή, όπως είναι οι καύσωνες, η μεταφορά σκόνης από την έρημα Σαχάρα και άλλα καιρικά φαινόμενα.

Αναφορικά με την αντιμετώπιση της ξηρασίας και λειψυδρίας, που είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα από την κλιματική αλλαγή, θα προωθηθούν κάποιες παρεμβάσεις μέσω του Ταμείου Συνοχής κάτω από τον ΑΠ4Α, στο πλαίσιο της πολιτικής για τον τομέα των Υδάτων. Η επίπτωση αυτή θα αντιμετωπιστεί κυρίως από το ΕΓΤΑΑ, καθώς και από δράσεις που θα τύχουν χρηματοδότησης από το Ταμείο Εσόδων Δημοπράτησης Αερίων του Θερμοκηπίου.

Επίσης, το παρόν Επιχειρησιακό συμβάλει πολυπλεύρως στην επίτευξη του στόχου για διάθεση του 20% των ευρωπαϊκών πόρων σε δράσεις που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, με το ποσοστό του να φτάνει στο 20,59%. Συγκεκριμένα, προωθούνται δράσεις που συμβάλουν τόσο στην προσαρμογή όσο και στη μείωση της κλιματικής αλλαγής μέσα από τους άξονες προτεραιότητας 1 (ενεργειακή απόδοση στις ΜΜΕ), τον άξονα 3Α (προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και προστασία περιοχών NATURA), τον άξονα 4Α (διαχείριση αποβλήτων και εξοικονόμηση πόσιμου νερού), τον άξονα 5 (αστική κινητικότητα, ποδηλατοδρόμοι και μείωση εκπομπών CO₂) και στον άξονα 6 (αστικές μεταφορές). Αν ληφθούν υπόψη και οι δράσεις που προωθούνται μέσω του ΕΓΤΑΑ, του ΕΤΘΑ και της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας καλύπτεται ο στόχος του 20%.

Μέσω των παρεμβάσεων αυτών θα ενισχυθεί η επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής Ευρώπη 2020, καθώς και των λοιπών διεθνών συμβάσεων για την κλιματική αλλαγή τις οποίες έχει συνυπογράψει η Κύπρος (Πρωτόκολλο του Κιότο, Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών), και θα βελτιωθεί η δυνατότητα παρακολούθησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και της διαχείρισης κινδύνων.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 5α.1: Αντιμετώπιση των επιπτώσεων που συνεπάγεται η κλιματική αλλαγή με προτεραιότητα στη διάβρωση των ακτών

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή Στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
5α.1	Ακτογραμμή της χώρας που προστατεύεται έναντι κινδύνων από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής	Ποσοστό	Δ.Ε.	22	2013	25	Τμήμα Δημοσίων Έργων	Διατής

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική Προτεραιότητα 5α: Προώθηση επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των οικοσυστημικών προσεγγίσεων

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Για τον περιορισμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής θα προωθηθούν παρεμβάσεις οι οποίες θα υποδειχθούν από την Εθνική Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, με επικέντρωση στις ακόλουθες ενδεικτικές κατηγορίες:

- Παράκτιες ζώνες: Δράσεις προστασίας και βελτίωσης των παράκτιων ζωνών από τη διάβρωση των ακτών, περιλαμβανομένης της λήψης μέτρων για μετριασμό των επιπτώσεων των φραγμάτων στα παράκτια οικοσυστήματα (π.χ. δράσεις μεταφοράς ιζημάτων από τα φράγματα στην παραλία, δράσεις προστασίας των ποτάμιων οικοσυστημάτων κ.λπ.). Στα πλαίσια αυτά θα προωθηθούν οικοσυστημικές προσεγγίσεις.
- Βιοποικιλότητα: Δράσεις προστασίας και βελτίωσης της βιοποικιλότητας από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως η δημιουργία καταλόγου των πληθυσμών, της κατανομής και της γενετικής των ενδημικών ειδών. Οι δράσεις αυτές θα δρουν συμπληρωματικά προς αυτές που προωθούνται στην επενδυτική προτεραιότητα 6δ.
- Αξιοποίηση των ΤΠΕ για ανάπτυξη μηχανισμών παρακολούθησης και συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης (early warning systems) και διαχείρισης κινδύνων, καθώς και κινδύνων που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή και τα ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως είναι οι καύσωνες, η μεταφορά σκόνης από την έρημο Σαχάρα κλπ.
- Μελέτες καταγραφής, αξιολόγησης και χαρτογράφησης των κινδύνων που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή και τα ακραία καιρικά φαινόμενα

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Δημόσια τμήματα και υπηρεσίες.
- Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική Προτεραιότητα 5α: Προώθηση επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των οικοσυστημικών προσεγγίσεων

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελομένων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξής τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της ΕΕ.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Για την επενδυτική προτεραιότητα 5α, οι προτεινόμενες παρεμβάσεις θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή. Για τον καθορισμό της προτεραιότητας υλοποίησης των παρεμβάσεων θα λαμβάνεται υπόψη η φύση και η ένταση της επίπτωσης, ο βαθμός του κινδύνου που προκαλείται, η ικανότητα προσαρμογής των συστημάτων που δέχονται την επίπτωση της κλιματικής αλλαγής, καθώς και η πιθανότητα αποκόμισης πολλαπλών ωφελημάτων από μια παρέμβαση.

Πρόσθετα, οι δράσεις που σχετίζονται με τον τομέα των Υδάτων (π.χ. φράγματα, ποταμοί) θα πρέπει να συνάδουν με το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού.

Με τη συμβολή του ΕΤΠΑ θα επιδιωχθεί η βελτίωση της παρακολούθησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, η εκτίμηση και διαχείριση των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή, καθώς και δράσεις προσαρμογής που σχετίζονται με την ευπάθεια των παράκτιων περιοχών, της βιοποικιλότητας και της δημόσιας υγείας. Οι δράσεις μέσω του ΕΓΤΑΑ θα αφορούν κυρίως την αντιμετώπιση της λειψυδρίας και ξηρασίας, τον τομέα της γεωργίας, το έδαφος, την προστασία των δασών και την πρόληψη πυρκαγιών.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική Προτεραιότητα 5α: Προώθηση επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των οικοσυστημικών προσεγγίσεων

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική Προτεραιότητα 5α: Προώθηση επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των οικοσυστημικών προσεγγίσεων

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση Μεγάλων Έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 5α: Προώθηση επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των οικοσυστημικών προσεγγίσεων

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
5α.1	Αριθμός κυματοθραυστών για την προστασία παράκτιων ζωνών	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο Ανεπτυγμένη Περιφέρεια	30	Τμήμα Δημοσίων Έργων	Διαρκής

2.Α.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 6γ

Επενδυτική Προτεραιότητας	6γ
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

2.Α.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	6γ.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Βελτίωση της ελκυστικότητας περιοχών φυσικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Η διαχείριση των πόρων του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί άλλη μία σημαντική παράμετρο για τη χώρα, στο βαθμό που επιδιώκεται η σύζευξη του φυσικού περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τουρισμού, ο οποίος αποτελεί τομέα πρώτης προτεραιότητας στην προσπάθεια ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και διαφοροποίησης της οικονομίας της χώρας.

Μέσω των παρεμβάσεων που θα προωθηθούν στο πλαίσιο του ειδικού στόχου, επιδιώκεται η προστασία και ανάδειξη περιοχών και χώρων φυσικού ή/και πολιτιστικού ενδιαφέροντος, με στόχο τη βελτίωση της επισκεψιμότητας των περιοχών αυτών, καθώς και γενικότερα η οικονομική αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας, κυρίως μέσα από την ανάπτυξη και προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού. Έμφαση θα δοθεί στα μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου που εμπίπτουν στον κατάλογο της UNESCO σε συνδυασμό με την επίτευξη των δεσμεύσεων της Κύπρου στα πλαίσια του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας.

Οι παρεμβάσεις του Άξονα 3Α θα σχεδιαστούν σε συνέργεια ή/και συμπληρωματικότητα με τις δράσεις άλλων Άξόνων Προτεραιότητας, τόσο στα πλαίσια ανάδειξης και αξιοποίησης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς σε τοπικό επίπεδο (Άξονας 6) όσο και στα πλαίσια του στόχου ενίσχυσης της

ανταγωνιστικότητας του κυπριακού τουριστικού προϊόντος μέσα από τον εμπλουτισμό του και την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού (Αξονας 1).

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 6γ.1: Βελτίωση της ελκυστικότητας περιοχών φυσικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
6γ.1	Έσοδα από επισκέψεις σε μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς που εμπίπτουν στον κατάλογο της UNESCO	Ευρώ/ έτος	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	811.000	2013	900.000	Τμήμα Αρχαιοτήτων, Έρευνες πεδίου	Διατής

2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.A.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 6γ: Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας εντάσσονται οι ακόλουθες ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

- Δράσεις για τη διατήρηση, ανάδειξη και αξιοποίηση μνημείων και περιοχών πολιτιστικού ενδιαφέροντος, όπως είναι η ανάδειξη, προστασία, συντήρηση και προώθηση αρχαιολογικών χώρων, μουσείων, εκκλησιών κλπ.
- Δράσεις διασύνδεσης και ενίσχυσης της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, κυρίως σε αρχαιολογικούς χώρους.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυνاميτικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Αρμόδιοι δημόσιοι φορείς.
- Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης.

2.A.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 6γ: Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελομένων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξής τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/EK και 2004/17/EK, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της η ΕΕ.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Για τις παρεμβάσεις στα πλαίσια της επενδυτικής προτεραιότητας δγ, θα δοθεί προτεραιότητα στα μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου που εμπίπτουν στον κατάλογο της UNESCO. Σημειώνεται ότι οι επενδύσεις σε πολιτιστικές και τουριστικές υποδομές υπόκεινται στους περιορισμούς που αναφέρονται στο Άρθρο 3(1)(ε) του Κανονισμού για το ΕΤΠΑ, με αποτέλεσμα η στήριξη να περιορίζεται σε «επενδύσεις στην ανάπτυξη του ενδογενούς δυναμικού μέσω διορθώσεων των επενδύσεων σε εξοπλισμό και υποδομών μικρής κλίμακας, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών μικρής κλίμακας για πολιτιστικές και τουριστικές υποδομές». Η διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς θα μπορούσε να λάβει τη μορφή μιας ολοκληρωμένης λειτουργίας, συμπεριλαμβανομένων των συμπληρωματικών δράσεων στήριξης που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου της σχετικής επενδυτικής προτεραιότητας. Αυτή η ολοκληρωμένη λειτουργία μπορεί να περιλαμβάνει διάφορες μικρής κλίμακας υποδομές που θα μπορούσαν να αποτελέσουν ακόμα και «μεγάλο έργο».

Τονίζεται ότι δράσεις συναφείς με τον τουρισμό, που θα προωθηθούν κάτω από αυτή την επενδυτική προτεραιότητα, θα σχετίζονται μόνο με τη διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, εν αντιθέσει με τις δράσεις που προωθούνται κάτω από τον Άξονα 1.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα δγ: Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα δγ: Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση Μεγάλων Έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 6γ: Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
6γ.2	Υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος που υφίστανται βελτιωτικές παρεμβάσεις	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	2	Τμήμα Αρχαιοτήτων, Τμήμα Δημοσίων Έργων, ΟΠΣ	Ετήσια
CO09	Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών	Επισκέψεις / έτος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	40.000	Τμήμα Αρχαιοτήτων, Έρευνες Πεδίου	Διετής

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 6δ

Επενδυτική Προτεραιότητας	6δ
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους καθώς και της προαγωγής των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μεταξύ άλλων και μέσω του δικτύου NATURA 2000 και των πράσινων υποδομών

2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	6δ.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και οικοτόπων στις περιοχές NATURA 2000

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Μέσω του ΕΤΠΑ επιδιώκεται η εφαρμογή δράσεων έργων εντός των περιοχών NATURA, περιλαμβανομένων και των παράκτιων NATURA, για την ανάδειξη των περιοχών και τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοσυστημάτων και ειδών, εκτός από έργα στις περιοχές που αφορούν θαλάσσιες NATURA, τα οποία θα υλοποιηθούν από το ΕΤΘΑ. Από την άλλη, το ΕΓΤΑΑ θα υλοποιήσει έργα που αφορούν οικοτουριστικές αναπτύξεις εκτός των περιοχών προστασίας των NATURA. Οι δράσεις που θα προωθηθούν μέσω των ΕΔΕΤ χαρακτηρίζονται από συμπληρωματικότητα μεταξύ τους, για τον όσο το δυνατό μεγαλύτερο αντίκτυπο στον τομέα της προστασίας και διατήρησης της βιοποικιλότητας.

Συγκεκριμένα, στοχεύεται η ολοκληρωμένη διαχείριση των περιοχών που καλύπτονται από το ΕΤΠΑ, μέσω της εφαρμογής των Διαχειριστικών Σχεδίων των περιοχών αυτών, σε συνδυασμό με την υλοποίηση του Πλαισίου Δράσης Προτεραιοτήτων, περιλαμβανομένης της δημιουργίας πράσινων υποδομών.

Οι παρεμβάσεις που θα προωθηθούν θα συμβάλουν στην ανάδειξη των περιοχών και τη βελτίωση της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων, καθώς και στην αποκατάσταση των οικοτόπων και

ενδιαιτημάτων, περιλαμβανομένων των ειδών και οικοτόπων στις παράκτιες περιοχές. Πρόσθετα, θα επιδιωχθεί η βελτίωση της προσπελασιμότητας και επισκεψιμότητας των περιοχών αυτών, στο πλαίσιο της ευρύτερης πολιτικής για δράσεις διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος της χώρας.

Προτεραιότητα θα δοθεί στις (χερσαίες) περιοχές εκτός δασών, όπου οι οικοτόποι και τα είδη προτεραιότητας αντιμετωπίζουν πιο έντονες ανθρωπογενείς απειλές και είναι απαραίτητη η βελτίωση της κατάστασης διατήρησής τους. Συγκεκριμένα, έντονες απειλές αντιμετωπίζονται σε παράκτιες περιοχές και οι πιέσεις στα αμμοθινικά συστήματα και στους χώρους φωλεοποίησης των χελώνων χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Επιπρόσθετα, στις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 που περιβάλλονται από αστικό ή περιαστικό περιβάλλον, είναι σημαντικό να δημιουργηθεί ένα αποδοτικό πλαίσιο διαχείρισης.

Όσον αφορά τη δημιουργία πράσινων υποδομών, αυτές περιλαμβάνουν τη δημιουργία οικολογικών διαδρόμων, για τη συνεκτικότητα του Δικτύου NATURA 2000, τη δημιουργία καταφυγίων και μικροενδιαιτημάτων τόσο για του οικοτόπους όσο και για τα είδη, αποκατάσταση και επανασύνδεση οικοτόπων και ενδιαιτημάτων των ειδών (κατακερματισμένα από οδικό δίκτυο) και της συνοχής του τοπίου, όπως στην περίπτωση παραποτάμιων οικοσυστημάτων που υπάρχει εναλλαγή της φυσικής βλάστησης με καλλιέργειες. Σημαντικά συστήματα στις περιπτώσεις αυτές είναι η διατήρηση των αγροστωδών και των φρυγάνων και των ατόπων παλλούρας (Οικότοποι *6220, *5230, 5420), καθώς επίσης και των παράκτιων οικοτόπων. Σημαντικές πράσινες υποδομές αποτελούν και η δημιουργία μικρών λιμνούλων για την άγρια ζωή, αποκατάσταση και συντήρηση νεραύλακων και παλαιών δόμων και πηγαδιών/ λαγουμιών, δημιουργία οικολογικών γεφυρών και ανεμοθραύστες με δεντροστοιχίες.

Σημειώνεται ότι οι παρεμβάσεις αυτές συμβάλουν και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων στην κλιματική αλλαγή, αφού η βιοποικιλότητα είναι ένας από τους τομείς που περιλαμβάνονται στην Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή, για τους οποίους απαιτούνται δράσεις προσαρμογής.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 6δ.1: Βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και οικοτόπων στις περιοχές NATURA 2000

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
6δ.1	Ποσοστό των περιοχών NATURA 2000 με ολοκληρωμένο πλαίσιο προστασίας σε ισχύ	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	5	2013	65	Τμήμα Περιβάλλοντος	Διατής

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 6δ: Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους καθώς και της προαγωγής των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μεταξύ άλλων και μέσω του δικτύου NATURA 2000 και των πράσινων υποδομών

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας εντάσσεται η εφαρμογή των Διαχειριστικών Σχεδίων για την Αειφόρο Διαχείριση των Περιοχών του Δικτύου NATURA 2000, περιλαμβανομένων και των παράκτιων NATURA. Μέσω του Ε.Π. θα ενισχυθούν παρεμβάσεις προστασίας και ανάδειξης των περιοχών, καθώς και αποκατάστασης των οικοτόπων και ενδιαιτημάτων των ειδών μέσω της δημιουργίας πράσινων υποδομών.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες κατηγορίες παρεμβάσεων:

- Δημιουργία ενός μόνιμου και αποτελεσματικού σχεδίου παρακολούθησης για τις περιοχές του δικτύου NATURA 2000 – Σχέδιο Παρακολούθησης των οικοτόπων και των ειδών και ενδιαιτημάτων τους.
- Χαρτογράφηση σε όλες τις περιοχές του δικτύου NATURA 2000 - οικοτόπων και ειδών
- Έργα συνεκτικότητας για το δίκτυο NATURA 2000 με χρήση πράσινης υποδομής, όπως για παράδειγμα σύνδεση αρχαίων μνημείων και στοιχείων του τοπίου με ποτάμια/υδροβιότοπους.
- Αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και των ενδιαιτημάτων των ειδών μέσω της δημιουργίας οικολογικών διαδρόμων και της δημιουργίας μικροαποθεμάτων, ιδιαίτερα για αμμοθινικά ενδιαιτήματα.

Σύμφωνα με το ΠΔΠ, οι οικοτόποι και τα είδη που χρήζουν άμεσης διαχείρισης αφορούν τους υδροβιότοπους, παραποτάμιες περιοχές, παράκτιες και θαλάσσιες περιοχές, καθώς και δασωμένες περιοχές στην ύπαιθρο. Προτεραιότητα για την Κύπρο αποτελεί η διαχείριση των ακόλουθων οικοτόπων: 1120* *Posidonia beds (Posidonia oceanica)*, 1150* Coastal lagoons, 1520* Iberian gypsum vegetation (*Gypsophiletalia*), 2250* Coastal dunes with *Juniperus* spp., 3170* Mediterranean temporary ponds, 5220* Arboresecent matorral with *Zyziphus lotus* 23, 6220* Pseudosteppe with grasses & annuals Thero-Brachypodietea, 9390* Scrub and low forest vegetation of *Quercus alnifolia*, 9560* Endemic forests with *Juniperus* spp., και 9590* *Cedrus brevifolia* forests (*Cedrosetum brevifoliae*).

Όσον αφορά τα είδη χλωρίδας που αποτελούν προτεραιότητα είναι: 2103* *Arabis kennedyae*, 2131* *Astragalus macrocarpus* ssp *lefkarensis*, 2250* *Centaurea akamantis*, 2296* *Scilla morrisii* και 2329* *Ophrys kotschyi*. Επίσης, αποτελούν προτεραιότητα τα ερπετά **Natrix natrix cypriaca*, **Coluber cypriensis (Hierophis cypriensis)* και *Chelonia mydas μαζί με τα ασπόνδυλα 1078* *Euplagia quadripunctaria*, 1366*, τη φώκια *Monachus monachus*, τις χελώνες 1224* *Caretta caretta* και το αγρινό.

Επιπλέον, τα σημαντικά είδη πτηνών, για τα οποία έχουν ορισθεί Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) και η διατήρησή τους αποτελεί προτεραιότητα είναι: *Oenanthe cypriaca*, *Sylvia melanothorax*, *Aquila fasciata*, *Gyps fulvus*, *Buteo rufinus*, *Falco peregrinus*, *Himantopus himantopus*, *Vanellus spinosus*, *Burhinus oedipnemus*, *Caprimulgus europaeus*, *Coracias garrulus*, *Parus ater cypriacus*, *Certhia brachydactyla dorotheae*, *Otus scops cyprius*, *Garrulus glandarius glazneri* (4 ενδημικά υποείδη), *Charadrius alexandrinus*, *Lanius nubicus*, και *Emberiza caesia*. Τα σημαντικά Μεταναστευτικά Πουλιά που υπάρχουν στην Κύπρο, για τα οποία έχουν ορισθεί ΖΕΠ, είναι τα *Merops apiaster*, *Falco vespertinus*, *Plegadis falcinellus* και Λευκοτσικνιάδες.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες διαχείρισης των περιοχών NATURA 2000.
- Σώματα/Φορείς Διαχείρισης των περιοχών NATURA 2000 που θα δημιουργηθούν στο μέλλον π.χ. Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, Μη κυβερνητικοί οργανισμοί που σχετίζονται με το περιβάλλον και την οικολογία.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 6δ: Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους καθώς και της προαγωγής των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μεταξύ άλλων και μέσω του δικτύου NATURA 2000 και των πράσινων υποδομών

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελομένων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξής τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/EK και 2004/17/EK, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της η ΕΕ.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Οι παρεμβάσεις στα πλαίσια της επενδυτικής προτεραιότητας 6δ θα πρέπει να συνάδουν με την Εθνική Στρατηγική για την Βιοποικιλότητα, ενώ παράλληλα θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιοτήτων 2014-2020. Οι οικότοποι και τα είδη χλωρίδας, πανίδας και πτηνών που αποτελούν προτεραιότητα για την Κύπρο καταγράφονται στο μέρος 2.Α.6.1 πιο πάνω.

Το ΕΤΠΑ θα συμβάλει στην εφαρμογή δράσεων εντός των περιοχών NATURA, περιλαμβανομένων και των παράκτιων NATURA, για την ανάδειξη των περιοχών και τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοσυστημάτων και ειδών, εκτός από έργα στις περιοχές που αφορούν θαλάσσιες NATURA, τα οποία θα υλοποιηθούν από το ΕΤΘΑ. Το ΕΓΤΑΑ θα υλοποιήσει έργα που αφορούν οικοτουριστικές αναπτύξεις εκτός των περιοχών προστασίας των NATURA. Επίσης, το ΕΓΤΑΑ θα χρηματοδοτήσει το διαφυγόν εισόδημα για δράσεις που θα πρέπει να εκτελούν οι γεωργοί για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την αντιμετώπιση της υπερβόσκησης.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 6δ: Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους καθώς και της προαγωγής των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μεταξύ άλλων και μέσω του δικτύου NATURA 2000 και των πράσινων υποδομών

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 6δ: Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους καθώς και της προαγωγής των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μεταξύ άλλων και μέσω του δικτύου NATURA 2000 και των πράσινων υποδομών

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση Μεγάλων Έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 6δ: Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους καθώς και της παραγωγής των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μεταξύ άλλων και μέσω του δικτύου NATURA 2000 και των πράσινων υποδομών

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
CO23	Επιφάνεια οικοτόπων που ενισχύονται με στόχο να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης	εκτάρια	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	11.000	Τμήμα Περιβάλλοντος	Ετήσια

2.A.8 Πλαίσιο επιδόσεων

Πίνακας 6: Πλαίσιο επιδόσεων του άξονα προτεραιότητας

Άξονας Προτεραιότητας			3Α. Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος						
Τύπος δείκτη (κύριο στάδιο υλοποίησης, δευτερεύων δείκτης, δείκτης εκροών ή, κατά περίπτωση, δείκτης αποτελεσμάτων)	Κωδικός	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης, κατά περίπτωση	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Ορόσημο για το 2018	Τελικός στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Επεξήγηση της σημασίας του δείκτη, κατά περίπτωση
Εκροών	5α.1	Αριθμός κυματοθραυστών για την προστασία παράκτιων ζωνών	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο Ανεπτυγμένη Περιφέρεια	8	30	Τμήμα Δημοσίων Έργων	
Εκροών	6γ.2	Υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος που υφίστανται βελτιωτικές παρεμβάσεις	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο Ανεπτυγμένη Περιφέρεια	2	2	Τμήμα Αρχαιοτήτων, Τμήμα Δημοσίων Έργων, ΟΠΣ	
Χρηματοοικονομικός	ΧΔ3	Πιστοποιημένη ΔΔ στο σύνολο του Άξονα Προτεραιότητας	Ευρώ	ΕΤΠΑ	Περισσότερο Ανεπτυγμένη Περιφέρεια	25.000.000	20.352.403	ΟΠΣ	

2.A.9 Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακες 7-11: Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης	
Άξονας προτεραιότητας	3Α. Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο Ανεπτυγμένη Περιφέρεια

Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
086- Προστασία, αναστήλωση και βιώσιμη χρήση των περιοχών NATURA 2000	1.000.000
087. Προσαρμογή σε μέτρα για την κλιματική αλλαγή και πρόληψη και διαχείριση κινδύνων σχετικών με το κλίμα, π.χ. διάβρωση, πυρκαγιές, πλημμύρες, καταιγίδες και ξηρασία, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης της ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και συστημάτων και υποδομών διαχείρισης καταστροφών	13.299.542
094- Προστασία, ανάπτυξη και προβολή στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς	3.000.000

Πίνακας 8: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης	
Άξονας προτεραιότητας	3Α. Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο Ανεπτυγμένη Περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
01. Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση	17.299.542

Πίνακας 9: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής	
Άξονας προτεραιότητας	3Α. Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο Ανεπτυγμένη Περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	17.299.542

Πίνακας 10: Διάσταση 4 – Μηχανισμοί υλοποίησης εδαφικής διάστασης	
Άξονας προτεραιότητας	3Α. Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο Ανεπτυγμένη Περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	17.299.542

2.A.10 Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής

Άξονας Προτεραιότητας	3Α. Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος

Η χρήση τεχνικής βοήθειας έχει ως στόχο την υποβοήθηση τόσο της επιτάχυνσης της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος όσο και της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των κοινοτικών και εθνικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, η τεχνική βοήθεια επικεντρώνεται στην ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των Αρμόδιων Αρχών για θέματα Διαχείρισης και Ελέγχου (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου και Ενδιάμεσοι Φορείς), καθώς και στην υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού του συνόλου των παρεμβάσεων του Προγράμματος.

Οι ενέργειες τεχνικής βοήθειας αφορούν κυρίως τη διαχείριση (συμπεριλαμβανομένων και των ενεργειών για το σχεδιασμό και την προετοιμασία της υλοποίησης του Προγράμματος, καθώς και των ενεργειών για την επιλογή των έργων), την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη δημοσιότητα, την εφαρμογή και τον έλεγχο του Προγράμματος και των έργων που εντάσσονται σε αυτά. Περισσότερες πληροφορίες αναφέρονται στον Άξονα Προτεραιότητας 7Α.

2.A.1 Άξονας Προτεραιότητας 4Α: Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων

Άξονας Προτεραιότητας	4Α
Τίτλος Άξονα Προτεραιότητας	Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων

2.A.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία

2.A.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	Ταμείο Συνοχής
Κατηγορία περιφέρειας	-
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	Επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 6i

Επενδυτική Προτεραιότητας	6i
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών, που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

2.A.5 Ειδικό Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	6i.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Κάλυψη των απαιτήσεων της Οδηγίας 1999/31/ΕΚ αναφορικά με την εκτροπή από την ταφή βιοαποικοδομήσιμων υλικών

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Η καθυστέρηση που σημειώνεται στην κάλυψη των απαιτήσεων του Κοινοτικού κεκτημένου από την Κύπρο επιβάλλει την κατά προτεραιότητα υλοποίηση έργων στον τομέα της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων, σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων. Στόχος είναι η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης στην αντιμετώπιση του προβλήματος της διαχείρισης αποβλήτων, γι' αυτό και λήφθηκαν σοβαρά υπόψη κατά τον σχεδιασμό των έργων τόσο η δυναμικότητα των υφιστάμενων υποδομών διαχείρισης αποβλήτων (επαρχίες Λάρνακας-Αμμοχώστου και Πάφου) όσο και η συνολική αναμενόμενη παραγωγή αποβλήτων στην Κύπρο σε συνδυασμό με τα αναμενόμενα ποσοστά ανακύκλωσης, έτσι ώστε η δυναμικότητα των νέων υποδομών που προγραμματίζονται να μην υπερβαίνει τις προβλεπόμενες ανάγκες της χώρας. Μέσα από τις δράσεις που προτείνονται κάτω από τον ειδικό στόχο, εκτιμάται ότι θα δημιουργηθεί η απαραίτητη δυναμικότητα διαχείρισης στερεών αποβλήτων για εξυπηρέτηση των αναγκών της Κύπρου.

Πρόσθετα, επιδιώκεται η εκπλήρωση των απαιτήσεων της Οδηγίας 1999/31/ΕΚ σχετικά με το κλείσιμο των ΧΑΔΑ και την εκτροπή των βιοαποικοδομήσιμων υλικών από τους χώρους υγειονομικής ταφής.

Μέσα από την εφαρμογή των δράσεων που προβλέπονται στο Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων και στο Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων, αναμένεται ότι θα υπάρξει έντονη κινητοποίηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων (τοπική αυτοδιοίκηση, εμπορικός και βιομηχανικός τομέας κ.α.) για εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων, καθώς και για αποκατάσταση και αξιοποίηση παλαιών χώρων διάθεσης αποβλήτων, δημιουργώντας ταυτόχρονα τις κατάλληλες συνθήκες στην αγορά για ιδιωτικό επενδυτικό ενδιαφέρον, ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών και δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, τόσο κατά τη διάρκεια υλοποίησής τους όσο και μετέπειτα, για τη λειτουργία τους.

Παράλληλα, και σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Βελτίωση της Ποιότητας του Αέρα, τα έργα αυτά θα συμβάλουν στη μείωση ατμοσφαιρικών ρύπων όπως είναι τα αιωρούμενα σωματίδια, το διοξείδιο του θείου και το διοξείδιο του αζώτου, βελτιώνοντας έτσι το επίπεδο ποιότητας του αέρα.

Ειδικός Στόχος	6i.2
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Αύξηση του ποσοστού ανακύκλωσης και πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου, θα προωθηθούν παρεμβάσεις, που θα συμβάλουν στην πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, στην προώθηση της χωριστής συλλογής στην πηγή και στην ενθάρρυνση της ανακύκλωσης, βάσει του εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων και του Προγράμματος Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων και σύμφωνα με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ. Οι παρεμβάσεις αυτές θα αφορούν τόσο νομοθετικά μέτρα όσο και εφαρμογή προγραμμάτων, με στόχο την ενεργό συμμετοχή και ανάληψη πρωτοβουλιών από το δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, από τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης και από τον ιδιωτικό τομέα. Ήδη έχει αρχίσει η εφαρμογή μικρών πιλοτικών προγραμμάτων χωριστής διαλογής στη πηγή σε κοινότητες, και επιδιώκεται να επεκταθούν σε μεγαλύτερη κλίμακα, μέσω δράσεων που θα ενισχύσουν τη χωριστή συλλογή και την επαναχρησιμοποίηση ανακυκλωμένου υλικού.

Κύρια επιδίωξη των πιο πάνω παρεμβάσεων είναι η μείωση του κατά κεφαλή ποσοστού παραγωγής αποβλήτων, η συλλογή υψηλής ποιότητας ανακυκλώσιμου υλικού, η αύξηση του ποσοστού επεξεργασίας των ανακυκλώσιμων υλικών (τουλάχιστον χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί, οργανικά) και η αξιοποίησή τους ως πόρων, συμβάλλοντας στον στόχο που τέθηκε από το Κοινοτικό Κανονιστικό Πλαίσιο και περιλαμβάνεται στο εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων. Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών, που εφάρμοσαν νομοθετικά και οικονομικά εργαλεία και κίνητρα προκειμένου να ενισχύσουν τη χωριστή συλλογή, εκτιμάται ότι ο στόχος του ποσοστού ανακύκλωσης στο 50% το 2020 είναι εφικτός.

Εκτιμάται επίσης ότι οι προγραμματιζόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις για επίτευξη των στόχων της χωριστής διαλογής θα τεθούν σε εφαρμογή μέχρι το τέλος του 2015.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 6i.1: Κάλυψη των απαιτήσεων της Οδηγίας 1999/31/ΕΚ αναφορικά με την εκτροπή από την ταφή βιοπαοικοδομήσιμων υλικών

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή Βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
6i.1	Ποσότητα βιοαποικοδομήσιμων υλικών που διατίθενται σε χώρους υγειονομικής ταφής	Τόνου/έτος	Δ.Ε.	308.630	2011	95.000	Στατιστική Υπηρεσία, Τμήμα Περιβάλλοντος	Διετής

Ειδικός Στόχος 6i.2: Αύξηση του ποσοστού ανακύκλωσης και πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή Στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
6i.2	Ποσοστό υλικών (χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί) προς ανακύκλωση	Ποσοστό	Δ.Ε.	22	2011	50	Στατιστική Υπηρεσία, Τμήμα Περιβάλλοντος	Διετής

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 6i: Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών, που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη και επενδύσεων που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Στα πλαίσια υλοποίησης του Σχεδίου Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων, αναμένεται να ενισχυθούν οι ακόλουθες ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

- Κλείσιμο των δύο παράνομων χωματερών το συντομότερο δυνατόν και σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που έχει συμφωνηθεί μεταξύ των κυπριακών αρχών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και αποκατάσταση των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων (ΧΑΔΑ).
- Επέκταση και πυκνωση του δικτύου συλλογής αποβλήτων (πράσινα σημεία) με στόχο την πλήρη γεωγραφική κάλυψη της χώρας.
- Αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών ή/και δημιουργία νέων υποδομών διαχείρισης αποβλήτων, βάσει του αναθεωρημένου Σχεδίου Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων, το οποίο είναι συμβατό με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ.
- Δράσεις πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων, όπως ενημερωτικές εκστρατείες, ετοιμασία οδηγών μείωσης δημιουργίας αποβλήτων για τα νοικοκυριά και για τις επιχειρήσεις, προώθηση οικιακής κομποστοποίησης, υιοθέτηση νομοθετικών ρυθμίσεων, ανάπτυξη δικτύου εργαστηρίων επισκευής κ.α.
- Σχέδια Κινήτρων για στήριξη τοπικών αρχών ή/και δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα για την εφαρμογή συστημάτων «πληρώνω όσο πετάω» (“pay as you throw”- PAYT) ή/και άλλων πρακτικών/μεθόδων χωριστής συλλογής, όπως συλλογή από πόρτα σε πόρτα, δημιουργία σημείων παραλαβής και λειτουργία κινητών μονάδων συλλογής ή/και την αναβάθμιση συστημάτων αποκομιδής στερεών αποβλήτων προκειμένου να αυξήσουν το ποσοστό χωριστής συλλογής.
- Προγράμματα ολοκληρωμένης διαχείρισης (Zero Waste Approach) σε απομακρυσμένες περιοχές για μέγιστη αξιοποίηση των αποβλήτων τους, όπως π.χ ορεινές περιοχές, με σκοπό την όσο το δυνατό μικρότερη ανάγκη μεταφοράς σύμμεικτων αποβλήτων προς κεντρικές μονάδες διαχείρισης (ΟΕΔΑ) ή ΧΥΤΑ. Τέτοια προγράμματα θα περιλαμβάνουν ενημερωτικές εκστρατείες μείωσης της παραγωγής αποβλήτων, εργαστήρια επισκευής αγαθών, προώθηση της οικιακής κομποστοποίησης κλπ.
- Προγράμματα μείωσης παραγωγής, χωριστής συλλογής και αξιοποίησης αποβλήτων σε Δήμους ή συμπλέγματα κοινοτήτων με σκοπό την μείωση των σύμμεικτων αποβλήτων που

καταλήγουν σε ταφή και αύξηση του ποσοστού συλλογής υψηλής ποιότητας ανακυκλώσιμου υλικού π.χ αγορά κατάλληλου εξοπλισμού, εκπαίδευση προσωπικού εμπλεκόμενων φορέων, εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού κλπ.

- Σχέδια Χορηγιών σε επιχειρήσεις με σκοπό την αναβάθμιση ή/και δημιουργία νέων μονάδων διαχείρισης αποβλήτων, για αξιοποίηση των αποβλήτων που θα συλλέγονται προς ανακύκλωση, περιλαμβανομένων και των οργανικών αποβλήτων.
- Σχέδια χορηγιών σε βιομηχανίες παραγωγής προϊόντων με σκοπό την ενθάρρυνση ανάπτυξης τεχνικών ένταξης ανακυκλώσιμου υλικού (π.χ. πλαστικού, γυαλιού) στην παραγωγική τους διαδικασία.
- Παροχή κινήτρων σε επιχειρήσεις που παράγουν μεγάλες ποσότητες αποβλήτων, για εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Δημόσιος τομέας.
- ΜΜΕ που σχετίζονται με τον τομέα, όπως υφιστάμενες μονάδες διαχείρισης αποβλήτων και βιομηχανίες που θα αξιοποιούν το ανακυκλωμένο υλικό.
- Επιχειρήσεις που παράγουν μεγάλες ποσότητες αποβλήτων.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 6i: Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών, που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη και επενδύσεων που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελούμενων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξης τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημοσίων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην

εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της η ΕΕ.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Ειδικότερα, οι παρεμβάσεις στα πλαίσια της επενδυτικής προτεραιότητας 6i θα πρέπει να συνάδουν με το αναθεωρημένο εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων ή/και με το Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων. Προτεραιότητα θα δοθεί σε πράξεις συμμόρφωσης με τις Οδηγίες 1999/31/ΕΚ και 2008/98/ΕΚ ή/και με άλλες συναφείς οδηγίες που αναφέρονται σε απόβλητα προερχόμενα από τον οικιακό τομέα. Μέχρι την έγκριση του Σχεδίου Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων και του Προγράμματος Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων από το Υπουργικό Συμβούλιο, δεν θα υλοποιηθούν οποιεσδήποτε από τις δράσεις που αναφέρονται στο μέρος 2.Α.6.1 πιο πάνω, εκτός από δράσεις και έργα που σχετίζονται με το κλείσιμο και την αποκατάσταση των ΧΑΔΑ.

Αναφορικά με την παροχή κινήτρων σε επιχειρήσεις για εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων, αφορά επιχειρήσεις με μεγάλη παραγωγή δημοτικών αποβλήτων π.χ. πέραν των 20 τόνων ετησίως.

Σχετικά με το Σχέδιο Χορηγιών σε επιχειρήσεις για δημιουργία ή/και αναβάθμιση μονάδων διαχείρισης αποβλήτων, αυτό καλύπτει μονάδες που θα αξιοποιούν τα απόβλητα που συλλέγονται προς ανακύκλωση, όπως είναι το χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί και οργανικά απόβλητα.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 6i: Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών, που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη και επενδύσεων που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 6i: Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών, που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη και επενδύσεων που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση μεγάλων έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 6i: Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών, που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
6i.1	Πρόσθετη δυναμικότητα αξιοποίησης βιοαποικοδομήσιμων υλικών	Τόνοι / έτος	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	70.000	Στατιστική Υπηρεσία, Τμήμα Περιβάλλοντος	Διετής

6i.2b	Αριθμός Δήμων/Κοινοτήτων που επωφελοούνται	Πλήθος	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	110	Τμήμα Περιβάλλοντος, ΟΠΣ	Διετής

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 6ii

Επενδυτική Προτεραιότητας	6ii
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	6ii.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Βελτίωση της επεξεργασίας αστικών λυμάτων στο πλαίσιο συμμόρφωσης με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις στον τομέα της διαχείρισης των υγρών αποβλήτων, οι οποίες θα συμβάλουν στην κάλυψη των οικισμών της χώρας με ισοδύναμο πληθυσμό άνω των 2.000 κατοίκων με την εγκατάσταση αποχετευτικών δικτύων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων, συμβάλλοντας στην εφαρμογή της Οδηγίας για την επεξεργασία των Αστικών Λυμάτων 91/271/ΕΟΚ, καθώς και η ολοκλήρωση αποχετευτικών συστημάτων σε κοινότητες που εμπίπτουν στο Πρόγραμμα Μέτρων της Οδηγίας Πλαίσιο περί Υδάτων 2000/60/ΕΚ.

Πέραν από την κάλυψη των υποχρεώσεων της Κύπρου και τη βελτίωση της διαχείρισης των υγρών αποβλήτων, οι παρεμβάσεις αυτές θα συμβάλουν και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, κυρίως στον κατασκευαστικό τομέα (για την κατασκευή των συστημάτων), καθώς και στα Συμβούλια Αποχετεύσεων τα οποία είναι υπεύθυνα για τη διαχείριση αυτών των συστημάτων.

Ειδικός Στόχος	6ii.2
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Ενίσχυση υδατικού ισοζυγίου μέσω της αξιοποίησης μη συμβατικών πηγών νερού

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Επιδιώκεται η υλοποίηση του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού, Προγράμματος Μέτρων και Σχεδίου Διαχείρισης Ξηρασίας, τα οποία καταρτίστηκαν με βάση την Οδηγία Πλαίσιο περί Υδάτων (2000/60/ΕΚ), καθώς και η κατάρτιση και υλοποίηση Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας, στα πλαίσια εφαρμογής της Οδηγίας για τις πλημμύρες (2007/60/ΕΚ). Οι παρεμβάσεις αυτές στοχεύουν τόσο στη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων όσο και στον εμπλουτισμό των υδροφορέων και την ενίσχυση του υδατικού ισοζυγίου, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στη δημιουργία συνθηκών βιώσιμης κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Πρόσθετα, οι παρεμβάσεις θα συμβάλουν και στην επίτευξη των στόχων που τίθενται στον ΑΠ3Α για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, που αφορούν κυρίως στο σοβαρό πρόβλημα της λειψυδρίας και της ξηρασίας.

Για καλύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων ξηρασίας και λειψυδρίας, επιδιώκεται επίσης η μεγιστοποίηση της εκμετάλλευσης του ανακυκλωμένου νερού, με σκοπό την ενίσχυση του υδατικού

ισοζυγίου και τον εμπλουτισμό των υδροφορέων. Το ανακυκλωμένο νερό αποτελεί μια σταθερή πηγή νερού δεδομένου ότι οι παραγόμενες ποσότητες στηρίζονται στην αστική κατανάλωση, ενώ αξιοποιούνται ποσότητες νερού, οι οποίες διαφορετικά θα χάνονταν από το υδατικό ισοζύγιο. Η χρήση ανακυκλωμένου νερού περιορίζει την απόρριψη επεξεργασμένων λυμάτων στα παράκτια ύδατα και άλλα υδάτινα σώματα, αποτρέποντας την υποβάθμιση της κατάστασης των υδάτινων σωμάτων, σύμφωνα και με τους στόχους της Οδηγίας Πλαίσιο περί Υδάτων. Με την παροχή αξιόπιστων ποσοτήτων νερού για άρδευση καλλιεργειών εξοικονομούνται, επίσης, ποσότητες γλυκού νερού τόσο από τα φράγματα όσο και από τους υπόγειους υδροφορείς για κάλυψη υδρευτικών αναγκών, μειώνοντας αντίστοιχα και τις απαιτήσεις παραγωγής αφαλατωμένου νερού. Ο περιορισμός στη χρήση των μονάδων αφαλάτωσης θα συμβάλει τόσο στην εξοικονόμηση ενέργειας όσο και στη μείωση των παραγόμενων ατμοσφαιρικών ρύπων, όπως είναι τα αιωρούμενα σωματίδια, το διοξείδιο του θείου και το διοξείδιο του αζώτου, βελτιώνοντας έτσι και το επίπεδο ποιότητας του αέρα. Τέλος, η χρήση ανακυκλωμένου νερού συμβάλλει στη μείωση της υπεράντλησης των υπόγειων υδροφορέων και στη βελτίωση της κατάστασής τους, συνεισφέροντας με τον τρόπο αυτό στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας Πλαίσιο περί Υδάτων.

Επίσης, επιδιώκεται η υλοποίηση έργων υποδομής με στόχο τη διασφάλιση της πληρέστερης δυνατής κάλυψης των αναγκών σε νερό για οικιακές, βιομηχανικές και άλλες χρήσεις και τη βελτίωση της αξιοπιστίας του συστήματος παροχής πόσιμου νερού.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 6ii.1: Βελτίωση της επεξεργασίας αστικών λυμάτων στο πλαίσιο συμμόρφωσης με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
6ii.1	Κάλυψη των οικισμών με πληθυσμό ισοδύναμο ή άνω των 2000 κατοίκων με την εγκατάσταση αποχετευτικών δικτύων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων	Ποσοστό πληθυσμού	Δ.Ε.	73	2012	100	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Τμήμα Περιβάλλοντος	Διετής

Ειδικός Στόχος 6ii.2: Ενίσχυση υδατικού ισοζυγίου μέσω της αξιοποίησης μη συμβατικών πηγών νερού

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή Στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
6ii.2	Ποσότητα ανακυκλωμένου νερού που εντάσσεται στο υδατικό ισοζύγιο	Κυβικά μέτρα ανά έτος (εκ.)	Δ.Ε.	15,7	2012	34	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	Διετής

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 6ii: Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας ενισχύονται οι ακόλουθες ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων:

- Κατασκευή Αποχετευτικών Δικτύων συλλογής λυμάτων, αγωγών μεταφοράς λυμάτων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων και ιλύος.
- Ετοιμασία αναθεωρημένου Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού και Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας.
- Δημιουργία υποδομών για βελτίωση του δικτύου μεταφοράς νερού για ύδρευση.
- Βελτίωση υφιστάμενων υποδομών ή/και κατασκευή νέων υποστηρικτικών υποδομών, με σκοπό τη μείωση των απωλειών ύδατος στο συνολικό δίκτυο.
- Δημιουργία υποδομών για αξιοποίηση του ανακυκλωμένου νερού.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Δημόσιοι φορείς (Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων).
- Συμβούλια Αποχετεύσεων των επαρχιών της Κύπρου.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα δii: Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κερτιμένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιοριστεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελομένων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξης τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων/Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της ΕΕ.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Οι παρεμβάσεις στα πλαίσια της επενδυτικής προτεραιότητας *δii* θα πρέπει να συνάδουν με το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού ή/και το Πρόγραμμα Μέτρων ή/και το Σχέδιο Διαχείρισης Ξηρασίας ή/και το Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας. Προτεραιότητα θα δοθεί σε πράξεις συμμόρφωσης με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ.

Μέσω του Ταμείου Συνοχής θα επιδιωχθεί η δημιουργία υποδομών για υγρά απόβλητα, η μείωση απωλειών από τα συστήματα μεταφοράς νερού για σκοπούς ύδρευσης και η αξιοποίηση του ανακυκλωμένου νερού για ενίσχυση του υδατικού ισοζυγίου και εμπλουτισμό των υδροφορέων, ενώ μέσω του ΕΓΤΑΑ θα προωθηθεί η επίλυση προβλημάτων που αφορούν την άρδευση (εξοικονόμηση νερού, βελτίωση της αποδοτικότητας στη χρήση ύδατος και υποδομές μεταφοράς και αποθήκευσης νερού για κάλυψη των αναγκών άρδευσης).

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα *δii*: Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα *δii*: Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας αναμένεται να συγχρηματοδοτηθεί η Β΄ Φάση του έργου «Αποχετευτικό Σύστημα Κοκκinoχωρίων», η οποία αφορά στην κατασκευή του σταθμού επεξεργασίας λυμάτων. Η Α΄ Φάση του έργου περιλάμβανε την κατασκευή των δικτύων και των αγωγών του αποχετευτικού συστήματος και συγχρηματοδοτήθηκε από το Ταμείο Συνοχής της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου εκτιμάται στα €58εκ.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

*Επενδυτική Προτεραιότητα *δii*: Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις*

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
CO19	Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων	Ισοδύναμο πληθυσμού	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	24.000	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Τμήμα Περιβάλλοντος	Διετής
δii.3	Νέες υποδομές αποθήκευσης νερού	κυβικά μέτρα	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	33.000	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	Ετήσια
δii.4	Νέοι αγωγοί μεταφοράς νερού	χιλιόμετρα	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	30	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	Ετήσια

2.A.8 Πλαίσιο επιδόσεων

Πίνακας 6: Πλαίσιο επιδόσεων του άξονα προτεραιότητας

Άξονας Προτεραιότητας			4Α. Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων						
Τύπος δείκτη (κύριο στάδιο υλοποίησης, οικονομικός δείκτης, δείκτης εκροών ή, κατά περίπτωση, δείκτης αποτελεσμάτων)	Κωδικός	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης, κατά περίπτωση	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Ορόσημο για το 2018	Τελικός στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Επεξήγηση της σημασίας του δείκτη, κατά περίπτωση
Εκροών	6i.1	Πρόσθετη δυναμικότητα αξιοποίησης βιοαποικοδομήσιμων υλικών	Τόνοι / έτος	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	0	70.000	Στατιστική Υπηρεσία, Τμήμα Περιβάλλοντος	
Βασικό στάδιο υλοποίησης	6i1-2	Αριθμός ενταγμένων έργων	Πλήθος	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	2	4	ΟΠΣ	
Εκροών	CO19	Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων	Ισοδύναμο πληθυσμού	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	1.400	24.000	Τμήμα Αναπτυξέως Υδάτων, Τμήμα Περιβάλλοντος	
Χρηματοοικονομικός	ΧΔ4Α	Πιστοποιημένη ΔΔ στο σύνολο του Άξονα Προτεραιότητας	Ευρώ	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	37.500.000	133.914.498	ΟΠΣ	

2.A.9 Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακες 7-11: Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης	
Άξονας Προτεραιότητας	4Α. Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων
Ταμείο	Ταμείο Συνοχής
Κατηγορία περιφέρειας	Δ.Ε.
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
017 - Διαχείριση οικιακών αποβλήτων (συμπεριλαμβανομένων μέτρων ελαχιστοποίησης, διαλογής και ανακύκλωσης)	23.000.000
018 - Διαχείριση οικιακών απορριμμάτων (συμπεριλαμβανομένης της μηχανικής βιολογικής επεξεργασίας, της θερμικής επεξεργασίας, της αποτέφρωσης και της υγειονομικής ταφής)	23.500.000
021 - Διαχείριση αποβλήτων και εξοικονόμηση πόσιμου νερού (συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των λεκανών των ποταμών, του εφοδιασμού σε νερό, των ειδικών μέτρων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, της μέτρησης σε επίπεδο διαμερίσματος και καταναλωτή, των συστημάτων χρέωσης και της μείωσης των διαρροών)	19.500.000
022 - Επεξεργασία υγρών λυμάτων	47.827.323

Πίνακας 8: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης	
Αξονας Προτεραιότητας	4Α. Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων
Ταμείο	Ταμείο Συνοχής
Κατηγορία περιφέρειας	Δ.Ε.
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
01. Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση	113.827.323

Πίνακας 9: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής	
Αξονας Προτεραιότητας	4Α. Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων
Ταμείο	Ταμείο Συνοχής
Κατηγορία περιφέρειας	Δ.Ε.
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	113.827.323

Πίνακας 10: Διάσταση 4 – Μηχανισμοί υλοποίησης εδαφικής διάστασης	
Αξονας Προτεραιότητας	4Α. Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων
Ταμείο	Ταμείο Συνοχής
Κατηγορία περιφέρειας	Δ.Ε.
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	113.827.323

2.Α.10 Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής

Αξονας Προτεραιότητας	4Α Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων

Η χρήση τεχνικής βοήθειας έχει ως στόχο την υποβοήθηση τόσο της επιτάχυνσης της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος όσο και της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των κοινοτικών και εθνικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, η τεχνική βοήθεια επικεντρώνεται στην ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των Αρμόδιων Αρχών για θέματα Διαχείρισης και Ελέγχου (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου και Ενδιάμεσοι Φορείς), καθώς και στην υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού του συνόλου των παρεμβάσεων του Προγράμματος.

Οι ενέργειες τεχνικής βοήθειας αφορούν κυρίως τη διαχείριση (συμπεριλαμβανομένων και των ενεργειών για το σχεδιασμό και την προετοιμασία της υλοποίησης του Προγράμματος, καθώς και των ενεργειών για την επιλογή των έργων), την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη δημοσιότητα, την εφαρμογή και τον έλεγχο του Προγράμματος και των έργων που εντάσσονται σε αυτά. Περισσότερες πληροφορίες αναφέρονται στον Άξονα Προτεραιότητας 7Β.

2.A.1 Άξονας Προτεραιότητας 5: Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα

Άξονας Προτεραιότητας	5
Τίτλος Άξονα Προτεραιότητας	Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα

2.A.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία

Κεντρικός Στόχος του Άξονα Προτεραιότητας 5 είναι η αντιμετώπιση του προβλήματος προσβασιμότητας της Κύπρου από και προς το κέντρο της Ευρώπης, λόγω του νησιωτικού της χαρακτήρα, καθώς και η συμβολή του στην επίτευξη των στόχων που έθεσε η Κύπρος για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και στην εξοικονόμηση ενέργειας στην πρωτογενή κατανάλωση μέχρι το 2020, στο πλαίσιο του Εθνικού Μεταρρυθμιστικού της Προγράμματος για τη Στρατηγική Ευρώπη 2020.

Οι επιδιώξεις αυτές αναμένεται να επιτευχθούν μέσω της βελτίωσης των υποδομών της χώρας για σύνδεση με το Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών, της βελτίωσης της αστικής κινητικότητας και της προώθησης πιο φιλικών προς το περιβάλλον μεταφορικών μέσων, καθώς μέσω παρεμβάσεων εξοικονόμηση ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης τόσο στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (κεντρική κυβέρνηση, ημικρατικοί οργανισμοί, αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης) όσο και στον ιδιωτικό τομέα (νοικοκυριά).

Ο συνδυασμός επενδυτικών προτεραιοτήτων από δύο Θεματικούς Στόχους (ΘΣ4: Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ΘΣ7: Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων) κάτω από τον ίδιο Άξονα Προτεραιότητας, αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, και συνακόλουθα στον περιορισμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, με απώτερο στόχο την επίτευξη συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης.

2.A.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

<i>Ταμείο</i>	Ταμείο Συνοχής
<i>Κατηγορία περιφέρειας</i>	-
<i>Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)</i>	Επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 4iii

Επενδυτική Προτεραιότητας	4iii
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων και του τομέα της στέγασης

2.A.5 Ειδικό Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	4iii1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια κτίρια

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου επιδιώκεται η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της εξοικονόμησης ενέργειας, μέσω της εφαρμογής παρεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων ή/και χρήσης ΑΠΕ, με αντίστοιχο αποτέλεσμα την αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας στην πρωτογενή κατανάλωση, συμβάλλοντας στον αντίστοιχο ποσοτικό στόχο που έχει θέσει η χώρα στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα για την Ευρώπη 2020.

Μέσω των παρεμβάσεων σε δημόσια κτίρια καλύπτεται η υποχρέωση της χώρας με βάση το Άρθρο 5 της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ, για ανακαίνιση ετησίως του 3% του εμβαδού ψυχομένων και θερμαινόμενων ιδιοκτητών δημοσίων κτιρίων που χρησιμοποιούνται από την κεντρική κυβέρνηση, προκειμένου να ικανοποιούν τις εθνικές ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων (για όλη την περίοδο από 01/01/2014 μέχρι το 2020).

Για την επίτευξη του πιο πάνω στόχου, έχει συσταθεί ομάδα αποτελούμενη από συναρμόδια Υπουργεία/Τμήματα η οποία θα αναλάβει την υλοποίηση έργων ενεργειακής αναβάθμισης των ιδιοκτητών δημοσίων κτιρίων, δίδοντας προτεραιότητα στα δημόσια κτίρια που έχουν σήμερα την χαμηλότερη ενεργειακή απόδοση. Όπου είναι δυνατό θα εγκατασταθούν συστήματα ενεργειακής διαχείρισης. Επιπλέον θα επιδοτηθούν έργα ενεργειακής αναβάθμισης σε κτίρια του ευρύτερου δημόσιου τομέα καθώς και επιδεικτικά έργα συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας.

Η εκτιμώμενη εξοικονόμηση ενέργειας κατά την τελική χρήση από τη συνολική υλοποίηση ενεργειακών αναβαθμίσεων στο δημόσιο τομέα μέχρι το 2023 αναμένεται να είναι της τάξης των 21 ktoe.

Ειδικός Στόχος	4iii2
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου επιδιώκεται η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της εξοικονόμησης ενέργειας, μέσω της εφαρμογής παρεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης των κατοικιών, με αντίστοιχο αποτέλεσμα την αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας στην τελική κατανάλωση, συμβάλλοντας στον αντίστοιχο ποσοτικό στόχο που έχει θέσει η χώρα στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα για την στρατηγική Ευρώπη 2020.

Η εκτιμώμενη εξοικονόμηση ενέργειας κατά την τελική χρήση από τη συνολική υλοποίηση ενεργειακών αναβαθμίσεων στον τομέα των κατοικιών μέχρι το 2023 αναμένεται να είναι της τάξης των 72 ktoe. Σημειώνεται ότι από τη εφαρμογή των παρεμβάσεων όσον αφορά τις κατοικίες αναμένεται να υπάρξουν μεγαλύτερες εξοικονομήσεις σε σχέση με τα δημόσια κτίρια, λόγω του μεγάλου αριθμού δικαιούχων που αναμένεται ότι θα επωφεληθούν των χορηγιών για τις κατοικίες, του γεγονότος ότι για την υλοποίηση τους θα αξιοποιηθούν και τα ιδιωτικά κεφάλαια που θα προσθέτει ο δικαιούχος για κάλυψη του συνολικού κόστους της επένδυσης, ενώ και ο αριθμός των κατοικιών που χρήζει ενεργειακής αναβάθμισης είναι κατά πολύ μεγαλύτερος από αυτόν των κτιρίων. Αξίζει να σημειωθεί ότι η νομοθεσία για υποχρεωτική ενεργειακή απόδοση των κτιρίων εφαρμόστηκε μόλις το 2010, οπότε περίπου το 90% των κατοικιών της Κύπρου δεν είχαν την υποχρέωση εφαρμογής μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας όταν ανεγέρθηκαν. Παρόλο ότι κάποιες από αυτές τις κατοικίες έλαβαν κάποια μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας (μέσω κυρίως κρατικών σχεδίων χορηγιών), εκτιμάται ότι το 50% περίπου των κατοικιών στην Κύπρο δεν έχει λάβει μέχρι σήμερα κανένα μέτρο εξοικονόμησης ενέργειας (πηγή: Υπηρεσία Ενέργειας).

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 4iii1: Αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια κτίρια

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή Βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
4iii1	Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας στο δημόσιο τομέα	toe (tones of oil equivalent)	Δ.Ε.	777	2013	21.000	Υπηρεσία Ενέργειας	Διετής

Ειδικός Στόχος 4iii2: Αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
4iii2	Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας στον οικιακό τομέα	toe (tones of oil equivalent)	Δ.Ε.	11.089	2013	72.000	Υπηρεσία Ενέργειας	Διετής

2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.A.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 4iii: Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων και του τομέα της στέγασης

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Για την ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης στα δημόσια κτίρια και στον τομέα της στέγασης θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις όπως, ενδεικτικά, οι ακόλουθες κατηγορίες:

- Δράσεις για την ενεργειακή αναβάθμιση των υφιστάμενων δημοσίων κτιρίων. Στα μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας περιλαμβάνονται η θερμομόνωση, αλλαγή κουφωμάτων, η αναβάθμιση των τεχνικών συστημάτων με την προσθήκη συστημάτων παρακολούθησης, η εγκατάσταση έξυπνων μετρητών, η εγκατάσταση ή αναβάθμιση των συστημάτων διαχείρισης κτιρίων σε συστήματα ενεργειακής διαχείρισης και συντήρησης κτιρίων, η εφαρμογή τεχνολογιών αποθήκευσης ενέργειας (π.χ. παγοαποθήκευση) για διάθεση της σε ώρες αιχμής και συμπαραγωγής ηλεκτρισμού θερμότητας υψηλής απόδοσης. Η εγκατάσταση συστημάτων ΑΠΕ για ηλεκτροπαραγωγή θα προωθηθεί όπου είναι τεχνικά εφικτό.
- Εφαρμογή πιλοτικών προγραμμάτων για εγκατάσταση «μονάδων επίδειξης» για συμπαραγωγή υψηλής απόδοσης σε δημόσια κτίρια.
- Ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών, μέσω παρεμβάσεων θερμομόνωσης, εγκατάστασης έξυπνων μετρητών ή και εγκατάστασης συστημάτων ΑΠΕ για αυτοπαραγωγή κλπ.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυννητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Δημόσιοι φορείς (π.χ. Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού).

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 4iii: Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων και του τομέα της στέγασης

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελομένων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξής τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της ΕΕ.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Οι επενδύσεις που θα χρηματοδοτηθούν στα πλαίσια της επενδυτικής προτεραιότητας 4iii θα πρέπει να περιλαμβάνονται στα μέτρα που θα λάβει η Κύπρος για επίτευξη των Εθνικών της Στόχων για το 2020, όπως αυτοί αναφέρονται στα Σχέδια Δράσης για την Ενεργειακή Απόδοση και τις ΑΠΕ. Οι επενδύσεις αυτές, που αφορούν ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης τόσο στα δημόσια κτίρια όσο και στις κατοικίες, δύνανται να πραγματοποιηθούν σε οποιαδήποτε περιοχή της Κύπρου.

Οι στόχοι ενεργειακής αναβάθμισης θα πρέπει να υπερβαίνουν τις ελάχιστες εθνικές απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης για μεγάλης κλίμακας ανακαίνιση κτιρίων, οι οποίες υπολογίστηκαν βάσει του άρθρου 5 της Οδηγίας 2010/31/ΕΕ και του Κανονισμού (ΕΕ) 244/2012. Επιπλέον, θα παραχωρηθούν πρόσθετα κίνητρα για επενδύσεις μετατροπής των κτιρίων σε κτίρια σχεδόν μηδενικής ενεργειακής κατανάλωσης.

Για έλεγχο των επιδόσεων σε δημόσια κτίρια και κατοικίες, απαιτείται η έκδοση Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης πριν και μετά την επένδυση. Η ετοιμασία/έκδοση των Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης θα γίνεται από ειδικευμένους εμπειρογνώμονες, οι οποίοι θα υποδείξουν τα ενδεδειγμένα μέτρα/επενδύσεις για επίτευξη βέλτιστων επιπέδων ενεργειακής απόδοσης.

Για τα δημόσια κτίρια θα επιλεγούν πράξεις που συμβάλουν στην εκπλήρωση των απαιτήσεων της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ. Θα αποκλείονται κτίρια για τα οποία προβλέπεται η εγκατάλειψη τους ή κατεδάφιση τους κατά τα επόμενα χρόνια. Όσον αφορά τα ιδιόκτητα δημόσια κτίρια, κατά κανόνα θα επιλεγθούν τα πιο ενεργοβόρα κτίρια. Η επιλογή των κτιρίων θα γίνει βάσει του καταλόγου που έχει καταρτιστεί από την τεχνοκρατική ομάδα, που έχει συσταθεί από αρμόδια κυβερνητικά και μη τμήματα, και την προτεραιότητα που ορίζεται σε αυτόν με βάση τις ενεργειακές καταναλώσεις των κτιρίων και άλλων συναφών παραμέτρων. Για ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων του ευρύτερου δημόσιου τομέα αυτά

θα πρέπει να ανήκουν και να χρησιμοποιούνται από φορείς του ευρύτερου δημοσίου τομέα και να έχουν ανεγερθεί πριν το 2008.

Για τις κατοικίες, οι επωφελούμενοι θα πρέπει είτε να ανήκουν στην κατηγορία των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού, σύμφωνα με την ΚΔΠ 218/2013 περί Καθορισμού της Ενεργειακής Φτώχειας και των Κατηγοριών Ευάλωτων Καταναλωτών και των Μέτρων Αντιμετώπισης της Ενεργειακής Φτώχειας και Προστασίας των Ευάλωτων Καταναλωτών Διάταγμα του 2013, είτε οι δράσεις που θα εφαρμοστούν να οδηγούν σε μεγάλης κλίμακας ανακαίνιση (βλ. πιο πάνω παράγραφο).

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 4iii: Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων και του τομέα της στέγασης

Η Εκ των Προτέρων Αξιολόγηση για τη χρήση Χρηματοδοτικών Εργαλείων, η οποία ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2017, κατέδειξε την ύπαρξη χρηματοδοτικού κενού στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας τόσο από πλευράς ιδιωτικού τομέα (κυρίως ΜΜΕ αλλά και νοικοκυριών), όσο και από πλευράς δημόσιου τομέα (ιδιαίτερα όσον αφορά τον τομέα του δημόσιου φωτισμού). Ως αποτέλεσμα, γίνεται πρόνοια για χρήση χρηματοδοτικών μέσων στο πλαίσιο της παρούσας επενδυτικής προτεραιότητας. Ωστόσο, δεν κατέστη δυνατή η υλοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου και η παροχή των προϊόντων του στους τελικούς αποδέκτες.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 4iii: Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων και του τομέα της στέγασης

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση Μεγάλων Έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 4iii: Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων και του τομέα της στέγασης

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
CO31	Αριθμός νοικοκυριών με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης	Νοικοκυριά	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	1.700	Υπηρεσία Ενέργειας, ΟΠΣ	Ετήσια
CO32	Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων	KWh/έτος	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	5.000.000	Υπηρεσία Ενέργειας	Διετής
CO34	Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου	Τόνοι ισοδύναμου CO2	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	26.000	Υπηρεσία Ενέργειας	Διετής

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 4ν

Επενδυτική Προτεραιότητας	4ν
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων

2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	4ν.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Βελτίωση της κινητικότητας κυρίως στην αστική περιοχή Λευκωσίας

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Οι πόλεις της Κύπρου αντιμετωπίζουν, μεταξύ άλλων, σημαντικά προβλήματα στον τομέα της κινητικότητας, αποτέλεσμα του γεγονότος ότι το μεγαλύτερο τμήμα των μεταφορών πραγματοποιείται μέσω του ιδιωτικού αυτοκινήτου, ενώ οι δημόσιες συγκοινωνίες άρχισαν να αναπτύσσονται μόνο κατά τα τελευταία έτη. Η αυξημένη χρήση των αυτοκινήτων ως το κύριο μέσο μεταφοράς, έχει σημαντική επίπτωση στην εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου, αναδεικνύοντας τον τομέα των μεταφορών ως τον τομέα με την μεγαλύτερη επιβάρυνση ως προς τις εκπομπές αυτές.

Μέσω του ειδικού στόχου θα επιδιωχθεί, μεταξύ άλλων, η εφαρμογή δράσεων του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Κινητικότητας της Λευκωσίας καθώς και η ανάπτυξη Ολοκληρωμένων Βιώσιμων Αστικών Σχεδίων Κινητικότητας για τις άλλες πόλεις της Κύπρου. Οι παρεμβάσεις αστικής κινητικότητας θα συμβάλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων από τον τομέα των μεταφορών, συνεισφέροντας έτσι στην επίτευξη των εθνικών στόχων της χώρας για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, καθώς και ευρύτερα στη μείωση ατμοσφαιρικών ρύπων, όπως είναι τα αιωρούμενα σωματίδια, το διοξείδιο του θείου και το διοξείδιο του αζώτου, βελτιώνοντας έτσι το επίπεδο ποιότητας του αέρα.

Οι παρεμβάσεις αυτές, θα συμβάλλουν επίσης στην αναζωογόνηση της αστικής περιοχής της Λευκωσίας και θα είναι συμπληρωματικές προς τις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας 6 «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη».

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 4ν.1: Βελτίωση της κινητικότητας κυρίως στην αστική περιοχή Λευκωσίας

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
4ν.1	Ποσοστό διακινήσεων με δημόσιες μεταφορές	Ποσοστό	Δ.Ε.	3,5	2012	8,0	Τμήμα Δημοσίων Έργων	Διαρκής

2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.A.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 4ν: Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης επενδυτικής προτεραιότητας θα προωθηθούν δράσεις για ανάπτυξη συστημάτων μεταφορών φιλικών προς το περιβάλλον και βελτίωση της αστικής κινητικότητας, με στόχο την αντικατάσταση της χρήσης του ιδιωτικού αυτοκινήτου, την κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση και τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα.

Στο πλαίσιο αυτό θα προωθηθεί η υλοποίηση δράσεων που περιλαμβάνονται στο Ολοκληρωμένο Σχέδιο Αστικής Κινητικότητας Λευκωσίας καθώς και η ανάπτυξη παρόμοιων σχεδίων για άλλες πόλεις της Κύπρου, η χρήση του ηλεκτρικού οχήματος κλπ. Ενδεικτικές δράσεις που μπορούν να εφαρμοστούν είναι:

- Υλοποίηση του ποδηλατικού δικτύου που προτείνεται στο Ολοκληρωμένο Σχέδιο Αστικής Κινητικότητας Λευκωσίας.
- Ανακατανομή/ανάπλαση οδικού χώρου σε επιλεγμένα σημεία στη βάση των αρχών της βιώσιμης κινητικότητας.
- Προώθηση, όπου τεκμηριώνεται η οικονομική βιωσιμότητα τους, μέσων μαζικής μεταφοράς, φιλικών προς το περιβάλλον.
- Ανάπτυξη υποδομών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων.
- Αναβάθμιση Συστημάτων Φωτοελεγχόμενων κόμβων και διαβάσεων πεζών.

Οι δράσεις που θα προωθηθούν στο πλαίσιο της εν λόγω επενδυτικής προτεραιότητας θα συμβάλουν στην μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τον τομέα των μεταφορών συμβάλλοντας στην επίτευξη του σχετικού ποσοτικού στόχου που τίθεται στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα της χώρας, καθώς και ευρύτερα στη μείωση ατμοσφαιρικών ρύπων, όπως είναι τα αιωρούμενα σωματίδια, το διοξείδιο του θείου και το διοξείδιο του αζώτου, βελτιώνοντας έτσι το επίπεδο ποιότητας του αέρα.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Δημόσια Τμήματα και υπηρεσίες.
- Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

2.A.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 4ν: Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελομένων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξής τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της η ΕΕ.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Σε σχέση με την επενδυτική προτεραιότητα 4ν και ειδικότερα όσον αφορά τα έργα αστικής κινητικότητας για τη Λευκωσία, τα έργα που θα επιλεγούν θα πρέπει να εντάσσονται στο Ολοκληρωμένο Σχέδιο Αστικής Κινητικότητας Λευκωσίας. Θα ληφθεί επίσης υπόψη η συμβολή των έργων στους στόχους του Εθνικού Σχεδίου της Ποιότητας του Αέρα που καταρτίστηκε από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, καθώς και τυχόν συμβολή των έργων στην επίτευξη υποχρεωτικών στόχων που θέτουν σχετικές κοινοτικές νομοθεσίες.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 4ν: Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 4ν: Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση Μεγάλων Έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 4ν: Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
4v.1	Μήκος δικτύου ποδηλατοδιαδρομής που κατασκευάζεται	Χλμ.	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε	21,5	Τμήμα Δημοσίων Έργων, Δήμος Λευκωσίας	Διετής
4v.2	Μήκος λεωφορειολωρίδων που κατασκευάζονται	Χλμ.	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε	8,5	Τμήμα Δημοσίων Έργων, Δήμος Λευκωσίας	Διετής
4v.3	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται για βελτίωση της αστικής κινητικότητας	Τετρ. μέτρα	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε	160.000	Τμήμα Δημοσίων Έργων, Δήμος Λευκωσίας	Διετής
CO34	Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου	Τόνοι ισοδύναμο υ CO2	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε	4.500	Τμήμα Δημοσίων Έργων, Δήμος Λευκωσίας	Διετής

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 7i

Επενδυτική Προτεραιότητας	7i
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών, επενδύοντας στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)

2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	7i.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Αύξηση της δυναμικότητας διακίνησης εμπορευμάτων από και προς το λιμένα Λεμεσού

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της Κύπρου, τα λιμάνια της χώρας αποτελούν πύλες διασύνδεσης της χώρας με το εξωτερικό, ενώ η αναβάθμισή τους είναι αναγκαία για την αντιμετώπιση του προβλήματος προσβασιμότητας της χώρας λόγω και της απόστασης που την χωρίζει από το οικονομικό κέντρο της ΕΕ.

Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου περιλαμβάνεται η αναβάθμιση/επέκταση του λιμένα Λεμεσού, στα πλαίσια ολοκλήρωσης του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών στην Κύπρο, για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών που αντιμετωπίζει η χώρα όσον αφορά τη διακίνηση εμπορευμάτων από και προς τις άλλες χώρες της ΕΕ αλλά και τρίτες χώρες καθώς και την διακίνηση επιβατών που επισκέπτονται την Κύπρο. Η παρέμβαση αυτή θα διευκολύνει και τις εργασίες που διεξάγονται στην ΑΟΖ της χώρας και τη διεύρυνση της δυνατότητας εμπλοκής της χώρας στη αγορά της κρουαζιέρας στην περιοχή της Μεσογείου. Η βελτίωση της προσπελασιμότητας του λιμένα Λεμεσού και η βελτίωση της σύνδεσής του με το δίκτυο Διευρωπαϊκών Οδικών μεταφορών της χώρας, αποτελεί αναγκαία συμπληρωματική

παρέμβαση για την αξιοποίηση της αναβάθμισης του λιμένα και της αυξημένης δυναμικότητας διακίνησης εμπορευμάτων και επιβατών.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 7i.1: Αύξηση της δυναμικότητας διακίνησης εμπορευμάτων από και προς το λιμένα Λεμεσού

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
7i.1	Διακίνηση εμπορευμάτων από τον λιμένα της Λεμεσού	TEUs	Δ.Ε.	307.396	2012	1.000.000	Αρχή Λιμένων	Ετήσια

2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.A.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 7i: Στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών, επενδύοντας στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας εντάσσονται δράσεις των ακόλουθων ενδεικτικών κατηγοριών:

- Επενδύσεις στον Λιμένα Λεμεσού, που συμβάλλουν στην αύξηση της μεταφορικής του δυναμικότητας όσον αφορά τη διακίνηση εμπορευμάτων και επιβατών, σε συνέχεια παρεμβάσεων που άρχισαν την προγραμματική περίοδο 2007-2013. Ο λιμένας Λεμεσού αποτελεί το μεγαλύτερο λιμάνι της Κύπρου και η αναβάθμιση του κρίνεται αναγκαία για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών που αντιμετωπίζει η χώρα όσον αφορά τη διακίνηση εμπορευμάτων από και προς τις άλλες χώρες της ΕΕ αλλά και τρίτες χώρες καθώς και την διακίνηση επιβατών που επισκέπτονται την Κύπρο. Με την αναβάθμιση του ενισχύεται το συγκριτικό πλεονέκτημα της γεωγραφικής θέσης της χώρας σε σχέση με άλλα λιμάνια της Μεσογείου ώστε να προσελκύσει μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς μεταφόρτωσης. Η αναβάθμιση είναι αναγκαία για την καλύτερη διασύνδεση της Κύπρου με το δίκτυο των εμπορευματικών μεταφορικών ροών της ΕΕ και για να καταστεί η Κύπρος ευρωπαϊκό κέντρο διακίνησης με τρίτες χώρες. Οι παρεμβάσεις αυτές θα διευκολύνουν και τις εργασίες που διεξάγονται στην ΑΟΖ της χώρας και τη διεύρυνση της δυνατότητας εμπλοκής της χώρας στη αγορά της κρουαζιέρας στην περιοχή της Μεσογείου και θα συμβάλουν και στην αντιμετώπιση του προβλήματος προσβασιμότητας που αντιμετωπίζει η χώρα λόγω του νησιωτικού της χαρακτήρα και της μεγάλης απόστασης της από το οικονομικό κέντρο της ΕΕ.
- Επενδύσεις στο κεντρικό δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Οδικών Μεταφορών και ειδικότερα του Διαδρόμου του Κεντρικού Δικτύου αρ. 4: Αμβούργο, Πειραιάς Λεμεσός Λευκωσία, που συμβάλλουν στη βελτίωση της σύνδεσης του λιμένα Λεμεσού με το διευρωπαϊκό δίκτυο. Στο πλαίσιο αυτό θα προωθηθεί η ολοκλήρωση έργων που άρχισαν κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013. Με στόχο τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας του λιμένα Λεμεσού και για ανάδειξη της προστιθέμενης αξίας που θα επιφέρει η αναβάθμιση του (όπως αναφέρεται στο πιο πάνω σημείο) είναι απαραίτητο να υποστηρίζεται από ένα υψηλής ποιότητας δίκτυο αυτοκινητοδρόμων. Οι δράσεις που θα προωθηθούν στο ΔΕΔ-Μ θα συμβάλουν στη βελτίωση της πρόσβασης στο λιμένα, στην άμβλυνση των προβλημάτων συμφόρησης και στη μείωση του χρόνου διακίνησης.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυναμικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Δημόσιοι φορείς.
- Οργανισμοί κοινής ωφελείας.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 7i: Στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών, επενδύοντας στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελομένων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξής τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της η ΕΕ.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

Θα εξετάζονται επίσης τόσο ο προϋπολογισμός όσο και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Σε σχέση με την επενδυτική προτεραιότητα 7i, η Στρατηγική για τις Χερσαίες και Θαλάσσιες Μεταφορές που εκπονήθηκε από το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων θα αποτελέσει τη βάση για την επιλογή των συγχρηματοδοτούμενων έργων. Επίσης, οι προτεινόμενες παρεμβάσεις θα πρέπει να είναι σύμφωνες με τις πρόνοιες της Οδηγίας Πλαίσιο περί Υδάτων 2000/60/ΕΚ.

Θα ληφθεί επίσης υπόψη η συμβολή των έργων στους στόχους του Εθνικού Σχεδίου της Ποιότητας του Αέρα που καταρτίστηκε από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, καθώς και τυχόν συμβολή των έργων στην επίτευξη υποχρεωτικών στόχων που θέτουν σχετικές κοινοτικές νομοθεσίες.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 7i: Στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών, επενδύοντας στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 7i: Στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών, επενδύοντας στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας αναμένεται να χρηματοδοτηθεί η Β΄ Φάση του έργου «Δρόμος που συνδέει το Λιμάνι Λεμεσού με τον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου», η οποία αφορά στην αναβάθμιση του υφιστάμενου ανισόπεδου κόμβου στον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου και στην κατασκευή δρόμου μέχρι τον αυτοκινητόδρομο. Πρόσθετα περιλαμβάνει την κατασκευή δρόμου παράλληλα με το Λιμάνι και την κατασκευή κυκλικού κόμβου στη δυτική είσοδό του. Η Α΄ Φάση του έργου περιλάμβανε την κατασκευή δρόμου από το Λιμάνι μέχρι τη βιομηχανική περιοχή Λεμεσού, και από τη βιομηχανική περιοχή Λεμεσού μέχρι τον παλαιό δρόμο Λεμεσού – Πάφου. Πρόσθετα, η Α΄ Φάση περιλάμβανε λίμνη κατακράτησης, αγωγούς από και προς τη λίμνη, κανάλι προς την αλυκή, κυματοθραύστη και σύστημα αποστράγγισης. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου εκτιμάται στα €110εκ.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 7i: Στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών, επενδύοντας στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
7.i.1	Επέκταση του κρηπιδώματος λιμενικών υποδομών	μέτρα	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	500	Αρχή Λιμένων	Διετής
CO14a	Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων, εκ των οποίων: ΔΕΔ-Μ	χιλιόμετρα	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	3,6	Τμήμα Δημοσίων Έργων	Διετής

2.Α.8 Πλαίσιο επιδόσεων

Πίνακας 6: Πλαίσιο επιδόσεων του άξονα προτεραιότητας

Άξονας Προτεραιότητας			5 Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα						
Τύπος δείκτη (κύριο στάδιο υλοποίησης, οικονομικός δείκτης, δείκτης εκροών ή, κατά περίπτωση, δείκτης αποτελεσμάτων)	Κωδικός	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης κατά περίπτωση	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Ορόσημο για το 2018	Τελικός στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Επεξήγηση της σημασίας του δείκτη, κατά περίπτωση
Εκροών	CO31	Αριθμός νοικοκυριών με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης	Νοικοκυριά	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	700	1.700	Υπηρεσία Ενέργειας, ΟΠΣ	
Εκροών	4v.1	Μήκος δικτύου ποδηλατοδιαδρομής που κατασκευάζεται	Χλμ	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	6	21,5	Τμήμα Δημοσίων Έργων, Δήμος Λευκωσίας	

Εκροών	4ν.3	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται για βελτίωση της αστικής κινητικότητας	Τετρ. μέτρα	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε	25.000	160.000	Τμήμα Δημοσίων Έργων, Δήμος Λευκωσίας	
Εκροών	7.ι.1	Επέκταση του κρηπιδώματος λιμενικών υποδομών	μέτρα	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	150	500	Αρχή Λιμένων Κύπρου	
Χρηματοοικονομικός	ΧΔ5	Πιστοποιημένη ΔΔ στο σύνολο του Άξονα Προτεραιότητας	Ευρώ	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	41.500.000	152.350.079	ΟΠΣ	

2.Α.9 Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακες 7-11: Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης	
Άξονας Προτεραιότητας	5 Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα
Ταμείο	Ταμείο Συνοχής
Κατηγορία περιφέρειας	Δ.Ε.
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
013. Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση της δημόσιας υποδομής, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα	6.997.567
014. Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα	16.500.000
033 Ανακατασκευασμένη ή βελτιωμένη οδός ΔΕΔ-Μ	20.000.000
039. Θαλάσσιοι λιμένες (ΔΕΔ-Μ)	6.000.000
043. Υποδομή για καθαρές αστικές μεταφορές και προώθησή τους (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού και του τροχαίου υλικού)	68.000.000
090. Ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια	12.000.000

Πίνακας 8: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης	
Άξονας Προτεραιότητας	5 Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα
Ταμείο	Ταμείο Συνοχής
Κατηγορία περιφέρειας	Δ.Ε.
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
01. Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση	129.497.567

Πίνακας 9: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής	
Αξονας Προτεραιότητας	5 Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα
Ταμείο	Ταμείο Συνοχής
Κατηγορία περιφέρειας	Δ.Ε.
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
02. Μικρές αστικές περιοχές (μετρίως κατοικημένες με πληθυσμό >5.000)	61.000.000
07. Δεν εφαρμόζεται	68.497.567

Πίνακας 10: Διάσταση 4 – Μηχανισμοί υλοποίησης εδαφικής διάστασης	
Αξονας Προτεραιότητας	5 Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση των Εκπομπών του Διοξειδίου του Άνθρακα
Ταμείο	Ταμείο Συνοχής
Κατηγορία περιφέρειας	Δ.Ε.
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	129.497.567

2.Α.10 Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής

Αξονας Προτεραιότητας	5 Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση των Εκπομπών του Διοξειδίου του Άνθρακα

Η χρήση τεχνικής βοήθειας έχει ως στόχο την υποβοήθηση τόσο της επιτάχυνσης της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος όσο και της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των κοινοτικών και εθνικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, η τεχνική βοήθεια επικεντρώνεται στην ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των Αρμόδιων Αρχών για θέματα Διαχείρισης και Ελέγχου (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου και Ενδιάμεσοι Φορείς), καθώς και στην υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού του συνόλου των παρεμβάσεων του Προγράμματος.

Οι ενέργειες τεχνικής βοήθειας αφορούν κυρίως τη διαχείριση (συμπεριλαμβανομένων και των ενεργειών για το σχεδιασμό και την προετοιμασία της υλοποίησης του Προγράμματος, καθώς και των ενεργειών για την επιλογή των έργων), την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη δημοσιότητα, την εφαρμογή και τον έλεγχο του Προγράμματος και των έργων που εντάσσονται σε αυτά. Περισσότερες πληροφορίες αναφέρονται στον Άξονα Προτεραιότητας 7B.

2.Α.1 Άξονας Προτεραιότητας 6: Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη

Άξονας Προτεραιότητας	6
Τίτλος Άξονα Προτεραιότητας	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη

2.Α.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία

Τα κέντρα των πόλεων της Κύπρου παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα οικονομικού, κοινωνικού, περιβαλλοντικού και πολεοδομικού χαρακτήρα, που επιδεινώνονται με την εξέλιξη της οικονομικής κρίσης, όπως προέκυψε από στοιχεία του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, καθώς και από σχετικές έρευνες πεδίου που εκπόνησαν οι Τοπικές Αρχές κατά την ετοιμασία Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΒΑΑ):

- Σε ορισμένες αστικές περιοχές, ιδιαίτερα στο κέντρο της Λευκωσίας, ο πληθυσμός κάτω από το όριο της φτώχειας φτάνει το 24% και το κατά κεφαλή εισόδημα μειώθηκε σε €14,041. Η ανεργία σε κάποιους τομείς φτάνει το 21-39% με εμφανείς περιοχές εγκατάλειψης επιχειρήσεων, κυρίως στην πρωτεύουσα και στη Λάρνακα. Το 19% των νέων παραμένουν άνεργοι για μακρά χρονικά διαστήματα. Η πλειοψηφία των ανέργων παραμένουν χωρίς απασχόληση για διάστημα 24-47 μήνες, ιδιαίτερα στους τομείς των κατασκευών και των καταλυμάτων (διακοπή επιχειρηματικής δραστηριότητας μέχρι και 50%). Το 15% του πληθυσμού αδυνατεί να επιβιώσει χωρίς την παροχή συσσιτίου και η παρουσία κοινωνικών παντοπωλείων είναι εμφανής σε όλες τις πόλεις, ενώ τα περιστατικά παραβατικότητας και η ενδοοικογενειακή βία έχουν αυξηθεί.
- Δεν αξιοποιείται περίπου το 18% των εμπορικών ζωνών, ενώ σε κάποια αστικά κέντρα το 27% των χώρων αναψυχής δε λειτουργούν.
- Εμφανής βαθμός γήρανσης κτιριακού αποθέματος (ιδιωτικά και δημόσια). Οι μη συντηρημένες οικοδομές ανέρχονται σε ορισμένους θύλακες στο 58%, ενώ επιπλέον 10% είναι στατικά επικίνδυνες και 5% χρήζουν κατεδάφισης. Τα κτίρια αυτά είτε κατοικούνται από ηλικιωμένους χαμηλών εισοδημάτων είτε εγκαταλείπονται από τους ιδιοκτήτες τους, ενώ υποβαθμισμένες οικοδομές ενοικιάζονται από μετανάστες που διαβιούν κατά αριθμούς πολύ μεγαλύτερους από αυτούς που επιτρέπει το μέγεθος των κατοικιών, ενώ δε φαίνεται να υπάρχει στα αστικά κέντρα επαρκής πρόνοια για ένταξη μεταναστών και άλλων ευπαθών ομάδων στην ευρύτερη κοινωνία.
- Απουσιάζουν βιώσιμα συστήματα μεταφορών και επαρκείς χώροι στάθμευσης. Η χρήση του ποδηλάτου είναι δυνατή μόνο για το 5% του πληθυσμού. Το μήκος πεζοδρόμησης και ποδηλατοδρόμων κυμαίνεται στο 10% και 5% του μήκους των οδών αντίστοιχα.
- Απουσιάζουν χώροι πρασίνου σε θύλακες των αστικών περιοχών, υπάρχει αισθητική υποβάθμιση των όψεων και της οροφής τόσο των οικοδομών όσο και παραδοσιακών κτιρίων, ηχορύπανση, ανεξέλεγκτη διάθεση αποβλήτων και σοβαρή έλλειψη πρόνοιας για σκίαση.
- Διαπιστώνεται έλλειψη χώρων για φιλοξενία πολιτιστικών εκδηλώσεων, δημιουργικής απασχόλησης νέων και ηλικιωμένων, καθώς και περιορισμένη προσβασιμότητα σε πολιτισμικούς και αρχαιολογικούς χώρους των αστικών περιοχών.
- Τέλος διαπιστώνεται έλλειψη κέντρων για προσφορά υπηρεσιών/στήριξης σε ευπαθείς ομάδες ατόμων ή/και έλλειψη/χαμηλή επάρκεια πρόνοιας για προσφορά τέτοιων υπηρεσιών.

Κατά συνέπεια, είναι αναγκαία η συνεισφορά χρηματοδοτικών πόρων από περισσότερους του ενός θεματικούς στόχους, ώστε να εφαρμοστούν οι Στρατηγικές ΟΒΑΑ που έχουν εκπονηθεί, σύμφωνα με τις πρόνοιες της ΣΕΣ, στα αστικά κέντρα της Κύπρου (Λευκωσία, Λεμεσός, Λάρνακα και Πάφος):

- ΘΣ3 για τόνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και δημιουργία θέσεων απασχόλησης.
- ΘΣ6 για παρεμβάσεις ανάπλασης του αστικού περιβάλλοντος, προστασίας και αξιοποίησης φυσικών και πολιτιστικών πόρων.
- ΘΣ7 για βελτίωση της αστικής κινητικότητας μέσω πεζόδρομων, ποδηλατοδρόμων και κυκλοφοριακών ρυθμίσεων.
- ΘΣ9 για δημιουργία ή βελτίωση των κοινωνικών υποδομών.

2.A.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	Επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 3α

Επενδυτική Προτεραιότητας	3α
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων

2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	3α.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στις αστικές περιοχές παρέμβασης

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Η πρόσφατη οικονομική κρίση είχε ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, την εγκατάλειψη ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως είναι οι εμπορικές δραστηριότητες, και σε συνδυασμό με τη γήρανση του κτιριακού αποθέματος σε ορισμένες αστικές περιοχές, δημιούργησε μια εικόνα ερήμωσης στις περιοχές αυτές. Μέσω της χρηματοδότησης παρεμβάσεων για την αναβάθμιση παραγωγικών και εμπορικών υποδομών/περιοχών σε επιλεγμένες περιοχές παρέμβασης (βλ. Τμήμα 4 του παρόντος εγγράφου), επιδιώκεται η αναθέρμανση του παραγωγικού περιβάλλοντος εντός των αστικών κέντρων της Κύπρου και παράλληλα η βελτίωση της ελκυστικότητάς τους για επισκέψεις από το εσωτερικό και το εξωτερικό.

Η αναθέρμανση του οικονομικού περιβάλλοντος των αστικών περιοχών θα πραγματοποιηθεί κυρίως μέσω παρεμβάσεων μη οικονομικής στήριξης και στοχεύει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων υποβάθμισης και εγκατάλειψης που παρουσιάζουν οι εν λόγω περιοχές και στην οικονομική τους ανάπτυξη. Μέσω της μη οικονομικής στήριξης επιδιώκονται η αναζωογόνηση των εμπορικών υποδομών των αστικών περιοχών και η ενίσχυση της δικτύωσης μεταξύ ΜΜΕ, ώστε να βελτιωθεί η ελκυστικότητα των αστικών κέντρων των πόλεων όσον αφορά στην ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και στην προσέλκυση επισκεπτών σε αυτές. Επιδιώκονται επίσης η αναζωογόνηση των εργασιών υφιστάμενων επιχειρήσεων, η προσέλκυση νέων ΜΜΕ και κατ' επέκταση η διατήρηση των υφιστάμενων και η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

Οι παρεμβάσεις αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας θα υλοποιηθούν σε συνέργεια με τις παρεμβάσεις στις υπόλοιπες επενδυτικές προτεραιότητες του Άξονα, στο πλαίσιο εφαρμογής των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, καθώς και σε συμπληρωματικότητα με τις παρεμβάσεις του Άξονα 1, που στοχεύουν στην αναδιάρθρωση της οικονομίας και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 3α.1: Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στις αστικές περιοχές παρέμβασης

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
3α.5	Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις αστικές περιοχές	Επιχειρήσεις	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	14.039	2014	16.500	Τμήμα Φορολογίας	Ετήσια

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 3α: Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων.

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας αναμένεται να χρηματοδοτηθούν δράσεις/παρεμβάσεις μη οικονομικής στήριξης με σκοπό την ενδυνάμωση της παραγωγικής δραστηριότητας των υφιστάμενων και την προσέλκυση νέων ΜΜΕ στη περιοχή παρέμβασης, καθώς και δράσεις για την ενθάρρυνση της μεταξύ τους δικτύωσης και συνεργασίας. Ενδεικτικές δράσεις είναι:

- Αποκατάσταση κτιρίων/χώρων παραδοσιακών αγορών μέσω της ενίσχυσης /διάσωσης και ανάδειξης του παραδοσιακού τους χαρακτήρα με σκοπό την επαναχρησιμοποίησή τους από υφιστάμενους και νέους πωλητές.
- Η παροχή σύγχρονων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών σε χώρους αγορών για την υποστήριξη της λειτουργίας των επιχειρήσεων.
- Η δημιουργία κέντρων επιχειρηματικότητας για την ενίσχυση των οικονομικών δραστηριοτήτων στις περιοχές παρέμβασης και την υποστήριξη της διάδοσης καινοτομιών μεταξύ των επιχειρήσεων.
- Παρεμβάσεις εξωραϊσμού περιοχών/χώρων συγκέντρωσης εμπορικών δραστηριοτήτων ή/και δημιουργία χώρων προώθησης τοπικών παραδοσιακών και άλλων προϊόντων.

Οι δράσεις αυτές θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά με παρεμβάσεις του ΕΚΤ για την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και θα αφορούν κυρίως κλάδους που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διάρθρωση του τοπικού παραγωγικού ιστού, κλάδους παραγωγής τοπικών υπηρεσιών ή/και κλάδους συμπληρωματικούς προς τον τουριστικό τομέα.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ή σκοπεύουν να δραστηριοποιηθούν στις αστικές περιοχές παρέμβασης, περιλαμβανομένων και φυσικών προσώπων που προτίθενται να αναλάβουν επιχειρηματικές δραστηριότητες στις εν λόγω περιοχές,
- Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλοι αρμόδιοι φορείς, όπως αυτοί προσδιορίζονται μέσα από τις ολοκληρωμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, σε ότι αφορά στη δημιουργία και διάθεση των κατάλληλων υποδομών στήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 3α: Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων.

Συμφώνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Ταμείων, η επιλογή των δράσεων βιώσιμης αστικής ανάπτυξης θα γίνεται από τις εμπλεκόμενες Τοπικές Αρχές/αρμοδίους Φορείς για την αστική ανάπτυξη, στη βάση σχετικής συμφωνίας με τη Διαχειριστική Αρχή και σύμφωνα με το άρθρο 7 του Κανονισμού (ΕΕ) 1301/2013 για το ΕΤΠΑ.

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η επίτευξη των στόχων των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, των ειδικών στόχων της παρούσας επενδυτικής προτεραιότητας, των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατό περισσότερων επωφελούμενων αποδεκτών στις περιοχές παρέμβασης.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκών προϋποθέσεων ένταξης τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της η ΕΕ.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Πρόσθετα των πιο πάνω, στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των πράξεων θα λαμβάνεται υπόψη η υλοποίηση παρόμοιων δράσεων στο πλαίσιο άλλων οριζόντιων Αξόνων του παρόντος ή άλλων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (π.χ. ΕΚΤ), ώστε να αποφεύγεται τυχόν αλληλοεπικάλυψη τόσο από πλευράς επιλέξιμων χρήσεων όσο και δυνητικών δικαιούχων. Επίσης, λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες και τα έργα που υλοποιήθηκαν κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, επιδιώκεται η προώθηση έργων που να είναι πρωτοποριακά, καινοτόμα και οικονομικά αποδοτικά, έτσι ώστε να καταστεί βιώσιμη η αστική ανάπτυξη.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 3α: Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων.

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 3α: Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων.

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν περιλαμβάνονται Μεγάλα Έργα.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 3α: Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	80	ΥΕΕΒΤ, Δημοτικές Αρχές, ΥΕΣ, ΟΠΣ	Ετήσια
CO04	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη-οικονομική στήριξη	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	80	ΥΕΕΒΤ, Δημοτικές Αρχές, ΥΕΣ, ΟΠΣ	Ετήσια
CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που ενισχύονται	Ισοδύναμα πλήρους χρόνου	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	120	ΥΕΕΒΤ, Δημοτικές Αρχές, ΥΕΣ, ΟΠΣ	Διετής

2.Α.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 4ε

Επενδυτική Προτεραιότητας	4ε
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων

2.Α.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	4ε.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Βελτίωση της μετακίνησης στις αστικές περιοχές

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Οι παρεμβάσεις του παρόντος ειδικού στόχου αφορούν στην ανάπτυξη των κατάλληλων υποδομών και στη βελτίωση των συνθηκών μετακίνησης στις αστικές περιοχές παρέμβασης, στο πλαίσιο της ευρύτερης πολιτικής του κράτους για προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας. Οι παρεμβάσεις αυτές θα υλοποιηθούν σε συνέργεια με τις παρεμβάσεις στις υπόλοιπες επενδυτικές προτεραιότητες του Άξονα 6, στο πλαίσιο εφαρμογής των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, καθώς και σε συμπληρωματικότητα με τις παρεμβάσεις του Άξονα 5, στα πλαίσια του οποίου θα χρηματοδοτηθεί η εφαρμογή υφιστάμενων σχεδίων αστικής κινητικότητας αλλά και η εκπόνηση νέων σχεδίων για τις πόλεις στις οποίες δεν έχει ακόμη αναπτυχθεί ο εν λόγω ολοκληρωμένος σχεδιασμός.

Οι παρεμβάσεις που θα εφαρμοστούν επιδιώκουν την ενίσχυση των ήπιων μέσων μεταφοράς και ιδιαίτερα της χρήσης του ποδηλάτου, και τη συνολική βελτίωση των συνθηκών κυκλοφορίας στις αστικές περιοχές, τόσο των πεζών όσο και των οχημάτων, μηχανοκίνητων ή μη, με έμφαση στα αστικά κέντρα των πόλεων, όπου παρατηρείται εντονότερη κυκλοφοριακή συμφόρηση. Μέσω της επενδυτικής προτεραιότητας επιδιώκονται η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που παράγονται από τον τομέα των μεταφορών, η βελτίωση της ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού, καθώς και η βελτίωση της ελκυστικότητας και επισκεψιμότητας των εν λόγω περιοχών.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 4ε.1: Βελτίωση της μετακίνησης στις αστικές περιοχές

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
4ε.1	Χρήση ιδιωτικών οχημάτων στις αστικές περιοχές	Ποσοστό μετακινήσεων με ιδιωτικό όχημα	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	85	2015	78	Δημοτικές Αρχές, ΥΕΣ, Τμήμα Δημοσίων Έργων, Έρευνα πεδίου	Διατής

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 4ε: Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Μέσω της επενδυτικής προτεραιότητας θα υλοποιηθούν δράσεις οι οποίες συμβάλλουν στη βελτίωση της κινητικότητας στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, οι οποίες προκύπτουν από ολοκληρωμένα σχέδια αστικής κινητικότητας τα οποία έχουν εκπονηθεί ή θα εκπονηθούν από τις αρμόδιες υπηρεσίες του κράτους, σε συνεργασία με τις Τοπικές Αρχές. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες κατηγορίες δράσεων:

- Επέκταση και αναβάθμιση δικτύων πεζοδρόμων.
- Δημιουργία/επέκταση ποδηλατοδρόμων.
- Αναβάθμιση των υποδομών των οδών, μονοδρομήσεις οδών και διευθετήσεις της κυκλοφορίας.
- Αναβάθμιση συστημάτων ελέγχου φωτοελεγχόμενων κόμβων και διαβάσεων πεζών/ποδηλατιστών.

- Χώροι/διευθετήσεις στάθμευσης περιμετρικά των παραδοσιακών πυρήνων των πόλεων με σκοπό τη συγκράτηση της χρήσης ιδιωτικών οχημάτων εντός του αστικού κέντρου.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Αρμόδιοι δημόσιοι φορείς (π.χ. Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, Τμήμα Δημοσίων Έργων).
- Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 4ε: Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων

Σύμφωνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Ταμείων, η επιλογή των δράσεων βιώσιμης αστικής ανάπτυξης θα γίνεται από τις εμπλεκόμενες Τοπικές Αρχές/αρμοδίους Φορείς για την αστική ανάπτυξη, στη βάση σχετικής συμφωνίας με τη Διαχειριστική Αρχή και σύμφωνα με το άρθρο 7 του Κανονισμού (ΕΕ) 1301/2013 για το ΕΤΠΑ.

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η επίτευξη των στόχων των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, των ειδικών στόχων της παρούσας επενδυτικής προτεραιότητας, των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατό περισσότερων επωφελούμενων αποδεκτών στις περιοχές παρέμβασης.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξης τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της ΕΕ.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Πρόσθετα των πιο πάνω, στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των πράξεων θα λαμβάνεται υπόψη η υλοποίηση παρόμοιων δράσεων στο πλαίσιο άλλων οριζόντιων Αξόνων του παρόντος ή άλλων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (π.χ. ΕΚΤ), ώστε να αποφεύγεται τυχόν αλληλοεπικάλυψη τόσο από

πλευράς επιλέξιμων χρήσεων όσο και δυνητικών δικαιούχων. Επίσης, λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες και τα έργα που υλοποιήθηκαν κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, επιδιώκεται η προώθηση έργων που να είναι πρωτοποριακά, καινοτόμα και οικονομικά αποδοτικά, έτσι ώστε να καταστεί βιώσιμη η αστική ανάπτυξη.

Θα ληφθεί επίσης υπόψη η συμβολή των έργων στους στόχους του Εθνικού Σχεδίου της Ποιότητας του Αέρα που καταρτίστηκε από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, καθώς και τυχόν συμβολή των έργων στην επίτευξη υποχρεωτικών στόχων που θέτουν σχετικές κοινοτικές νομοθεσίες.

Επιπρόσθετα, θα εξετάζεται η συνάφεια των πράξεων με το σχέδιο αστικής κινητικότητας της κάθε πόλης, όπου αυτό υπάρχει.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 4ε: Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 4ε: Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν περιλαμβάνονται Μεγάλα Έργα.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 4ε: Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων.

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
4ε.1	Μήκος δικτύου ποδηλατοδιαδρομής που κατασκευάζεται	Χλμ.	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	6,8	Δημοτικές Αρχές, Τμήμα Δημοσίων Έργων, ΟΠΣ	Διετής
4ε.3	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται για βελτίωση της αστικής κινητικότητας	Τετ. Μέτρα	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	32.000	Δημοτικές Αρχές, Τμήμα Δημοσίων Έργων, ΟΠΣ	Διετής

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 6γ

Επενδυτική Προτεραιότητας	6γ
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	6γ.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Βελτίωση της ελκυστικότητας αστικών περιοχών πολιτιστικού ενδιαφέροντος

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Οι πόλεις της Κύπρου διαθέτουν αξιόλογο πολιτιστικό απόθεμα, ιδιαίτερα κτιριακό (κτίρια με ιστορικό, θρησκευτικό ή ευρύτερα πολιτιστικό ενδιαφέρον), το οποίο όμως παραμένει σε μεγάλο βαθμό ανενεργό, παρότι θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για την ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων, με σημαντικά αποτελέσματα τόσο στην οικονομική αναζωογόνηση περιοχών που σήμερα βρίσκονται σε φάση παρακμής όσο και στη βελτίωση της ελκυστικότητάς τους.

Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου θα ενισχυθούν παρεμβάσεις προστασίας, ανάδειξης και αξιοποίησης των πολιτιστικών πόρων στις αστικές περιοχές. Από την υλοποίηση των παρεμβάσεων αναμένεται να επιτευχθεί αφενός η αισθητική αναβάθμιση των περιοχών και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων τους και αφετέρου η βελτίωση της επισκεψιμότητάς τους, με άμεση αντανάκλαση στην ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας των περιοχών αυτών. Οι παρεμβάσεις που συνδέονται με την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος των αστικών περιοχών βρίσκονται σε άμεση συνάφεια με την κεντρική επιδίωξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος για την αναγκαία σύζευξη των στοιχείων του πολιτισμού με την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της χώρας και την ποιοτική και ποσοτική βελτίωση της τουριστικής δραστηριότητας στη χώρα. .

Οι παρεμβάσεις αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας θα υλοποιηθούν σε συνέργεια με τις παρεμβάσεις στις υπόλοιπες επενδυτικές προτεραιότητες του Άξονα, στα πλαίσια εφαρμογής των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, καθώς και σε συμπληρωματικότητα με τις παρεμβάσεις του Άξονα 1 για την αναβάθμιση και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και του Άξονα 3 για την ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 6γ.1: Βελτίωση της ελκυστικότητας αστικών περιοχών πολιτιστικού ενδιαφέροντος

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
6γ.3	Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία σε αστικές περιοχές	Αριθμός επισκεπτών / έτος	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	124.415	2014	133.000	Δημοτικές Αρχές, Τμήμα Αρχαιοτήτων	Διετής

2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.A.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 6γ: Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας θα υλοποιηθούν δράσεις όπως:

- Αποκατάσταση, ανάδειξη και αξιοποίηση υφιστάμενων χώρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων, όπως θέατρα, παραδοσιακοί κινηματογράφοι κλπ.
- Δημιουργία νέων χώρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων ή χώρων πολλαπλών χρήσεων με άξονα τον πολιτισμό.
- Προσδιορισμός διαδρομών πολιτιστικών περιπάτων για την ανάδειξη και αξιοποίηση των θέσεων θρησκευτικών, ιστορικών και άλλων πολιτιστικών στοιχείων των πόλεων.
- Αποκατάσταση, ανάδειξη λοιπών κτιρίων που συνθέτουν το πολιτιστικό απόθεμα των αστικών περιοχών (π.χ. χάνια, παραδοσιακά κτίρια, κλπ.) και ανάπτυξη νέων χρήσεων πολιτιστικού χαρακτήρα σε αυτά.
- Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δυννητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Αρμόδιοι δημόσιοι φορείς (π.χ. Υπουργείο Εσωτερικών, Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, Τμήμα Αρχαιοτήτων).
- Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Επιχειρήσεις.

2.A.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 6γ: Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Σύμφωνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Ταμείων, η επιλογή των δράσεων βιώσιμης αστικής ανάπτυξης θα γίνεται από τις εμπλεκόμενες Τοπικές Αρχές/αρμοδίους Φορείς για την αστική ανάπτυξη, στη βάση σχετικής συμφωνίας με τη Διαχειριστική Αρχή και σύμφωνα με το άρθρο 7 του Κανονισμού (ΕΕ) 1301/2013 για το ΕΤΠΑ.

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η επίτευξη των στόχων των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, των ειδικών στόχων της παρούσας επενδυτικής προτεραιότητας, των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατό περισσότερων επωφελούμενων αποδεκτών στις περιοχές παρέμβασης.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξής τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της η ΕΕ.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Πρόσθετα των πιο πάνω, στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των πράξεων θα λαμβάνεται υπόψη η υλοποίηση παρόμοιων δράσεων στο πλαίσιο άλλων οριζόντιων Αξόνων του παρόντος ή άλλων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (π.χ. ΕΚΤ), ώστε να αποφεύγεται τυχόν αλληλοεπικάλυψη τόσο από πλευράς επιλέξιμων χρήσεων όσο και δυνητικών δικαιούχων. Επίσης, λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες και τα έργα που υλοποιήθηκαν κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, επιδιώκεται η προώθηση έργων που να είναι πρωτοποριακά, καινοτόμα και οικονομικά αποδοτικά, έτσι ώστε να καταστεί βιώσιμη η αστική ανάπτυξη.

Σημειώνεται ότι οι επενδύσεις σε πολιτιστικές και τουριστικές υποδομές υπόκεινται στους περιορισμούς που αναφέρονται στο Άρθρο 3(1)(ε) του Κανονισμού για το ΕΤΠΑ, με αποτέλεσμα η στήριξη να περιορίζεται σε «επενδύσεις στην ανάπτυξη του ενδογενούς δυναμικού μέσω διορθώσεων των επενδύσεων σε εξοπλισμό και υποδομών μικρής κλίμακας, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών μικρής κλίμακας για πολιτιστικές και τουριστικές υποδομές». Η διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς θα μπορούσε να λάβει τη μορφή μιας ολοκληρωμένης λειτουργίας, συμπεριλαμβανομένων των συμπληρωματικών δράσεων στήριξης που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου της σχετικής επενδυτικής προτεραιότητας. Αυτή η ολοκληρωμένη λειτουργία μπορεί να περιλαμβάνει διάφορες μικρής κλίμακας υποδομές που θα μπορούσαν να αποτελέσουν ακόμα και «μεγάλο έργο».

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα δγ: Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα δγ: Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν περιλαμβάνονται Μεγάλα Έργα.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 6γ: Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
6γ.2	Υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος που υφίστανται βελτιωτικές παρεμβάσεις	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	6	Δημοτικές Αρχές, ΥΕΣ, Τμήμα Αρχαιοτήτων, ΟΠΣ	Διετής
CO39	Δημόσια ή εμπορικά κτίρια που κτίζονται ή ανακαινίζονται σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	4.500	Δημοτικές Αρχές, ΥΕΣ, Τμήμα Αρχαιοτήτων, ΟΠΣ	Διετής

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 6ε

Επενδυτική Προτεραιότητα	6ε
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνηση και απολύμανση των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου

2.A.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	6ε.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Στις τέσσερις αστικές περιοχές της χώρας διαπιστώνεται η ύπαρξη θυλάκων υποβάθμισης τόσο σε όρους αισθητικής υποβάθμισης όσο και όρους ηχορύπανσης, περιβαλλοντικής όχλησης, έλλειψης ελεύθερων χώρων και έλλειψης πρόνοιας για σκίαση.

Οι ανάγκες αυτές θα αντιμετωπισθούν μέσα από πολεοδομικές παρεμβάσεις, επιδιώκοντας την αισθητική αναβάθμιση του φυσικού και ιδιαίτερα του δομημένου περιβάλλοντος συγκεκριμένων περιοχών μέσα στα αστικά κέντρα, την αντιμετώπιση των ελλείψεων που παρουσιάζονται σε δημόσια προσβάσιμους χώρους και τις επιλεγμένες παρεμβάσεις σε περιοχές που εμπεριέχουν ιδιαίτερα πολιτιστικά ή ιστορικά χαρακτηριστικά. Ως αποτέλεσμα επιδιώκεται η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, καθώς και η βελτίωση της ελκυστικότητας των εν λόγω περιοχών ως τόπων διαμονής, εργασίας, αλλά και τουριστικού προορισμού, με την κατ' επέκταση οικονομική αναβάθμισή τους.

Οι παρεμβάσεις που προγραμματίζονται θα σχεδιαστούν και εφαρμοστούν σε συνέργεια και συμπληρωματικότητα με τις παρεμβάσεις στις υπόλοιπες επενδυτικές προτεραιότητες του Άξονα 6, στα πλαίσια εφαρμογής των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, με σκοπό την αντιμετώπιση των πιο πάνω προκλήσεων και προβλημάτων.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 6ε.1: Αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
6ε.2	Ποσοστό αστικών περιοχών που αναβαθμίζονται	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	36	2015	50	Δημοτικές Αρχές, ΥΕΣ, ΟΠΣ	Διετής

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 6ε: Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των πόλεων, αναζωογόνηση και απολύμανση των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας ενισχύονται δράσεις στον τομέα της βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος, οι οποίες εξειδικεύονται μέσω των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης. Ενδεικτικά, οι δράσεις αυτές δύναται να περιλαμβάνουν:

- Αποκατάσταση όψεων κτιρίων σε επιλεγμένες περιοχές των πόλεων.
- Ανάπλαση πλατειών ή άλλων χώρων, για ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους ελεύθερων δραστηριοτήτων
- Πεζοδρόμηση, συντήρηση στοιχείων δομημένου περιβάλλοντος σε υποβαθμισμένους θύλακες των πόλεων.
- Αναπλάσεις συνοικιών με έντονα στοιχεία υποβάθμισης και ενίσχυση, αναβάθμιση και προβολή ιδιαίτερων αισθητικών και πολιτιστικών στοιχείων του δομημένου περιβάλλοντος.
- Παρεμβάσεις για τη δημιουργία ή αναβάθμιση κήπων, ενίσχυση περιοχών ή αξόνων πρασίνου στις υποβαθμισμένες περιοχές.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Επίσης, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Δινητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Αρμόδιοι δημόσιοι φορείς (π.χ. Υπουργείο Εσωτερικών, Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, Τμήμα Περιβάλλοντος)
- Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 6ε: Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των πόλεων, αναζωογόνηση και απολύμανση των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου

Συμφώνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Ταμείων, η επιλογή των δράσεων βιώσιμης αστικής ανάπτυξης θα γίνεται από τις εμπλεκόμενες Τοπικές Αρχές/αρμοδίους Φορείς για την αστική ανάπτυξη, στη βάση σχετικής συμφωνίας με τη Διαχειριστική Αρχή και σύμφωνα με το άρθρο 7 του Κανονισμού (ΕΕ) 1301/2013 για το ΕΤΠΑ.

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η επίτευξη των στόχων των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, των ειδικών στόχων της παρούσας επενδυτικής προτεραιότητας, των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατό περισσότερων επωφελούμενων αποδεκτών στις περιοχές παρέμβασης.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξης τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της ΕΕ.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Πρόσθετα των πιο πάνω, στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των πράξεων θα λαμβάνεται υπόψη η υλοποίηση παρόμοιων δράσεων στο πλαίσιο άλλων οριζόντιων Αξόνων του παρόντος ή άλλων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (π.χ. ΕΚΤ), ώστε να αποφεύγεται τυχόν αλληλοεπικάλυψη τόσο από πλευράς επιλέξιμων χρήσεων όσο και δυνητικών δικαιούχων. Επίσης, λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες και τα έργα που υλοποιήθηκαν κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, επιδιώκεται η προώθηση έργων που να είναι πρωτοποριακά, καινοτόμα και οικονομικά αποδοτικά, έτσι ώστε να καταστεί βιώσιμη η αστική ανάπτυξη.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα δε: Ανάλυση δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνηση και απολύμανση των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα δε: Ανάλυση δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνηση και απολύμανση των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν περιλαμβάνονται Μεγάλα Έργα.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 6ε: Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνηση και απολύμανση των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
CO38	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	79.000	Δημοτικές Αρχές, ΥΕΣ, ΟΠΣ	Διατής

2.Α.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 9β

Επενδυτική Προτεραιότητας	9β
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και οποιωνδήποτε διακρίσεων μέσω της παροχής στήριξης για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση κοινοτήτων εντός αστικών και αγροτικών περιοχών

2.Α.5 Ειδικοί Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	9β.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Οι πόλεις της Κύπρου, ιδιαίτερα οι κεντρικές περιοχές τους, πλήττονται ιδιαίτερα από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, όπως αντανακλώνται στη συγκέντρωση υψηλού ποσοστού του πληθυσμού που βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, τη συγκέντρωση μεγάλου αριθμού ηλικιωμένων χαμηλού εισοδήματος, τη συγκέντρωση ευπαθών κοινωνικών ομάδων και τις ελλείψεις που διαπιστώνονται σε κοινωνικές υποδομές και κοινωνικές υπηρεσίες.

Μέσω του ειδικού στόχου θα ενισχυθούν παρεμβάσεις οι οποίες θα συμβάλουν στη βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές, οι οποίες παρουσιάζουν έντονα στοιχεία οικονομικής υστέρησης και υψηλής συγκέντρωσης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Ειδικότερα, επιδιώκεται η αναβάθμιση και ο εμπλουτισμός των προσφερόμενων κοινωνικών υπηρεσιών που παρέχουν οι Δήμοι, ώστε να ικανοποιήσουν όσο το δυνατό περισσότερες ανάγκες των δημοτών τους.

Επιπρόσθετα, οι προγραμματιζόμενες δράσεις αναμένεται να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων των αστικών περιοχών και να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή, αντιμετωπίζοντας τα προβλήματα περιθωριοποίησης, που παρατηρούνται ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, της οικονομικής κρίσης αλλά και της υψηλής συγκέντρωσης μεταναστών και άλλων ευπαθών ομάδων πληθυσμού στα αστικά κέντρα.

Οι παρεμβάσεις αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας θα υλοποιηθούν σε συνέργεια με τις παρεμβάσεις στις υπόλοιπες επενδυτικές προτεραιότητες του Άξονα, στα πλαίσια εφαρμογής των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης. Στο σχεδιασμό των σχετικών παρεμβάσεων θα ληφθεί υπόψη η δυνατότητα συνέργειας ή/και συμπληρωματικότητας με αντίστοιχες δράσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, οι οποίες προβλέπεται να υλοποιηθούν σε αστικές περιοχές.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 9β.1: Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
9β.2	Δυνατότητα εξυπηρέτησης των κοινωνικών υποδομών στις αστικές περιοχές	άτομα/ημέρα	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	235	2015	600	Δημοτικές Αρχές, ΥΕΠΚΑ, ΥΕΣ	Διαρκής

2.Α.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Α.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 9β: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και οποιωνδήποτε διακρίσεων μέσω της παροχής στήριξης για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση κοινοτήτων εντός αστικών και αγροτικών περιοχών

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας δίνεται έμφαση στην υλοποίηση παρεμβάσεων για ενίσχυση των υφιστάμενων ή /και τη δημιουργία νέων υποδομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών για την τοπική κοινωνία, με σκοπό τη βελτίωση της πρόσβασης των ευπαθών ομάδων πληθυσμού των αστικών κέντρων των πόλεων στις υπηρεσίες αυτές. Επιδιώκεται επίσης η παροχή νέων κοινωνικών υπηρεσιών, έτσι ώστε να καλυφτούν όσο το δυνατό περισσότερες ανάγκες των δημοτών των αστικών κέντρων. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Η δημιουργία κέντρων κοινωνικής πρόνοιας, ενημέρωσης και δημιουργικής απασχόλησης ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού
- Η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς ηλικιωμένους και άλλες ευάλωτες ομάδες
- Η δημιουργία Κέντρων Υποδοχής Αστέγων
- Η ανακαίνιση κτιρίων ή/και η ανάπλαση χώρων για την εγκατάσταση ή/και παροχή κοινωνικών υπηρεσιών.

Οι δράσεις αυτές θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά με παρεμβάσεις του ΕΚΤ για στήριξη και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στις εν λόγω υποβαθμισμένες περιοχές. Επίσης, στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας είναι δυνατόν να γίνει χρήση του άρθρου 98(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, για τη χρηματοδότηση μέρους πράξεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου αυτού. Πρόσθετα, είναι δυνατόν να καλυφτούν συνεισφορές σε είδος σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 69(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013.

Οι ειδικές προτεραιότητες και δράσεις ανά περιοχή παρέμβασης εξειδικεύονται μέσα από τις Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης για τα αστικά κέντρα των πόλεων της Κύπρου, με έμφαση στη στήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων των περιοχών αυτών, ιδιαίτερα του πληθυσμού που βρίσκεται σε κατάσταση φτώχειας ή απειλείται από φτώχεια ή/και κοινωνικό αποκλεισμό.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Αρμόδιοι δημόσιοι φορείς (π.χ. Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων).
- Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 9β: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και οποιωνδήποτε διακρίσεων μέσω της παροχής στήριξης για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση κοινοτήτων εντός αστικών και αγροτικών περιοχών

Συμφώνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Ταμείων, η επιλογή των δράσεων βιώσιμης αστικής ανάπτυξης θα γίνεται από τις εμπλεκόμενες Τοπικές Αρχές/αρμοδίους Φορείς για την αστική ανάπτυξη, στη βάση σχετικής συμφωνίας με τη Διαχειριστική Αρχή και συμφώνα με το άρθρο 7 του Κανονισμού (ΕΕ) 1301/2013 για το ΕΤΠΑ.

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η επίτευξη των στόχων των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, των ειδικών στόχων της παρούσας επενδυτικής προτεραιότητας, των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατό περισσότερων επωφελούμενων αποδεκτών στις περιοχές παρέμβασης.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξης τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της η ΕΕ.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Πρόσθετα των πιο πάνω, στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των πράξεων θα λαμβάνεται υπόψη η υλοποίηση παρόμοιων δράσεων στο πλαίσιο άλλων οριζόντιων Αξόνων του παρόντος ή άλλων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (π.χ. ΕΚΤ), ώστε να αποφεύγεται τυχόν αλληλοεπικάλυψη τόσο από πλευράς επιλέξιμων χρήσεων όσο και δυνητικών δικαιούχων. Επίσης, λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες και τα έργα που υλοποιήθηκαν κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, επιδιώκεται η προώθηση έργων που να είναι πρωτοποριακά, καινοτόμα και οικονομικά αποδοτικά, έτσι ώστε να καταστεί βιώσιμη η αστική ανάπτυξη.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 9β: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και οποιωνδήποτε διακρίσεων μέσω της παροχής στήριξης για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση κοινοτήτων εντός αστικών και αγροτικών περιοχών

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.A.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 9β: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και οποιωνδήποτε διακρίσεων μέσω της παροχής στήριξης για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση κοινοτήτων εντός αστικών και αγροτικών περιοχών

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν περιλαμβάνονται Μεγάλα Έργα.

2.A.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 9β: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και οποιωνδήποτε διακρίσεων μέσω της παροχής στήριξης για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση κοινοτήτων εντός αστικών και αγροτικών περιοχών

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
CO37	Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Φυσικά πρόσωπα	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	40.000	Δημοτικές Αρχές, ΥΕΣ, ΟΠΣ	διετής

2.A.8 Πλαίσιο επιδόσεων

Πίνακας 6: Πλαίσιο επιδόσεων του άξονα προτεραιότητας

Άξονας Προτεραιότητας 6 - Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη									
Τύπος δείκτη (κύριο στάδιο υλοποίησης, οικονομικός δείκτης, δείκτης εκροών ή, κατά περίπτωση, δείκτης αποτελεσμάτων)	Κωδικός	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης, κατά περίπτωση	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Ορόσημο για το 2018	Τελικός στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Επεξήγηση της σημασίας του δείκτη, κατά περίπτωση
Εκροών	4ε.3	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται για βελτίωση της αστικής κινητικότητας	Τετραγωνικά μέτρα	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	15.000	32.000	Δημοτικές Αρχές, Τμήμα Δημοσίων Έργων, ΟΠΣ	
Εκροών	6γ.2	Υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος που υφίστανται βελτιωτικές παρεμβάσεις	πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	3	6	Δημοτικές Αρχές, ΥΕΣ, Τμήμα Αρχαιοτήτων, ΟΠΣ	

Εκροών	CO38	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	12.000	79.000	Δημοτικές Αρχές, ΥΕΣ, ΟΠΣ	
Χρηματοοικονομικός	ΧΔ6	Πιστοποιημένη ΔΔ στο σύνολο του Άξονα Προτεραιότητας	Ευρώ	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	64.000.000	99.884.118	ΟΠΣ	

2.Α.9 Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακες 7-11: Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης	
Άξονας Προτεραιότητας	6 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
001. Γενική παραγωγική επένδυση στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	8.000.000
043. Υποδομή και προώθηση καθαρών αστικών μεταφορών (συμπεριλαμβάνονται ο εξοπλισμός και το τροχαίο υλικό)	10.000.000
055. Άλλες κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη	12.000.000
090. Ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια για περιπάτους	7.750.000
092. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιας τουριστικής περιουσίας	35.151.500
094. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς	9.000.000
101. Διασταυρούμενη χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ (ενίσχυση ενεργειών τύπου ΕΚΤ που είναι αναγκαίες για την ικανοποιητική εφαρμογή του επιχειρησιακού μέρους του ΕΤΠΑ και συνδέονται άμεσα με αυτό)	3.000.000

Πίνακας 8: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης	
Άξονας Προτεραιότητας	6 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
01. Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση	84.901.500

Πίνακας 9: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής	
Άξονας Προτεραιότητας	6 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
02. Μικρές αστικές περιοχές (μετρίως κατοικημένες με πληθυσμό >5.000)	84.901.500

Πίνακας 10: Διάσταση 4 – Μηχανισμοί υλοποίησης εδαφικής διάστασης	
Άξονας Προτεραιότητας	6 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
02. Άλλες ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη	84.901.500

Πίνακας 10: Διάσταση 4 – Μηχανισμοί υλοποίησης εδαφικής διάστασης	
Άξονας Προτεραιότητας	6 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
02. Άλλες ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη	84.901.500

2.Α.10 Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής

Άξονας Προτεραιότητας	6 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη

Η χρήση τεχνικής βοήθειας έχει ως στόχο την υποβοήθηση τόσο της επιτάχυνσης της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος όσο και της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των κοινοτικών και εθνικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, η τεχνική βοήθεια επικεντρώνεται στην ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των Αρμόδιων Αρχών για θέματα Διαχείρισης και Ελέγχου (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου και Ενδιάμεσοι Φορείς), καθώς και στην υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού του συνόλου των παρεμβάσεων του Προγράμματος.

Οι ενέργειες τεχνικής βοήθειας αφορούν κυρίως τη διαχείριση (συμπεριλαμβανομένων και των ενεργειών για το σχεδιασμό και την προετοιμασία της υλοποίησης του Προγράμματος, καθώς και των ενεργειών για την επιλογή των έργων), την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη δημοσιότητα, την εφαρμογή και τον έλεγχο του Προγράμματος και των έργων που εντάσσονται σε αυτά. Περισσότερες πληροφορίες αναφέρονται στον Άξονα Προτεραιότητας 7Α.

2.A.1 Άξονας Προτεραιότητας 8: Στήριξη της ανθεκτικότητας της δημόσιας υγείας μέσω του ΕΤΠΑ REACT-EU

Άξονας Προτεραιότητας	8
Τίτλος Άξονα Προτεραιότητας	Στήριξη της ανθεκτικότητας της δημόσιας υγείας μέσω του ΕΤΠΑ REACT-EU
☒	Ο Άξονας αφορά εξ' ολοκλήρου στο REACT-EU

2.A.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία

Δεν εφαρμόζεται.

2.A.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	ΕΤΠΑ REACT-EU
Κατηγορία περιφέρειας	Δεν εφαρμόζεται
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	Επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες

2.A.4 Επενδυτική Προτεραιότητα 13i

Επενδυτική Προτεραιότητα	13i
Τίτλος Επενδυτικής Προτεραιότητας	Στήριξη της αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, λόγω της πανδημίας της COVID-19 και προετοιμασία μιας πράσινης, ψηφιακής και ανθεκτικής ανάκαμψης της οικονομίας

2.A.5 Ειδικό Στόχοι που αντιστοιχούν στην Επενδυτική Προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός Στόχος	13i.1
Τίτλος Ειδικού Στόχου	Ενίσχυση του συστήματος υγείας για απάμβλυνση των συνεπειών της πανδημίας COVID-19

Τα αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Ο άμεσος επηρεασμός του συνόλου της πληθυσμού της χώρας από την πανδημία COVID-19 και οι αλυσιδωτές επιπτώσεις στο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, καθιστούν αναγκαία την λήψη μέτρων για αντιμετώπιση της πανδημίας, καθώς και μέτρων πρόληψης για αποφυγή του ενδεχομένου εξάπλωσής της. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο του ειδικού στόχου επιδιώκεται η ενίσχυση του γενικού συστήματος υγείας και των νοσηλευτηρίων, ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν επαρκώς στην αντιμετώπιση της πανδημίας και στην αναχαίτιση της εξάπλωσής της. Παράλληλα, επιδιώκεται η

ενίσχυση της πρόληψης και της ανίχνευσης του ιού, η αποτροπή της εξάπλωσης του και κατ' επέκταση η προστασία της δημόσιας υγείας.

Επιπρόσθετα, μέσα από αυτό τον ειδικό στόχο επιδιώκεται η προώθηση δράσεων που συμβάλουν στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην Κύπρο, με έμφαση στις επιπτώσεις που σχετίζονται με τον τομέα του τουρισμού, που είναι από τους βασικότερους τομείς ανάπτυξης της χώρας.

Πίνακας 3: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο

Ειδικός Στόχος 13i.1: Ενίσχυση του συστήματος υγείας για απάμβλυνση των συνεπειών της πανδημίας COVID-19

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
13i.2	Δημόσιες δαπάνες στον τομέα της υγείας για αντιμετώπιση της νόσου COVID-19	Ευρώ	Δεν εφαρμόζεται	0	2019	250.000.000	Υπουργείο Υγείας	Ετήσια

2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.A.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική προτεραιότητα 13i: Στήριξη της αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, λόγω της πανδημίας της COVID-19 και προετοιμασία μιας πράσινης, ψηφιακής και ανθεκτικής ανάκαμψης της οικονομίας

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων:

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων οι οποίες θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας αποτελούν:

- Εφαρμογή μέτρων στον τομέα της υγείας για αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19 και μέτρων πρόληψης για την εξάπλωσή της (π.χ. εμβόλια, φάρμακα, διαγνωστικά τεστ κ.λπ.)
- Δράσεις προστασίας και βελτίωσης των παράκτιων ζωνών, για αντιμετώπιση και πρόληψη του φαινομένου της διάβρωσης των ακτών.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων:

- Δημόσια τμήματα και υπηρεσίες

2.A.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική προτεραιότητα 13i: Στήριξη της αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, λόγω της πανδημίας της COVID-19 και προετοιμασία μιας πράσινης, ψηφιακής και ανθεκτικής ανάκαμψης της οικονομίας

Η επιλογή των πράξεων θα διενεργείται μετά από προκήρυξη και στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, που θα εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα. Κύριος σκοπός των πράξεων είναι η εξυπηρέτηση των ειδικών στόχων της κάθε επενδυτικής προτεραιότητας, η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, και η εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν περισσότερων επωφελομένων αποδεκτών.

Οι βασικές κατηγορίες κριτηρίων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση, είναι οι ακόλουθες:

(α) Κριτήρια Επιλεξιμότητας των έργων, όπως είναι η κάλυψη των αναγκαίων προϋποθέσεων ένταξής τους και η επιλεξιμότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

(β) Κριτήρια Συμβατότητας των προτεινόμενων έργων με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία και με τις οριζόντιες αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής. Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων Δημόσιων Συμβάσεων /Σχεδίων Χορηγιών με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

(γ) Κριτήρια Επιλογής των έργων με βάση την ποιότητα και πληρότητα των υποβαλλόμενων προτάσεων, τη συμβολή των παρεμβάσεων στα αποτελέσματα της στρατηγικής, την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, την σκοπιμότητα των έργων και τη διαχειριστική επάρκεια του φορέα που προτείνει κάθε παρέμβαση. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής ή/και την προστασία της βιοποικιλότητας ή/και σε επενδύσεις με χαμηλές εκπομπές άνθρακα ή/και που αξιοποιούν τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Για έργα δημοσίων συμβάσεων/παραχωρήσεων, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ, ιδίως των οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, των οδηγιών 2014/23/ΕΕ 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ όταν αυτές μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία, των οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και τις γενικές αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη της η ΕΕ.

Θα εξετάζονται επίσης ο προϋπολογισμός και το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

Επιπρόσθετα, οι δράσεις στον τομέα της υγείας θα πρέπει να εμπίπτουν στο Πρόγραμμα Στήριξης της κυπριακής οικονομίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19.

Οι δράσεις για την προστασία και βελτίωση των παράκτιων ζωνών θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 13i: Στήριξη της αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, λόγω της πανδημίας της COVID-19 και προετοιμασία μιας πράσινης, ψηφιακής και ανθεκτικής ανάκαμψης της οικονομίας

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Επενδυτική προτεραιότητα 13i: Στήριξη της αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, λόγω της πανδημίας της COVID-19 και προετοιμασία μιας πράσινης, ψηφιακής και ανθεκτικής ανάκαμψης της οικονομίας

Στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας δεν προβλέπεται η χρήση μεγάλων έργων.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

Επενδυτική Προτεραιότητα 13i: Στήριξη της αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, λόγω της πανδημίας της COVID-19 και προετοιμασία μιας πράσινης, ψηφιακής και ανθεκτικής ανάκαμψης της οικονομίας

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
13i.1	Αριθμός κυματοθραυστών που κατασκευάζονται	Κυματο-θραύστες	ΕΤΠΑ REACT-EU	Δεν εφαρμόζεται	16	Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων	Ετήσια
CV3	Αξία των φαρμάκων που αγοράστηκαν σε σχέση με τις δοκιμές και θεραπεία του COVID-19 (Συνολικό δημόσιο κόστος) (Συμπεριλαμβανομένου του κόστους κιτ δοκιμών, αντικών και άλλων αναλώσιμων)	Ευρώ	ΕΤΠΑ REACT-EU	Δεν εφαρμόζεται	23.300.000	Υπουργείο Υγείας	Ετήσια
CV60	Αξία όλων των δαπανών εμβολιασμού (προμήθεια, διανομή, εκπαίδευση και διοίκηση) (συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που σχετίζονται με εμβόλια, μεταφορά, αποθήκευση/ψυγεία, κέντρα/σκηνές, ιατρικό υλικό, εκπαίδευση και δαπάνες προσωπικού, διάθεση απορριμμάτων, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση) (Συνολικά κόστη)	Ευρώ	ΕΤΠΑ REACT-EU	Δεν εφαρμόζεται	34.000.000	Υπουργείο Υγείας	Ετήσια

2.A.8 Πλαίσιο επιδόσεων

Πίνακας 6: Πλαίσιο επιδόσεων του άξονα προτεραιότητας

Δεν εφαρμόζεται

2.A.9 Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακες 7-11: Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης	
Άξονας Προτεραιότητας	8 Στήριξη των Επιχειρήσεων μέσω του ΕΤΠΑ REACT-EU
Ταμείο	ΕΤΠΑ REACT-EU
Κατηγορία περιφέρειας	Δεν εφαρμόζεται
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
053. Υποδομές στον τομέα της υγείας	57.316.004
087. Προσαρμογή σε μέτρα για την κλιματική αλλαγή και πρόληψη και διαχείριση κινδύνων σχετικών με το κλίμα, π.χ. διάβρωση, πυρκαγιές, πλημμύρες, καταγίδες και ξηρασία, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης της ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και συστημάτων και υποδομών διαχείρισης καταστροφών	10.000.000

Πίνακας 8: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης	
Άξονας Προτεραιότητας	8 Στήριξη των Επιχειρήσεων μέσω του ΕΤΠΑ REACT-EU
Ταμείο	ΕΤΠΑ REACT-EU
Κατηγορία περιφέρειας	Δεν εφαρμόζεται
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
01. Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση	67.316.004

Πίνακας 9: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής	
Άξονας Προτεραιότητας	8 Στήριξη των Επιχειρήσεων μέσω του ΕΤΠΑ REACT-EU
Ταμείο	ΕΤΠΑ REACT-EU
Κατηγορία περιφέρειας	Δεν εφαρμόζεται
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	67.316.004

Πίνακας 10: Διάσταση 4 – Μηχανισμοί υλοποίησης εδαφικής διάστασης	
Άξονας Προτεραιότητας	8 Στήριξη των Επιχειρήσεων μέσω του ΕΤΠΑ REACT-EU
Ταμείο	ΕΤΠΑ REACT-EU
Κατηγορία περιφέρειας	Δεν εφαρμόζεται
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	67.316.004

2.Α.10 Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής

Άξονας Προτεραιότητας	8 Στήριξη των Επιχειρήσεων μέσω του ΕΤΠΑ REACT-EU

Δεν εφαρμόζεται.

2.B Περιγραφή των αξόνων προτεραιότητας για τεχνική συνδρομή

2.B.1 Άξονας Προτεραιότητας 7Α – Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής ΕΤΠΑ

Άξονας Προτεραιότητας	7Α
Τίτλος Άξονα Προτεραιότητας	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής - ΕΤΠΑ

2.B.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητα που καλύπτει περισσότερες από μία κατηγορίες περιφέρειας

2.B.3 Ταμείο και κατηγορία περιφέρειας

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	Επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες

2.B.4 Ειδικόι στόχοι και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός στόχος

(7Α.1) Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των φορέων και των υποστηρικτικών δομών που εμπλέκονται στη διαχείριση, καθώς και υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού του συνόλου των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ

Αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Μέσω των παρεμβάσεων του ειδικού στόχου θα διασφαλισθεί η ενίσχυση και βελτίωση της διοικητικής ικανότητας που απαιτείται για την εφαρμογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος, καθώς και η διαθεσιμότητα των ανθρωπίνων πόρων των Φορέων Διαχείρισης, παρά την μείωση του αριθμού των στελεχών του Δημόσιου Τομέα. Όπως αναφέρεται στη σχετική πρόνοια του Μνημονίου Συναντίληψης, οι αρμόδιες αρχές θα διασφαλίσουν ότι η θεσμική ικανότητα για την εφαρμογή των σημερινών και μελλοντικών Προγραμμάτων βελτιώνεται και οι κατάλληλοι άνθρωποι πόροι των Φορέων Διαχείρισης και των Δικαιούχων θα είναι διαθέσιμοι, διασφάλιση η οποία θα επιτευχθεί μέσω της ικανοποιητικής στελέχωσης των φορέων και της διαρκούς επιμόρφωσης των στελεχών τους στα αντικείμενα που σχετίζονται με όλο το φάσμα της εφαρμογής των διαρθρωτικών παρεμβάσεων.

Για την ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας της Διαχειριστικής Αρχής των φορέων διαχείρισης και των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις μέσω των οποίων υποστηρίζεται η στελέχωση της Διαχειριστικής Αρχής και των υπόλοιπων φορέων με κατάλληλο και υψηλών προσόντων προσωπικό, ικανό να ανταπεξέλθει στις ανάγκες της υλοποίησης, της παρακολούθησης, της ενημέρωσης και της επικοινωνίας, της επαλήθευσης και των ελέγχων και της αξιολόγησης των Ε.Π. καθώς και παρεμβάσεις που αφορούν στην εκπαίδευση των στελεχών σε αντικείμενα σχετικά με την εφαρμογή του Ε.Π.

Για την ενίσχυση της διαχειριστικής επάρκειας δικαιούχων για την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων θα σχεδιαστούν κατάλληλες δράσεις ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας ανά κατηγορία δικαιούχων, ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις διαχείρισης και υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν ή/και ορίζονται δράσεις που αφορούν κοινές αδυναμίες που αφορούν σε ολόκληρο το σύστημα.

Οι παρεμβάσεις που θα εφαρμοστούν στο πλαίσιο του ειδικού στόχου επιδιώκουν την ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών των φορέων που εμπλέκονται στη διαχείριση και υλοποίηση του Προγράμματος (π.χ. Διαχειριστική Αρχή και Ενδιάμεσοι Φορείς, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου) προκειμένου να προετοιμάσουν, εφαρμόσουν και παρακολουθήσουν το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, με βάση τις πρόνοιες του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου.

Στα πιο πάνω πλαίσια καλύπτονται οι αναγκαίες ενέργειες για την τεχνική υποστήριξη της εφαρμογής των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ οι οποίες περιλαμβάνουν: αναβάθμιση των συστημάτων και εργαλείων οργάνωσης της διαχείρισης, διενέργεια επαληθεύσεων και ελέγχων, αξιολόγηση και δημοσιότητα σύμφωνα με τις διατάξεις των Κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, καθώς και οι ανάγκες τυχόν πρόσθετης τεχνικής συνδρομής κατά την υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων, περιλαμβανομένης της τεχνικής συνδρομής που παρέχεται με πρωτοβουλία της Επιτροπής.

2.B.5 Δείκτες αποτελεσμάτων

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα Εκθέσεων
7Α.1	Ποσοστό πληροφόρησης σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης από τα ΕΠ που παρέχεται ηλεκτρονικά	%	100	2013	100	Διαχειριστική Αρχή, ΟΠΣ	Διετής
7Α.2	Ποσοστό προσωπικού εμπλεκόμενου στη διαχείριση των ΕΠ που έχει εκπαιδευτεί στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας	%	100	2013	100	Διαχειριστική Αρχή, ΟΠΣ	Διετής

2.B.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους

2.B.6.1 Περιγραφή των δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους

Αξονας προτεραιότητας 7Α: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – ΕΤΠΑ

Για αξιοποίηση των πόρων που έχουν κατανεμηθεί για Τεχνική Υποστήριξη των Προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής, που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι αρμόδιες αρχές (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου) είναι οι ίδιες για τα δύο Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» και «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή», θα ετοιμαστεί από τη Διαχειριστική Αρχή «Σχέδιο Δράσης Τεχνικής Βοήθειας», στο οποίο θα περιλαμβάνονται ενδεικτικοί τύποι παρεμβάσεων και παραδείγματα δράσεων που θα υλοποιηθούν στα πλαίσια των δύο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Το Σχέδιο Δράσης Τεχνικής Βοήθειας θα παρουσιαστεί στην Επιτροπή Παρακολούθησης για έγκριση. Σημειώνεται ότι, οι ανάγκες Τεχνικής Βοήθειας και των δύο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων θα υποστηριχθούν και από πόρους Τεχνικής Βοήθειας του Ταμείου Συνοχής.

Για την ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, θα χρηματοδοτηθούν δράσεις που εμπίπτουν στις ακόλουθες ενδεικτικές κατηγορίες:

- Επέκταση και αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος ώστε να υπάρχει πλήρης λειτουργική κάλυψη του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου και των απαιτήσεων του e-Cohesion.
- Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων στους Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών που να υποστηρίζουν τις ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ Αιτητών, Δικαιούχων, Ενδιάμεσων Φορέων και Διαχειριστικής Αρχής.
- Ενέργειες για τη διαχείριση, την υλοποίηση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις και τον έλεγχο των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ καθώς και ενέργειες που συμβάλουν στη βελτίωση των οργανωτικών δομών και των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος.
- Παρεμβάσεις για την υποστήριξη του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των Ε.Π., όσον αφορά τη διενέργεια επαληθεύσεων και ελέγχων και τη διασφάλιση των γενικών αρχών των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, όπως ορίζονται από το Άρθρο 72 του Καν. (ΕΕ) 1303/2013.
- Ανάπτυξη συστημάτων και μεθοδολογιών επαληθεύσεων και ελέγχου, περιλαμβανομένων εφαρμογών εξειδικευμένου λογισμικού το οποίο να υποστηρίζει και τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπισθέντες κινδύνους που προκύπτουν από τις διαδικασίες επαληθεύσεων και ελέγχων.
- Τεχνικές επαληθεύσεις έργων περιλαμβανομένων και των ενεργειών ποιοτικού ελέγχου των δημοσίων έργων (όπου απαιτείται).
- Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς, όσο και στην Κυπριακή και διεθνή κοινή γνώμη σχετικά με την πληροφόρηση και πρόσβασης σε όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.
- Εξειδίκευση και εφαρμογή Στρατηγικών Επικοινωνίας και Επικοινωνιακών Σχεδίων Δράσης, με σκοπό τη δημοσιοποίηση στους πολίτες της χώρας και της ΕΕ του ρόλου και των επιτευγμάτων της πολιτικής για τη συνοχή και των Ταμείων, του αντίκτυπου του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης, των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και των έργων, στην κυπριακή οικονομία και κοινωνία.
- Παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης των Ε.Π., με την παροχή εξειδικευμένων μελετών, παροχή υπηρεσιών τεχνικών συμβούλων και εμπειρογνομosυνών.
- Πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, εκδηλώσεων για ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε ειδικά θέματα που άπτονται της εφαρμογής του Ε.Π, καθώς και για την εκπόνηση των προβλεπόμενων από τα Άρθρα 54, 55 και 56 του Καν. (ΕΕ) 1303/2013 αξιολογήσεων.
- Εκπαίδευση των στελεχών της Διαχειριστικής Αρχής, των Φορέων Διαχείρισης ή/και των Δικαιούχων σε όσες περιπτώσεις καθίσταται αναγκαίο και ιδιαίτερα κατά την προετοιμασία των παρεμβάσεων αλλά και κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των παρεμβάσεων σε τομείς όπου εντοπίζονται ιδιαίτερες αδυναμίες (π.χ. διαχείρισης συμβάσεων).
- Παρεμβάσεις που αφορούν σε τεχνική συνδρομή που παρέχεται με Πρωτοβουλία της Επιτροπής, σχετικά με την προετοιμασία, παρακολούθηση, διοικητική και τεχνική συνδρομή, αξιολόγηση και δημοσιονομικό έλεγχο, τα οποία είναι αναγκαία για την εφαρμογή των διατάξεων του Καν. (ΕΕ) 1303/2013 και προσδιορίζονται από το Άρθρο 58 του Κανονισμού. Περιλαμβάνονται επίσης υπηρεσίες τεχνικής υποστήριξης σύμφωνα με το Άρθρο 25 του Καν. (ΕΕ) 1303/2013.

Πίνακας 13: Δείκτες εκροών

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή-στόχος (2023) ¹ (προαιρετικά)	Πηγή στοιχείων

¹ Οι τιμές-στόχοι για δείκτες εκροών στο πλαίσιο της τεχνικής συνδρομής είναι προαιρετικές.

7Α.1	Προγράμματα επιμόρφωσης στελεχών Διαχειριστικής Αρχής και Ενδιάμεσων Φορέων	Αριθμός	-	Διαχειριστική Αρχή
7Α.2	Μελέτες, εμπειρογνωμοσύνες, αξιολογήσεις	Πλήθος	-	ΟΠΣ
7Α.3	Προσωπικό το οποίο απασχολείται σε φορείς διαχείρισης των Ταμείων (ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης) του οποίου το μισθολογικό κόστος καλύπτεται από πόρους της Τεχνικής Βοήθειας	Αριθμός	-	Διαχειριστική Αρχή, ΟΠΣ

2.Β.7 Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακες 14-16: Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακας 14: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης	
Αξονας προτεραιότητας 7Α: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας: Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
121. Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	4.384.312,60
122. Αξιολόγηση και μελέτες	982.352,70
123. Πληροφόρηση και Επικοινωνία	982.352,70

Πίνακας 15: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης	
Αξονας προτεραιότητας 7Α: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας: Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
01. Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση	6.349.018

Πίνακας 16: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής	
Αξονας προτεραιότητας 7Α: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας: Περισσότερο ανεπτυγμένη Περιφέρεια	
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	6.349.018

2.B.1 Άξονας Προτεραιότητας 7B - Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής Ταμείου Συνοχής

Άξονας Προτεραιότητας	7B
Τίτλος Άξονα Προτεραιότητας	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – Ταμείο Συνοχής

2.B.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητα που καλύπτει περισσότερες από μία κατηγορίες περιφέρειας

Δ.Ε.

2.B.3 Ταμείο και κατηγορία περιφέρειας

Ταμείο	Ταμείο Συνοχής
Κατηγορία περιφέρειας	-
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	Επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες

2.B.4 Ειδικοί στόχοι και αναμενόμενα αποτελέσματα

Ειδικός στόχος

(7B.1) Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των φορέων και των υποστηρικτικών δομών που εμπλέκονται στη διαχείριση, καθώς και υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού του συνόλου των παρεμβάσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος καθώς και του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή»

Αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης

Μέσω των παρεμβάσεων του ειδικού στόχου θα διασφαλισθεί η ενίσχυση και βελτίωση της διοικητικής ικανότητας που απαιτείται για την εφαρμογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος, καθώς και η διαθεσιμότητα των ανθρώπινων πόρων των Φορέων Διαχείρισης, παρά την μείωση του αριθμού των στελεχών του Δημόσιου Τομέα. Όπως αναφέρεται στη σχετική πρόνοια του Μνημονίου Συναντίληψης, οι αρμόδιες αρχές θα διασφαλίσουν ότι η θεσμική ικανότητα για την εφαρμογή των σημερινών και μελλοντικών Προγραμμάτων βελτιώνεται και οι κατάλληλοι άνθρωποι πόροι των Φορέων Διαχείρισης και των Δικαιούχων θα είναι διαθέσιμοι, διασφάλιση η οποία θα επιτευχθεί μέσω της ικανοποιητικής στελέχωσης των φορέων και της διαρκούς επιμόρφωσης των στελεχών τους στα αντικείμενα που σχετίζονται με όλο το φάσμα της εφαρμογής των διαρθρωτικών παρεμβάσεων.

Για την ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας της Διαχειριστικής Αρχής, των Φορέων Διαχείρισης και των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις μέσω των οποίων υποστηρίζεται η στελέχωση της Διαχειριστικής Αρχής και των υπόλοιπων φορέων με κατάλληλο και υψηλών προσόντων προσωπικό, ικανό να ανταπεξέλθει στις ανάγκες της υλοποίησης, της παρακολούθησης, της ενημέρωσης και της επικοινωνίας, της επαλήθευσης και των ελέγχων και της αξιολόγησης των Ε.Π. καθώς και παρεμβάσεις που αφορούν στη εκπαίδευση των στελεχών σε αντικείμενα σχετικά με την εφαρμογή του Ε.Π.

Για την ενίσχυση της διαχειριστικής επάρκειας δικαιούχων για την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων θα σχεδιαστούν κατάλληλες δράσεις ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας ανά κατηγορία δικαιούχων, ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις διαχείρισης και υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν ή/και οριζόντιες δράσεις που αφορούν κοινές αδυναμίες που αφορούν σε ολόκληρο το σύστημα.

Οι παρεμβάσεις που θα εφαρμοστούν στο πλαίσιο του ειδικού στόχου επιδιώκουν την ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών των φορέων που εμπλέκονται στη διαχείριση και υλοποίηση του Προγράμματος (π.χ. Διαχειριστική Αρχή και Ενδιάμεσοι Φορείς, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου) προκειμένου να προετοιμάσουν, εφαρμόσουν και παρακολουθήσουν το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, καθώς και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ με βάση τις πρόνοιες του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου.

Στα πιο πάνω πλαίσια καλύπτονται οι αναγκαίες ενέργειες για την τεχνική υποστήριξη της εφαρμογής των παρεμβάσεων του Ταμείου Συνοχής αλλά και του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ, οι οποίες περιλαμβάνουν: αναβάθμιση των συστημάτων και εργαλείων οργάνωσης της διαχείρισης, διενέργεια επαληθεύσεων και ελέγχων, αξιολόγηση και δημοσιότητα σύμφωνα με τις διατάξεις των Κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, καθώς και οι ανάγκες τυχόν πρόσθετης τεχνικής συνδρομής κατά την υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων, περιλαμβανομένης της τεχνικής συνδρομής που παρέχεται με πρωτοβουλία της Επιτροπής.

2.B.5 Δείκτες αποτελεσμάτων

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
7B.1	Ποσοστό πληροφόρησης σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης από τα ΕΠ που παρέχεται ηλεκτρονικά	%	100	2013	100	Διαχειριστική Αρχή, ΟΠΣ	Διετής
7B.2	Ποσοστό προσωπικού εμπλεκόμενου στη διαχείριση των ΕΠ που έχει εκπαιδευτεί στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας	%	100	2013	100	Διαχειριστική Αρχή, ΟΠΣ	Διετής

2.B.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους

2.B.6.1 Περιγραφή των δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους

Αξονας προτεραιότητας 7B: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – Ταμείο Συνοχής

Για αξιοποίηση των πόρων που έχουν κατανεμηθεί για Τεχνική Υποστήριξη των Προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής, που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι αρμόδιες αρχές (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου) είναι οι ίδιες για τα δύο Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» και «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή», θα ετοιμαστεί από τη Διαχειριστική Αρχή «Σχέδιο Δράσης Τεχνικής Βοήθειας», στο οποίο θα περιλαμβάνονται ενδεικτικοί τύποι παρεμβάσεων και παραδείγματα δράσεων που θα υλοποιηθούν στα πλαίσια των δύο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Το Σχέδιο Δράσης Τεχνικής Βοήθειας θα παρουσιαστεί στην Επιτροπή Παρακολούθησης για έγκριση. Σημειώνεται ότι, οι ανάγκες Τεχνικής Βοήθειας και των δύο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων θα υποστηριχθούν με πόρους Τεχνικής Βοήθειας του Ταμείου Συνοχής.

Για την ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, θα χρηματοδοτηθούν δράσεις που εμπίπτουν στις ακόλουθες ενδεικτικές κατηγορίες:

- Επέκταση και αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος ώστε υπάρχει πλήρης λειτουργικής κάλυψη του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου και των απαιτήσεων του e-Cohesion.

- Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων στους Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών που να υποστηρίζουν τις ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ Αιτητών, Δικαιούχων, Ενδιάμεσων Φορέων και Διαχειριστικής Αρχής.
- Ενέργειες για τη διαχείριση, την υλοποίηση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις και τον έλεγχο των παρεμβάσεων του Ταμείου Συνοχής καθώς και ενέργειες που συμβάλουν στη βελτίωση των οργανωτικών δομών και των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος.
- Παρεμβάσεις για την υποστήριξη του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των Ε.Π., όσον αφορά τη διενέργεια επαληθεύσεων και ελέγχων, και τη διασφάλιση των γενικών αρχών των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, όπως ορίζονται από το Άρθρο 72 του Καν. (ΕΕ) 1303/2013.
- Ανάπτυξη συστημάτων και μεθοδολογιών επαληθεύσεων και ελέγχου, περιλαμβανομένων εφαρμογών εξειδικευμένου λογισμικού το οποίο να υποστηρίζει και τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπισθέντες κινδύνους που προκύπτουν από τις διαδικασίες επαληθεύσεων και ελέγχων.
- Τεχνικές επαληθεύσεις έργων περιλαμβανομένων και των ενεργειών ποιοτικού ελέγχου των δημοσίων έργων (όπου απαιτείται).
- Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς, όσο και στην Κυπριακή και διεθνή κοινή γνώμη σχετικά με την πληροφόρηση και πρόσβασης σε όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.
- Εξειδίκευση και εφαρμογή Στρατηγικών Επικοινωνίας και Επικοινωνιακών Σχεδίων Δράσης, με σκοπό τη δημοσιοποίηση στους πολίτες της χώρας και της ΕΕ του ρόλου και των επιτευγμάτων της πολιτικής για τη συνοχή και των Ταμείων, του αντίκτυπου του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης, των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και των έργων, στην κυπριακή οικονομία και κοινωνία.
- Παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης των Ε.Π., με την παροχή εξειδικευμένων μελετών, παροχή υπηρεσιών τεχνικών συμβούλων και εμπειρογνομοσυνών.
- Πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, εκδηλώσεων για ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε ειδικά θέματα που άπτονται της εφαρμογής του Ε.Π, καθώς και για την εκπόνηση των προβλεπόμενων από τα Άρθρα 54, 55 και 56 του Καν. (ΕΕ) 1303/2013 αξιολογήσεων.
- Εκπαίδευση των στελεχών της Διαχειριστικής Αρχής, των Φορέων Διαχείρισης ή/και των Δικαιούχων σε όσες περιπτώσεις καθίσταται αναγκαίο και ιδιαίτερα κατά την προετοιμασία των παρεμβάσεων αλλά και κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των παρεμβάσεων σε τομείς όπου εντοπίζονται ιδιαίτερες αδυναμίες (π.χ. διαχείρισης συμβάσεων).
- Παρεμβάσεις που αφορούν σε τεχνική συνδρομή που παρέχεται με Πρωτοβουλία της Επιτροπής, σχετικά με την προετοιμασία, παρακολούθηση, διοικητική και τεχνική συνδρομή, αξιολόγηση και δημοσιονομικό έλεγχο, τα οποία είναι αναγκαία για την εφαρμογή των διατάξεων του Καν. (ΕΕ) 1303/2013 και προσδιορίζονται από το Άρθρο 58 του Κανονισμού.
- Δράσεις υποστήριξης των Δικαιούχων, με τη δημιουργία κατάλληλων μηχανισμών υποστήριξης (task forces), την οργάνωση ειδικών εκπαιδευτικών σεμιναρίων, την επεξεργασία οδηγών ωρίμανσης και εκτέλεσης έργων, την ανάπτυξη πληροφοριακών εφαρμογών, κλπ από Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών σε συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή.
- Παροχή τεχνικής στήριξης από τη Διαχειριστική Αρχή ή και τον κατά περίπτωση αρμόδιο Ενδιάμεσο Φορέα στον προγραμματισμό και την προετοιμασία των παρεμβάσεων, τις διαδικασίες διαχείρισης τους, τις διαδικασίες παρακολούθησής τους, την προετοιμασία και υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων σε τοπικούς φορείς (Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης) οι οποίοι εμπλέκονται στις διαδικασίες προγραμματισμού και υλοποίησης αναπτυξιακών παρεμβάσεων μέσω τοπικών πρωτοβουλιών.

2.B.6.2 Δείκτες εκροών που αναμένεται να συμβάλουν στα αποτελέσματα (ανά άξονα προτεραιότητας)

Πίνακας 13: Δείκτες εκροών

<i>Κωδικός</i>	<i>Δείκτης</i>	<i>Μονάδα μέτρησης</i>	<i>Τιμή-στόχος (2023)² (προαιρετικά)</i>	<i>Πηγή στοιχείων</i>
7B.1	Προγράμματα επιμόρφωσης στελεχών Διαχειριστικής Αρχής και Ενδιάμεσων Φορέων	Αριθμός		ΟΠΣ
7B.2	Μελέτες, εμπειρογνομosύνες, αξιολογήσεις	Πλήθος		ΟΠΣ
7B.3	Προσωπικό το οποίο απασχολείται σε φορείς διαχείρισης των Ταμείων (ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης) του οποίου το μισθολογικό κόστος καλύπτεται από πόρους της Τεχνικής Βοήθειας	Αριθμός		Διαχειριστική Αρχή, ΟΠΣ

2.B.7 Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακες 14-16: Κατηγορίες παρέμβασης

Πίνακας 14: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης	
Άξονας προτεραιότητας 7B1: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – Ταμείο Συνοχής	
Κατηγορία περιφέρειας: Δ.Ε.	
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
121. Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	10.868.792
122. Αξιολόγηση και μελέτες	2.331.255
123. Πληροφόρηση και Επικοινωνία	2.331.255

Πίνακας 15: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης	
Άξονας προτεραιότητας 7B1: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – Ταμείο Συνοχής	
Κατηγορία περιφέρειας: Δ.Ε.	
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
01. Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση	15.531.302

² Οι τιμές-στόχοι για δείκτες εκροών στο πλαίσιο της τεχνικής συνδρομής είναι προαιρετικές.

Πίνακας 16: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής	
Άξονας προτεραιότητας 7B1: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – Ταμείο Συνοχής	
Κατηγορία περιφέρειας: Δ.Ε.	
Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
07. Δεν εφαρμόζεται	15.531.302

ΤΜΗΜΑ 3 ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

3.1 Χρηματοδοτικό κονδύλιο από κάθε ταμείο και ποσά για αποθεματικό επίδοσης

Πίνακας 17

	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	2022	Σύνολο	
			Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Κύρια κατανομή	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Συνολική Κατανομή	Συνολική Κατανομή	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης
(1)	ΕΤΠΑ	Πιο αναπτυγμένες περιφέρειες	84.554.199	5.397.077	84.776.470	5.424.030	20.220.392	1.290.663	22.406.885	1.427.035	22.855.228	1.455.653	23.312.529	1.484.842	23.778.944	1.514.613	-	-	281.904.647	17.993.913
(2)		Σύνολο ΕΤΠΑ χωρίς REACT-EU	84.554.199	5.397.077	84.776.470	5.424.030	20.220.392	1.290.663	22.406.885	1.427.035	22.855.228	1.455.653	23.312.529	1.484.842	23.778.944	1.514.613	-	-	281.904.647	17.993.913
(3)	Ταμείο Συνοχής	Δεν Εφαρμόζε-ται	53.727.358	3.429.406	45.564.699	2.908.385	36.956.182	2.358.905	36.361.330	2.320.936	35.688.560	2.277.993	35.026.692	2.235.746	0	0	-	-	243.324.821	15.531.371
(4)	ΕΤΠΑ REACT-EU	Δεν Εφαρμόζε-ται	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46.426.890	20.889.114	67.316.004	-
(5)		Σύνολο REACT-EU	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46.426.890	20.889.114	67.316.004	-
(6)	Γενικό Σύνολο	Σύνολο	138.281.557	8.826.483	130.341.169	8.332.415	57.176.574	3.649.568	58.768.215	3.747.971	58.543.788	3.733.646	58.339.221	3.720.588	23.778.944	1.514.613	46.426.890	20.889.114	592.545.472	33.525.284

3.2   **Συνολική χρηματοδότηση ανά Ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση (σε ευρώ)**

Πίνακας 18α: Σχέδιο χρηματοδότησης

Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Βάση για τον υπολογισμό της στήριξης της Ένωσης (Συνολικό επιλέξιμο ποσό ή επιλέξιμο δημόσιο κόστος)	Στήριξη της Ένωσης	Εθνική συμμετοχή	Ενδεικτική ανάλυση της εθνικής συμμετοχής		Συνολική χρηματοδότηση	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Ενημερωτικά Συνεισφορά ΕΤΕπ	Κύρια κατανομή (συνολική χρηματοδότηση μείον το αποθεματικό επίδοσης)		Αποθεματικό επίδοσης		Ποσό του αποθεματικού επίδοσης ως ποσοστό της συνολικής στήριξης της Ένωσης
						Εθνική δημόσια χρηματοδότηση	Εθνική ιδιωτική χρηματοδότηση ⁽¹⁾				Στήριξη της Ένωσης	Εθνική συμμετοχή	Στήριξη της Ένωσης	Εθνική συμμετοχή ³	
				(α)	(β) = (γ)+(δ)	(γ)	(δ)	(ε) = (Α) + (Β)	(στ) = (α)/(ε) ⁽²⁾	(ζ)	(η) = (α)-(ι)	(θ) = (β)-(ια)	(ι)	(ια) = (β) * [(ι)/(α)]	(ιβ) =(ι)/(α) *100
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Επιλέξιμο δημόσιο κόστος	157,848,500	27,855,618	27,855,618	0	185,704,118	85%		156,588,500	27,633,265	1,260,000	222,353	0.80%
2	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Επιλέξιμο δημόσιο κόστος	33,500,000	5,911,765	5,911,765	0	39,411,765	85%		31,490,000	5,557,059	2,010,000	354,706	6.00%
3Α	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Επιλέξιμο δημόσιο κόστος	17,299,542	3,052,861	3,052,861	0	20,352,403	85%		15,496,339	2,734,649	1,803,203	318,212	10.42%
4Α	Ταμείο Συνοχής	Δεν εφαρμόζεται	Επιλέξιμο δημόσιο κόστος	113,827,323	20,087,175	20,087,175	0	133,914,498	85%		106,811,308	18,849,055	7,016,015	1,238,120	6.16%
5	Ταμείο Συνοχής	Δεν εφαρμόζεται	Επιλέξιμο δημόσιο κόστος	129,497,567	22,852,512	22,852,512	0	152,350,079	85%		120,982,211	21,349,802	8,515,356	1,502,710	6.58%
6	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Επιλέξιμο δημόσιο κόστος	84,901,500	14,982,618	14,982,618	0	99,884,118	85%		71,980,790	12,702,493	12,920,710	2,280,125	15.22%
7Α	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Επιλέξιμο δημόσιο κόστος	6,349,018	1,120,415	1,120,415	0	7,469,433	85%		6,349,018	1,120,415	0	0	0.00%
7Β	Ταμείο Συνοχής	Δεν εφαρμόζεται	Επιλέξιμο δημόσιο κόστος	15,531,302	2,740,818	2,740,818	0	18,272,120	85%		15,531,302	2,740,818	0	0	0.00%
8	ΕΤΠΑ REACT-EU	Δεν εφαρμόζεται	Επιλέξιμο δημόσιο κόστος	67,316,004	0	0	0	67,316,004	100%		67,316,004	0	0	0	0.00%
Σύνολο	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Επιλέξιμο δημόσιο κόστος	299,898,560	52,923,277	52,923,277	0	352,821,837	85%		281,904,647	49,747,881	17,993,913.00	3,175,396	6.00%
Σύνολο	Ταμείο Συνοχής	Δεν εφαρμόζεται	Επιλέξιμο δημόσιο κόστος	258,856,192	45,680,505	45,680,505	0	304,536,697	85%		243,324,821	42,939,675	15,531,371.00	2,740,830	6.00%
Σύνολο	ΕΤΠΑ REACT-EU	Δεν εφαρμόζεται	Επιλέξιμο δημόσιο κόστος	67,316,004	0	0	0	67,316,004	100%		67,316,004	0	0	0	0.00%
Γενικό Σύνολο				626,070,756	98,603,782	98,603,782	0	724,674,538	86.39%		592,545,472	92,687,556	33,525,284	5,916,226	

(1) Συμπληρώνεται μόνο όταν οι άξονες προτεραιότητας εκφράζονται ως συνολικό κόστος.

(2) Το ποσοστό αυτό μπορεί να στρογγυλοποιηθεί στον πλησιέστερο ακέραιο αριθμό στον πίνακα. Το ακριβές ποσοστό που χρησιμοποιείται για την επιστροφή πληρωμών είναι ο λόγος (στ).

³ Η εθνική συμμετοχή διαιρείται κατ’ αναλογία μεταξύ της κύριας χρηματοδότησης και του αποθεματικού επίδοσης.

Πίνακας 18γ: Κατανομή του σχεδίου χρηματοδότησης ανά άξονα προτεραιότητας, Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και θεματικό στόχο⁽¹⁾

Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Θεματικός στόχος	Στήριξη της Ένωσης	Εθνική συμμετοχή	Συνολική χρηματοδότηση
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	1	109,500,000	19,323,529	128,823,529
			3	41,500,000	7,323,530	48,823,530
			4	6,848,500	1,208,559	8,057,059
3Α	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	5	13,299,542	2,346,978	15,646,520
			6	4,000,000	705,883	4,705,883
5	Ταμείο Συνοχής	Δ.Ε.	4	103,497,567	18,264,277	121,761,844
			7	26,000,000	4,588,235	30,588,235
6	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	3	8,000,000	1,411,765	9,411,765
		Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	4	17,750,000	3,132,353	20,882,353
		Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	6	44,151,500	7,791,441	51,942,941
		Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	9	15,000,000	2,647,059	17,647,059
Σύνολο				389,547,109	68,743,609	458,290,718

(1) Αφορά μόνο τους Άξονες Προτεραιότητας που έχουν περισσότερους από ένα Θεματικούς Στόχους.

Πίνακας 19: Ενδεικτικό ποσό της στήριξης που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής

Άξονας προτεραιότητας	Ενδεικτικό ποσό της στήριξης που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής (σε ευρώ)	Ποσοστό των συνολικών πιστώσεων του επιχειρησιακού προγράμματος (%)
1	6.848.500	1,09%
3Α	13.699.542	2,19%
4Α	7.800.000	1,25%
5	65.097.567	10,40%
6	11.750.000	1,88%
8	10.000.000	1,60%
Σύνολο	115.195.609	18,40%

ΤΜΗΜΑ 4 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΔΑΦΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η ΣΕΣ θέτει το προγραμματικό πλαίσιο για την προσέγγιση που θα ακολουθηθεί όσον αφορά την ολοκληρωμένη εδαφική ανάπτυξη, προσδιορίζοντας τρεις κατηγορίες περιοχών παρέμβασης, τις αγροτικές, τις αστικές και τις περιοχές που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τους τομείς της αλιείας ή/και της υδατοκαλλιέργειας. Στο πλαίσιο των Προγραμμάτων που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις στις αγροτικές και στις αλιευτικές περιοχές αντίστοιχα, ενώ το παρόν Πρόγραμμα θα στηρίζει κυρίως, μέσω του ΕΤΠΑ, μέτρα για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Τα μέτρα αυτά προϋποθέτουν την αξιοποίηση πόρων από διάφορους Θεματικούς Στόχους, όπως περιγράφεται στο μέρος 2.Α.2 του Άξονα Προτεραιότητας 6 (ΑΠ6).

Μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) υιοθετήθηκαν εξειδικευμένες στρατηγικές για κάθε μια από τις αστικές περιοχές που θα ενταχθούν σε αυτό, ώστε αφενός, να οικοδομηθεί μία ολοκληρωμένη προσέγγιση αντιμετώπισης όλου του εύρους των σύνθετων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι αστικές περιοχές, όπως αυτές αναλύονται στο Τμήμα 1 του παρόντος Προγράμματος, και αφετέρου, οι παρεμβάσεις να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής του Προγράμματος για αναθέρμανση της οικονομίας και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της, για αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων και για αειφόρο χρήση των πόρων. Όπου ενδείκνυται, θα δίδεται προτεραιότητα σε έργα/δράσεις που συμβάλουν στη θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής.

Η διαδικασία εκπόνησης Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) για κάθε επιλέξιμη αστική περιοχή ολοκληρώθηκε και οι ΣΒΑΑ εγκρίθηκαν από την Διαχειριστική Αρχή τον Οκτώβριο 2015.

Οι ΣΒΑΑ που εκπονήθηκαν λαμβάνουν υπόψη τους τα προς εκπόνηση Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (για όσες περιοχές αυτά δεν έχουν ήδη ολοκληρωθεί) και τις κοινοτικές και εθνικές ρυθμίσεις στους τομείς της ποιότητας του αέρα και της μείωσης του θορύβου και θα περιλαμβάνουν παρεμβάσεις που ενισχύουν αυτές τις πολιτικές.

Οι περιοχές παρέμβασης που προέκυψαν από τις ΣΒΑΑ θα λάβουν στήριξη από τον ΑΠ6 του ΕΠ. Οι δράσεις που προγραμματίζονται θα υλοποιηθούν σε συμπληρωματικότητα και συνέργεια με παρεμβάσεις άλλων Αξόνων του ΕΠ από τις οποίες δύναται οι τοπικές αρχές, είτε ως δυνητικοί δικαιούχοι είτε ως άμεσα ή έμμεσα επωφελούμενες, να στηριχθούν από τα Ταμεία.

Συνέργεια των παρεμβάσεων του ΑΠ6 εντοπίζεται και με το ΕΚΤ, στο πλαίσιο του ΕΠ «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή 2014-2020», και συγκεκριμένα μέσω των προγραμματιζόμενων παρεμβάσεων για ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στις υπό αναφορά περιοχές παρέμβασης.

4.1 Τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων

Η αξιοποίηση των μηχανισμών τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων θα πραγματοποιηθεί σε αγροτικές περιοχές και περιοχές με έντονη δραστηριότητα στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, στα πλαίσια των παρεμβάσεων που θα στηριχθούν από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ. Περισσότερες λεπτομέρειες καταγράφονται στη ΣΕΣ και στα επιμέρους Προγράμματα.

Στα πλαίσια του παρόντος Προγράμματος θα προωθηθεί μέσω του ΕΤΠΑ, σε συμπληρωματικότητα με τα πιο πάνω, η στήριξη δράσεων που αφορούν στην περαιτέρω ανάπτυξη και στοχευμένη ενίσχυση ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού της υπαίθρου, στα πλαίσια του πρώτου Άξονα Προτεραιότητας για Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας. Η εν λόγω στήριξη αποτελεί συνέχιση της επιτυχημένης εφαρμογής αντίστοιχων σχεδίων (στήριξης του Αγροτουρισμού) των προηγούμενων δύο προγραμματικών περιόδων 2004-2006 και 2007-2013.

4.2 Ολοκληρωμένες δράσεις για βιώσιμη αστική ανάπτυξη

Το σύνολο των πόρων που θα διατεθούν από το ΕΤΠΑ για ολοκληρωμένες δράσεις βιώσιμης αστικής ανάπτυξης ανέρχεται σε €68,25εκ.

Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για βιώσιμη αστική ανάπτυξη θα υλοποιηθούν με βάση τις σχετικές πρόνοιες που καταγράφονται στη ΣΕΣ, δηλαδή στα αστικά κέντρα της Κύπρου, εστιασμένες στους υποβαθμισμένους πυρήνες των ιστορικών κέντρων των πόλεων αυτών. Ως Αστικές Περιοχές στην Κύπρο θεωρούνται οι περιοχές που καλύπτονται από τα τοπικά σχέδια των πόλεων.

Οι εμπλεκόμενες τοπικές αρχές απαιτείται να ετοιμάσουν ολοκληρωμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) για κάθε μία από τις επιλέξιμες αστικές περιοχές, με βάση κατευθυντήριες γραμμές που ετοιμάστηκαν με την καθοδήγηση της Διαχειριστικής Αρχής (ΔΑ) και του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως (ΤΠΟ) του Υπουργείου Εσωτερικών, το οποίο η ΔΑ όρισε ως Συντονιστή των ενεργειών για την ετοιμασία ΣΒΑΑ.

Οι ΣΒΑΑ αξιολογούνται από Επιτροπή Αξιολόγησης στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, τα οποία καθορίζονται από τη ΔΑ σε συνεργασία με το ΤΠΟ. Η Επιτροπή Αξιολόγησης απαρτίζεται από εκπροσώπους των Υπουργείων/Τμημάτων που είναι αρμόδιοι για τις πολιτικές που σχετίζονται με τις επενδυτικές προτεραιότητες του Άξονα Προτεραιότητας 6, καθώς και για την πολιτική ανάπτυξης των αστικών περιοχών. Ακολούθως, οι ΣΒΑΑ υποβάλλονται προς έγκριση στη ΔΑ.

Για την επίτευξη βιώσιμης αστικής ανάπτυξης επιδιώκεται η κινητοποίηση του τοπικού δυναμικού και η ενεργός συμμετοχή των αστικών αρχών τόσο κατά τη φάση του σχεδιασμού των ΣΒΑΑ, όσο και κατά τη διαδικασία επιλογής των δράσεων, παρακολούθησης και αξιολόγησης των ΣΒΑΑ, συμβάλλοντας στην εξυπηρέτηση των αρχών της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων.

Η επιλογή των έργων που εντάσσονται στις ΣΒΑΑ για κάθε μία από τις περιοχές παρέμβασης γίνεται από τις εμπλεκόμενες Τοπικές Αρχές/αρμοδίους Φορείς για την αστική ανάπτυξη, σύμφωνα με το άρθρο 7(4) του Κανονισμού (ΕΕ)1301/2013, στη βάση σχετικής συμφωνίας με τη Διαχειριστική Αρχή και σύμφωνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Ταμείων.

Λόγω του ότι οι πόροι που παραχωρούνται από το ΕΤΠΑ δεν είναι αρκετοί για την υλοποίηση των ΣΒΑΑ, οι εμπλεκόμενοι Δήμοι θα υλοποιήσουν και δράσεις μέσω ιδίων πόρων ή/και μέσω της εξασφάλισης δανειοδότησης από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Πίνακας 20: Ολοκληρωμένες δράσεις για βιώσιμη αστική ανάπτυξη – ενδεικτικά ποσά για τη στήριξη από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ

Ταμείο	Στήριξη από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ (ενδεικτική) (σε ευρώ)	Ποσοστό της συνολικής χρηματοδότησης του Προγράμματος από το Ταμείο
Σύνολο ΕΤΠΑ χωρίς REACT-EU	84.901.500	28,31%
Σύνολο ΕΚΤ χωρίς REACT-EU	-	-
Σύνολο ΕΤΠΑ + ΕΚΤ χωρίς REACT-EU	84.901.500	15,19%

4.3 Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση (ΟΕΕ)

Όπως αναφέρεται και στη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης, η Κύπρος δεν προτίθεται να ενεργοποιήσει την προσέγγιση των Ολοκληρωμένων Εδαφικών Επενδύσεων (ΙΤΙ), λόγω των περιορισμένων κονδυλίων που έχουν κατανεμηθεί στη χώρα από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία αλλά και των δομών διαχείρισης των αντίστοιχων Προγραμμάτων, που δεν ευνοούν, ιδιαίτερα σε σχέση με το δυνητικά αναμενόμενο όφελος, την αξιοποίηση του εν λόγω εργαλείου.

Πίνακας 21: Ενδεικτική δημοσιονομική κατανομή για την ΟΕΕ, εκτός αυτών που αναφέρονται στο σημείο 4.2

Αξονας προτεραιότητας	Ταμείο	Ενδεικτική δημοσιονομική κατανομή (στήριξη της Ένωσης) (σε ευρώ)
Δ.Ε.	Δ.Ε.	Δ.Ε.

4.4 Οι ρυθμίσεις για διαπεριφερειακές και διακρατικές δράσεις, στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος, με δικαιούχους εγκατεστημένους σε τουλάχιστον ένα άλλο κράτος μέλος

Δεν προβλέπεται η εφαρμογή διαπεριφερειακών ή/και διακρατικών δράσεων στο πλαίσιο του παρόντος Επιχειρησιακού Προγράμματος. Σχετικές ρυθμίσεις θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΕΣ). Σημειώνεται ωστόσο ότι τυχόν βέλτιστες πρακτικές που θα αναδειχθούν από τα Προγράμματα ΕΕΣ δύναται να αξιοποιηθούν για σκοπούς βελτίωσης της υλοποίησης του παρόντος Προγράμματος.

4.5 Συμβολή των σχεδιαζόμενων δράσεων στο πλαίσιο του προγράμματος για τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και τις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες, με την επιφύλαξη των αναγκών της περιοχής του προγράμματος όπως προσδιορίζεται από το κράτος μέλος

Η Κύπρος δε συμμετέχει στο παρόν στάδιο σε προγράμματα μακροπεριφερειακών στρατηγικών ή στρατηγικών για τις θαλάσσιες λεκάνες. Συμμετέχει ωστόσο στις προσπάθειες για την ανάπτυξη Μακροπεριφερειακής Στρατηγικής για τη Μεσόγειο.

ΤΜΗΜΑ 5 ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΤΗ ΦΤΩΧΕΙΑ Η ΟΜΑΔΕΣ-ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΥ ΚΙΝΔΥΝΕΥΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ

5.1 Γεωγραφικές περιοχές που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ομάδες-στόχοι που κινδυνεύουν περισσότερο από διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό

Οι γεωγραφικές περιοχές που πλήττονται από τη φτώχεια είναι εκείνες που παρουσιάζουν ιδιαίτερα αυξημένη ανεργία, είναι αραιοκατοικημένες (<100 κατοίκων/Km²) χωρίς γειτνίαση με πυκνοκατοικημένη περιοχή και εμφανίζουν αυξημένη γήρανση πληθυσμού. Στην Κύπρο υπάρχουν μικροί θύλακες με ιδιαίτερα αυξημένη ανεργία και έντονη πληθυσμιακή συγκέντρωση μεταναστών και συνεπώς παρουσιάζουν χαρακτηριστικά επαπειλούμενης φτώχειας.

Όσον αφορά στις Ευπαθείς/Ευάλωτες Κοινωνικά Ομάδες, σημειώνεται ότι σε τέτοιες ομάδες, με υψηλή επικινδυνότητα διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού, προσδιορίζονται τα άνεργα και μακροχρόνια άνεργα άτομα, οι φτωχοί εργαζόμενοι, οι ανασφάλιστοι, οι άστεγοι, οι μετανάστες, τα άτομα με αναπηρία, οι φυλακισμένοι/αποφυλακισμένοι, τα μονογονεϊκά νοικοκυριά, τα άτομα με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, κλπ.

Στην Εθνική Έκθεση για την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες καταγράφονται όλες οι υφιστάμενες νομοθεσίες, πολιτικές και δραστηριότητες που εφαρμόζονται στην Κύπρο, για ικανοποίηση των απαιτήσεων της Σύμβασης για κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία και καθορίζονται οι μηχανισμοί εφαρμογής και παρακολούθησης της Σύμβασης. Πρόσθετα, μέσα από το Εθνικό Σχέδιο Δράσης καταγράφονται όλα τα μέτρα και δράσεις προς ικανοποίηση των αναγκών που εντοπίζονται στα πλαίσια της Εθνικής Έκθεσης. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο μπορούν να προωθηθούν μέτρα για την ενεργό ένταξη των ατόμων με αναπηρία, βελτίωση της απασχολησιμότητας και διασφάλιση της προσβασιμότητάς τους.

Σημειώνεται ωστόσο ότι, θύλακες με χαρακτηριστικά αυξανόμενης ανεργίας αλλά και έντονη συγκέντρωση ομάδων πληθυσμού με υψηλή επικινδυνότητα αποκλεισμού (όπως άστεγοι, μετανάστες κλπ) εντοπίζονται κυρίως στα αστικά κέντρα. Οι πόλεις της Κύπρου παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα. Σε ορισμένες αστικές περιοχές το ποσοστό του πληθυσμού που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας φτάνει το 24% και το κεφαλή εισόδημα παρουσιάζει μείωση σε €14,041 σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο των €20,377. Η ανεργία ανέρχεται σε κάποιους τομείς της οικονομίας σε 21-39% με εμφανείς περιοχές εγκατάλειψης επιχειρήσεων, κυρίως στην πρωτεύουσα (ανεργία 34% περίπου). Τμήμα του πληθυσμού υποαπασχολείται (αυτό προσεγγίζει μέχρι και το 9%), ενώ το 19% των νέων παραμένουν άνεργοι για μακρά χρονικά διαστήματα. Η πλειοψηφία των ανέργων παραμένουν χωρίς απασχόληση για διάστημα 24-47 μηνών, ιδιαίτερα στους τομείς των κατασκευών και των καταλυμάτων (διακοπή επιχειρηματικής δραστηριότητας μέχρι και 50%). Το 15% του πληθυσμού (κυρίως μαθητές) αδυνατεί να επιβιώσει χωρίς την παροχή συσσιτίου και η παρουσία κοινωνικών παντοπωλείων είναι εμφανής σε όλες τις πόλεις, ενώ τα περιστατικά παραβατικότητας και η ενδοοικογενειακή βία έχουν αυξηθεί. Αυξανόμενος αριθμός ατόμων φιλοξενείται σε συγγενική ή φιλική κατοικία λόγω αδυναμίας ανταπόκρισης στις βασικές ανάγκες διαβίωσης. Το 13% των φοιτητών που διέμεναν στις πόλεις και ξεκίνησαν σπουδές στο εξωτερικό τις έχει διακόψει λόγω οικονομικών δυσχερειών. Δεν αξιοποιείται περίπου το 18% των εμπορικών ζωνών, ενώ χώροι αναψυχής, όπως εστιατόρια, έχουν παύσει να λειτουργούν, με ποσοστά που προσεγγίζουν το 27% σε κάποια αστικά κέντρα. Μεγάλος αριθμός κατοικιών κατοικείται από ηλικιωμένους χαμηλών εισοδημάτων, οι οποίοι ζουν σε υποβαθμισμένης ποιότητας ιδιόκτητες κατοικίες.

5.2 Η στρατηγική για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ομάδων-στόχων που κινδυνεύουν περισσότερο από διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό, και, κατά περίπτωση, η συμβολή στην ολοκληρωμένη προσέγγιση που ορίζεται στο σύμφωνο εταιρικής σχέσης

Η προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για εδαφική ανάπτυξη των εν λόγω περιοχών καλύπτεται ήδη στο πλαίσιο της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (Τμήμα 4.2 και Άξονα Προτεραιότητας 6) οπότε και δεν προβλέπεται ο σχεδιασμός και υλοποίηση ξεχωριστής ολοκληρωμένης στρατηγικής για αντιμετώπιση των πιο πάνω ειδικών αναγκών με τη χρήση των Ταμείων κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του έκτου Άξονα Προτεραιότητας, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην αντιμετώπιση ειδικών αναγκών ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού στα αστικά κέντρα τα οποία παρουσιάζουν έντονα στοιχεία οικονομικής ύφεσης, με την προώθηση δράσεων στα πλαίσια της επενδυτικής προτεραιότητας 9β. Οι εν λόγω δράσεις, οι οποίες στοχεύουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στις εν λόγω περιοχές σε συνέργεια με τις δράσεις του ΕΚΤ, εξειδικεύονται μέσα από την εκπόνηση των Ολοκληρωμένων Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης για κάθε μία από τις επιλέξιμες αστικές περιοχές.

Πίνακας 22: Δράσεις για την αντιμετώπιση ειδικών αναγκών γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ομάδες-στόχοι που κινδυνεύουν περισσότερο από διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό

Ομάδα-στόχος/γεωγραφική περιοχή	Κύριοι τύποι των σχεδιαζόμενων δράσεων που αποτελούν μέρος της ολοκληρωμένης προσέγγισης	Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Επενδυτική προτεραιότητα
Υποβαθμισμένες Αστικές Περιοχές	Βλ. ενότητα 2.Α.6.6.1	6	ΕΤΠΑ	Περισσότερο Ανεπτυγμένη Περιφέρεια	9β

ΤΜΗΜΑ 6 ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΣΟΒΑΡΑ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΗ ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Ως περιοχές με σοβαρά φυσικά και δημογραφικά μειονεκτήματα, για τα μεγέθη της Κύπρου, θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι περιοχές της υπαίθρου και συγκεκριμένα οι ορεινές περιοχές, οι οποίες παρουσιάζουν συγκριτικά τη χαμηλότερη δημογραφική σύνθεση, καθώς και τα σοβαρότερα προβλήματα αναπτυξιακής υστέρησης.

Η προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων εδαφικής ανάπτυξης στις περιοχές της υπαίθρου, περιλαμβανομένων των ορεινών περιοχών, καλύπτονται από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης στο πλαίσιο της Τοπικής Ανάπτυξης με την Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων, που συγχρηματοδοτείται από το ΕΓΤΑΑ. Στο πλαίσιο του παρόντος Επιχειρησιακού Προγράμματος θα προωθηθεί, συμπληρωματικά με τα πιο πάνω, η στήριξη από το ΕΤΠΑ δράσεων που αφορούν στην περαιτέρω ανάπτυξη και στοχευμένη ενίσχυση ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού της υπαίθρου, στα πλαίσια του πρώτου Άξονα Προτεραιότητας για Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας.

7.1   Αρμόδιες αρχές και φορείς

Πίνακας 23:   Αρμόδιες αρχές και φορείς

Αρχή / φορέας	Όνομα της αρχής/του φορέα και διεύθυνση ή υπηρεσία	Επικεφαλής της αρχής/του φορέα (θέση)
Διαχειριστική αρχή	Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης Λεωφόρος Βύρωνος 29, 1409 Λευκωσία	Γενικός Διευθυντής dggrowth@mof.gov.cy
Αρχή πιστοποίησης, κατά περίπτωση	Γενικό Λογιστήριο Γωνία Μιχάλη Καραολή και Γρηγόρη Αυξεντίου, 1441 Λευκωσία	Γενική Λογίστρια accountant.general@treasury.gov.cy
Ελεγκτική αρχή	Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου Λεωφόρος Λεμεσού 13, 2112 Αγλαντζιά Λευκωσία	Έφορος Εσωτερικού Ελέγχου commissioner@internalaudit.gov.cy
Φορέας στον οποίο η Επιτροπή θα καταβάλει τις πληρωμές	Γενικό Λογιστήριο Γωνία Μιχάλη Καραολή και Γρηγόρη Αυξεντίου, 1441 Λευκωσία	Γενική Λογίστρια accountant.general@treasury.gov.cy

7.2   Συμμετοχή εταίρων

7.2.1 *Ενέργειες για τη συμμετοχή των εταίρων στην προετοιμασία του επιχειρησιακού προγράμματος και ο ρόλος αυτών των εταίρων στην υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του προγράμματος*

Τη συνολική ευθύνη για το συντονισμό των απαραίτητων ενεργειών για κατάρτιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος και υποβολής του στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχει αναλάβει η *Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης*, ως Εθνική Αρχή Προγραμματισμού και ως Διαχειριστική Αρχή.

Συλλογικά Όργανα Προγραμματισμού και Στρατηγικής Παρακολούθησης

Πέραν της συνεργασίας και διαβούλευσης που επιτελείται με όλους τους εταίρους, κρίθηκε αναγκαία η δημιουργία των κατάλληλων συλλογικών συντονιστικών και συμβουλευτικών οργάνων. Στόχοι των συλλογικών οργάνων είναι:

- Η βελτίωση του συντονισμού και της διασφάλισης των μέγιστων δυνατών συνεργειών μεταξύ όλων των Ταμείων, τόσο στο στάδιο του σχεδιασμού όσο και στο στάδιο υλοποίησης των Προγραμμάτων.

- Η συνεχής στρατηγική παρακολούθηση και αξιολόγηση της επίτευξης των στόχων και αποτελεσμάτων και η υποβολή *Ενδιάμεσης Έκθεσης Προόδου*.
- Η ενδυνάμωση της συμμετοχής και η δημιουργία μιας θεσμοθετημένης εταιρικής σχέσης όλων των εμπλεκόμενων φορέων, περιλαμβανομένων και των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης, των κοινωνικών εταίρων, καθώς και μη κυβερνητικών οργανώσεων, τόσο στη διαδικασία προγραμματισμού όσο και στη διαδικασία υλοποίησης.

Ειδικότερα στο πλαίσιο αυτό έχουν συσταθεί οι πιο κάτω Επιτροπές:

(α) Η **Συντονιστική Επιτροπή Σχεδιασμού και Στρατηγικής Παρακολούθησης**, αρμοδιότητα της οποίας είναι ο συντονισμός της αποτελεσματικής διεκπεραίωσης της όλης διαδικασίας καταρτισμού των Προγραμματικών Εγγράφων της περιόδου 2014-2020 και η στρατηγική παρακολούθηση της πορείας υλοποίησής τους. Της Επιτροπής προεδρεύει ο Γενικός Διευθυντής της ΓΔ ΕΠΣΑ και συμμετέχουν οι Γενικοί Διευθυντές των Υπουργείων Οικονομικών, Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Εσωτερικών, Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Παιδείας και Πολιτισμού και Συγκοινωνιών και Έργων. Η Επιτροπή θα διασφαλίζει το συντονισμό και με άλλα προγράμματα της ΕΕ, καθώς και με εθνικές πολιτικές και θα προωθεί σχετικές εισηγήσεις, όπου κρίνεται αναγκαίο, για τη λήψη αποφάσεων πολιτικής, οι οποίες θα προωθούνται στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση. Ανάλογα με την ημερησία διάταξη της κάθε συνεδρίας της Επιτροπής είναι δυνατό να καλούνται να παραστούν και Γενικοί Διευθυντές άλλων Υπουργείων.

(β) Η **Συμβουλευτική Επιτροπή Σχεδιασμού και Στρατηγικής Παρακολούθησης**, στην οποία συμμετέχουν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, περιλαμβανομένων των οργανισμών που εκπροσωπούν τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, των θεσμικών οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και μη Κυβερνητικών οργανώσεων. Ο ρόλος της «Συμβουλευτικής Επιτροπής Σχεδιασμού και Παρακολούθησης» είναι καθαρά συμβουλευτικός και αρμοδιότητά της είναι να εκφράζει απόψεις ως προς το περιεχόμενο των προγραμματικών εγγράφων.

(γ) Για την παρακολούθηση της εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Π.) θα συσταθεί **Επιτροπή Παρακολούθησης**, σύμφωνα με τις πρόνοιες των άρθρων 47-49 του Κανονισμού ΕΚ Αρ. 1303/2013. Η Επιτροπή θα απαρτίζεται από εκπροσώπους της Διαχειριστικής Αρχής του Ε.Π., των Ενδιάμεσων Φορέων και εκπροσώπων των εταίρων (Υπουργεία/Υπηρεσίες, Ημικρατικοί Οργανισμοί, Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Οικονομικοί και Κοινωνικοί Εταίροι, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις/ιδρύματα, Περιβαλλοντικές Οργανώσεις κλπ). Η Επιτροπή Παρακολούθησης θα εξετάζει την πρόοδο εφαρμογής του Ε.Π. και της επίτευξης των στόχων του, και θα εκφράζει άποψη σε τυχόν τροποποιήσεις του Ε.Π.

Οι πιο πάνω Επιτροπές είναι δυνατόν, όπου κρίνεται αναγκαίο, να συστήσουν υποεπιτροπές για συγκεκριμένα θέματα και ιδιαίτερα σε αυτά που απαιτούν συντονισμένες ενέργειες πολλών υπηρεσιών και φορέων, όπως είναι η ολοκληρωμένη ανάπτυξη και αναζωογόνηση των αστικών περιοχών.

Επιλογή και Κατάλογος Εταίρων

Η διαδικασία διαβούλευσης του Ε.Π., σύμφωνα και με τις πρόνοιες του Άρθρου 5 του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων για τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία, περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες εταίρων:

- Υπουργεία/Υπηρεσίες, Ημικρατικούς Οργανισμούς, Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- Οικονομικούς και Κοινωνικούς Εταίρους
- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις/ιδρύματα, Περιβαλλοντικές Οργανώσεις κλπ.

Η **επιλογή των εταίρων** έγινε με βάση το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και πρακτικές. Ειδικότερα όσον αφορά την τοπική αυτοδιοίκηση συμμετείχαν οι Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων, που εκπροσωπούν όλες τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης. Για τους κύριους Οικονομικούς και Κοινωνικούς Εταίρους

λήφθηκε υπόψη η σύνθεση της Οικονομικής Συμβουλευτικής Επιτροπής και του Εργατικού Συμβουλευτικού Σώματος, καθώς και των Επιτροπών Παρακολούθησης για τα Προγράμματα 2007 – 2013. Για τους υπόλοιπους εταίρους λήφθηκαν υπόψη οι θεσμικές και άλλες διευθετήσεις σε επιμέρους τομείς και οριζόντια θέματα, όπως Ισότητα των Φύλων, Μη Διάκριση, Περιβάλλον κλπ. Κατάλογος των συμμετασχόντων Εταίρων επισυνάπτεται στο **Τμήμα 12.3**. Παράλληλα, στο επίπεδο της κάθε αρμόδιας κρατικής υπηρεσίας και σε συντονιστικό επίπεδο, πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις και διαβουλεύσεις με άλλους φορείς και οργανώσεις στους διάφορους τομείς.

Διαδικασίες Διαβούλευσης

Η όλη διαδικασία διαβούλευσης άρχισε επίσημα το δεύτερο τρίμηνο του 2013 με την αποστολή του *Περιγράμματος Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής* και των Βασικών Προνοιών των Νέου Νομοθετικού Πλαισίου των Ταμείων στα Υπουργεία και όλους τους εμπλεκόμενους εταίρους για υποβολή σχολίων και προτάσεων αξιοποίησης των πόρων που θα παραχωρηθούν στην Κύπρο από τα ΕΔΕΤ (Μάιος-Ιούνιος 2013). Ταυτόχρονα ζητήθηκε από τα Υπουργεία/Τμήματα κι άλλους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα να υποβάλουν την προτεινόμενη στρατηγική στον τομέα αρμοδιότητάς τους. Ο κάθε φορέας είχε την υποχρέωση να διαβουλευθεί με τους εταίρους του τομέα αρμοδιότητάς του.

Παράλληλα, διοργανώθηκε αριθμός ενημερωτικών ημερίδων και συναντήσεων. Συγκεκριμένα:

- Το Φεβρουάριο του 2012 παρουσιάστηκε από εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το νέο νομοθετικό πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων, σε ημερίδα που διοργάνωσε το Γραφείο Προγραμματισμού στην Κύπρο και στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι Υπουργείων, αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης και οικονομικών και κοινωνικών εταίρων.
- Τον Απρίλιο 2013 διοργανώθηκε ενημερωτική ημερίδα με τη συμμετοχή όλων των Υπουργείων/Τμημάτων για επεξήγηση του νέου νομοθετικού πλαισίου.
- Διοργανώθηκε ένας μεγάλος αριθμός ειδικών συναντήσεων με τα αρμόδια Υπουργεία/Τμήματα/Φορείς ανά Θεματική Ενότητα, καθώς και διμερείς συναντήσεις με εμπλεκόμενους φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους, ΜΚΟ κ.α.
- Τον Ιούλιο 2013 διοργανώθηκαν ειδικές ενημερωτικές ημερίδες για τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Ευρείες διαδικασίες διαβούλευσης ακολουθήθηκαν και κατά την εκπόνηση της *Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης* για την Κύπρο, όπως προνοείται από τη σχετική μεθοδολογία. Τα προκαταρκτικά αποτελέσματα της μελέτης δημοσιοποιήθηκαν σε ημερίδα που οργανώθηκε από τη ΓΔ ΕΠΣΑ στις 7 Οκτωβρίου 2013, με τη συμμετοχή επιχειρήσεων, ερευνητικών φορέων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, Υπουργείων και άλλων Τμημάτων και Δημοσίων Οργανισμών, ενώ η τελική έκθεση παρουσιάστηκε στην Επιτροπή Διακυβέρνησης της S3Cy στις 17/11/14. Σημειώνεται ότι υπήρξε διαβούλευση για το θέμα και με την Εθνική Επιτροπή Έρευνας, Καινοτομίας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΕΕΚΤΑ). Τα προκαταρκτικά αποτελέσματα της S3Cy παρουσιάστηκαν σε ειδική συνάντηση με την ΕΕΕΚΤΑ στις 17/12/13, τρεις μήνες πριν τη δημοσίευση της έκθεσης της ΕΕΕΚΤΑ για το πλαίσιο διακυβέρνησης. Επιπλέον, ο Πρόεδρος και ένα μέλος της ΕΕΕΚΤΑ ήταν ανάμεσα στους γνωμηγότερους που είχαν παραχωρήσει προσωπική συνέντευξη στα πλαίσια της ποιοτικής έρευνας πεδίου της S3Cy, ενώ ο Πρόεδρος της ΕΕΕΚΤΑ είναι επίσης μέλος της Επιτροπής Διακυβέρνησης της S3Cy.

Παράλληλα στο διαδικτυακό τόπο www.structuralfunds.org.cy διαμορφώθηκε ειδική ιστοσελίδα (http://www.structuralfunds.org.cy/programming_period_2014_2020), όπου αναρτώνται πληροφορίες σχετικά με τον προγραμματισμό της νέας περιόδου, όπως το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, τα Έγγραφα Εργασίας της Επιτροπής σχετικά με την προετοιμασία της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, προσκλήσεις και πληροφορίες σχετικά με τη διοργάνωση ημερίδων και άλλων διαδικασιών διαβούλευσης και άλλες σχετικές πληροφορίες.

Σημειώνεται τέλος ότι στο επίπεδο της στρατηγικής παρακολούθησης η συνεισφορά των εταίρων στην προετοιμασία της Έκθεσης Προόδου, όπως ορίζεται από το Άρθρο 52, θα περιλαμβάνει εισροές των Υπουργείων με βάση την πρόοδο υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος ή παρεμβάσεων που διαχειρίζονται, εισροές άλλων εταίρων που συμμετέχουν στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος (περιβαλλοντικοί, κοινωνικοί εταίροι, κλπ), ή φορέων που συμμετέχουν στην εταιρική σχέση σε ειδικά θέματα (π.χ. ισότητα των φύλων κλπ). Το τελικό Προσχέδιο της Έκθεσης Προόδου θα τίθεται ενώπιον της Επιτροπής Παρακολούθησης. Θα γίνεται επίσης ενημέρωση και σχετική διαβούλευση με όλους τους συμμετέχοντες εταίρους στην Επιτροπή αυτή.

Αποτελέσματα Διαβούλευσης

Η διαμόρφωση του πρώτου προσχεδίου της ΣΕΣ βασίστηκε στις απόψεις/παρατηρήσεις των Υπουργείων και άλλων εταίρων στο Περίγραμμα Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής 2014-2020, καθώς και στις προτάσεις που υπέβαλαν κατά την περίοδο Μαΐου-Ιουνίου 2013, για αξιοποίηση των πόρων από τα ΕΔΕΤ. Ακολούθως, στις 2/4/14 πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις τόσο της Συντονιστικής όσο και της Συμβουλευτικής Επιτροπής, στην οποία τους παρουσιάστηκε η ΣΕΣ και εξέφρασαν τις απόψεις τους σχετικά με τους θεματικούς στόχους που επιλέγηκαν καθώς και με την κατανομή του προϋπολογισμού ανά θεματικό στόχο, οι οποίες λήφθηκαν υπόψη κατά την αναθεώρηση και επίσημη υποβολή της ΣΕΣ στην Ευρωπαϊκής Επιτροπή.

Το πρώτο προσχέδιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος είχε αποσταλεί στα μέλη της Συντονιστικής και της Συμβουλευτικής Επιτροπής, για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους γραπτώς, και παρουσιάστηκε σε αυτές κατά τη συνεδρία τους στις 20 και 25 Ιουνίου 2014 αντίστοιχα. Κατά τις συναντήσεις αυτές οι Επιτροπές ενημερώθηκαν για την έγκριση της ΣΕΣ στις 20/6/14, ενώ τους εξηγήθηκε τόσο η δομή του Ε.Π. στους Άξονες Προτεραιότητας όσο και οι ειδικοί στόχοι που τέθηκαν για κάθε επενδυτική προτεραιότητα.

Η ΓΔ ΕΠΣΑ συγκέντρωσε τόσο τις γραπτές όσο και τις προφορικές εισηγήσεις των Μελών των Επιτροπών, ενώ όπου κρίθηκε σκόπιμο, πραγματοποίησε χωριστές επαφές με αυτούς τους φορείς, ώστε να διαμορφώσει το τελικό σχέδιο του Ε.Π., όπως αυτό κατατέθηκε στην Επιτροπή στις 30/7/14. Σημαντικά θέματα που προέκυψαν από την όλη διαδικασία διαβούλευσης, και που λήφθηκαν υπόψη στη διαμόρφωση του περιεχομένου του Ε.Π., είναι η ανάγκη προώθησης παρεμβάσεων με προστιθέμενη αξία που να συμβάλλουν στην επαναδραστηριοποίηση και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, η ενεργότερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην όλη διαδικασία προγραμματισμού και στρατηγικής παρακολούθησης των προγραμμάτων, η ανάγκη προώθησης παρεμβάσεων προς όφελος της τοπικής αυτοδιοίκησης, οι αυξημένες αναπτυξιακές ανάγκες σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές που αντικατοπτρίζεται στη σημαντικά μεγαλύτερη χρηματοοικονομική κατανομή των πόρων του ΕΤΠΑ από την ελάχιστη επιτρεπόμενη από τον Κανονισμό σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης και η ανάγκη στήριξης των ΜΜΕ που αντικατοπτρίζεται στη σημαντική επικέντρωση των πόρων του ΕΤΠΑ στο Θεματικό Στόχο 3.

ΤΜΗΜΑ 8 ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΤΑΜΕΙΑ, ΤΟ ΕΓΤΑΑ, ΤΟ ΕΤΘΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΝΩΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΤΕΠ

Για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου για αναδιάρθρωση της κυπριακής οικονομίας και διατήρηση/δημιουργία νέων θέσεων εργασίας θα επιδιωχθεί η μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων από την αξιοποίηση όλων των κοινοτικών πόρων, μέσω της υιοθέτησης μίας ολοκληρωμένης προσέγγισης. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητος ο ενισχυμένος συντονισμός τόσο των ΕΔΕΤ μεταξύ τους όσο και μεταξύ των ΕΔΕΤ και άλλων κοινοτικών και εθνικών χρηματοδοτικών μέσων, που επιτυγχάνεται με την ύπαρξη ισχυρής θεματικής συνεργασίας κατά το σχεδιασμό των παρεμβάσεων. Αυτό κατέστη δυνατό μέσα από τη συνεχή συνεργασία και διαβούλευση της ΓΔ ΕΠΣΑ και του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος (Διαχειριστικές Αρχές για τα Ταμεία Πολιτικής Συνοχής/ΕΤΘΑ και ΕΓΤΑΑ αντίστοιχα), έτσι ώστε να αποφευχθούν επικαλύψεις και να διασφαλιστεί η συνέργεια/συμπληρωματικότητα σε δράσεις κοινών Θεματικών Στόχων.

Ο κεντρικός συντονισμός ανήκει στη ΓΔ ΕΠΣΑ, η οποία μεριμνά, μεταξύ άλλων, για ομογενοποιημένες διαδικασίες προκηρύξεων, τυποποιημένα κριτήρια, ενιαία και συντονισμένη επικοινωνία, βελτιστοποίηση του υπάρχοντος ΟΠΣ, παρακολούθηση του πλαισίου επίδοσης και επαφές με την ΕΕ και την ΕτΕΠ.

Συμπληρωματικότητα των Ταμείων σε Θεματικές Ενότητες

Μεταξύ των Προγραμμάτων των ΕΔΕΤ εντοπίζονται κοινές θεματικές ενότητες προς χρηματοδότηση, οι οποίες παρουσιάζουν δυνατότητες συνέργειας και συμπληρωματικότητας. Για παράδειγμα, το ΕΚΤ θα συγχρηματοδοτήσει παρεμβάσεις επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε τομείς οικονομικής δραστηριότητας που θα στηριχθούν από το ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ. Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των παραγωγικών τομέων της οικονομίας θα προωθηθεί μέσω παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ. Η επίτευξη του στόχου της εξοικονόμησης ενέργειας θα προωθηθεί τόσο μέσω παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ όσο και μέσω του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΘΑ. Λεπτομέρειες για τη συμπληρωματικότητα των ΕΔΕΤ στις κοινές θεματικές ενότητες και για τα κριτήρια διαχωρισμού των δράσεων παρατίθενται στο Τμήμα 2 κάτω από τις επενδυτικές προτεραιότητες ('ΕΠ'):

- ΘΣ1-μέρος 2.Α.6.2 της ΕΠ1α
- ΘΣ2-μέρος 2.Α.6.2 της ΕΠ2β
- ΘΣ3-μέρος 2.Α.6.2 της ΕΠ3α
- ΘΣ4-μέρος 2.Α.6.2 των ΕΠ4β, ΕΠ4ε, ΕΠ4ν και ΕΠ4iii
- ΘΣ5-μέρος 2.Α.6.2 της ΕΠ5α
- ΘΣ6/Υδατα-μέρος 2.Α.6.2 της ΕΠ6ii
- ΘΣ6/Βιοποικιλότητα – μέρος 2.Α.6.2 της ΕΠ6δ
- ΘΣ9-μέρος 2.Α.6.2 της ΕΠ9β.

Η συμπληρωματική δράση όλων των ΕΔΕΤ εντοπίζεται επίσης στην από κοινού συνδρομή τους για ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, στα πλαίσια των οριζόντιων παρεμβάσεων που υλοποιούνται σε εθνικό επίπεδο. Μεταξύ άλλων, οι αγροτικές περιοχές επωφελούνται από την συμβολή των ΕΤΠΑ και ΕΚΤ στην ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, περιλαμβανομένου του τομέα του τουρισμού, στην Ε&Κ, στις ΤΠΕ, στις μεταφορές, στην ενίσχυση και αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, στην καταπολέμηση του αποκλεισμού και στη βελτίωση της δημόσιας διοίκησης. Παράλληλα, το ΕΓΤΑΑ με το ΕΤΘΑ χρηματοδοτούν τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, σε

αγροτικές περιοχές και περιοχές με έντονη αλιευτική δραστηριότητα αντίστοιχα, οι οποίες ενισχύονται από τις οριζόντιες παρεμβάσεις των ΕΤΠΑ και ΕΚΤ.

Συνέργεια μεταξύ ΕΤΠΑ και ΕΚΤ εντοπίζεται και στα πλαίσια της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, που στηρίζεται κατά κύριο λόγο από το ΕΤΠΑ. Το ΕΚΤ αναμένεται να συμβάλει συμπληρωματικά στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη αστικών περιοχών, κυρίως μέσα από δράσεις προώθησης της κοινωνικής ένταξης και γενικότερα της ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής (σχετική αναφορά γίνεται στο Τμήμα 4).

Ρυθμίσεις και δομές για Διασφάλιση της Συμπληρωματικότητας των Ταμείων

Η συμπληρωματικότητα των Ταμείων διασφαλίζεται τόσο στο στάδιο του Προγραμματισμού όσο και στο στάδιο της υλοποίησης. Στο στάδιο του Προγραμματισμού η διασφάλιση της συμπληρωματικότητας των Ταμείων επιτυγχάνεται μέσω του ορισμού μίας Εθνικής Αρχής Προγραμματισμού (ΓΔ ΕΠΣΑ) η οποία έχει την ευθύνη για την κατάρτιση και υποβολή της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στη διαδικασία εκπόνησης της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης, ενεπλάκη άμεσα το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, ως Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και Ενδιάμεσος Φορέας του Προγράμματος Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας.

Ο συντονισμός και η συμπληρωματικότητα μεταξύ των Ταμείων θα διασφαλίζεται και στο στάδιο της υλοποίησης, μέσω της αμοιβαίας συμμετοχής εκπροσώπων των εμπλεκόμενων Υπουργείων στις αρμόδιες Επιτροπές Παρακολούθησης, ενώ για τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής προβλέπεται να συσταθεί μία κοινή Επιτροπή Παρακολούθησης. Στο πλαίσιο της υλοποίησης ο συντονισμός ενισχύεται από την ανταλλαγή δεδομένων στο κοινό ΟΠΣ και τη χρήση κατά το δυνατόν κοινών δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Σημειώνονται επίσης οι ρυθμίσεις για διασφάλιση της απαιτούμενης συμπληρωματικότητας της δράσης των Ταμείων με το Πρόγραμμα LIFE μέσω της συνεργασίας του Τμήματος Περιβάλλοντος, ως αρμόδια αρχή στην Κύπρο για το Πρόγραμμα LIFE, και της Εθνικής Αρχής Προγραμματισμού με στόχο την προώθηση της χρηματοδότησης από τα Ταμεία, δράσεων στα πλαίσια έργων με ολοκληρωμένη προσέγγιση ή δράσεων που υποστηρίζουν τη χρήση λύσεων, μεθόδων και προσεγγίσεων που αναπτύσσονται στα πλαίσια του Προγράμματος LIFE.

Μηχανισμοί Συντονισμού σε Εθνικό επίπεδο μεταξύ των αρμόδιων φορέων για την εφαρμογή των Προγραμμάτων του στόχου «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και των φορέων αρμόδιων για προγράμματα του στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία»

Ο συντονισμός μεταξύ Εθνικής και Διαχειριστικής Αρχής για τα Προγράμματα της Πολιτικής Συνοχής και του Εθνικού Συντονιστή για τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΕΣ) διασφαλίζεται σε σημαντικό βαθμό από την από κοινού συμμετοχή των δύο στις διαδικασίες διαβούλευσης με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (ευρύ δημόσιο, κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους, τοπικές αρχές) για τον καθορισμό των στρατηγικών στόχων/προτεραιοτήτων για αξιοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων, τόσο στα πλαίσια των εθνικών Προγραμμάτων κάτω από το στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» όσο και των Προγραμμάτων ΕΕΣ.

Ειδικότερα, για τη βελτιστοποίηση της διαδικασίας συντονισμού, έχει συσταθεί ειδική *Ομάδα Εργασίας* (Internal Joint Task Force), με τη συμμετοχή στελεχών που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και την παρακολούθηση των Προγραμμάτων κάτω από τους δύο στόχους.

Κατά την περίοδο 2014-20, η ενδυνάμωση των χωρικών συνεργασιών στο πλαίσιο της εδαφικής συνεργασίας εντός και εκτός των συνόρων της Ε.Ε (με τις γείτονες χώρες), συνιστά βασική στρατηγική επιδίωξη, για ολοκληρωμένη αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων/προκλήσεων, συμβάλλοντας παράλληλα στην ασφάλεια και σταθερότητα στην περιοχή της Μεσογείου. Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται και η ενδυνάμωση της συνεργασίας στην νοτιοανατολική Ευρώπη, μέσω της συμμετοχής της

Κύπρου στο νέο Διακρατικό Πρόγραμμα Balkan Mediterranean, αλλά και οι προσπάθειες της Κύπρου για την ανάπτυξη ΜακροΠεριφερειακής Στρατηγικής για τη Μεσόγειο.

Αξιοποιώντας τις δυνατότητες που προσφέρει η ΕΕΣ, η Κύπρος θα συμμετάσχει το 2014-20 σε παρεμβάσεις σε: Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδα-Κύπρος, Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Μεσογειακής Λεκάνης ENI-MED, Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Κύπρος-Τουρκία, Πρόγραμμα Διαπεριφερειακής Συνεργασίας INTERREG EUROPE, Πρόγραμμα για Αειφόρο Αστική Ανάπτυξη URBACT III, Ευρωπαϊκό Δίκτυο Παρακολούθησης Χωρικού Σχεδιασμού ESPON, Πρόγραμμα INTERACT III, Πρόγραμμα Διακρατικής Συνεργασίας Μεσογειακού Χώρου MED και Πρόγραμμα Διακρατικής Συνεργασίας Balkan Mediterranean).

Παράλληλα, τόσο με την εκπροσώπηση στις Επιτροπές Παρακολούθησης όσο και με εσωτερικές διευθετήσεις επικοινωνίας και συνεργασίας στη ΓΔ ΕΠΣΑ θα διασφαλίζεται περαιτέρω ο εντοπισμός συνεργειών και η αποφυγή υπερκαλύψεων μεταξύ των έργων που συγχρηματοδοτούνται από τα Προγράμματα των δύο στόχων.

Ρυθμίσεις για διασφάλιση του συντονισμού μεταξύ των Ταμείων και άλλων κοινοτικών ή εθνικών χρηματοδοτικών μέσων

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες περιπτώσεις όπου εντοπίζονται προκαταρκτικά δυνατότητες/πιθανότητες συνέργειας:

- *Ορίζοντας 2020* – για τη λήψη πιθανών δράσεων θα μελετηθεί ο «Οδηγός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για Συνέργειες μεταξύ των ΕΔΕΤ, του Ορίζοντα 2020 και άλλων προγραμμάτων της Ε.Ε. για έρευνα και καινοτομία». Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για τις δράσεις «ERC Starting Grant» και «Marie Skłodowska-Curie» του προγράμματος Ορίζοντα 2020 μελετάται το ενδεχόμενο χρηματοδότησης από το ΕΤΠΑ των κυπριακών προτάσεων που θα λάβουν υψηλή βαθμολογία στο τελικό στάδιο αξιολόγησής τους, αλλά λόγω εξάντλησης του σχετικού προϋπολογισμού δεν θα τύχουν χρηματοδότησης. Επίσης, εξετάζεται η δυνατότητα ενίσχυσης από το ΕΤΠΑ των προτάσεων που θα εξασφαλίσουν χρηματοδότηση από τη δράση «Teaming» ή/και τις πρωτοβουλίες του άρθρου 187 ή/και τη δράση «Διάδοση της Αριστείας και Διεύρυνση της Συμμετοχής» ή/και από άλλα προγράμματα του Ορίζοντα 2020. Σημειώνεται ότι η επιλογή των πρωτοβουλιών στις οποίες θα συμμετάσχει η Κύπρος θα βασιστεί στις προτεραιότητες της S3Cy. Επιπλέον, θα εξεταστεί η δυνατότητα ενίσχυσης της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδοτικά κεφάλαια, μέσω του Ορίζοντα 2020, για επενδύσεις στη καινοτομία, ενισχύοντας έτσι τις δράσεις των Ταμείων για στήριξη της επιχειρηματικής καινοτομίας και ενίσχυση της βιωσιμότητας των ΜΜΕ. Στα πλαίσια στήριξης δράσεων για συμμετοχή σε ευρωπαϊκές υποδομές έρευνας και καινοτομίας, θα διερευνηθεί επίσης τυχόν συνέργεια μεταξύ των Ταμείων και του Ορίζοντα μέσω των προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Καινοτομία και Τεχνολογία (EIT).
- *Διευκόλυνση Συνδέοντας την Ευρώπη (Connecting Europe Facility - CEF)* – θα εξεταστούν τυχόν συνέργειες/συμπληρωματικότητα των εθνικών παρεμβάσεων των Ταμείων, στους τομείς κυρίως των μεταφορών και της ενέργειας, με τα έργα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος/κάλυψης που θα χρηματοδοτηθούν κάτω από το CEF.
- *Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα COSME* – θα εξεταστούν τυχόν δυνατότητες συμπληρωματικότητας με τις δράσεις των Ταμείων για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και βιωσιμότητας των ΜΜΕ, μέσα από την προώθηση αξιοποίησης του εν λόγω εργαλείου από τον επιχειρηματικό κόσμο για βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδοτικά κεφάλαια. Προς την ίδια κατεύθυνση και ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την προγραμματιζόμενη ανάπτυξη νέων δομών συνεργασίας των ΜΜΕ (clusters) για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας τους, μέσω της ανάπτυξης και διάχυσης της καινοτομίας, πέραν της συνέργειας με μέσα/εργαλεία που παρέχουν χρηματοδοτική στήριξη, όπως το COSME, θα διερευνηθεί και η δυνατότητα συμβουλευτικής υποστήριξης στην ανάπτυξη των σχετικών δράσεων, όπως αυτή

που δύναται να παρέχεται μέσω του Ευρωπαϊκού Κέντρου Επιχειρηματικής Στήριξης Κύπρου, μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Enterprise Europe Network.

- *Πρωτοβουλία «Θέσεις απασχόλησης για τους νέους» της ΕΤΕπ* – θα εξεταστούν τυχόν δυνατότητες συμπληρωματικότητας/συνέργειας των δράσεων των Ταμείων για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με έμφαση, μεταξύ άλλων, στις ευαίσθητες ομάδες εργαζομένων (π.χ. νεανική επιχειρηματικότητα), με τα σχέδια χρηματοδότησης των ΜΜΕ που έχουν ενεργοποιηθεί στην Κύπρο (π.χ. από Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα) με την στήριξη της ΕΤΕπ. Τα σχέδια αυτά προνοούν, στα πλαίσια της πιο πάνω Πρωτοβουλίας, την επιπλέον στήριξη, μέσω ακόμη ευνοϊκότερου κόστους δανεισμού, σε επιχειρήσεις οι οποίες είτε εργοδοτούν νέους ή παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση σε νέους.
- *Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία (Employment and Social Innovation - EaSI)* – Συμπληρωματικότητα εντοπίζεται μεταξύ των δράσεων του ΕΤΠΑ για στήριξη των ΜΜΕ και του τρίτου άξονα του Προγράμματος EaSI που αφορά διευκόλυνση της πρόσβασης σε μικροχρηματοδότηση (συνέχεια του μηχανισμού Progress).
- *Ομάδα Στήριξης για την Κύπρο (SGCY)* – Συμπληρωματικότητα εντοπίζεται μεταξύ των δράσεων του ΕΤΠΑ/ΤΣ και των αιτημάτων Τεχνικής Βοήθειας που υπέβαλε η Κύπρος στο SGCY για τους τομείς της υγείας, της ενέργειας, της διαχείρισης αποβλήτων, της μεταρρύθμισης της Δημόσιας Υπηρεσίας, της Επιχειρηματικότητας και της Καινοτομίας. Οι πλείστες από αυτές επικεντρώνονται στην απλοποίηση των διαδικασιών υλοποίησης των Σχεδίων Χορηγίων.
- Συμπληρωματικά στις παρεμβάσεις για στήριξη των ΜΜΕ αναμένεται να συμβάλει και η δράση του *Ταμείου Επιχειρηματικότητας Κύπρου (TEK)*, το οποίο έχει συσταθεί με απόφαση της Κυπριακής Κυβέρνησης και κατ' αρχήν στήριξη της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, βάση της μεταξύ τους δανειακής σύμβασης ύψους €100 εκ. η οποία υπεγράφη τον Δεκέμβριο του 2013. Το TEK, η διαχείριση του οποίου έχει ανατεθεί στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, στοχεύει στην ενίσχυση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδοτικά κεφάλαια μέσα από την εφαρμογή χρηματοοικονομικών εργαλείων.
- Το *Ταμείο Εσόδων Δημοπράτησης Αερίων του Θερμοκηπίου* θα αξιοποιηθεί για δράσεις που αφορούν την προσαρμογή και μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, δρώντας συμπληρωματικά στις δράσεις που προωθούνται μέσω του ΕΤΠΑ, του ΤΣ, του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΘΑ.
- Όσον αφορά στα προϊόντα προς τις επιχειρήσεις από την *Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)*, αυτά αναμένεται να είναι διαθέσιμα τέλος του 2014. Παράλληλα, έχουν υπογραφεί συμφωνίες μεταξύ εμπορικών τραπεζών και της ΕΤΕπ για απευθείας δανεισμό τους και πρόσθετη στήριξη των ΜΜΕ. Επίσης, η *EBRD* έχει αρχίσει να δραστηριοποιείται δυναμικά στην Κύπρο, αφού τον Σεπτέμβριο 2014 ολοκληρώθηκε το πρώτο της έργο, με τη συμμετοχή της στο κεφάλαιο της Τράπεζας Κύπρου ύψους €107,5 εκ., ενώ έχει εγκριθεί και η αγορά ομολόγων (covered bonds) της Τράπεζας Κύπρου. Επιπλέον, στις στρατηγικές της EBRD στην Κύπρο περιλαμβάνεται και η παροχή βοήθειας για εταιρική αναδιάρθρωση και βελτίωση της πρόσβασης υγιών επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση.
- Όπου ενδείκνυται, θα εξεταστούν τυχόν δυνατότητες συμπληρωματικότητας/συνέργειας με τις δράσεις του Εθνικού Προγράμματος για το *Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης*, ιδιαίτερα όσον αφορά την ενσωμάτωση υπηκόων από τρίτες χώρες, καθώς και με το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας 2014-20, ιδιαίτερα με μέτρα προώθησης της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο.

9.1 Εκ των προτέρων όροι

Σύνοψη των κύριων συμπερασμάτων της αξιολόγησης εφαρμοσιμότητας και εκπλήρωσης των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων

Στα πλαίσια εφαρμογής του Άρθρου 19 και του σχετικού Παραρτήματος XI του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 περί καθορισμού Κοινών Διατάξεων, η Κυπριακή Κυβέρνηση προχώρησε στην αξιολόγηση της εκπλήρωσης των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων, για τη δυνητική αξιοποίηση πόρων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Συνοχής κατά την περίοδο 2014-2020. Σε πρώτο στάδιο εξετάστηκε η εφαρμοσιμότητα των εν λόγω αιρεσιμοτήτων για την Κύπρο, βάση των προτεραιοτήτων χρηματοδότησης και των παρεμβάσεων που αναμένεται να προωθηθούν για συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής στα πλαίσια της νέας περιόδου. Σε δεύτερο στάδιο εξετάστηκε ο βαθμός εκπλήρωσης της κάθε αιρεσιμότητας και συγκεκριμένα των επιμέρους κριτηρίων συμμόρφωσης προς αυτές, με βάση τα θεσμικά πλαίσια / ρυθμίσεις που είτε εφαρμόζονται ήδη στη χώρα είτε προγραμματίζεται να εφαρμοστούν εντός των χρονικών πλαισίων που θέτει ο Κανονισμός (μέχρι τέλος 2016). Ως βασικά συμπεράσματα της εν λόγω αξιολόγησης η οποία ξεκίνησε από τον Ιανουάριο του 2011, και θα συνεχιστεί μέχρι και την υποβολή του τελικού κειμένου του παρόντος Επιχειρησιακού Προγράμματος, καταγράφονται τα ακόλουθα:

- i. ***Εφαρμοσίμες εκ των προτέρων αιρεσιμότητες για την Κύπρο:*** με βάση τις προτεραιότητες χρηματοδότησης που προωθούνται για την επόμενη περίοδο και τις επενδυτικές προτεραιότητες που έχουν επιλεγεί κάτω από κάθε Θεματικό Στόχο, εξετάζεται ο βαθμός εκπλήρωσης των εφαρμόσιμων εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων της ΕΕ αριθ. 1303/2013.
- ii. ***Εκ των προτέρων αιρεσιμότητες / κριτήρια συμμόρφωσης που (ήδη) πληρούνται:*** σε αυτές περιλαμβάνονται η ύπαρξη στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την Ψηφιακή Ανάπτυξη (2.1), η εφαρμογή δράσεων για την προώθηση της Ενεργειακής Απόδοσης (4.1), η ύπαρξη ολοκληρωμένου πλαισίου μεταφορών αναφορικά με την ανάπτυξη του Οδικού Δικτύου και στρατηγικού εγγράφου για την ανάπτυξη των λιμένων (7.1 και 7.3). Σε ότι αφορά τις γενικές εκ των προτέρων αιρεσιμότητες, σε αυτές φαίνεται να επιτυγχάνεται ήδη πλήρης συμμόρφωση με την ύπαρξη διοικητικής ικανότητας για την εφαρμογή της νομοθεσίας και πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μη διάκριση στο πεδίο των ΕΔΕΤ (Γεν. 1), την ύπαρξη διοικητικής ικανότητας για την εφαρμογή της νομοθεσίας και πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ισότητα των φύλων στο πεδίο των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (Γεν. 2), την ύπαρξη της διοικητικής ικανότητας για την εφαρμογή της Σύμβασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες στο πεδίο των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων, σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου της 26 Νοεμβρίου 2009 (2010/48/EC) (Γεν. 3), την ύπαρξη ρυθμίσεων για αποτελεσματική εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας περί Δημοσίων Συμβάσεων (Γεν. 4), την ύπαρξη ρυθμίσεων για την αποτελεσματική εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων στο πεδίο δράσης των Ταμείων (Γεν. 5). Εξάιρεση αποτελεί η εκ των προτέρων αιρεσιμότητα για την ύπαρξη ρυθμίσεων για αποτελεσματική εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ (Γεν. 6), καθώς και η αιρεσιμότητα για την ύπαρξη της αναγκαίας Στατιστικής Βάσης και Συστήματος Δεικτών Αποτελεσμάτων (Γεν. 7), η οποία συνδέεται άμεσα με τη διαδικασία ετοιμασίας των Προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020 και την ανάπτυξη του νέου ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος, συνεπώς δεν ικανοποιείται πλήρως στο παρόν στάδιο.
- iii. ***Εκ των προτέρων αιρεσιμότητες / κριτήρια συμμόρφωσης οι οποίες δεν πληρούνται στο παρόν στάδιο και για τις οποίες προτείνεται Σχέδιο Δράσης για πλήρη συμμόρφωση (μέχρι τέλος 2016):*** Ετοιμασία / ολοκλήρωση Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Έρευνα και

Καινοτομία (1.1.α), Έγκριση πλαισίου προϋπολογισμού για δημόσιες δαπάνες σε Έρευνα και Καινοτομία (1.1.β), υιοθέτηση πολυετούς σχεδίου με κατάρτιση προϋπολογισμού και ιεράρχηση προτεραιοτήτων για επενδύσεις που συνδέονται με τις προτεραιότητες της ΕΕ στο τομέα της Έρευνας και Καινοτομίας (1.2), εφαρμογή Εθνικού Σχεδίου Δικτύων Πρόσβασης Νέας Γενιάς (2.2), η εφαρμογή ειδικών δράσεων για την στήριξη της Επιχειρηματικότητας (3.1 - με εξαίρεση το κριτήριο για μείωση του κόστους σύστασης επιχειρήσεων λόγω περιορισμών που προκύπτουν από το Μνημόνιο Συναντίληψης, (βλ. πιο κάτω), εφαρμογή Εθνικής Εκτίμησης Κινδύνων (5.1), εφαρμογή πολιτικής τιμολόγησης του νερού και εξασφάλιση επαρκούς συνεισφοράς των διαφόρων χρήσεων του νερού στην ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών ύδρευσης (6.1.α), η έγκριση αναθεωρημένου Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (6.1.β), τα κριτήρια συμμόρφωσης που αφορούν στον τομέα των Αποβλήτων (6.2) και η ύπαρξη εθνικού πλαισίου πολιτικής για τη μείωση της φτώχειας με στόχο την ενεργητική ένταξη (9.1). Στις γενικές εκ των προτέρων αιρεσιμότητες που δεν πληρούνται στο παρόν στάδιο καταγράφονται, όπως αναφέρεται και πιο πάνω, οι ρυθμίσεις για την κατάρτιση και ενημέρωση του προσωπικού που ασχολείται με την εφαρμογή των Οδηγιών ΕΠΕ και ΣΕΠΕ (Γεν.6(β)) και η αιρεσιμότητα για την ύπαρξη της αναγκαίας στατιστικής βάσης και ενός αποτελεσματικού συστήματος δεικτών αποτελεσμάτων (Γεν. 7).

- iv. **Εκ των προτέρων αιρεσιμότητες / κριτήρια συμμόρφωσης που δεν είναι εφικτό να ικανοποιηθούν πλήρως στην περίπτωση της Κύπρου:** στη συγκεκριμένη κατηγορία εντάσσεται το κριτήριο συμμόρφωσης που αφορά στην μείωση του κόστους σύστασης επιχειρήσεων (3.1.α), αφού λόγω σχετικής πρόνοιας/δέσμευσης στο Μνημόνιο Συναντίληψης για οικονομική στήριξη της Κύπρου στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, η Κυπριακή Κυβέρνηση αδυνατεί στο άμεσο μέλλον να προβεί σε δράσεις οι οποίες θα επιφέρουν μειώσεις σε τέλη παροχής δημόσιων υπηρεσιών (βλ. σχετικό πίνακα).

Αναλυτικότερα τα αποτελέσματα της αξιολόγησης και οι προγραμματιζόμενες δράσεις για πλήρη συμμόρφωση παρουσιάζονται στους πίνακες 24, 25 και 26 πιο κάτω.

Πίνακας 24: Εφαρμοστέοι εκ των προτέρων όροι και αξιολόγηση της εκπλήρωσής τους

Εκ των προτέρων όρος	Άξονες προτεραιότητας για τους οποίους ισχύουν οι όροι	Εκπλήρωση του εκ των προτέρων όρου (ναι/όχι/εν μέρει)	Κριτήρια	Εκπλήρωσ η των κριτηρίων (ναι/όχι)	Αριθμός (αναφορά στις στρατηγικές, τη νομική πράξη ή άλλα σχετικά έγγραφα, συμπεριλαμβανομένων των συναφών τμημάτων, των άρθρων ή των παραγράφων, συνοδευόμενη από διαδικτυακούς συνδέσμους ή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο)	Επεξηγήσεις

9.2 Περιγραφή των δράσεων για την εκπλήρωση των εκ των προτέρων όρων, αρμόδιοι φορείς και χρονοδιάγραμμα

Οι πίνακες 25 και 26 παρουσιάζονται στο Παράρτημα.

ΤΜΗΜΑ 10 ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΦΟΡΤΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ

Το κοινό Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής διαθέτει το πλεονέκτημα της ενιαίας Διαχειριστικής Αρχής και του ενιαίου Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Κατά τον καθορισμό των εθνικών διαδικασιών και του ΣΔΕ δόθηκε έμφαση στη δόμηση ενός συστήματος, που να διασφαλίζει την εκ των προτέρων επαλήθευση της νομιμότητας και κανονικότητας των έργων πριν την ένταξή τους, και των δαπανών πριν την πιστοποίησή τους προς συγχρηματοδότηση από την ΕΕ, διασφαλίζοντας τον περιορισμό των ευρημάτων από ελέγχους της ίδιας της ΕΕ και της συνεπακόλουθης εκ των υστέρων απώλειας Κοινοτικών Πόρων, αλλά επιβαρύνοντας τους δικαιούχους. Ιδιαίτερη μείωση του διοικητικού κόστους στους δικαιούχους εκτιμάται ότι απαιτείται στις διαδικασίες που αφορούν σε έργα Σχεδίων Χορηγιών.

Στα πλαίσια αυτά επαναξιολογούνται, τόσο στο στάδιο της προετοιμασίας, υποβολής και επιλογής των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων όσο και στο στάδιο της υλοποίησής τους, ο αριθμός και τα επίπεδα των αρχών διαχείρισης, η συχνότητα και η κάλυψη των διαχειριστικών επαληθεύσεων και η δυνατότητα ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων με δικαιούχους και η αποδοτική χρήση δημοσίων μητρώων.

Η επέκταση της διαδικασίας ηλεκτρονικής υποβολής των στοιχείων που ζητούνται από τους Δικαιούχους μετά την υπογραφή Συμφωνίας Δημόσιας Χρηματοδότησης, για να περιλάβει όλους τους φορείς Διαχείρισης των Προγραμμάτων, αποτελεί βασικό μέτρο και πρώτη προτεραιότητα για τη μείωση του διοικητικού κόστους των δικαιούχων και υποχρέωση του Κράτους Μέλους με βάση τους νέους Κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Κατά τη φάση της προετοιμασίας και υποβολής των προτάσεων ή και κατά τη φάση υποβολής στοιχείων για καταβολή δημόσιας χρηματοδότησης των έργων μετά την ένταξη τους, θα διερευνηθεί η πιθανότητα μείωσης των υποχρεώσεων υποβολής νομιμοποιητικών εγγράφων από τους δικαιούχους καθώς και η μείωση των αναγκαιών επικυρώσεων ή/και η δυνατότητα αυτεπάγγελτης αναζήτησης κάποιων νομιμοποιητικών εγγράφων από τον αρμόδιο για την αξιολόγηση και ένταξη του έργου φορέα, απαιτώντας σε ορισμένες περιπτώσεις τη διαλειτουργικότητα συστημάτων των Φορέων Διαχείρισης με συστήματα άλλων Δημόσιων Υπηρεσιών ή την ανάπτυξη άλλων εργαλείων και συστημάτων.

Στο επίπεδο των Σχεδίων Χορηγιών, θα προωθηθεί, όπου είναι δυνατόν από τους Κανονισμούς, αναθεώρηση των προνοιών τους, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα απλοποιημένης διαδικασίας για την παροχή επενδυτικής ενίσχυσης προς τους Δικαιούχους, με την αξιοποίηση στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό των εργαλείων απλουστευμένου κόστους (simplified costs, lump sums, standard scales of unit cost), την επανεξέταση όλων των επισυναπτόμενων, συνοδευτικών πιστοποιητικών, εγγράφων και βεβαιώσεων μιας αίτησης τόσο για ένταξη πρότασης στο Σχέδιο όσο και για καταβολή χορηγίας μετά την ένταξη του έργου. Η χρήση των εργαλείων αυτών θα εξεταστεί και στην περίπτωση δημοσίων έργων που υλοποιούνται με αυτεπιστασία (χωρίς τη χρήση δημοσίων συμβάσεων).

Κατά τη φάση υλοποίησης των έργων, θα προωθηθεί η ενίσχυση της παρακολούθησης των αποτελεσμάτων των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων και η μείωση των επιπέδων επαληθεύσεων και ελέγχων των έργων, μέσω της χρήσης συστήματος αξιολόγησης κινδύνων σε επίπεδο κατηγορίας Δικαιούχου και Έργων, αξιολογώντας και την πιθανότητα χρήσης εργαλείων όπως το ARACHNE tool, για εντοπισμό έργων με αυξημένους κινδύνους και επικέντρωση των επαληθεύσεων σε αυτά.

Ειδικότερα κατά τη φάση αυτή είναι αναγκαίος ο ανασχεδιασμός των διαδικασιών, η επέκταση των δυνατοτήτων ηλεκτρονικής παρακολούθησης των έργων από τους Φορείς Διαχείρισης, η απλούστευση της υποβολής στοιχείων προόδου και παρακολούθησης, παράλληλα με την απλούστευση του ΟΠΣ ώστε αυτό να καταστεί πιο εύχρηστο.

Η Διαχειριστική Αρχή, σε συνεργασία με τους Ενδιάμεσους Φορείς, θα συνεχίσει και κατά τη νέα Προγραμματική Περίοδο την υποστήριξη των δικαιούχων με την επεξεργασία και έκδοση οδηγιών, οι οποίες θα εστιάζουν στις προσπάθειες μείωσης του διοικητικού κόστους τους. Στα πλαίσια του ΟΠΣ,

θα προωθηθεί η μείωση ή απλοποίηση κυρίως των δελτίων παρακολούθησης έργων που απαιτούνται για έργα δημοσίων συμβάσεων, η μείωση των απαιτήσεων για υποβολή στοιχείων σε ενδιαμέσως επίπεδα ελέγχου και η ανάγκη δημιουργίας παράλληλων αρχείων σε Ενδιάμεσους Φορείς. Πρόσθετα, σε σχέση με τις διαδικασίες επαλήθευσης στοιχείων δημοσίων συμβάσεων, προωθούνται δράσεις από την Αρμόδια Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων για πιστοποίηση Αναθετουσών Αρχών σε σχέση με την ικανότητα διαχείρισης των συμβάσεων, εντατικοποίηση της εκπαίδευσης των φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων σε θέματα εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων και την εμπιστοσύνη σε αυτοέλεγχο αντί σε εξωτερική πιστοποίηση των διαδικασιών.

Η μείωση του διοικητικού βάρους των δικαιούχων υποστηρίζεται και από τη μεταρρύθμιση της Δημόσιας Υπηρεσίας στα πλαίσια του Μνημονίου Συναντίληψης, όπως είναι η εξέταση του ρόλου, των αρμοδιοτήτων, της οργανωτικής δομής και του μεγέθους των υπηρεσιών/φορέων αυτών, στο βαθμό που οι φορείς αυτοί είναι δικαιούχοι των Προγραμμάτων της νέας περιόδου, καθώς και μέσα από την τεχνική βοήθεια της Ομάδας Στήριξης, για περαιτέρω απλοποίηση των διαδικασιών υλοποίησης των Σχεδίων Χορηγιών.

Ενδεικτικό Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης Μέτρων:

- Έγκριση νέων δομών διαχείρισης και ελέγχου για απλοποίηση του ΣΔΕ, Μάιος- Ιούνιος 2014.
- Αξιολόγηση Οδηγών Εφαρμογής Σχεδίων Χορηγιών για απλοποίηση διαδικασιών, Μάρτιος 2014-Μάρτιος 2015 (επανάληψη με κάθε έκδοση νέου Σχεδίου).
- Παροχή υποστήριξης από τη ΔΑ προς τους Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων για την κατάρτιση βάσεων και μεθόδων υπολογισμού κόστους και της μεθοδολογίας για τεκμηρίωση των μεθόδων απλουστευμένου κόστους που θα επιλεγούν, Μάιος 2014-Δεκέμβριος 2018 (επανάληψη με κάθε έκδοση νέου Σχεδίου).
- Αναβάθμιση του ΟΠΣ για να συνάδει με το νέο κανονιστικό πλαίσιο για το e-cohesion, Ιανουάριος 2014-Σεπτέμβριος 2015.
- Διερεύνηση της δυνατότητας ανάπτυξης επιμέρους συστημάτων των Φορέων Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών (Portal) ή/και τυποποίησης των στοιχείων που υποβάλλονται από τους Δικαιούχους, Ιανουάριος 2014-Δεκέμβριος 2015.
- Αξιολόγηση της χρησιμότητας του ARACHNE tool χρησιμοποιώντας στοιχεία της ΠΠ 2007-13 σε πιλοτική βάση, Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2014.
- Επέκταση των δυνατοτήτων ηλεκτρονικής παρακολούθησης έργων από τους Φορείς Διαχείρισης & απλούστευση της υποβολής στοιχείων προόδου και παρακολούθησης μέσω αναβάθμισης του ΟΠΣ, Ιανουάριος 2014-Δεκέμβριος 2015.
- Χρήση εργαλείων αξιολόγησης κινδύνων στη μεθοδολογία δειγματοληψίας σε σχέση με τις επαληθεύσεις της ΔΑ, Ιανουάριος 2014-Δεκέμβριος 2020 (επανάληψη ετησίως).
- Συνεχής υποστήριξη Δικαιούχων μέσω έκδοσης οδηγιών και σε θέματα παρακολούθησης των παρεμβάσεων, Σεπτέμβριος 2014-Σεπτέμβριος 2018.
- Αφαίρεση της διαδικασίας πιστοποίησης δημοσίων συμβάσεων για τις συμβάσεις κάτω από τα όρια των Ευρωπαϊκών Οδηγιών και εμπιστοσύνη σε αυτοέλεγχο Αναθετουσών Αρχών, Μάιος-Δεκέμβριος 2014 (επανάληψη με κάθε διαδικασία δημόσιας σύμβασης).

ΤΜΗΜΑ 11 ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

11.1 Βιώσιμη ανάπτυξη

Οι απαιτήσεις των οριζόντιων πολιτικών της ΕΕ σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνονται υπόψη τόσο στο επίπεδο του σχεδιασμού του προγράμματος όσο και στο επίπεδο της επιλογής των έργων που θα ενταχθούν σε αυτό. Συγκεκριμένα, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) προνοεί για την ένταξη παρεμβάσεων που θα συμβάλουν στην προστασία του περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της διατήρησης της φύσης και βιοποικιλότητας, στην αποδοτικότητα των πόρων, στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτή.

Περαιτέρω, οι πρόνοιες του κοινοτικού κεκτημένου για τη βιώσιμη ανάπτυξη, περιλαμβανομένων των προνοιών για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, ενσωματώνονται στην επιλογή του συνόλου των έργων που θα ενταχθούν στο ΕΠ στο σύνολο των αξόνων προτεραιότητας. Η ενσωμάτωση αυτή επιτυγχάνεται μέσω της εξειδίκευσης του συστήματος κριτηρίων επιλογής των έργων, το οποίο περιλαμβάνει ως διακριτή ενότητα κριτηρίων τη συμβατότητα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Τα κριτήρια αυτά θα εξειδικεύονται στο επίπεδο της κάθε πρόσκλησης, ανάλογα με τη φύση των έργων. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της συνεργασίας της Διαχειριστικής Αρχής με το Τμήμα Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, το οποίο είναι η αρμόδια υπηρεσία αξιολόγησης τόσο της περιβαλλοντικής επίδρασης των παρεμβάσεων, περιλαμβανομένης της επίδρασης στη φύση και βιοποικιλότητα, (η εθνική νομοθεσία απαιτεί την εκπόνηση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων τόσο για έργα όσο και για σχέδια/προγράμματα) όσο και της επίδρασής τους στη μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής ή/και στη μείωση του κινδύνου και της ευπάθειας στην κλιματική αλλαγή.

Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΠ Δημόσιων Συμβάσεων, με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της διατήρησης της φύσης και βιοποικιλότητας, και τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα εξασφαλίζεται, όπου αυτό ενδείκνυται, πιστοποιητικό συμβατότητας από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Πρόσθετα, θα λαμβάνεται η γνώμη, όπου αυτό ενδείκνυται, των αρμόδιων βάσει της νομοθεσίας υπηρεσιών, όπως είναι η Υπηρεσία Ενέργειας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες ανάλογα με τη φύση των παρεμβάσεων. Επιπλέον, στα πλαίσια υλοποίησης των παρεμβάσεων, θα λαμβάνεται υπόψη το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις, το οποίο απευθύνεται τόσο στις αρχές του δημόσιου τομέα όσο και στις αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης και σε οργανισμούς δημοσίου δικαίου.

Στις περιπτώσεις των συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΠ Σχεδίων Χορηγιών, ο αρμόδιος Ενδιάμεσος Φορέας, όπου ενδείκνυται, θα υποβάλλει το Σχέδιο για έλεγχο στο Τμήμα Περιβάλλοντος και θα εξασφαλίζει πιστοποίηση συμβατότητας με την Εθνική και Κοινοτική πολιτική για το Περιβάλλον στο επίπεδο του Σχεδίου και κατ' επέκταση για το σύνολο των έργων που θα προωθηθούν κάτω από αυτό.

Μέσα από τις παρεμβάσεις που θα προωθηθούν στο πλαίσιο του ΕΠ, επιδιώκεται όπως η επίδρασή τους στο περιβάλλον να είναι θετική ή τουλάχιστον ουδέτερη. Στην απευκταία περίπτωση που κάποια από τις παρεμβάσεις έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, η ευθύνη για την αποκατάσταση των ζημιών θα βαρύνει τον δικαιούχο, ως προνοείται από την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», η οποία διέπει τις εθνικές νομοθεσίες που αφορούν το περιβάλλον.

Επίσης, οι παρεμβάσεις του ΕΠ θα υπόκεινται σε θωράκιση έναντι του κλίματος, όπου αυτό ενδείκνυται, τόσο ως προς την ελαχιστοποίηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τη διάρκεια ζωής της συγκεκριμένης επένδυσης, όσο και ως προς την εξασφάλιση και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των επενδύσεων στις αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής κατά τη διάρκεια ζωής του έργου.

Περαιτέρω σημειώνεται ότι αρκετές από τις προγραμματιζόμενες δράσεις στους τομείς της ενέργειας, του περιβάλλοντος και των μεταφορών συνάδουν με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη βελτίωση της Ποιότητας του Αέρα, αφού πέραν από τις ευρύτερες περιβαλλοντικές τους επιδιώξεις (προστασία του περιβάλλοντος, μείωση εκπομπών άνθρακα, αποδοτική χρήση των πόρων κ.λπ.) συμβάλουν και στη

μείωση της συγκέντρωσης αιρούμενων σωματιδίων και υποξειδίων του αζώτου στην ατμόσφαιρα, βελτιώνοντας έτσι την ποιότητα του αέρα και συνεισφέροντας γενικότερα στη δημιουργία συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης. Οι συνέργειες αυτές προκύπτουν και από τη συμμετοχή των αρμόδιων υπηρεσιών πολιτικής στους προαναφερθέντες τομείς, όπως η Υπηρεσία Ενέργειας, το Τμήμα Οδικών Μεταφορών και το Τμήμα Περιβάλλοντος, στην Τεχνική Επιτροπή για την εφαρμογή του εν λόγω Σχεδίου Δράσης.

11.2 Ισότητα ευκαιριών και κατάργηση των διακρίσεων

Η προώθηση των ίσων ευκαιριών και η μη διάκριση αποτελεί οριζόντια αρχή η οποία διέπει την εξειδίκευση και την εφαρμογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Όπως προβλέπεται και από το εθνικό θεσμικό πλαίσιο της χώρας, η αρχή διέπει την εφαρμογή σειράς έργων στην Κύπρο, αφού λαμβάνεται υπόψη τόσο κατά την υλοποίηση έργων υποδομής (π.χ. πρόνοιες για προσβασιμότητα ατόμων με αναπηρία σε οδικές υποδομές) όσο και κατά την υλοποίηση έργων στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας (π.χ. τουριστικές εγκαταστάσεις και υποδομές). Η προώθηση της αρχής της ισότητας ενισχύεται μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος με την υλοποίηση αντίστοιχων έργων, τόσο στον Άξονα Προτεραιότητας 4: «Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών» (παρεμβάσεις για την βελτίωση της αστικής κινητικότητας), όσο και στον Άξονα Προτεραιότητας 5 «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη». Πρόνοιες για την διασφάλιση της προσβασιμότητας από άτομα με αναπηρίες ενσωματώνονται επίσης στο θεσμικό πλαίσιο για την κατασκευή ή εκσυγχρονισμό τουριστικών εγκαταστάσεων ή άλλων κτιριακών εγκαταστάσεων του παραγωγικού τομέα.

Η Διαχειριστική Αρχή, οι Ενδιάμεσοι Φορείς, οι Δικαιούχοι και οι άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς θα λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποτρέπεται κάθε διάκριση εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού, κατά τα διάφορα στάδια υλοποίησης των δράσεων του Προγράμματος. Τέτοια μέτρα είναι:

- Έκδοση των κατάλληλων κατευθύνσεων και οδηγιών από τη Διαχειριστική Αρχή προς τους Ενδιάμεσους Φορείς και Δικαιούχους για τα θέματα ισότητας και αποφυγής διακρίσεων, στα πλαίσια των διαδικασιών ένταξης των έργων του Προγράμματος. Οι Ενδιάμεσοι Φορείς θα εξετάζουν με κατάλληλο και αναλυτικό τρόπο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ένταξης τα θέματα αυτά.
- Χρήση, όπου είναι δυνατό, εξειδικευμένων κριτηρίων προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρίες κατά τη διαδικασία επιλογής έργων για συγχρηματοδότηση (π.χ. έργα υποδομών, κτιριακές εγκαταστάσεις, κλπ.).
- Ενημέρωση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω της Ετήσιας Έκθεσης, όσον αφορά τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε σχέση με την παροχή ίσων ευκαιριών στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος, την αποτελεσματικότητά τους και τυχόν διορθωτικά μέτρα που απαιτούνται ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της μη διάκρισης.

Οι Ενδιάμεσοι Φορείς διασφαλίζουν τη συμμόρφωση των παρεμβάσεων με το εθνικό και ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο, με τη στήριξη του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το οποίο και θα γνωμοδοτεί, όπου είναι αναγκαίο ενδείκνυται, σχετικά με την συμμόρφωση με τους σχετικούς Κανονισμούς.

Στις περιπτώσεις Σχεδίων Χορηγιών θα λαμβάνεται, όπου ενδείκνυται, από τους αρμόδιους Ενδιάμεσους Φορείς, γνώμη για το Σχέδιο και κατ' επέκταση για το σύνολο των έργων που θα προωθηθούν κάτω από αυτό. Οι υποχρεώσεις του Δικαιούχου σχετικά με τη Μη Διάκριση θα συμπεριλαμβάνονται στην σχετική σύμβαση που θα υπογραφεί μεταξύ Δικαιούχου και Ενδιάμεσου Φορέα.

11.3 Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών

Παρεμβάσεις οι οποίες συμβάλλουν άμεσα στην προώθηση της ισότητας πρόκειται να προωθηθούν στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας 1, όπου εντάσσονται οι παρεμβάσεις για την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας, ενώ η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου αποτελεί οριζόντια αρχή που διέπει την εφαρμογή του επιχειρησιακού προγράμματος, κατά περίπτωση και ανάλογα με την φύση των παρεμβάσεων.

Στη φάση της υλοποίησης του Προγράμματος, ο Ενδιάμεσος Φορέας, εξετάζει ότι διασφαλίζεται η συμβατότητα με τη σχετική Εθνική και Κοινοτική Νομοθεσία στο επίπεδο των έργων.

Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων έργων με τη σχετική Κοινοτική και Εθνική Νομοθεσία θα λαμβάνεται από τους Δικαιούχους των προς ένταξη έργων, όπου απαιτείται στην Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων, η πιστοποίηση συμβατότητας από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, στην αρμοδιότητα του οποίου εμπίπτει ο συντονισμός της προώθησης της ισότητας ανδρών και γυναικών. Ο Δικαιούχος θα υποβάλλει την πρόταση έργου, όπου απαιτείται, στην πιο πάνω αρμόδια υπηρεσία, η οποία αφού την εξετάσει, θα πιστοποιεί τη συμμόρφωση με τους σχετικούς Κανονισμούς και την Κοινοτική και Εθνική Νομοθεσία και θα δίνει γνωμάτευση κατά πόσο το έργο (α) αποβαίνει θετικό, κρινόμενο με βάση τους όρους ισότητας ευκαιριών μεταξύ ανδρών /γυναικών, (β) έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών / γυναικών ή (γ) είναι ουδέτερο ως προς την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών / γυναικών. Το Υπουργείο ενημερώνει σχετικά το Δικαιούχο, με κοινοποίηση της γνωμάτευσης στον Ενδιάμεσο Φορέα.

Στις περιπτώσεις Σχεδίων Χορηγιών θα λαμβάνεται, όπου απαιτείται, από τους αρμόδιους Ενδιάμεσους Φορείς η γνώμη του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως για το περιεχόμενο του Σχεδίου και κατ' επέκταση για το σύνολο των έργων που θα προωθηθούν κάτω από αυτό. Οι υποχρεώσεις του Δικαιούχου σχετικά με την Ισότητα Ευκαιριών Μεταξύ Ανδρών και Γυναικών θα συμπεριλαμβάνονται στη σχετική σύμβαση που θα υπογραφεί μεταξύ Δικαιούχου και Ενδιάμεσου Φορέα.

ΤΜΗΜΑ 12 ΧΩΡΙΣΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

12.1 Μεγάλα έργα που θα υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού

Πίνακας 27: Κατάλογος μεγάλων έργων

Έργο	Προγραμματισμένη ημερομηνία κοινοποίησης/ υποβολής (έτος, τρίμηνο)	Προγραμματισμένη έναρξη της υλοποίησης (έτος, τρίμηνο)	Προγραμματισμένη ημερομηνία ολοκλήρωσης (έτος, τρίμηνο)	Άξονες προτεραιότητας / επενδυτικές προτεραιότητες
Αποχετευτικό Σύστημα Κοκκινοχωρίων, Β' Φάση	4 ^ο τρίμηνο 2017	3 ^ο τρίμηνο 2017	3 ^ο τρίμηνο 2019	ΑΠ4Α / 6ii
Δρόμος που συνδέει το Λιμάνι Λεμεσού με τον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού- Πάφου, Β' Φάση	3 ^ο τρίμηνο 2017	3 ^ο τρίμηνο 2016	4 ^ο τρίμηνο 2018	ΑΠ5 / 7i

12.2 Πλαίσιο επιδόσεων του επιχειρησιακού προγράμματος (συνοπτικός πίνακας)

Πίνακας 28: Πλαίσιο επιδόσεων ανά Ταμείο και κατηγορία περιφέρειας

Άξονας Προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Παρέμβασης	Δείκτης ή Βασικό Στάδιο Υλοποίησης	Μονάδα Μέτρησης	Ορόσημο 2018	Τελικός στόχος (2023)
1. Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	Αριθμός Επιχειρήσεων που ενισχύονται	Επιχειρήσεις	200	700
			Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή σε έργα Έρευνας και Ανάπτυξης	Ευρώ	5.500.000	11.000.000
			Πιστοποιημένη Δημόσια Δαπάνη στο σύνολο του άξονα προτεραιότητας	Ευρώ	58.500.000	185.704.118
2. Προώθηση της Χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	Δημόσιοι Φορείς/Υπηρεσίες που ενισχύονται για την ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	Πλήθος	2	5
			Πιστοποιημένη Δημόσια Δαπάνη στο σύνολο του άξονα προτεραιότητας	Ευρώ	14.000.000	39.411.765
3Α. Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	Αριθμός κυματοθραυστών για την προστασία παράκτιων ζωνών	Πλήθος	8	30
			Υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος που υφίστανται βελτιωτικές παρεμβάσεις	πλήθος	2	2
			Πιστοποιημένη Δημόσια Δαπάνη στο σύνολο του άξονα προτεραιότητας	Ευρώ	25.000.000	20.352.403
4Α. Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων	Ταμείο Συνοχής	Δ/Ε	Πρόσθετη δυναμικότητα αξιοποίησης βιοαποικοδομήσιμων υλικών	Τόνοι / έτος	0	70.000
			Αριθμός Ενταγμένων Έργων	Πλήθος	2	4

Αξονας Προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Παρέμβασης	Δείκτης ή Βασικό Στάδιο Υλοποίησης	Μονάδα Μέτρησης	Ορόσημο 2018	Τελικός στόχος (2023)
			Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων	Ισοδύναμο πληθυσμού	1.400	24.000
			Πιστοποιημένη Δημόσια Δαπάνη στο σύνολο του άξονα προτεραιότητας	Ευρώ	37.500.000	133.914.498
5. Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα	Ταμείο Συνοχής	Δ/Ε	Μήκος δικτύου ποδηλατοδιαδρομής που κατασκευάζεται	Χλμ.	6	21,5
			Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται για βελτίωση της αστικής κινητικότητας	Τετρ. Μέτρα	25.000	160.000
			Επέκταση του κρηπιδώματος λιμενικών υποδομών	Μέτρα	150	500
			Αριθμός νοικοκυριών με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης	Νοικοκυριά	700	1.700
			Πιστοποιημένη Δημόσια Δαπάνη στο σύνολο του άξονα προτεραιότητας	Ευρώ	41.500.000	152.350.079
6. Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται για βελτίωση της αστικής κινητικότητας	τετραγωνικά μέτρα	15.000	32.000
			Υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος που υφίστανται βελτιωτικές παρεμβάσεις	πλήθος	3	6
			Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	τετραγωνικά μέτρα	12.000	79.000
			Πιστοποιημένη Δημόσια Δαπάνη στο σύνολο του άξονα προτεραιότητας	Ευρώ	64.000.000	99.884.118

12.3 Εταίροι που συμμετέχουν στην προετοιμασία του Προγράμματος

Υπουργείο Άμυνας

Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος,

Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης,

Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού,

Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων,

Υπουργείο Εσωτερικών,

Υπουργείο Οικονομικών,

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού,

Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων,

Υπουργείο Υγείας,

Ένωση Δήμων Κύπρου,

Ένωση Κοινοτήτων Κύπρου,

Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού,

Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου,

Αρχή Λιμένων Κύπρου,

Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου,

Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας,

Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού,

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ),

Γραφείο Επιτρόπου Ρυθμίσεων Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων,

Έφορος Εσωτερικού Ελέγχου

Έφορος Κρατικών Ενισχύσεων

Επίτροπος Μεταρρύθμισης Δημόσιας Υπηρεσίας,

Επίτροπος Περιβάλλοντος,

Επίτροπος Εθελοντισμού και ΜΚΟ,

Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – Αρχή Ισότητας και Αρχή κατά των Διακρίσεων,

Γενικός Ελεγκτής,

Γενική Λογίστρια,

Κεντρική Τράπεζα,

Πανεπιστήμιο Κύπρου,

Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου,

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου,

Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (ΚΕΒΕ),

Κυπριακό Ναυτιλιακό Επιμελητήριο,

Ομοσπονδία Εργοδοτών και Βιομηχάνων (ΟΕΒ),
Επιστημονικό Τεχνικό Επιμελητήριο Κύπρου (ΕΤΕΚ),
Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας,
Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου,
Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου,
Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας,
Επιτροπή Ισότητας των Φύλων στην Απασχόληση και Επαγγελματική Εκπαίδευση,
Παγκύπριο Συντονιστικό Συμβούλιο Εθελοντισμού,
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων,
Παγκύπριο Συμβούλιο Ατόμων με Αναπηρία,
Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Ανάπηρων (ΚΥ.ΣΟ.Α),
Παγκύπρια Συντεχνία Δημοσίων Υπαλλήλων (ΠΑΣΥΔΥ),
Παγκύπρια Εργατική Ομοσπονδίας (ΠΕΟ),
Συνομοσπονδία Εργαζομένων Κύπρου (ΣΕΚ),
Δημοκρατική Εργατική Ομοσπονδίας Κύπρου (ΔΕΟΚ),
Παγκύπρια Ομοσπονδίας Βιοτεχνών Επαγγελματιών και Καταστηματαρχών (ΠΟΒΕΚ),
Κυπριακός Σύνδεσμος Καταναλωτών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ:

I. Εκ των Προτέρων Αιρεσιμότητες (πίνακες 24-26)